

กฎหมายอาญาลำหรับประชาชน

ตอนที่ ๑ ถึงตอนที่ ๓๑

โดย

นายหยุด แสงอุทัย

พิมพ์เป็นอนิพนธ์นันทนาการในการณาปนกิจศพ

นางเจียม โตเจริญ

ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส

วันจันทร์ที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๗๔

กฎหมายอาญาสำหรับประชาชน

ตอนที่ ๑ ถึงตอนที่ ๓๑

โดย

นายหยุด แสงอุทัย

พิมพ์เป็นอนันต์นาการในการฉาบปกิศจศพ

นางเจียม ไตเจริญ

ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส

วันจันทร์ที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๗

กาน้ำ

ด้วยนางเจียม โทเจริญ มารดาภรรยานายนิตย์
แสงอภัย น้องชายของข้าพเจ้าเมื่อยังมีชีวิตอยู่ได้เป็น
ผู้ทรมอบการคุณแก่ข้าพเจ้าเป็นอันมาก ท่านผู้ใด
นำใจแก่ข้าพเจ้าตลอดมา เช่นเวลาเดินทางจากบางพลัด
เข้ามาจังหวัดพระนคร ก็มีอาหารที่ท่านประกอบขึ้นเอง
มาให้ข้าพเจ้าเสมอ ถึงเวลาที่ท่านไม่ได้เข้ามาในจังหวัด
พระนครด้วยตนเอง ท่านก็ยังได้ให้คนนำอาหารมาให้แก่
ข้าพเจ้าเหมือนกัน นอกจากนั้นยังมีอุปการคุณแก่ข้าพเจ้า
โดยประการอื่นอีก นับว่าท่านได้มีน้ำใจแก่ข้าพเจ้าเป็น
อย่างดี และได้มีความสนใจในความเป็นอยู่ทุกข์สุขของ
ข้าพเจ้าด้วย นอกจากนั้นท่านยังเป็นผู้มีบุญสุนทาน ทำ
กุศลกรรมในทางพระพุทธศาสนาและในทางสังคมสง-
เคราะห์อย่างอนตตลอดมา ฉะนั้น เมื่อท่านวายชนม์ลง
ข้าพเจ้าจึงได้คิดที่จะกระทำบุญกุศลเป็นการกตัญญูกต-
เวทสันนของคนที่วายชนม์ และในการทำบุญกุศลนี้
ข้าพเจ้า ใคร จะ ให้เป็น สิ่ง ที่ เกิด จาก น้ำ พัก น้ำ แรง ของ

ข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าจึงจัดให้พิมพ์หนังสือกฎหมายอาญา
สำหรับประชาชนและชุมชนนิยชาชีวิตที่ข้าพเจ้าได้แต่ง
ขึ้น เพื่อ แสดง ทาง วิทยุกระจายเสียง เป็นที่ระลึกแก่การ
ฉาบปีกของท่าน เพราะหนังสือแม่ทางราชการและ
ข้าพเจ้าเองจะได้พิมพ์ขึ้นเป็นส่วนตัวจ่ายแจกไปแล้ว ก็
ยังไม่ เป็นการ เพียงพอ กับความ ต้องการ ของ ประชาชน
ข้าพเจ้าจึงคาดว่า หนังสือทั้งสองนี้คงจะเป็นประโยชน์
แก่ท่านที่เคารพ ซึ่งได้ให้เกียรติมาในงานฉาบปีกจนบาง
ไม่มากนักน้อย

ขอคุณลบุญราชในการพิมพ์หนังสือทั้งสองนี้ให้
แพร่หลาย จงเป็นวิบากผลแก่นางเจียม โตเจริญ ตาม
คติวิสัยในสัมปราชยภพโน้น เทอญ.

๗ - ๑ 115- ๑ ๕

(หยุด แสงอุทัย)

สำนักแนะนำทางกฎหมายและประนอมข้อพิพาท

อาคาร ๘ ถนนราชดำเนิน

๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

นางเจียม โตเจริญ

ชาติฯ พ.ศ. ๒๔๒๕

มรณฯ พ.ศ. ๒๔๕๓

นางเจียม โตเจริญ

ชาติ พ.ศ. ๒๔๒๕

มรณะ พ.ศ. ๒๔๕๗

ประวัติ

ของ

นางเจียม โตเจริญ

ด้วยท่านเจ้าภาพในการดำเนินงานนิเวศน์ของคุณโยมเจียม โตเจริญ ได้ขอร้องให้อาตมาภาพเขียนประวัติให้ โดยที่อาตมาภาพ ได้มีความคุ้นเคยกับท่านผู้เป็นเป็นอย่างดี และประกอบกับท่านผู้วายชนม์ได้เป็นผู้มีจิตศรัทธาประกอบกองการกุศลเป็นเนืองนิตย์ จึงยินดีเขียน ประวัติของท่านให้ด้วยความเต็มใจ

ประวัติของคุณโยมเจียม โตเจริญ มีดังต่อไปนี้

คุณโยมเจียม โตเจริญ เป็นลูกหญิงคนเดียวของนายยังจำ และนางสายบัว สุวรรณศรี เกิดเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๒๙ ตรงกับวันพุธ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓๒ ปีจอ บ้านตำบลบางพลัดใหญ่ อำเภอบางพลัด จังหวัดสมุทรปราการ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาด้วยกัน ๕ คน คือ

๑. นายควน สุวรรณศรี
๒. นายต่าง สุวรรณศรี
๓. นายยุกต สุวรรณศรี

๔. คุณโยมเจียม โตเจริญ

๕. นายชวด สุวรรณศรี

สายโลหิต.

คุณโยมเจียม โตเจริญ ได้ทำการสมรสกับนายบ้อ โต
เจริญ มีบุตรและธิดาด้วยกัน ๑๑ คน ตามลำดับดังนี้—

๑. นายถวิล โตเจริญ (ถึงแก่กรรม)
๒. นายแสง โตเจริญ
๓. นายใส โตเจริญ
๔. เด็กหญิง โตเจริญ (ถึงแก่กรรมแต่เยาว์วัย)
๕. นางถนอมฤดี แสงอุทัย (ภรรยา นาย นิคมแสงอุทัย)
๖. นายสง โตเจริญ
๗. เด็กชาย (ฝาแฝดถึงแก่กรรมแต่เยาว์วัยทั้งคู่)
๘. นางสอาดศรี โชติภณิษ (ภรรยา นายวิรุฬ โชติภณิษ)
๙. เด็กชายประจวบ โตเจริญ (ถึงแก่กรรมแต่เยาว์วัย)
๑๐. เด็กหญิงแจ้ว โตเจริญ (ถึงแก่กรรมแต่เยาว์วัย)

คหปตานี

การครองเรือนชนคมเกยรตทเรียกกันว่า “พ่อ” หรือ “แม่” ของเรือนหรือเรียกกันง่าย ๆ ว่า “พ่อบ้านแม่เรือน” นั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องเล็กน้อย นักปราชญ์ได้กำหนดคุณธรรมไว้เป็นพิเศษว่า—

“คนฉลาด เมื่อมองเห็นความหมายของความหมัดสั้นไปแห่งยาหยอดตา เห็นการก่อรังของตัวปลวก เห็นการสะดุ้งนำหวานของตัวผึ้ง ก็สมควรเป็นคนครองเรือนได้”

คุณโยมเจียม โทเจริญ เป็นคนมีความขยันหมั่นเพียร ได้ช่วยเหลือสามีในการประกอบอาชีพมาตลอดเวลาดาถมช่วยอยู่ด้วยกันเหมือน “มือขวา” กับ “มือซ้าย” ช่วยกันสร้างหลักฐานแห่งครอบครัวให้มั่นคงแผ่ขยายชน เหมือนก้อไฟของโตจากไม้ขีดก้านเดียว และต่อมา แม่เมื่อสามีได้ถึงแก่กรรมไปแล้วก็ก็ยังคงดำรงอาชีพ และฐานะของครอบครัวให้มั่นคงแผ่แถมมีความเจริญยิ่งขึ้นตามรอยเดิม ในด้านการอบรมลูก ๆ ก็ได้แต่คงความสามารต์ด้วยการอบรม ด้วยตนเองมาตลอดเวลาดาจนเจริญวัยมาทุกคน ตอนนั้น ได้ทำหน้าที่ทั้ง “พ่อบ้าน” และ “แม่

เรือน” โดยตัวคนเดียว ซึ่งได้สร้าง “หมับบุญคุณ” ไว้แก่ลูกๆ
อย่างใช้กันไม่รู้จักหมด.

คุณโยมแจ่ม โศเกรียน มีความคิดที่ทันสมัย และนิยมความ
ก้าวหน้า นอกจากจะต้องควบคุมคู่ต่อสู้กับการอาชีพ และชีวิต
ภายในครอบครัวแล้ว ยังคิดถึงการสาธารณูปโภค ที่จะให้มี
แสงสว่างแก่ประชาชนในท้องถิ่นตำบลที่อยู่อีก มีความคิดก้าว
หน้ามุ่งต่อความเจริญของท้องถิ่นเมืองหน้า จึงได้เป็นผู้ริเริ่ม
ขอสัมปทานตั้งการไฟฟ้าชนในตำบลบางพลีใหญ่ เมื่อพ.ศ.๒๔๘๒
เมื่อได้ริเริ่มแล้ว ก็ได้ขอเพื่อต่อสถานที่ของราชการ สถานที่ราชการ
ที่ว่าการอำเภอ และต่อวัดบางพลีใหญ่กลาง วัดบางพลีใหญ่
ใน โดยอุทิศเป็นสาธารณกุศล และ สาธารณประโยชน์
ซึ่งมิได้คิดเอาผลประโยชน์ใดๆเลย.

ดวงหน้าที่น่ารัก

“คนหลายหน้าเป็นคนที่คบไม่ได้” แต่คนที่ปฏิบัติหน้าที่โดย
สมบูรณ์ทุก ๆ หน้าที เป็นคนที่น่าเคารพรัก คุณโยมแจ่ม
โศเกรียน แม้จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของทั้ง “พ่อบ้าน แม่เรือน”

อย่างหนัก แต่หน้าที่ของพทธศาสนิกชน ก็เป็นภาระ ธรรมะให้
 บกพร่อง ได้บำเพ็ญกุศลทางทาน และทวดยเป็นนิตย์ ได้
 มาตรฐานเป็นประจำทุกวันนี้ได้ชาติ ทงวัดบางพลีใหญ่กลาง วัด
 บางพลีใหญ่ใน รัชศาสตร์แห่งนี้เป็นประจำตามโอกาส ใน
 ด้านการตั้งอายุพระศาสนา ก็ได้จัดการอุปสมบทให้แก่ผู้มาขอ
 อุปการะนับเป็นจำนวนนับ ๆ ของคนไป การบำเพ็ญกุศลพิเศษ ก็
 ได้ทอดกฐิน ถวายผ้าป่าเป็นประจำในหน้าเทศกาล เกี่ยวกับการ
 สร้างถาวรวัตถุ ได้เคยเป็นหัวหน้าในการเรียราย และบริจาค
 เงินของตนเองออกสร้างพระอุโบสถวัดบางพลีใหญ่กลาง และ
 วัดบางพลีใหญ่ในทั้งสองวัด เมื่อก่อนจะตั้งเจ้าเมืองนครพนม ก็ได้
 เป็นหัวหน้าชักชวนผู้อื่น และบริจาคเงินด้วยตนเอง สร้างศาลา
 การเปรียญวัดบางปลา ซึ่งก็ยังสร้างค้างคาอยู่จนทุกวันนี้

ในด้านสาธารณกุศล และสาธารณประโยชน์ ได้เคยจัด
 สร้างถนนหนทาง และถึงน้ำ บ่อน้ำมาหลายแห่ง

เพ็ญกลางเดือนสิบสอง

วันเกิด เรียกกันว่าวันเกิด คือวันของตัวเอง ที่คนเราจะ
 ต้องคิดถึงตัวให้มาก คุณโยมเจียม โตะเจริญ ถัดวันเกิดเป็นเรื่อง

ถ้าคุณที่สัมพันธ์กับชีวิต ตามคติของพระพุทธรู้ว่าถ้าเกิดมา
 เป็นมนุษย์เป็นของยากมาก ต้องอาศัยบุญบารมีที่ได้
 ชาติมาเป็นทุนมามากพอควร การไม่ทำบุญต่อเพื่อให้เกิดในคติ
 ชาติอื่น ๆ หนีไป ก็เหมือนไม่รักตัวเอง และเหยียดหยามความ
 เป็นคนของตัวเอง คุณโยมเจียม โศกเจริญจึงทำบุญวันเกิดเป็น
 ประจำทุก ๆ ปี จนถึงแก่กรรม ในการทำบุญนั้น ได้จัดการ
 เเตงอาหารแกงญาติ และคนคุ้นเคยกันให้อิ่มหนำสำราญ ทั้งกาย
 และใจ ค้อมเทศน์ให้ฟัง ตัวเองก็ตั้งอกตั้งใจฟัง ตั้งใจทำบุญ
 ด้วยจิตศรัทธาเต็มใจจริง ๆ ฟังเทศน์กันแล้ว ก็เเตงอาหาร
 หนึ่งอมนกนกลูกบ้าน วันทำบุญวันเกิดนั้น เป็นวันชุมนุมลูก
 หลานญาติมิตรอย่างพร้อมทุกปี จึงเป็นวันที่มีความสุข
 สบายวันหนึ่งของท่าน

รวไมตรี

การขอขมาบุญ ไม่ว่าจะชนิดไหนวิธีใดจากใคร ๆ จะได้รับ
 การต้อนรับไม่มากก็น้อยอย่างเข้มข้นเต็มอ

การขอความช่วยเหลือก็เหมือนกัน จากเพื่อนบ้านใกล้
 เรือนเคียงขวานวาทจัน ๆ ยังไม่เคยทำให้ใครผิดหวังเลย คำว่า

“แม่นาย” จึงเรียกกันเต็มปากเต็มคำโดยทั่วไป

การแจกอาหารกลางวันในวันเกิด แก่ผู้ทุกคนด้วยกัน และผู้เคยให้ความอุปการะ ได้ทำมาเป็นประจำทุกปี บางปีก็แจกตลอดทั้งสองฟากคดของตเดียว

ปลูกต้นบุญ

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ซึ่งเป็นปีที่คนไทยนิยมเยี่ยม ไทเจริญได้ทำบุญอายุ ครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ ได้บริจาคทรัพย์ให้เป็นทุนบำรุงโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพื่อเก็บดอกผลสำหรับการพยาบาลคนไข้ เป็นจำนวนเงิน ๓,๐๐๐.๐๐ บาท จึงได้รับเกียรติเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสภาอากาศไทย

การส่งเสริมนโยบายของรัฐบาล และการคิดถึงอาชีพในอนาคตของประชาชน ก็เป็นสิ่งที่ท่านเอาใจใส่อย่างมาก ทั้ง ๆ ที่เนื้องอกของตัวกำลังมีราคา และได้ผลประโยชน์ ก็ได้ขายกรรมสิทธิ์ให้แก่กรมสหกรณ์ที่ดิน จนปรากฏว่ามีสหกรณ์นิคมบางพลัดชื่อ “เจริญวัฒนา” ขึ้นในปัจจุบัน

ณ

ห้องปลูกทงผิง

คุณโยมเจียม โทเจริญ เป็นคนรักงาน และถืองานเป็นค่า และกำไรของชีวิต ตั้งที่ทานเป็นห้องที่สุด คือความเป็นบงกแผ่น แน่นหนาแห่งชีวิตครองเรือนของพวกลูก ๆ แม้ในบั้นปลายของชีวิต ท่านก็ยังได้ชวนชวายในการประกอบอาชีพ เพื่อความดำรงอยู่ด้วยดีแห่งฐานะ

คุณโยมเจียม โทเจริญ เป็นมารดาที่ดีของลูก เป็นเหมือนดวงไฟที่ส่องนำหนทางไว้ให้สว่าง และมั่นคงรวมทั้งเก็บอาหารไว้ในฤดูฝน จึงเป็นผู้เพียบพร้อมทั้งสมบัติภายในและภายนอก โดยที่เป็นผู้ยึดหลักธรรมของพระพุทธองค์ เป็น ขอบปฏิบัติอย่าง มั่นคง จึงเป็นผู้ไม่ประมาทต่ออวยและชีวิต ได้จัดการแบ่งส่วนแบ่งทรัพย์สินสมบัติให้แก่พวกลูกๆ โดยสมควรอย่างเรียบร้อย ก้าวตายของท่าน จึงเรียกได้ว่า "นอนตาหลับ"

ที่สุดแห่งชีวิต

คุณโยมเจียม โทเจริญ ได้เริ่มบ่มวัยกระเสาะกระแสะด้วยโรคหัวใจอ่อน มาตั้งแต่ค.ศ. ๑๙๘๗ และได้มาพักรักษาตัวอยู่ที่

ญ

บ้านซมน เชียงตุงพานเทศบาด & อำเภอบางกอกน้อย จังหวัด
ธนบุรี ซึ่งเป็นบ้านของนางถนอมฤดี แต่งอภัย เมื่อวันที่ ๒๗
กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗ ขณะที่มาพักรักษาตัวอยู่นั้น พวกถูกๆ ได้
พยายามจัดหาแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทั้งแผนปัจจุบันและโบราณรวม
กันรักษาอย่างติดต่อตมา แต่ไม่สามารที่จะต่อสู้กับ “เรื่องของ
กรรมดา” ได้ อาการป่วยของท่านจึงมีแต่ทรงกับทรุดเรื่อยมา
เมื่อมีจตุราศผู้เป็นใหญ่เห็นชีวิตของสัตว์โลกได้ฉุดคร่าชีวิตไป
ตามวาระ แพทย์ทั้งหมดความสามารที่จะรักษา พวกถูกๆ
และญาติก็จนปัญญาที่จะบ้งกันไว้ได้ คุณโยมเจียม โศเจริญ
จึงตั้งแก่กรรมด้วยอาการอันสงบในคืนวันราตรีอย่างอบอุ่น
ของพระรัตนตรัย ท่ามกลางดวงหน้าท่นองไปด้วยหน้าตาของพวก
ถูกๆ และญาติ เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๘๗ ตรงกับวัน
ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะเมีย เวลา ๘.๔๕ น. รวมอายุได้ ๖๗ ปี
๖ เดือน กับ ๒๗ วันพอดี

พระประสิทธิ์ศีลคุณ

(พระประสิทธิ์ศีลคุณ)

๒๘ มกราคม ๒๔๘๘
วัดประตูลางฆาต ธนบุรี

สารบัญ

ตอนที่	เรื่อง	หน้า
ตอนที่ ๑	ประโยชน์ของการรักษาพยาบาล	๑
ตอนที่ ๒	ความหมายของคำว่า "กระทำ"	๑๓
ตอนที่ ๓	จะรู้ได้อย่างไรว่าการกระทำเป็นผิดอาญาหรือไม่	๒๐
ตอนที่ ๔	เจตนาและประมาท	๒๙
ตอนที่ ๕	ความผิดกึ่งผิดชอบ	๔๒
ตอนที่ ๖	บทสรุป	๕๓
ตอนที่ ๗	เด็กกระทำผิด	๖๓
ตอนที่ ๘	เด็กกระทำผิด (ต่อ)	๗๓
ตอนที่ ๙	การป้องกันมิให้เด็กกระทำผิด	๘๓
ตอนที่ ๑๐	การป้องกันมิให้เด็กกระทำผิด (ต่อ)....	๙๕
ตอนที่ ๑๑	การป้องกันมิให้ผู้ใหญ่กระทำผิด	๑๐๘
ตอนที่ ๑๒	การป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดแล้วกระทำผิดซ้ำอีก	๑๑๘
ตอนที่ ๑๓	การป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดและกระทำผิดซ้ำอีก (ต่อ)	๑๒๘
ตอนที่ ๑๔	การป้องกันตัวของตัวเองไม่ให้กระทำผิดอาญา	๑๔๐
ตอนที่ ๑๕	การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในเมื่อได้กระทำผิดอาญาแล้ว	๑๕๓

ตอน ๑๖	กรณท ก.ม. ให้อำนาจให้ทำได้	๑๖๓
ตอน ๑๗	ก.ม. ที่ให้อำนาจอาจเป็นก.ม.จารตประเพณี....	๑๗๒
ตอน ๑๘	การกระทำที่ ^{๑๗} เป็นคุณ แม้จะไม่ ^{๑๗} มีก.ม.ก็ ^{๑๗} ทำได้....	๑๘๕
ตอน ๑๘	การกระทำที่ ^{๑๗} เป็นโทษต้อง ^{๑๗} มีก.ม.จึง ^{๑๗} ทำได้	๑๘๓
ตอน ๒๐	ข้อยกเว้นโทษกรณที่ ^{๑๗} ปฏิบัติ ^{๑๗} ตาม ^{๑๗} คำสั่ง ^{๑๗} ทศก.ม.	๒๐๓
ตอน ๒๓	หน้าที่ ^{๑๗} ของ ^{๑๗} ราษฎร ^{๑๗} ใน ^{๑๗} กรณ ^{๑๗} ที่ ^{๑๗} เจ้า ^{๑๗} พนักงาน ^{๑๗} ใช้ ^{๑๗} อำนาจ	๒๓๕
ตอน ๒๒	บ้องกัน ^{๑๗} โดย ^{๑๗} ชอบ ^{๑๗} ด้วย ^{๑๗} ก.ม.	๒๒๗
ตอน ๒๓	บ้องกัน ^{๑๗} โดย ^{๑๗} ชอบ ^{๑๗} ด้วย ^{๑๗} ก.ม. (ต่อ)	๒๓๘
ตอน ๒๔	กระทำ ^{๑๗} โดย ^{๑๗} ความ ^{๑๗} จำเป็น	๒๕๐
ตอน ๒๕	กระทำ ^{๑๗} โดย ^{๑๗} ความ ^{๑๗} จำเป็น (ต่อ)	๒๖๒
ตอน ๒๖	กระทำ ^{๑๗} โดย ^{๑๗} บรรดา ^{๑๗} โทษ	๒๗๔
ตอน ๒๗	พยายาม ^{๑๗} กระทำ ^{๑๗} ผิด	๒๘๕
ตอน ๒๗	พยายาม ^{๑๗} กระทำ ^{๑๗} ผิด (ต่อ)	๒๘๗
ตอน ๒๘	ตุกการ	๓๐๘
ตอน ๓๐	ผู้ ^{๑๗} สมัคร	๓๑๘
ตอน ๓๑	ผู้ ^{๑๗} ใช้ ^{๑๗} ให้ ^{๑๗} กระ ^{๑๗} ผิด	๓๓๓

หมายเหตุ ตอน^{๑๗}ที่^{๑๗} ๗ หน้า^{๑๗} ๗๓ แก่^{๑๗}เป็น^{๑๗}ตอน^{๑๗}ที่^{๑๗} ๘

บทความ

เรื่อง กฎหมายอาญาสำหรับประชาชน

โดย นายหยุด แสงอุทัย

รองประธานกรรมการ คณะกรรมการสาขาทางนิติธรรม

สำนักวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี

สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ

บรรยายทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ตอนที่ ๑

วันอาทิตย์ที่ ๓๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๕

เมื่อท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้เสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการสาขาทางนิติธรรมขึ้น ในสำนักวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณีสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ท่านได้มีความประสงค์ให้คณะกรรมการสาขาทางนิติธรรม มีหน้าที่ดำเนินการในชั้นแรกนี้ ๓ ประการ กล่าวคือ

(๑) ให้คำแนะนำทางกฎหมายและประนอมข้อพิพาทให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า ทั้งนี้โดยพยายามมิให้บุคคลต้องเป็นความกนที่โรงศาล

(๒) จัดเรียบเรียงพระราชกำหนดกฎหมายที่สำคัญๆ ออกเป็นภาษาหนังสือธรรมดาที่ง่าย ๆ โดยรักษาความหมายเดิมให้คงไว้ เพื่อให้ประชาชนสามัญเข้าใจได้ แต่จะได้ประพฤติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย และใช้กฎหมายอย่างมีวัฒนธรรม

(๓) ย่อคำพิพากษาของศาลในคดีที่สำคัญๆ ซึ่งประชาชนควรรู้ แล้วนำออกเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ

งานตามข้อ (๑) คือ การให้คำแนะนำทางกฎหมาย และประนอมข้อพิพาทให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่านั้น ได้จัดตั้งสำนักงานแนะนำทางกฎหมายและประนอมข้อพิพาทชนบท อาคาร ๘ ถนนราชดำเนินกลาง มุมถนนดำรงราษฎร์ประชาธิปไตย และได้มีประชาชนใช้บริการเป็นจำนวนมาก กล่าวคือตั้งแต่เริ่มตั้งมาจนบัดนี้ สำนักงานนี้ได้ให้คำแนะนำทางกฎหมาย และประนอมข้อพิพาทไปแล้วกว่าร้อยเรื่อง ฉะนั้นจึงนับว่าได้ผลเป็นที่พอใจ ทั้งยังปรากฏด้วยว่าประชาชนได้สนใจมาขอรับคำแนะนำทางกฎหมาย และประนอมข้อพิพาทมากขึ้นทุกที ๆ

ส่วนงานตามข้อ (๒) คือการจัดเรียบเรียงพระราชกำหนดกฎหมายที่สำคัญๆ ออกเป็นภาษาหนังสือธรรมดาที่ง่าย ๆ โดยรักษาความหมายเดิมให้คงไว้ นั้น คณะกรรมการสาขาทางเนติธรรมได้ดำริจะจัดทำนิตยสารชนจ่ายแจกไปยังกำนัน ผู้

การเผยแพร่กฎหมาย

๓

ใหญ่บ้านโดยไม่คิดมูลค่า แต่ยังคงคิดด้วยการงบประมาณการ
ใช้จ่าย ฉะนั้นในระหว่างนี้จึงได้มอบหมายให้กรรมการสาขา
ทางเนติธรรมแต่ละคนผลิตเปิดยื่นกันเขียนเป็นรูปบทความหรือ
บทความสั้นๆ ในเรื่องกฎหมายซึ่งกรรมการแต่ละท่านจะถนัด
โดยได้เป็นผู้สอนวิชากฎหมายสาขานั้นๆบ้าง ได้มีความสนใจ
เป็นพิเศษในวิชากฎหมายสาขานั้นๆบ้าง โดยจะได้นำมาอ่าน
ทางวิทยุกระจายเสียงทุกคืนวันอังคาร นอกจากนั้นคณะกรรมการ
สาขาทางเนติธรรมได้ดำริจะจัดให้มีละครทางวิทยุ โดยจะ
ให้ประชาชนได้รับความบันเทิง แต่ในเวลาเดียวกันก็ได้คิด
สนใจในทางกฎหมาย เป็นการศึกษากฎหมายให้แก่ประชา
ชนโดยไม่รับตัว

อนึ่งคณะกรรมการสาขาทางเนติธรรมยังได้พิจารณา
เห็นว่า ควรจะได้มีการ เผยแพร่ กฎหมาย อาญา ให้มากขึ้น
เนื่องจากเหตุผลสองประการ เหตุผลประการแรกคือกฎหมาย
อาญาเป็นกฎหมายสำคัญ เพราะเป็นกฎหมายที่มีไว้เพื่อรักษา
ความสงบเรียบร้อยในประเทศ ประชาชนที่ทำความผิดกฎหมาย
อาญา ทำผิดโดยไม่รู้จักกฎหมายอย่างหนึ่ง ทำผิดทงๆที่
กฎหมายอย่างหนึ่ง สำหรับประชาชนที่ทำความผิดเพราะไม่รู้จัก
กฎหมายนั้น ถ้าคณะกรรมการสาขาทางเนติธรรมจะได้อธิบาย

ด้วยภาษาง่ายๆ ให้รู้ว่าการกระทำอย่างไรผิดกฎหมาย อย่างใดผิดกฎหมาย ประชาชนที่ประสงค์จะประพฤติเป็นพลเมืองดีก็จะไม่กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ประเทศชาติ ส่วนเหตุผลประการที่สองที่ควรเผยแพร่กฎหมายอาญาให้มากยิ่งขึ้น ก็คือ กฎหมายอาญามักมีลักษณะแตกต่างกับกฎหมายอื่นๆ กล่าวคือกฎหมายอื่นเช่นรัฐธรรมนูญ กฎหมายแพ่ง กฎหมายปกครองนั้น อาจแยกออกเป็นเรื่องๆ แต่จะเรื่องจบลงในตัวเอง ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาเรื่องบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือสวัสดิภาพในการจราจร ซึ่งกรรม การฝ่าฝืนทางนิติธรรม ได้เคยเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียงไปแล้ว แต่กฎหมายอาญาไม่อาจกล่าวให้เสร็จไปได้เป็นเรื่องๆ เพราะมีข้อความทำถึงกันและกัน ต้องบรรยายติดต่อกันจึงจะรู้ว่าการกระทำอย่างไรผิดอย่างไรผิด จะเปรียบเทียบกับเหมือนกับโรงเรียนไก่อทางวิทยุกระจายเสียง ซึ่งคุณหญิงสุวรรณจากสถิติได้บรรยายไปแล้ว ก็จะได้งอไกให้เกิดผลเป็นประโยชน์ ก็ต้องกล่าวหลายๆ ครั้งต่อเนื่องกันไป กฎหมายอาญาก็เช่นเดียวกัน ถ้าบุคคลประสงค์จะไม่ทำผิดกฎหมายโดยเด็ดขาด ก็จะต้องทราบหลักเกณฑ์ต่างๆ ของกฎหมายอาญาต่อเนื่องกันไป โดยเหตุนี้คณะกรรมการ

สภาทางนิติธรรมจึงได้ขอความร่วมมือ จากกรมประชาสัม-
พันธ์ ให้ได้มีการบรรยายกฎหมายอาญาดำหรับประชาชน
ให้ต่อเนื่องกัน โดยให้วันบรรยายเป็นประจำแน่นอนคือ
ทุกเช้าวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันที่โดยปกติประชาชนอยู่บ้าน มี
โอกาสได้ฟังกันโดยทั่วถึง เพื่อประชาชนที่สนใจจะได้รู้กฎ-
หมายอาญาจะได้คอยรับฟังในเวลาที่กำหนดไว้

คณะกรรมการสภาทางนิติธรรม ได้มอบหมายให้
ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบเผยแพร่กฎหมาย โดยเห็น
ว่าข้าพเจ้าได้สอนวิชากฎหมายในสถานการศึกษาชั้นสูงถึง ๔
แห่ง บทความกฎหมายอาญาดำหรับประชาชนที่จะบรรยาย
ในวันนั้น และในทกเช้าวันอาทิตย์จะได้พยายามเขียนให้ง่าย ๆ
เพื่อให้ประชาชนที่ไม่มีความรู้ ในทาง กฎหมายเลย เข้าใจ กฎ-
หมายอาญาได้ ทั้งนี้เพื่อสนองความประสงค์ของท่านจอมพล
ป.พิบูลสงคราม ที่จะให้งานของคณะกรรมการสภาทางนิติ-
ธรรมในด้านนี้ ได้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด แต่
ก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องกฎหมายอาญาโดยเฉพาะ ขอแสดงความ
วิตกกังวลใจ ของคณะ กรรมการ สภาทาง นิติธรรมมากต่าง
ด้วยว่า การเขียนบทความทำนองตำรากฎหมายให้เข้าใจได้

* ต่อมากรมประชาสัมพันธ์ขอเปลี่ยนเป็นทุกเช้าวันศุกร์

ความยากของการเผยแพร่กฎหมายให้เข้าใจง่าย

ง่าย ๆ นั้นเป็นการยากกว่าการที่เขียนตำรากฎหมายที่ยาก ๆ หลายเท่า เพราะถ้าเขียนให้เข้าใจถึงขนาดที่ประชาชนที่ไม่รู้กฎหมายมาก่อนสามารถเข้าใจได้แล้ว ก็จะต้องตะเวนกล่าวถึงเทคนิคในทางกฎหมายต่าง ๆ ศัพท์ของกฎหมายคำใดที่ยากเกินไป ก็จะต้องหาคำธรรมดา ๆ สามีญมาใช้แทน และจะต้องเรียงลำดับเรื่องไม่ให้สับสนซับซ้อนกัน ต้องใช้ถ้อยคำธรรมดาให้มากที่สุดและมีตัวอย่างให้มาก ความคิดของท่าน จอมพล ป. พิบิตสงคราม ที่จะให้มีตำรากฎหมายที่ง่าย ๆ เป็นความคิดที่ใหม่และปฏิบัติได้ยาก จนถึงบัดนี้ยังไม่มีตำรากฎหมายไทยที่มุ่งจะให้ประชาชนที่ไม่ได้ศึกษากฎหมายอ่านเข้าใจได้ ตำรากฎหมายแต่ละฉบับ เขียนสำหรับนักศึกษากฎหมาย ถ้าจะอ่านให้เข้าใจก็ต้องอ่านหลาย ๆ ครั้งเหมือนตำราวิชาอื่น ๆ ฉะนั้นแม้คณะกรรมการสภาฯ ทางนิติกรรม ทกท่านได้ใช้ความพยายามที่จะให้ง่ายอย่างที่สุด แต่ก็อาจสำเร็จบ้าง ไม่สำเร็จบ้าง คณะกรรมการสภาฯ ทางนิติกรรม จึงขอ ด้อนรับคำวิพากษ์วิจารณ์ของ ประชาชน เกือบทุก เรื่องนี้ ด้วยความยินดี และ คณะกรรมการ สภาฯ ทางนิติ กรรม จะได้นำ ความคิดเห็นต่าง ๆ นี้ มาใช้ประกอบพิจารณาปรับปรุงงานในด้านเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายให้เป็นที่เข้าใจอย่างง่าย ๆ ต่อไป

การตั้งคำถามเกี่ยวกับกฎหมายอาญา

๗

โดยเฉพาะบทความกฎหมายอาญาดำหรับประชาชน ประชาชนที่พึ่งทางวิทยุกระจายเสียงอาจตั้งคำถามเกี่ยวกับกฎหมายอาญา เช่น การกระทำอย่างนั้นหรือนั้นเป็นผิดหรือไม่ หรือถามข้อสงสัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมาย อาญาก็ตั้งคำถามมายังคณะกรรมการล่าช้าทางเนติกรรม ณ สำนักงานแนะนำทางกฎหมายและประนอมข้อพิพาท ที่อาคารราชดำเนินกลางได้ด้วยกัน ถ้าคำถามหรือข้อสงสัยนั้น ๆ เป็นประโยชน์แก่ประชาชนก็จะได้นำมาบรรยายไว้ในบทความกฎหมายอาญา สำหรับประชาชน ถ้าเป็นประโยชน์ เฉพาะตัวผู้ถามเอง ก็จะได้มีจดหมายตอบตรงไปยังเจ้าของคำถามหรือข้อสงสัยนั้น ๆ

สำหรับบทความบทแรกนี้ จะได้กล่าวถึงประโยชน์ของการรู้กฎหมายอาญา กฎหมายอาญามีหลักว่า ผู้ใดกระทำความผิดกฎหมายจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นผิด ไม่ได้

ก. ผ่ากผ้าขาวม้าไว้กับ ข. ต้องฝัน ข. อยากได้เงินไว้ และเห็นว่าผ้าขาวม้านี้เป็นผ้าธรรมดา จึงเอาไปขายเสียก่อน โดยคิดว่าถามเงินเมื่อใดจะซื้อผ้าอย่างเดียวกันมาใช้ ก. แทนการกระทำของ ข. เป็นการผิดกฎหมาย ข. จะแก้ตัวเพื่อจะให้

ผู้กระทำผิดจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้

พันผิดโดยอ้างว่า ข. ไม่รู้ว่าการที่เอาผ้าของผู้อื่นไปขายโดยตั้งใจจะชอผ้ามาแทนให้เป็นความผิด ข. ก็แก้ตัวไม่ได้ แม้ความจริง ข. จะไม่รู้จริงๆ ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด คิดว่าตนสามารถเอาของๆ ผู้อื่นไปจำหน่ายแก้ความขัดสน ไปชั่วคราวได้โดยไม่ผิดกฎหมาย

ท่านอาจสงสัยว่า ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น คำตอบก็คือว่ากฎหมายถือว่าบุคคลรู้กฎหมาย ถึงความจริงจะไม่รู้จักตัวรู้จะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นผิดไม่ได้ และถ้าท่านตรงดูลักหย่อนท่านจะเห็นได้ว่า เป็นไปไม่ได้ที่กฎหมายจะยอมให้บุคคลนั้นพ้นผิด เพราะอ้างว่าได้กระทำไปโดยไม่รู้กฎหมาย เพราะทุกคนจะแก้ตัวอย่างหมด บ้านเมืองก็จะไม่มีความสงบ

ถ้าการกระทำผิดกฎหมายทุกความผิด เห็นได้ในตัวเองว่าเป็นความผิด อย่างเขาเดินมาเฉยๆ เราตบศีรษะเขาเล่นก็ไม่เป็นไร เพราะเห็นได้ชัดๆ ว่าการตบศีรษะผู้อื่นต้องเป็นความผิดอย่างแน่ๆ แต่ความผิดบางอย่างไม่เป็นดังนี้ ก็จะทำร้ายได้ว่าผิดหรือไม่ต้องรู้กฎหมายเสียก่อน ขอยกตัวอย่างดังนี้

ก. เดินมาพบ ข. บอกกับ ข. ว่าจะไปฆ่า ค. ขอให้ ข. ไปด้วยกัน เพื่อดำพาดพิง ข. จะได้เข้าช่วยทำร้าย ค. ด้วย

ผลร้ายของการไม่รู้จักกฎหมาย

๘

แต่ถ้าไม่หนักหนา ก. จะตมมือฆ่าเองคนเดียว ข. เสียอับจนจน
ก. ไม่ได้จึงไปด้วย โดยคิดว่าถ้าไม่เหลือบ่ากว่าแรงก็จะให้
ก. ฆ่าแต่คนเดียว ต่อจำเป็นจึงจะช่วยทำร้าย ค. ด้วย ก. และ ข.
เดินมาพบ ค. ซึ่งเดินมาโดยไม่มีอาวุธ ก. ยิง ค. ตาย
ข. ตีใจที่ไม่ต้องทำร้าย ค. ร่วมกับ ก. และคิดว่าตนมิได้ทำผิด
อะไร แต่ความจริง ข. คิดผิดถนัด เพราะอะไร เพราะการที่
ข. ยอมร่วมมือและเดินไปด้วยกันกับ ก. แม้ ข. จะไม่ได้ตมมือ
ทำร้าย ค. ก็ตาม ข. ก็มีความผิด โทษถึงประหารชีวิต อย่าง
ศาลจะปรานีแก่ของจำคุก ข. ๑๐ ปี เพราะผู้ร่วมมือ
และร่วมใจกระทำผิดหลายคนด้วยกันน กฎหมายถือเสมือนได้
กระทำผิดคนเดียว คือ ถือเสมือนว่า ข. ฆ่า ค. นั้นเอง

ตามตัวอย่างนั้นถ้า ข. ทราบว่าการไปด้วยกับผู้ที่จะกระทำ
ความผิด โดยตั้งใจจะช่วยเหลือเมื่อจำเป็น มีความผิดเท่ากับ
กระทำผิดด้วยตนเอง ข. ก็คงจะไม่ยอมไปด้วย จึงเห็นได้ว่า
เพียงแต่ ข. รู้กฎหมาย ข. ก็จะไม่โทษ

ในทางที่กลับกัน คนที่ไม่รู้จักกฎหมายอาจจะเห็นว่า การ
กระทำที่ไม่ผิดกฎหมายเป็นผิดกฎหมายก็ได้ ซึ่งเป็นผลร้าย
เหมือนกัน ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

ก. ถก ข. แย่งครุ๊กไป จึงขอมตมาเต็มหนึ่ง ดับเสียงจน
 คมกริบ แล้วไปซุ่มคอยอยู่ที่บริเวณบ้านของตนเอง ตั้งใจว่า
 ถ้า ข. เดินผ่านมาเมื่อใด จะฆ่าเสียให้ตายเมื่อนั้น ภายหลัง
 ค. มาบอกกับ ก. ว่า ตำรวจสืบทราบเจตนาร้ายของ ก. แล้ว
 และซุ่มอยู่หน้าบ้าน ก. คอยจับ ก. อยู่ ถ้า ก. ออกจากบ้าน
 เมื่อไรจะจับ ก. เมื่อนั้น ก. แอบคิดหาวิธีตรวจเผื่ออยู่จริง จึง
 หดหน่อออกทางหลังบ้าน เพราะกลัวตำรวจจะจับและจะถูกลง
 โทษทางอาญา ความกลัวทำให้ ก. เหยยหดหน้าไปจากบ้าน
 และไปคบกับโจรผู้ร้ายเข้า เหยยกลายเป็นผู้ร้ายสำคัญไปคนหนึ่ง
 ตัวอย่างข้างบนนี้แสดงให้เห็นว่า เพียงที่ ก. จะทราบว่าการ
 ทุบคอกดเตรียมจะทำร้ายบุคคลใด แต่ยังไม่ถึงกับตั้งมือ
 กระทำลงไป การกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายไม่ ก.
 ก็ไม่ต้องหดหน้าออกจากบ้านจนเสียผู้เสียคนไปเช่นนี้
 ถ้าตัวอย่างที่ข้าพเจ้ากล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า การ
 กระทำกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด แต่เพราะท่านไม่รู้กฎหมาย
 ท่านอาจเห็นว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดเลย แล้ว
 ท่านก็กล้ากระทำการนั้นๆ ไป หรือการกระทำที่ตามกฎหมาย
 ไม่เป็นความผิดเลย แต่เพราะท่านไม่รู้กฎหมาย ท่านอาจเห็น

ประโยชน์ของการรู้กฎหมาย

๑๑

ว่าเป็นความผิดไป จนทำให้ท่านต้องหวาดกลัว หรือถึงกับหลบหนีไปก็ได้ ฉะนั้นจึงขอให้ท่านสังเกตเวลาสัก ๑๕ นาที ในทุกเช้าวันอาทิตย์* ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงเรื่องกฎหมายอาญา สำหรับประชาชนของคณะกรรมการสาขาทางนิติธรรม คณะกรรมการสาขาทางนิติธรรมหวังเป็นอย่างมากว่า ประชาชนจะต้อนรับการเผยแพร่กฎหมายของคณะกรรมการสาขานี้ด้วยความดี

ตอนที่ ๒

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๕

เมื่อเช้าวันอาทิตย์ที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้จัดตั้งคณะกรรมการสาขาทางนิติธรรม ในสำนักวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี โดยจะให้ประชาชนทั่วๆ ไปรู้กฎหมาย ไม่ประพฤติดิฎกกฎหมายและใช้กฎหมายให้สอดคล้องต้องด้วยวัฒนธรรม การที่ประชาชนจะสนใจในการรู้กฎหมาย ประชาชนก็จะต้องทราบก่อนว่า การรู้กฎหมายได้ประโยชน์อย่างไร ประโยชน์ของการรู้กฎหมายอาญามีสองประการ ประโยชน์ประการที่หนึ่งคือกฎหมายอาญาไม่ยอมให้เราแก้ตัวว่า เราทำผิดโดยไม่รู้จัก

*ต่อมากรมประชาสัมพันธ์ เปลี่ยนเป็นเช้าวันศุกร์

ประโยชน์ของการรู้กฎหมาย

หมาย กฎหมายถือว่าคนทุกคนต้องรู้กฎหมาย ทั้งเพราะถ้าจะยอมให้บุคคลพ้นโทษไปโดยอ้างว่า คนไม่รู้กฎหมาย จึงได้กระทำการผิดพลาดไป ทุกคนก็จะแก้ตัวว่า ทำผิดโดยไม่รู้กฎหมายทั้งนั้น บ้านเมืองก็จะไม่อยู่ในความสงบ ส่วนประโยชน์ประการที่สองมีว่าบางทีการกระทำยังไม่ถึงกับเป็นผิดกฎหมาย แต่ถ้าผู้กระทำเข้าใจผิดไปว่าตนกระทำผิดกฎหมาย ก็อาจจะหนีออกจากบ้านไปหลบซ่อนตัว ไม่เป็นอันทำมาหากิน จนผลที่สุดอาจไปคบค้าสมาคมกับผู้ร้ายจริงๆ จนพุดอัย เป็นผู้ร้ายไปด้วยก็ได้ ความเข้าใจผิดว่าตนกระทำผิดกฎหมายทั้งๆ ที่ไม่ได้กระทำความผิดนั้น อาจทำให้บางคนคิดไปว่าตนเป็นผู้ร้ายเสียแล้ว และกล้ากระทำอันใดลงไปซึ่งเป็นความผิดจริงๆ ก็ได้ และนอกจากนั้นบางทีการกระทำของเราไม่เป็นผิดกฎหมายเลย แต่เพราะเราเข้าใจว่าเป็นความผิดต่อกฎหมาย เราอาจถูกผู้อื่นเขาถือเป็นเหตุข่มขู่เราต่าง ๆ นานา เช่น ให้สิ่งทรัพย์สินให้เขาก็ได้ ฉะนั้นประชาชนจึงควรรู้ว่าการกระทำอันใดไม่ผิดกฎหมายตามสมควร

ขอทบทวนจำข้อแรกก็คือ ต่อเมื่อมีการกระทำจนจึงอาจเป็นผิดกฎหมายได้ เพียงแต่บุคคลคิดอยู่ในใจว่าจะกระทำความผิดอย่างนั้นอย่างนั้น แต่ยังไม่ได้แสดงกิริยาอาการออกมาภายนอก

จะเป็นผิดกฎหมายต่อเมื่อมีการ “กระทำ”

๑๓

ยังไม่เป็นความผิด มนุษย์เรามีอารมณ์ต่าง ๆ นานา ประเดี๋ยวรัก ประเดี๋ยวโกรธ จิตใจมนุษย์เราย่อมแปรผันไปได้ตามเหตุการณ์ เช่นคิดจะกระทำผิดแล้วกลับใจบ้าง แล้วหวัดคิดกระทำผิดชนอีกบ้าง แต่ทราบได้ที่ยังไม่แสดงอาการกิริยาออกมาให้ปรากฏ กฎหมายก็ยังไม้อเอาโทษ หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ กฎหมายยังไม่ตงโทษจิตใจของมนุษย์ ไม่ว่าจะมัจจิตใจชั่วร้ายใด และที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะกฎหมายอาญามีไว้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ และเพียงแต่บุคคลคิดจะกระทำผิดแต่ยังไม่แสดงออกภายนอกนั้น ยังไม่ถึงขีดที่จะทำลายความสงบเรียบร้อยแต่ประการใด อาศัยเหตุดังกล่าว จะเห็นได้ว่า จะเป็นผิด กฎหมายอาญา ก็ต่อเมื่อมีการกระทำ

เมื่อพูดถึงการกระทำ บางท่านก็คิดว่าท่านทราบแล้วว่า การกระทำมีความหมายอย่างไร แต่ขอให้ท่านลองเปรียบเทียบดูว่าที่ท่านเข้าใจคำว่า “การกระทำ” อยู่แล้วนั้นตรงกับที่ท่านเข้าใจตามกฎหมายอาญาดังจะกล่าวต่อไปหรือไม่ คือจะเป็นการกระทำตามกฎหมายอาญาจะต้องมี (๑) การคิด (๒) การตกลงใจ และ (๓) กระทำไปตามที่ตกลงใจ

การคิดก็คือ คิดว่าจะทำผิดดีหรือไม่ ในบางกรณีบุคคล

ก็มีเวลาดึกช้านาน ในบางกรณีก็คิดในเวด้าอันรวดเร็ว จนเกือบจะไม่รู้สึกตัวว่าได้คิดไว้ก่อนกระทำหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อบุคคลนั้นกระทำลงไปโดยบันดาลโทสะ

เมื่อคิดแล้วว่า จะทำลงไปดีหรือไม่ ต่อมากลถึงคน ที่ส่งองค์นี้ คนตกลงใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ต่อเมื่อได้มีการตกลงใจที่จะกระทำแล้ว จึงถึงขั้นกระทำลงตามที่ตกลงใจไว้

การแยกการกระทำออกเป็น การคิด การตกลงใจ และการกระทำตามที่ตกลงใจนั้น มีประโยชน์อย่างไร จะเห็นประโยชน์ได้ตรงนั้นคือ ถ้าไม่มีการคิดหรือการตกลงใจแล้ว ไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่เด็ดขาด และเมื่อไม่มีการกระทำแล้วก็ไม่มีความผิดเกิดขึ้นเลย

นายแดงนอนหลับ ตะเมอถบ นายขาวตกเตียง ศีรษะแตก ไม่ถือว่าเป็นการกระทำของนายแดงทีเดียว เพราะนายแดงไม่ได้คิดที่จะถบ นายขาว ทั้งไม่ได้ตกลงใจที่จะถบ นายขาวด้วย เมื่อไม่ใช้การกระทำของนายแดง นายแดงจึงไม่ผิดเลย

นายแดงซึ่งมีกำลังแข็งแรง จับมือ นายขาวชกนายคำปากแตก ปรากฏว่า นายขาวเป็นผู้ไม่มีกำลัง ฉะนั้นจึงเป็นเสมือนให้ นายแดง จับมือของ คน ชกต่อ ยนายคำ ตามชอบใจ ต้องถือว่าไม่ใช้การกระทำของนายขาว เพราะนายขาวไม่ได้คิด

การบังคับหรือขู่ให้บุคคลกระทำผิด

๑๕

ที่จะชกนายดำ ไม่ได้ตกลงใจที่จะชกนายดำเลย เมื่อไม่ใช่การกระทำของนายขาว นายขาวย่อมไม่มีความผิดเป็นธรรมดา การชกนายดำต้องถือว่าเป็นการกระทำของนายแดงผู้เดียว แต่ตรงกันข้ามถ้าหากนายแดงไม่ได้จับมือนายขาว นายแดงเป็นแต่ผู้ว่าถ้านายขาวไม่ชกต่อยนายแดง นายแดงจะแทงนายขาวเสียให้ตาย นายขาวกลัวจะถูกฆ่าตายจึงชกนายแดง การที่นายขาวชกนายแดงเช่นนี้ถือว่าเป็นการกระทำ เพราะนายขาวได้คิดว่าจะชกต่อยนายแดง ได้ตกลงใจว่าจะชกนายแดง เป็นแต่การคิด และ การตกลงใจ ที่จะชกต่อย นายแดง เกิดขึ้นเพราะความกลัว ซึ่งในกรณีตามตัวอย่างนี้ กฎหมายถือว่าเป็นการกระทำโดยความจำเป็น และยกโทษให้

คราวนี้ท่านอาจคิดว่าเป็นประโยชน์อะไรที่เขาจะขู่ให้เรากระทำ กฎหมายถือว่าเป็นการกระทำของเราเหมือนกัน ประโยชน์ย่อมมีอยู่ เพราะเมื่อกฎหมายถือว่าเป็นการกระทำของเราแล้ว เราอาจมีผลก็ได้หรือไม่ผลก็ได้ เช่นในเรื่องการขู่ให้เรากระทำผิดนั้น ถ้าการที่เรากระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ เราก็มักโทษเช่นเขาขู่เราว่าถ้าเราไม่ฆ่านายแดง เขาจะชกต่อยเรา ถ้าเราฆ่านายแดงเรามีโทษเพราะเราทำไปเกินสมควรกว่าเหตุเราควรจะต้องยอมให้เขาชกต่อยเราโดยทรมานบาดเจ็บเล็กๆ น้อยๆ ดีกว่าที่จะ

* ซึ่งจะได้อีกกล่าวต่อไปในตอนที่ ๒๔

ไปฆ่าคนอื่นให้ตาย ตรงกันข้ามถ้าหากไม่ใช่เป็นการกระทำของเราเลย เช่นคนทแฉงแรงกว่าเรามากมายจับตัวเราทุ่มไปทีเด็ก เป็นเหตุให้เด็กถูกทับตายไปสามคน เราไม่มีผิดเลย เพราะเราไม่ได้คิด เราไม่ได้ตั้งใจที่จะทับเด็กตาย

สรุปความว่า ต่อเมื่อมีการกระทำจึงมีความผิด และจะเป็นการกระทำได้ก็ต่อเมื่อเข้าเกณฑ์ ๓ ประการคือ (๑) คิด (๒) ตกลงใจ และ (๓) กระทำตามที่ตกลงใจ ถ้าขาดเกณฑ์ประการใดประการหนึ่ง ไม่เป็นความผิด ฉะนั้นการละเมอกัด การสะกดจิตกัด การทรมนบุคคลอื่นมาใช้กำลังแก่เราโดยเด็ดขาดจนเราเป็นเสมือนหุ่นให้เขาทำตามชอบใจ เช่นคนมีกำลังมากกว่าจับมือเราให้กำมัดแทงผู้อื่นกัด ไม่ใช่การกระทำของเรา เมื่อไม่ใช่การกระทำของเราก็ไม่มีความผิด

เราเห็นแล้วว่า การกระทำจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเข้าเกณฑ์ ๓ ประการ มีการคิด การตกลงใจ และการกระทำตามที่ตกลงใจ ฉะนั้นความผิดอาญาเกิดขึ้นนี้เกิดจากบุคคลคิดร้ายมาก่อน โดยเหตุนี้ถ้าเราทั้งหลายจะสนใจในทางวัฒนธรรม ตังจิตตังใจ เมตตาภรณ์ปราณแก่บุคคลอื่น เอาใจเขาไปใส่ใจเรา ถ้าการกระทำอันใดคนอื่นเขาทำให้แก่เราๆ จะเดือดร้อน เราก็ไม่ไปกระทำกรณแก่คนอื่น ถ้าเราจะได้รับความทุกข์ร้อน เราควร

การกระทำผิดโดยการงดเว้น

๑๗

คิดว่านั่นเป็นเพราะกรรมที่ไต่รับมาแต่ในอดีต เราควรจะต่อสู้กับความทุกข์รอนนหนด้วยความดี ไม่ควรแก้ไขความทุกข์รอนนหนด้วยการกระทำผิดกฎหมาย ถ้าเราไม่คิดร้ายเสียแล้ว การกระทำผิดก็จะมี การที่เราพยายามระงับความคิดร้ายคือ ความคิดที่จะกระทำผิดเสียในระยะเวลาที่เกิดความคิดนั้นขึ้นมา จึงเป็นการตัดไฟต้นลม โดยเหตุการณ์ที่เราจะไม่คิดร้ายต่อกันแะกัน แต่แม่เมตตาจิตให้กันแะกัน รักกันอย่างพ้อง ความผิดอาญาจะไม่เกิดขึ้น บ้านเมืองก็จะได้รับความร่มเย็นเป็นสุข

เมื่อท่านได้เข้าใจแล้วว่า การกระทำตามกฎหมายอาญาประกอบด้วย การคิดว่าจะกระทำ การตกลงใจที่จะกระทำ และการกระทำตามที่ได้อตกลงใจไปแล้วนั้น ท่านก็ควรจะทราบต่อไปว่า บุคคลอาจกระทำผิดโดยการงดเว้นไม่กระทำได้ ขอยกตัวอย่างดังนี้

หญิงคนหนึ่งมีบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงอยากให้บุตรนั้นตาย เพื่อตนจะได้แต่งงานใหม่ หญิงนั้นทราบดีว่า ถ้าตนไปบอกบุตรจนบุตรตาย ตำรวจก็จะมาจับเอาตัวไป เพราะการฆ่าคนตายมีความผิด หญิงจึงแกลงเอาเด็กใส่ห้องฉันทกญแจไว้ แล้วไปค้างบ้านญาติเสียสามวัน บุตรที่ถูกทอดทิ้งอดนมจึงถึง

แก่ความตาย จะเห็นว่าหญิงนั้นไม่ได้ทำอะไรกับบุตรเลย หญิงนั้นเป็นแต่งดเว้นไม่ให้นมบุตรกินเท่านั้น แต่กฎหมายถือว่า การงดเว้นไม่ให้นมบุตรกินเป็นการฆ่าคนตาย เพราะจะบังคับให้ตายหรือจะไม่ให้นมกินจนบุตรตายไปเอง ผลก็เท่ากัน

ตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่ง พนักงานรถไฟคนหนึ่งมีหน้าที่สำหรับโยกหัวหัดกรางรถไฟเพื่อไม่ให้รถไฟชนกัน วันหนึ่งตกตดเงินเดือนจึงโกรธขึ้นมา แล้วโยกหัวหัดกรางรถไฟเป็นเหตุให้รถไฟเกิดชนกัน คนโดยสารตาย แม้พนักงานรถไฟจะอยู่เฉยๆ แต่การงดเว้นนมผลเท่ากับพนักงานรถไฟขับรถไฟไปชนรถไฟอีกกระบวนหนึ่ง ฉะนั้นเมื่อมีความตายเกิดชนการงดเว้นนั้นจึงเป็นการฆ่าคนตาย

ตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่ง ช่างเครื่องโรงสีไฟมีเหตุจำเป็นจะต้องออกไปจากโรงสีไฟ จึงวานให้เพื่อนคนหนึ่งช่วยดูไอน้ำคือถ้าไอน้ำมากเกินไปให้เบ็ดไอน้ำออกเล็กน้อยนั้นหมอน้ำจะระเบิดเพื่อนผู้นั้นรับคำ พอช่างเครื่องออกจากโรงสีไฟไปแล้ว เพื่อนผู้นั้นอยากดูโรงสีไฟเกิดระเบิด จึงปล่อยให้ไอน้ำมากกว่ากำลังที่หมอน้ำจะทนได้ และได้เกิดการระเบิดขึ้นจริงๆ เป็นเหตุให้คนตาย เพื่อนผู้นั้นแม้ไม่ได้ทำอะไรเลยก็มีผลฐานฆ่าคนตาย

เพราะการงดเว้นของเขาก้เท่ากับการระเบิดโรงไฟฟ้าขึ้นเอง
 ตัวอย่างเรื่องงดเว้นทางสำมรื่องนี้ คือ มารดาไม่ให้หม
 บตรกีนเพื่อไห้บุตรถึงแก่ความตาย พนักงานรถไฟไม่โยกหัวถัก
 รางรถไฟเพื่อไห้รถไฟชนกัน จนเป็นเหตุไห้คนตาย หรือผู้ทรว
 ปากจะดัดเครื่องโรงไฟฟ้า ปด้อยไห้โรงไฟฟ้าเกิดระเบิดจนคน
 ตายนัน การงดเว้นถือว้าเท่ากับการกระทำแะเป็นความผิดที่
 มีโทษ ที่เป็นเช่น เพราะบุคคลเหล่านั้น มหนาททจะกระทำ
 มารดาม้หนาทไห้หมบตรกีน พนักงานรถไฟม้หนาทโยกหัวถัก
 รางรถไฟ คนทรวปากทจะดัดเครื่องโรงไฟฟ้า มหนาททจะระวัง
 ไม่ไห้โรงไฟฟ้าเกิดระเบิด เมื่อเขาม้หนาทเช่นนั้นแล้ว เขางดเว้น
 เสียจึงมีโทษ แต่ถ้าเราไม่มีหนาททจะกระทำ แม้ผิดแห่ง
 การงดเว้นของเราจะแรงร้ายอย่างไร เราห้ามโทษไม่ เช่น
 เราเดินมาพบเด็กทเกิดใหม่ ๆ โดยมารดาเขามาทงอยู่ เราไม่มี
 บจจยทจะเดยงดเด็กนนั้น เราจึงผ่านมาเสีย เด็กถึงแก่ความ
 ตายเพราะรอด้อยาก แม้จะปรากฏว้า ถ้าเราเก็บเอาเด็กนนั้นมา
 เสีย เด็กก้จะไม่ตาย แต่เรากห้ามความผิดฐานฆ่าคนตายไม่
 เพราะเราไม่มีม้หนาททจะเดยงดเด็กนนั้น. จึงอยู่ในทางวิฆน-
 ธรรมอนัด เราควรจะบอกไห้ผู้ทสำมารถเดยงดเด็กได้เก็บเอา
 เด็กนนั้นไปเสีย แต่เราไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของเด็ก เพราะ

เราไม่มีหน้าที่

สรุปความว่า ต่อเมื่อมีการกระทำจึงจะมีความผิด การกระทำประกอบด้วย (๑) การคิดที่จะกระทำ (๒) การตกลงใจที่จะกระทำและ (๓) กระทำลงไปตามที่ตกลงใจนั้น นอกจากนั้น การงัดเงินในกรณี ที่ผู้กระทำมีหน้าที่ ถอดว่า เท่ากับการกระทำเหมือนกัน ซึ่งในเร่องงัดเงินนกรมเกณฑ์ ๓ ประการเช่นเดียวกัน คือ (๑) การคิดที่จะงัดเงิน (๒) การตกลงใจที่จะงัดเงิน และ (๓) การงัดเงินตามที่ตกลงใจไปนั้น

ก่อนจบบทความนี้ ข้าพเจ้าขอให้ท่านระลึกว่าเพียงที่ท่านจะไม่คิดร้ายอย่างเดียว ท่านก็ไม่ใช่ผู้กระทำผิดอาญาเลย เพราะจะทำผิดอาญาได้ก็ต้องคิดร้ายมาก่อน

ตอนที่ ๓

วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๕๕

ในตอนที่ ๑ ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการรัฐกฎหมาย เพราะการที่ประชาชนกระทำผิดโดยไม่รัฐกฎหมายนั้น กฎหมายไม่ยอมให้แก้ตัวได้ และนอกจาก

เพียงแต่คิดร้ายในใจกฎหมายไม่เอาโทษ

นั่นผู้ที่ไม่รู้จักกฎหมายอาจสำคัญผิดไปว่า การกระทำของคนเป็น
ความผิดต่อกฎหมาย และความเกรงกลัวที่จะถูกจับกุมฟ้องร้อง
อ้างทำให้บุคคลที่ไม่รู้จักกฎหมายหลบหนี ออกจากบ้าน เรือนที่อยู่
อาศัย เดยกตายเป็นผู้ประพฤติกผิดกฎหมายเข้าจริง ๆ ก็ได้
ในตอนที่ ๒ ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ แม้การคิดร้ายจะเป็นต้นเหตุ
ให้ทำการกระทำผิด และแม้ในทางวัฒนธรรมที่ดี บุคคลไม่
ควรจะคิดร้ายต่อกัน แต่ตราบไต่ที่บุคคลเป็นแต่เพียงคิดร้าย
อยู่ในใจ กฎหมายยังไม่เอาโทษ เพราะเขาควรจะมีโอกาส
กลับใจได้ กฎหมายจะเอาโทษต่อเมื่อบุคคลได้แสดงความคิด
ร้ายออกมาภายนอกปรากฏเป็นการกระทำ อนึ่งข้าพเจ้าได้
กล่าวต่อไปว่า ความหมายของการกระทำที่เราเข้าใจกันอยู่ใน
ภาษาดำเนินนั้น ไม่เหมือนกับความหมายของคำว่า “การกระ
ทำ” ของกฎหมาย กล่าวคือที่จะเป็นการกระทำตามกฎหมาย
นั้น จะต้องประกอบด้วยเกณฑ์ ๓ ประการคือ (๑) การคิดที่จะ
กระทำ(๒)การตกลงใจที่จะกระทำและ(๓) การกระทำตามที่ตก
ลงใจนั้นถ้าขาดเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งเสีย ก็ไม่ใช่การกระทำตาม
กฎหมาย โดยเหตุนี้ผู้ทะเลาะและกระทำผิดในระหว่างทะเลาะ
กีด ผู้ถกถกคดีและกระทำผิดในขณะนั้นกีด ผู้ถูกผู้มกถก

กายมากกว่าใช้กำลังโดยเด็ดขาด เช่นถูกจับตัวโยนไปที่บับบคคล
 หนึ่งถึงแก่ความตายก็ดี กฎหมายไม่ถือว่าเป็นการกระทำทาง
 หนึ่งเพราะไม่ได้มีการคิด ไม่ได้มีการตกลงใจแต่ประการใด
 ข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่า ถ้าไม่ใช่ การกระทำ ตามกฎหมายแล้ว
 ก็ไม่เป็นความผิด นอกจากนั้น ข้าพเจ้ายังได้กล่าวว่า การงด
 เว้นการกระทำซึ่งบุคคลมีหน้าที่จะต้องกระทำ และเกิดผลชดช้น
 กฎหมายถือเท่ากับบุคคลกระทำการเหมือนกัน ตัวอย่างเช่นมาร
 ตาฆ่าบุตร แทนที่จะเอามอบบุตรให้ตาย มารตากดบังค
 เว้นไม่ให้หมอบตรกีน ภายหลังบุตรถึงแก่ความตาย ดังนั้น
 จะเป็นการงดเว้นไม่ให้หมอบตรกีน ก็เท่ากับเป็นการกระทำ คือ
 การฆ่าบุตรเหมือนกัน การงดเว้นการกระทำซึ่งบุคคลมีหน้าที่จะ
 ต้องกระทำก็ต้องเข้าเกณฑ์ ๓ ประการเช่นเดียวกันคือ (๑) การ
 คิดที่จะงดเว้น (๒) การตกลงใจที่จะงดเว้นและ (๓) การงดเว้น
 ตามที่ตกลงใจนั้น ต่อเมื่อเข้าเกณฑ์ ๓ ประการ จึงจะถือว่าเป็น
 การงดเว้น อันมีผลเท่ากับการกระทำ

เมื่อท่านได้ทราบความหมายของการกระทำ ซึ่งหมาย
 รวมถึงการงดเว้น การทบบคคลมีหน้าที่ต้องกระทำดังกล่าวแล้ว
 ในตอนที่ ๓ นี้ ท่านควรจะต้องทราบด้วยว่า การกระทำจะเป็น
 ผิดต่อเมื่อมีกฎหมาย ที่ใช้อยู่ในขณะกระทำ บัญญัติ เอาผิดได้

จะเป็นความผิดต่อมกุฎหมายบัญญัติ

๒๓

หรือจะกล่าวออกอย่างหนึ่งก็คือ ถ้าขณะกระทำไม่มกุฎหมาย
เอาโทษ ผู้กระทำก็ไม่มีความผิด เช่น นาย ก. เป็นดมาชิกของ
องค์การอื่นเป็นคอมมิวนิสต์ แต่เมื่อได้ทราบว่าได้มีการประกาศ
ใช้พระราชบัญญัติบ่งกัน การกระทำอื่นเป็นคอมมิวนิสต์ ๆ แล้ว
นาย ก. ก็ได้ออกจาก การเป็นดมาชิก ขององค์การอื่นเป็นคอม
มิวนิสต์นั้นเสีย นาย ก. ห้ามความผิดต่อพระราชบัญญัติบ่ง
กันการกระทำอื่นเป็นคอมมิวนิสต์ ๆ ไม่ เพราะในขณะที่นาย ก.
เป็นดมาชิกอยู่ การเป็นดมาชิกขององค์การอื่นเป็นคอมมิวนิสต์
ยังไม่เป็นความผิดต่อกฎหมาย แม้ภายหลังจะมีพระราชบัญญัติ
บ่งกันการกระทำอื่นเป็นคอมมิวนิสต์เอาโทษไว้ นาย ก. ก็
ห้ามความผิดไม่ เพราะกฎหมายดังกล่าวไม่มีผลย้อนหลัง
และเมื่อ ประกาศใช้พระราชบัญญัติ บ่งกันการ กระทำอื่นเป็น
คอมมิวนิสต์แล้ว นาย ก. ก็ไม่ได้เป็นดมาชิกขององค์การอื่น
เป็นคอมมิวนิสต์ต่อไป โดยได้ลาออกเสียแล้ว

การที่กฎหมาย จะไม่มีผลย้อน หลังไปตงโทษ บุคคลนั้นเป็น
ความจำเป็นที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรี
ภาพของมนุษย์บุคคลจะมีเสรีภาพบริบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อเขาทราบ
ล่วงหน้าว่าการกระทำอันใดกฎหมายห้าม การกระทำอันใด

กฎหมายอนุญาตให้ทำ และการกระทำอันใดที่กฎหมายอนุญาตให้ทำนั้น จะมีกฎหมายภายหลังบัญญัติเอาผิดไม่ได้เลย ตรงกันข้ามถ้าบุคคลต้องหวาดระแวงอยู่เดิมว่า การกระทำอันใดซึ่งขณะกระทำกฎหมายอนุญาตให้เขาทำได้ แต่ภายหลังอาชญากรรมกฎหมายย้อนหลังไปลงโทษเขาได้ บุคคลก็จะเป็นอันทำมาหากิน บ้านเมืองก็จะระส่ำระสาย โดยเหตุนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๗ จึงบัญญัติว่า “ การตราพระราชบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายให้มีผลย้อนหลังเป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญา หรือลงโทษบุคคลหนักขึ้นกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำความผิด จะกระทำมิได้ ” ซึ่งเป็นการให้หลักประกันว่า ตราบใดที่รัฐธรรมนูญยังคงใช้อยู่ จะไม่มีกฎหมายย้อนหลังไปลงโทษบุคคล หรือย้อนหลังไปเพิ่มโทษบุคคลเป็นอันขาด

รัฐธรรมนูญมาตรา ๖๗ นี้เป็นการยืนยันหลักเกณฑ์ของกฎหมายอาญา ซึ่งได้บัญญัติไว้ตั้งแต่ ร.ศ. ๑๒๗ ซึ่งได้มีมาตรา ๗ บัญญัติไว้ว่า “ บุคคลควรรับอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติว่า เป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และอาญาที่จะใช้ลงโทษผู้

หลักประกันของรัฐธรรมนูญที่ว่ากฎหมายไม่ย้อนหลัง ๒๕
กระทำผิดนั้น ก็ไม่ควรใช้อำนาจอย่างอื่น นอกจากอำนาจ
ที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

เราได้หัดประกันอันมั่นคงของรัฐธรรมนูญว่า จะไม่
มีความผิดโดยไม่มีกฎหมาย คือการกระทำของเราจะเป็นผิด
ก็ต่อเมื่อ ในขณะที่กระทำไปนั้นกฎหมายบัญญัติอยู่แล้วว่า
เป็นความผิด ถ้าขณะที่กระทำ การกระทำของเราไม่มีผิด
แล้ว คราวใดที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๖๗ ยังใช้อยู่ สภา
ผู้แทนราษฎรก็ไม่มีอำนาจออกกฎหมายย้อนหลังไปตงโทษเรา
ได้ นอกจากนั้นในขณะที่กระทำผิดนั้น กฎหมายเอาโทษเบา
สภาผู้แทนราษฎรก็ไม่มีอำนาจออกกฎหมายย้อนหลังไปเพิ่ม
โทษเราตงกัน ฉะนั้นก่อนหน้าที่เราจะกระทำการ หรืองด
เว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดตงไป เราก็มึหน้าทีเพียง
แต่คิดว่า มีกฎหมายห้ามการกระทำนั้น ๆ หรือมิให้เรางดเว้น
การกระทำนั้น และเอาโทษสำหรับการกระทำและการงดเว้น
นั้นไว้หรือไม่

คราวนี้เราจะรู้ได้อย่างไรว่า มีกฎหมายเอาโทษการ
กระทำหรือการงดเว้นใด ๆ ไว้หรือไม่ เพราะกฎหมายเองก็
ไม่ยอมให้เราแก้ตัวว่าเราไม่รู้กฎหมาย เราจะรู้กฎหมายหรือ

ไม่รู้ หากการกระทำของเราเป็นความผิดต่อกฎหมายแล้ว
กฎหมายก็เอาโทษเราทางนั้น

ในเรื่องที่จะทราบว่าการกระทำเป็นผิดต่อกฎหมายหรือไม่
นั้น จะต้องแยกความผิดออกเป็นสองประเภท ประเภทหนึ่ง
ได้แก่ความผิดที่เห็นได้ในตัวเองว่าเป็นความผิด ความผิด
เช่นนี้ไม่ว่าจะเกิดในบ้านใดเมืองใด ทุกคนก็รู้ว่าผิดทั้งนั้น
เช่นการที่ใครตบศีรษะผู้อื่นซึ่งเขาไม่ได้ทำอะไรให้แก่ตนเลย หรือ
การที่บุคคลตบทรัพย์ของผู้อื่นเป็นต้น ใคร ๆ ก็ทราบได้ว่าเป็น
ความผิด การกระทำที่เห็นได้ในตัวเองว่าเป็นความผิดนั้น เพียง
แต่เราจะมิวฒนธรรมอันดี มีความเมตตาการุณาปราณาต่อผู้
อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่กระทำความผิดต่อผู้อื่นเมื่อเราไม่
ต้องการให้เขากระทำความผิดนั้นแก่เรา เราอยู่ในศีลและธรรม
เช่นอย่างน้อยเราถือศีลห้าเป็นประจำ การกระทำของเราจะ
ไม่เป็นความผิดต่อกฎหมายได้ ทั้งนี้แม้เราจะไม่รู้กฎหมาย
การกระทำของเราจะไม่เป็นผิดอยู่ในตัวเอง

แต่มีความผิดต่อประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นผิดเพราะกฎหมาย
ห้าม เช่นเราเลี้ยงเบ็ดได้ แต่กฎหมายห้ามไม่ให้เราขายไข
เบ็ดเกินราคาที่กำหนด เรามีข้าว แต่เราตั้งข้าวสาร

ความผิดที่เห็นไม่ได้ในตัวเอง

๒๗

ออกไปขายยังต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ได้ ความผิดชนิดที่เห็นไม่ได้ในตัวเองว่าเป็นความผิด โดยเป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม หรือเป็นความผิดเพราะสถานการณ์บ้านเมืองบังคับให้บุคคลต้องเสียดูชะเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความผิดประเภทนี้ราษฎรสามัญจะรู้ได้ก็ต้องมีการศึกษาตามสมควร คือเราต้องคอยสังเกตรับฟังว่ากฎหมายใดประกาศใช้ ห้ามมิให้เรากระทำการ อย่างหนึ่งอย่างใดโดยเอาโทษไว้บ้างหรือไม่ โดยเฉพาะ ในเมื่อเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับอาชีพที่เราประกอบอยู่ หรือเป็นกฎหมายที่ออกโดยสถานการณ์บ้านเมืองบังคับให้ออกใช้บังคับ ฉะนั้นจอมพล ป. พิบูลสงคราม ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้มีความห่วงใยในความไม่รู้กฎหมายของประชาชน เพราะจะหวังให้ประชาชนทุกคนคอยสอดส่องดูว่า มีกฎหมายอย่างใดบ้างห้ามมิให้เขากระทำการนั้นอย่างนั้น ย่อมเป็นความหวังที่มากเกินไป ทั้งกฎหมายก็ต้องใช้ถ้อยคำรัดกุม ประชาชนคนสามัญย่อมเข้าใจไม่ได้ง่าย ๆ ท่านจึงได้เสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการสาขาทางนิติธรรมชน มอบหมายให้ทำหน้าที่หลายประการ ซึ่งมีหน้าที่ประการหนึ่งได้แก่การจัดการเรียบเรียงคำอธิบาย

ควรยับยั้งการกระทำที่สงสัยว่าผิดกฎหมาย

กฎหมายออกเป็นภาษาง่าย ๆ แก่ประชาชน และกรรมการ
 สภาทางนิติธรรม จะได้ ผัดเปลี่ยนกัน โฆษณาทางวิทยุ
 กระจายเสียงอธิบายให้ประชาชนทราบว่า กระทำการอย่าง
 ไตผิดอย่างไรใดถูก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะหนักไปในทาง
 ที่อธิบายกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่ ๆ เช่นกฎหมายบังกั
 ฉารกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งได้จัดเป็นบทสันตนาไป
 แล้วสองครั้ง

ในที่สุด ข้าพเจ้าขออย่าว่า ก่อนหน้าที่ท่านจะกระทำการ
 อย่างหนึ่งอย่างใดลงไป ถ้าท่านสงสัยว่าถ้าทำกรนั้นลงไป
 แล้วจะผิดกฎหมายหรือไม่ผิดแล้ว ก็ควรจะยับยั้งการกระทำ
 และควรตรวจสอบให้แน่เสียก่อนว่า เป็นผิดต่อกฎหมายใด
 หรือไม่ เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญให้หลักประกันแก่เรา
 แล้วว่า จะลงโทษเราได้ก็ต่อเมื่อเรากระทำการ ซึ่งกฎหมาย
 ที่ใช้ อยู่ในขณะกระทำมีความผิดบัญญัติเป็นความผิด และ
 กำหนดโทษไว้เท่านั้น และเพียงที่ท่านได้สนใจฟังบทความ
 บทสันตนาและการแต่งตั้งบทละคร ของคณะกรรมการสภา
 ทางนิติธรรม ท่านก็จะทราบว่ากรกระทำที่ท่านคิดจะกระทำ
 นั้น เป็นผิดต่อกฎหมายหรือไม่เป็นอันมาก

การไม่รู้กฎหมายแก้ตัวไม่ได้

๒๕

ข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้กล่าวด้วยว่า สำนักงานแนะนำทางกฎหมาย และประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการสาขาทางนิติธรรม สำนักงานวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณีตั้งอยู่ที่อาคาร ๘ ถนนราชดำเนิน ยังได้เปิด บริการห้องสมุดให้ท่านตรวจค้นหาด้วยบทกฎหมาย ซึ่งสำนักงานนี้มีย่อยอย่างบริบูรณ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายของเราก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการที่จะให้คำแนะนำทางกฎหมายแก่ท่าน

ก่อนที่จะจบบทความเรื่องกฎหมายอาญาของประชาชนนี้ ขอให้ท่านระลึกอยู่เสมอว่ากฎหมายไม่ยอมให้ท่านแก้ตัวว่าท่านไม่รู้กฎหมาย และที่จะเป็นความผิดต่อกฎหมายได้นั้น ต้องเข้าเกณฑ์สองประการคือ

- (๑) มีการกระทำ และ
- (๒) การกระทำนั้นเป็นผิดต่อกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่ได้กระทำการนั้น ๆ

ตอนที่ ๔

วันศุกร์ที่ ๑๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๕

ตอนที่ ๓ ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ ที่จะเป็นผิดต่อกฎหมายอาญานั้น จะต้องเข้าเกณฑ์สองประการ กล่าวคือ (๑) ต้อง

ควรตรวจสอบกฎหมายก่อนลงมือกระทำ

มีการกระทำ และ (๒) การกระทำนั้นมีความหมาย ซึ่งใช้อยู่ใน
 ขณะกระทำบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ สำหรับ
 “การกระทำ” นั้นได้กล่าวมาแล้วว่า มีความหมายไม่เหมือน
 กับที่เข้าใจกันอยู่ในภาษาสามัญ กล่าวคือ (ก) จะต้องมีการ
 คิดที่จะกระทำ (ข) การตกลงใจที่กระทำและ (ค) การกระทำ
 ตามที่ตกลงใจที่กระทำไว้นั้นสำหรับเกณฑ์ ข้อ (๒) เป็นเรื่อง
 กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง คือเมื่อกฎหมายจะเอาผิดกับการ
 กระทำอย่างใด ก็เป็นการบัญญัติเอาผิดไว้สำหรับการกระทำ
 ในเวลาภายหลังเท่านั้น การกระทำใด ๆ ที่ได้เกิดขึ้นแล้วก่อน
 หน้านั้นใช้กฎหมายและไม่มีกฎหมายเอาโทษนั้น การกระทำ
 นั้น ๆ แม้กฎหมายภายหลังจะบัญญัติเอาโทษก็ไม่เป็นความผิด
 ชนได้ ซึ่งเป็นหลักประกันที่รัฐธรรมนุญให้ไว้ โดยเหตุนี้
 ผู้ใดประสงค์จะไม่ทำผิดกฎหมาย ก่อนหน้าที่ผู้นั้นจะกระทำ
 การสิ่งใดลงไป ก็ควรจะตรวจสอบดูเสียก่อน ว่ามีกฎ
 หมายเอาโทษไว้หรือไม่ ถ้ากฎหมายไม่เอาโทษก็เป็นที่ย
 าวใจได้ ว่าการกระทำนั้น ๆ จะไม่มีความผิด คือจะเอา
 ผิดต่อเมื่อกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำบัญญัติว่าเป็นความ
 ผิดเท่านั้น อนึ่งกฎหมายไม่ยอมให้บุคคลแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมาย

ราษฎรหมานาที่คองรูกฎหมาย

คือ เมื่อ ได้ ักระทำ การ อัน กฎหมาย บัญญัติ เป็น ความ ผิดแล้ว
 บุคคลผู้กระทำจะรูกฎหมายหรือไม่รูกฎหมาย กฎหมายก็เอา
 โทษทงหน ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของราษฎรที่จ้รู้ว่าการกระทำ
 อย่างใดกฎหมายห้าม การกระทำอย่างใดกฎหมายอนุญาต
 ให้ทำได้ ฉะนั้นในตอนที่ ๓ นั้นเองข้าพเจ้าจึงได้กล่าวไว้ด้วย
 ว่า กฎหมายที่บัญญัติเอาโทษบุคคลนั้น มีอยู่สองประเภท
 ประเภทหนึ่งเห็นได้ในตัวเองว่าการกระทำเป็นผิดกฎหมาย เช่น
 การเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยทุจริตและเจ้าของเขาไม่อนุญาต
 หรือศีลธรรมที่เขาไม่ได้ทำอะไรให้เลย กฎหมายประเภท
 ที่ทงหนแม้เราจะไม่ศึกษากฎหมายเลย เพียงที่เรามีฉันทธรรม
 อันดี มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ หรืออย่างน้อย
 เรายังศึกษาศีลห้าไว้ให้มั่นคง เราก็จะไม่กระทำผิด ดังจะเห็น
 ได้ว่าถ้าเราถือศีลห้า เราก็จะไม่ลักทรัพย์เขานั่นเอง ส่วน
 กฎหมายประเภทที่สอง ได้แก่กฎหมายที่เอาผิดกับการกระทำ
 ซึ่งเห็นไม่ได้ในตัวเองว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย การ
 กระทำดังกล่าว กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด เพราะ
 สันถานการณ์บ้านเมืองบังคับ และเรียกร้องให้บุคคลเสียสละ
 เพื่อประโยชน์ส่วนรวม กฎหมายประเภทที่สองนั้นบงฉนว่าจะ

ควรทราบบทบัญญัติกฎหมายใหม่ ๆ

มากขึ้นทุก ๆ เพราะเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น ราษฎรมี
 จำนวนมากขึ้น รัฐบาลก็มีภาระมากขึ้นเป็นเงาตามตัว และ
 จำจะต้องออกกฎหมายประเภทที่ต้องนามากขึ้น เช่น เราเคย
 เบ็ดเมื่อเบ็ดไซ้ออกมา เราควรจะใช้ได้ตามราคาที่เรา
 พอใจ คือเราก็คควรจะใช้ราคาไซ้ได้ในราคาสูงที่สุดที่จะมี
 บุคคลอื่นยินดีจะซื้อไซ้ของเรา แต่กฎหมายว่าด้วยการบ่อน
 ก้นการค้ำกำไรเกินควร ก็ไม่ยอมให้เราทำเช่นนั้นได้ โดย
 บังคับให้เราต้องขายไซ้เบ็ดภายในราคาทีคณะกรรมการกำหนด
 ทงนเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม คือเพื่อประชาชนจะ
 ได้มีไซ้เบ็ดบริโภคภายในราคาอันสมควร กฎหมายประเภท
 ที่ต้องนซึ่งเขาผิดเพราะฐานการณบ้านเมืองเรย์กร้องน บุคคล
 จะต้องศึกษาหรือคอยเอาใจใส่สนใจจึงจะรู้ได้ เช่น เรามี
 อาชีพอย่างไร เราก็คต้องพยายามได้ตามว่ามีกฎหมายเกี่ยว
 กับอาชีพของเราอย่างใดหรือไม่ หรือถ้ามีกฎหมายบัญญัติ
 ขึ้นใหม่ ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง เช่น พระราชบัญญัติ
 บ่อนก้นการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ฯ เราก็คพยายามทราบ
 ข้อความในกฎหมายใหม่ ๆ ไว้บ้าง เพื่อเราจะได้ไม่เข้าใจผิด
 ได้กล่าวมาแล้วว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม ประธานสภา

กฎหมายเอาโทษต่อเมื่อมีการกระทำ

๓๓

วัฒนธรรมแห่งชาติ ได้มีความห่วงใยในการที่ราษฎรอาจกระทำผิดเพราะความไม่รู้กฎหมาย จึงได้เสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการสาขาทางนิติธรรมชนในด้านกวีวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณีสภาพวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้มีหน้าที่อธิบายกฎหมายให้ง่าย ๆ แก่ประชาชน นอกจากนั้นราษฎรผู้ใดที่สงสัยว่าการกระทำของตนจะผิดกฎหมายหรือไม่ ก็อาจไปขอคำแนะนำจากสำนักแนะนำทางกฎหมาย และประนอมข้อพิพาท ของคณะกรรมการสาขาทางนิติธรรมได้ หรือจะใช้ ห้องสมุดของสำนักงานคนควบคุมกฎหมายซึ่งมีอยู่อย่างบริบูรณ์ก็ได้

ในตอนที่ ๔ นี้ จะขอกล่าวถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจของผู้กระทำ คือกฎหมายอาญาได้ถือว่าบุคคลควรถูกลงโทษเพราะมีความชั่ว ฉะนั้นจิตใจของบุคคลจึงเป็นข้อสำคัญ จริงอยู่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า เพียงที่บุคคลคิดร้ายอยู่ในใจ แม้จะเป็นการไม่สอดคล้องต้องด้วยวัฒนธรรม แต่กฎหมายก็ยังไม่เอาโทษ กฎหมายจะเอาโทษต่อเมื่อได้แสดงความคิดร้ายออกมาเป็นการกระทำภายนอก แม้เมื่อได้แสดงอาการกิริยาออกมาภายนอกแล้ว จิตใจของผู้กระทำย่อมเป็นข้อสำคัญ และในข้อนี้ย่อมแตกต่างกับความรู้สึก ของประชาชน คนสามัญ

เมื่อกะทำให้แล้วจะผิดหนักหรือเบาอยู่ที่จิตใจ

คือ ประชาชนคนสามัญ ย่อมพิจารณาความหนักเบาของการกระทำที่ผลที่เกิดขึ้น เช่นคนประมาทขับรถชนบุตรของเราตาย เราย่อมรู้สึกถึงความร้ายแรงมากกว่าบุตรของเราถูกผู้ร้ายฟันหน้าตาย เพราะในกรณีชนบุตรถูกฟันหน้าตาย บุตรของเรายังมีชีวิตอยู่ ส่วนในกรณีชนบุตรของเราถูกคนขับรถชนโดยประมาท ชนบุตรชนเอาจนถึงแก่ความตาย เราเสียบบุตรไปคนหนึ่งโดยไม่มีทางใดกตบคืน จึงเป็นกรรมที่เราต้องรู้สึกว่าการกระทำให้บุตรของเราตายเป็นการกระทำที่ร้ายแรงกว่า แต่กฎหมายไม่ได้ถืออย่างนั้น คือกฎหมายถือว่าการกระทำจะร้ายแรงเพียงใด สำคัญอยู่ที่ความชั่วของผู้กระทำ ตามตัวอย่างการฟันหน้าตายย่อมเป็นความผิดที่มีโทษสูงกว่าการกระทำให้คนตายโดยประมาท เมื่อความสำคัญอยู่ที่จิตใจของผู้กระทำดังกล่าวแล้ว เราจึงอาจแบ่งแยกการกระทำออกเป็น ๓ อย่าง คือ (๑) กระทำโดยเจตนา (๒) กระทำโดยประมาท และ (๓) อุบัติเหตุ หลักก็คือ เมื่อกฎหมายเอาผิดกับการกระทำอย่างใด บุคคลจะมีความผิดต่อเมื่อกะทำให้โดยเจตนา คือมีหัวใจที่จะให้ผลเกิดขึ้น หรือได้แต่เห็นล่วงหน้าแล้วว่าผลจะเกิดขึ้นยังเช่นทำ ตัวอย่างเช่น

โดยปกติเมื่อผู้กระทำมีเจตนาจึงมีผิด

๓๕

นาย ก. ขับรถยนต์มาด้วยความเร็วปกติ แต่เด็กวิ่งตัดหน้ารถมาโดยเร็ว นาย ก. หยดไม่ทัน รถทับเด็กตาย ตามตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า นาย ก. ไม่มีเจตนาฆ่าเด็ก เพราะนาย ก. หาได้มีนาใจที่จะฆ่าเด็กไม่ ทั้งนาย ก. ก็ไม่ได้สังเกตเห็นล่วงหน้าว่าจะทับเด็กตายด้วย

ตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่ง นาย ก. ไปกินเลี้ยง หีบหมวกของเพื่อนผิดไปโดยคิดว่าเป็นหมวกของตน ซึ่งเป็นหมวกที่มีราคาแพงกว่าหมวกของนาย ก. เอง นาย ก. ไม่มีเจตนาผิดฐานลักทรัพย์ เพราะนาย ก. ไม่มีนาใจที่จะเอาทรัพย์ของผู้อื่นไป ทั้งไม่ได้เห็นล่วงหน้าว่าตนจะหีบเอาหมวกของผู้อื่นด้วย แม้การหีบหมวกนั้นจะกระทำโดยขาดความระมัดระวัง ไม่ได้ไม่ได้ให้คิด ก็ไม่ผิด

ตามที่กล่าว มาแล้วจะเห็นได้ว่า เมื่อใดที่ กฎหมายบัญญัติว่าบุคคลกระทำการใด ๆ เป็นความผิดนั้น บุคคลจะต้องกระทำการนั้น ๆ โดยเจตนา คือได้มีนาใจที่จะให้ผลเกิดขึ้น หรือมีเจตนาที่ได้สังเกตเห็นล่วงหน้าแล้วว่า ผลจะได้เกิดขึ้นแต่เพียงชนทำ การที่กฎหมายบัญญัติว่าการกระทำ อย่างไร เป็นความผิดนั้น การกระทำโดยประมาทไม่เป็นความผิด ดัง

กระทำโดยเจตนาเป็นผิดแรงกว่าประมาท

จะเห็นได้จากตัวอย่างเรื่องผิดอธิบหมวกของผู้ขึ้นไป แม้จะอธิบเอาไปโดยประมาทก็ไม่ใช่ความผิดฐานตักทรวัยเป็นต้น แต่มีกรณีบางกรณีตามกฎหมายต้องเอาโทษกับการประมาทบ้าง เพราะก่อให้เกิดซึ่งผลเสียหายอย่างร้ายแรง เช่น ขับรถยนต์โดยประมาททำให้คนตายเป็นต้น กฎหมายต้องเอาโทษเพื่อปราบปรามมิให้คนประมาท เมื่อใดที่กฎหมาย ประสงค์จะเอาโทษกับการกระทำโดยประมาท เมื่อนั้นกฎหมายจะบัญญัติเอาโทษไว้โดยเจาะจง เช่น กำหนดว่า การฆ่า คนตายโดยประมาทเป็นความผิด การกระทำโดยประมาทนั้นกฎหมายถือว่า เป็นการกระทำที่ผิดลักษณะเบาว่าการกระทำโดยเจตนา เพราะการกระทำโดยเจตนา ผู้กระทำผิดมีความชั่วร้ายมากกว่า การกระทำโดยประมาท เพราะได้มีหัวใจที่จะให้ผลเช่นความตายเกิดขึ้น หรือมีฉันทนอาจเห็นแล้วว่าผลคือความตาย อาจเกิดขึ้น ยังชนทำจนความตายได้เกิดขึ้น ซึ่งทุกท่านก็คงจะเห็นได้ชัดว่า เป็นการกระทำที่ร้ายแรง กว่า กรณีที่บุคคลประมาทไม่ใช่ความระมัดระวัง จนเกิด ความตายขึ้นเป็นธรรมดา ข้อควรตั้งแถมว่าการกระทำใดที่ไม่ใช่เป็นการกระทำโดยเจตนาหรือโดยประมาท การกระทำนั้นเรียก

ประมาทผิดต่อเมื่อกฎหมายระบุไว้ชัดแจ้ง

ว่า “อุบัติเหตุ” และเป็นกรกระทำที่มิใช่โทษเลย ไม่
ว่าผลที่เกิดขึ้นจะเสียหายร้ายแรงเท่าใด

เมื่อเราดูเช่นนี้แล้ว ขอให้ท่านทั้งหลายพยายามเข้าใจ
ความหมายของคำว่า “เจตนา” ให้ดี คือเมื่อใดเรามุ่งใจที่
จะกระทำการอันใดก็ดี หรือเราแต่เห็นดวงหน้าว่าผลอันจะ
เกิดขึ้นจากการที่เราจะกระทำการใดลงไป และเรายังขึ้นทำ
ก็ดี ถือว่าเรากระทำการนั้นโดยเจตนา ถ้าเราไม่มีเจตนา
จะกระทำการอันใดแล้ว โดยปกติเราก็จะไม่มีผิดเลย เว้น
แต่เราจะกระทำการโดยประมาท แต่การกระทำโดยประมาท
นั้น กฎหมายเอาโทษต่อเมื่อกฎหมายระบุไว้โดยชัดแจ้งว่า
การกระทำโดยประมาทนั้นๆ เป็นการกระทำที่มิใช่โทษ และการ
กระทำโดยประมาทนั้น กฎหมายจะเอาผิดต่อเมื่อมีผลอย่างใด
อย่างหนึ่ง เช่นความตายหรือบาดเจ็บสาหัสหรือบาดเจ็บ
หรือทำให้บุคคลถูกคุมขัง ทั้งนี้หมายความว่าบุคคลจะประมาท
สักเพียงใดก็ตาม หากผลไม่เกิดขึ้นแล้วถือว่าเป็นความผิดไม่
เช่นคนเมาสุราขับรถยนต์อย่างไม่ระมัดระวัง เลี้ยวไปเลี้ยว
มาตามถนน แต่ยังไม่ได้ชนหรือทับบุคคลใด คนขับ
รถยนต์นั้นก็ยังไม่มีโทษฐานกระทำโดยประมาท

อย่างไรเป็นการกระทำโดยประมาท

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่า เมื่อกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำ
 ใดเป็นความผิด โดยปกติต่อเมื่อบุคคลกระทำโดยเจตนา
 จึงจะเป็นความผิด ส่วนการกระทำโดยประมาทนั้นจะเป็นผิด
 ต่อเมื่อกฎหมายระบุไว้โดยเจาะจงว่า การกระทำโดยประมาท
 นั้น ๆ เป็นความผิด และได้กล่าวมาแล้วว่า บุคคลจะมี
 เจตนากระทำการอย่างใด ๆ ต่อเมื่อเขามีเจตนาที่จะทำการ
 นั้น ๆ หรือมีเหตุต้องแสดงให้เห็นแล้วว่าผลจะเกิดขึ้นแต่เขาก็
 ยังชนทำ เช่น นาย ก. ยิงนกที่อยู่ใกล้ ๆ เด็ก ผู้ยิงเห็น
 แล้วว่าลูกกระสุนปืนอาจจะถนัดเด็กตายได้ แต่ยิงขึ้นยิง ถ้า
 ในการยิงนั้นลูกกระสุนปืนไม่ถนัด แต่ไปถนัดเด็กตายก็ถือว่า
 ผู้ยิงฆ่าเด็กตายโดยเจตนา ต่อไปนี้จะได้อธิบายว่า การ
 กระทำอย่างใดเป็นการกระทำที่กฎหมายถือว่าเป็นประมาท
 ที่จะถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาท มี ๓ อย่าง คือ

๑. ถ้าเป็นบุคคลธรรมดา ไม่ใช่ความระมัดระวังอย่าง
 บุคคลธรรมดา เช่นโดยปกติบุคคลที่มีบ้านอยู่ริมถนน ย่อม
 ไม่ขวางของอันมีน้ำหนักออกไปทางหน้าต่างโดยไม่ตรวจดูเสีย
 ก่อนว่า อาจถูกบุคคลผู้สัญจรไปมาหรือไม่ ถ้าบุคคลใด
 ไม่ตรวจดูเสียก่อน ขวางของอันมีน้ำหนักออกไปทางหน้าต่าง

ประมาทเพราะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ฯ

๓๕

ถ้าหากของไปถูกบุคคลมีบาดเจ็บเช่นศีรษะแตก ก็ต้องถือว่าเป็นประมาท เพราะไม่ได้ใช้ความระมัดระวัง อย่าง บุคคลธรรมดาเขาจะพึงใช้

๒. ถ้าเป็นผู้มีวิชาชีพ เช่น แพทย์ หรือ นายช่าง ก็ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างผู้มืออาชีพนั้นๆ เช่น เป็นแพทย์ก็ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างแพทย์ แพทย์ที่ผ่าตัดบาดแผลโดยใช้เครื่องมือที่ไม่ได้ทำความสะอาดเสียก่อน ถ้าเครื่องมือนั้นสกปรกเป็นเหตุให้คนตาย แพทย์ก็ต้องมีผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท เช่นเดียวกันถ้าช่างเรือกลไฟไม่ใช้ความระมัดระวังอย่างช่างเรือกลไฟ ปล่อยให้ไอน้ำอยู่ในหม้อน้ำมากเกินไป จนหม้อน้ำระเบิดทำให้คนตาย ช่างเรือกลไฟนั้นต้องมีผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท

๓. การประมาทประการที่สามคือ นอกจากการประมาทเพราะความระมัดระวังอย่างคนธรรมดาประการหนึ่ง หรืออย่าง ผู้ที่มี วิชาชีพ เช่น แพทย์ หรือ นายช่าง อีกประการหนึ่ง ดังกล่าวแล้วนั้นได้แก่ การประมาทเพราะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อยบังคับ หรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย เช่น ขับรถยนต์แทนที่จะขับทางซ้ายก็ขับทางขวา ซึ่งผิดกฎจราจรก็ ขับ

รถยนต์วิ่งต่างคันแทนที่จะจุดคอมไฟให้แสงสว่างก็ไม่จุดคอมไฟ ซึ่งผิดกฎจราจรคดี การประมาทเพราะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับหรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวนั้น ถ้าเกิดผลขึ้นจากการทะเลาะดังกล่าว เช่นขับรถยนต์มาทางขวา ผิดกฎจราจรทางถนนไม่คิดว่าจะมีการขับรถยนต์มาทางขวา จึงไม่ระวังตัวจึงถูกชนตายคดี หรือขับรถยนต์โดยไม่จุดคอมไฟ จึงไม่มีแสงสว่าง ผู้ขับจึงไม่เห็นคนสัญจรในถนนทอดวงและชนคนตายคดี ถือว่ามีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาทเช่นเดียวกัน

สรุปรวมความว่าการกระทำความผิดโดยเจตนา นั้น ถ้าเรารู้ว่ากฎหมายบัญญัติไว้ อย่างไรก็ดี เราย่อมจะระวังตัวอยู่เสมอว่าเราทำผิดหรือไม่ เพราะเราย่อมรู้ตัวว่าเรามุ่งหน้าใจที่จะกระทำการอย่างนั้นหรือไม่ หรือเราเองได้แต่เห็นแต่ว่าผลอาจเกิดขึ้นจากการที่เราจะกระทำ และเราขึ้น กระทำลงไปหรือไม่ ความยากอยู่ในการกระทำโดยประมาท เพราะไม่เกี่ยวข้องกับหัวใจของผู้กระทำ เป็นแต่ผู้กระทำขาดความระมัดระวัง และผลที่เกิดขึ้นเรามักไม่รู้ตัว เช่นเราขับรถยนต์เรามุ่งดูอยู่กับผู้หนึ่งในรถเปิดจนลืมดูคนเดินถนน และรถยนต์

การกระทำโดยไม่มีเจตนาและไม่ประมาทไม่ผิด ๔๑

ที่เราขับชนคนตาย เราก็ ต้อง รับโทษ ฐานฆ่าคนตายโดยประมาท ฉะนั้นก่อนหน้าเราจะกระทำอะไรลงไป ซึ่งอาจเกิดผลทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บเสียหายได้ ขอให้เรามีสติอยู่เสมออย่าประมาท จงใช้ความระมัดระวังให้ดี ถ้าเป็นบุคคลธรรมดาที่ใช้ความระมัดระวังอย่างบุคคลธรรมดา เขาใช้กันตามปกติ ถ้าเป็นผู้มีวิชาชีพ เช่น แพทย์หรือนายช่าง ก็ใช้ความระมัดระวังอย่างผู้มีวิชาชีพนั้น เช่น เป็นแพทย์ใช้ความระมัดระวังอย่างแพทย์ นายช่างก็ใช้ความระมัดระวังอย่างนายช่าง ถ้ากฎหมายกำหนดหน้าที่ไว้เกี่ยวกับการใด ๆ เช่น ขับรถ ให้เราจุดคอมไฟ เราก็ต้องจุดคอมไฟ ถ้าเรามีสติระลึกอยู่เสมอก่อนและในขณะที่เราจะกระทำการใด ๆ ว่าเราจะต้องใช้ความระมัดระวังตามฐานะของเรา เราก็จะไม่มี ความผิดฐานประมาทได้ และเมื่อใดเราไม่ได้มีเจตนากระทำ และเราก็ไม่ประมาทด้วย แม้ผลที่เกิดขึ้นจะเสียหายร้ายแรงเท่าใด เราก็ห้ามความผิดไม่ เช่น เราขับรถยนต์ไปตามถนน โดยกำลังความเร็วปกติและได้ใช้ความระมัดระวัง มีเด็กวิ่งเล่นจาก ตรอกซอย มาที่ถนนตัดหน้า รถยนต์ เราไป โดยความเร็ว เราหยุดรถยนต์ไม่ทัน และทับเด็กดังกล่าวตายไป ๔-๕

คน เราจะไม่มีความผิด เพราะการกระทำของเราเป็นอุบัติเหตุเท่านั้น เราไม่มีความชั่วร้ายอย่างใดเลย กฎหมายไม่เอาโทษเรา

ท่านจะเห็นได้ว่า เพียงที่ท่านรู้กฎหมาย คือรู้ว่าการกระทำใดผิดกฎหมาย การกระทำใดไม่ผิดกฎหมาย ก็เป็นการง่ายที่ท่านจะไม่ทำผิดอาญา และถ้าท่านสงสัยว่าการกระทำอะไรผิดกฎหมายหรือไม่ ดำเนินงานแนะนำทางกฎหมายและประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการศาลาทางนิติธรรม อาคาร ๘ ถนนราชดำเนินกลาง มุมอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งพร้อมที่จะให้คำแนะนำแก่ท่านด้วยความเต็มใจ

ตอนที่ ๕

(วันศุกร์ที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๕)

ก่อนที่ข้าพเจ้าจะได้กล่าวถึงบทความกฎหมายอาญาดำหรับประชาชนตอนที่ ๕ เรื่องความรู้ดีผิดชอบ ข้าพเจ้าขอถือโอกาสเรียนให้ทราบว่า ได้มีผู้ตั้งข้อสงสัยว่า ในขณะที่รัฐบาลได้เสนอร่างประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ต่อสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรรับหลักการไปแล้ว

โดยปกติจะผิดต่อเมื่อมีเจตนา

๔๓

แต่คณะกรรมการวินิจฉัยพิจารณา ร่างประมวลกฎหมาย
อาญาของสภาผู้แทนราษฎรกำลังพิจารณาอยู่ ฉะนั้นบทความ
กฎหมายอาญาดำหรับประชาชน ซึ่งคณะกรรมการสาขาทาง
นิติกรรม มอบหมายให้ข้าพเจ้าเขียนมาบรรยายทางวิทยากร
จ่ายเสียงจะมิประโยชน์อย่างไร เพื่อป้องกันความเข้าใจผิด
จึงขอเรียนว่า ร่างประมวลกฎหมายอาญา ที่คณะกรรมการ
วินิจฉัยกำลังพิจารณาอยู่นี้ เป็นร่างกฎหมายสำคัญ
กฎหมายหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการจะต้องพิจารณาโดยรอบ
คอบถี่ถ้วน ดังปรากฏผลของการประชุมที่ได้โฆษณาไปแล้ว
ทุกสัปดาห์ ฉะนั้นการพิจารณาจะไม่เสร็จสิ้นได้ในเร็ววัน แต่
นอกจากนั้น ความรู้ที่จะพึงได้รับจากบทความกฎหมายอาญา
สำหรับประชาชนนี้ แม้จะประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา
ฉบับใหม่ไปแล้ว ก็ยังจะใช้ได้ เพราะร่างประมวลกฎหมาย
อาญาฉบับใหม่กับกฎหมายลักษณะอาญาฉบับปัจจุบัน มีหลัก
การที่เป็นสาระสำคัญตรงกัน แตกต่างกันที่รายละเอียดปลีก
ย่อย ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะนำมาถ้อยในบทความกฎหมายอาญา
สำหรับประชาชนอยู่แล้ว ฉะนั้นท่านที่จะศึกษาหาความรู้จาก
บทความกฎหมายอาญาสำหรับประชาชนนี้ ย่อมจะได้รับประ
โยชน์อยู่เสมอ

เพื่อเป็นเครื่องเตือนความจำ ข้าพเจ้าขอสรุปความที่ได้กล่าวไว้ในตอนที่ ๔ โดยสังเขป ในตอนที่ ๔ ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ว่า เมื่อกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำใด ๆ เป็นความผิดอาญา ไม่ใช่ที่เรากระทำการนั้น ๆ แล้วจะเป็นความผิดอาญาเสมอไป เราจะมีผิดก็ต่อเมื่อเรามีเจตนากระทำการนั้น ๆ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าการกระทำนั้น ๆ แม้จะกระทำโดยประมาทก็เป็นความผิด โดยเหตุนี้การที่เราหัดคิดถึงไม่กระทำความผิดนั้น ไม่ใช่เป็นการยากลำบากนัก เพราะเมื่อโดยปกติ กฎหมายจะเอาผิดต่อเมื่อผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาเช่นนี้แล้ว ถ้าเราไม่มีเจตนากระทำความผิดใด ๆ เราก็ห้ามความผิดไม่ เว้นแต่เราจะประมาทขาดความระมัดระวังซึ่งกฎหมายจะเอาโทษก็ต่อเมื่อกฎหมายระบุไว้โดยเฉพาะ ว่าการกระทำเช่นนั้นแม้กระทำโดยประมาทก็มีโทษ เช่น กฎหมายระบุไว้ชัดแจ้งว่า ประมาททำให้คนตาย ทำให้คนบาดเจ็บสาหัส ทำให้คนถูกคุมขังเป็นความผิด เป็นต้น ข้อสำคัญก็คือเราต้องทราบว่า การกระทำอย่างใดเป็นผิดกฎหมายหรือไม่ ซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วในตอนที่ ๒ ว่า ความผิดอาญามีสองประเภท ประเภทที่หนึ่งเป็นความผิดที่เห็นได้

ถ้าไม่มีเจตนาที่ไม่ผิดเว้นแต่ประเภทที่ ก.ม. บ่งไว้ ๔๕

ในตัวเองว่าเป็นความผิดอาญา เช่น ถักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ความผิดประเภทนี้เพียงที่บุคคลมีวัฒนธรรมอันดีมีศีลธรรมประจำใจก็จะไม่กระทำความผิด ส่วนความผิดอีกประเภทหนึ่งนั้นได้แก่ความผิดที่เห็นไม่ได้ในตัวเองว่าเป็นความผิด ความผิดประเภทนี้กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เพราะสถานการณ์บ้านเมืองบังคับโดยเรียกร้องให้บุคคลเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่นความผิดเกี่ยวกับการค้ากำไรเกินควร ความผิดเกี่ยวกับการขออนุญาตประกอบอาชีพ เป็นต้น สำหรับความผิดประเภทหลังบุคคลจะต้องสนใจจึงจะทราบได้ ฉะนั้นก่อนหน้าที่บุคคลจะกระทำการใดๆ ลงไป ถ้าสงสัยว่าจะมีความผิดหรือไม่แล้ว ก็ควรจะตรวจสอบให้แน่ชัดเสียก่อน และในกรณีเป็นที่สงสัย ก็ควรจะมาขอคำแนะนำจากสำนักงานแนะนำทางกฎหมายและประนอมข้อพิพาท ของคณะกรรมการสาขาทางนิติธรรม สำนักงานวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ท่ออาคาร ๘ ถนนราชดำเนินกลาง มุมอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะให้คำแนะนำโดยความเต็มใจอยู่เสมอ

ฉะนั้น เมื่อท่านทราบว่าควรกระทำอย่างใดเป็นความผิดอย่างใดไม่มีความผิดดังกล่าวแล้ว เพียงที่ท่านไม่มีเจตนา

ผู้กระทำโดยเจตนา ย่อมรู้ว่ากระทำผิดหรือไม่

จะกระทำกรณนั้น ๆ ท่านก็ห้ามความผิดไม่ เว้นแต่จะประมาท ดังกล่าวแล้ว ส่วนการที่บุคคลจะมีเจตนากระทำการอย่างใดนั้น บุคคลจะมีได้สองประการคือ (๑) เมื่อเขามีน้ำใจที่จะ กระทำการนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ก. อยากฆ่า ข. จึงยิง ข. ตายโดยมีน้ำใจที่จะยิง ข. ให้ตาย หรือ (๒) แม้เขาไม่มีน้ำใจที่จะกระทำกรณนั้น ๆ แต่เขาแต่เห็นดวงหน้าแล้วว่า ผลอาจเกิดขึ้นจากการกระทำของเขา และยังขึ้นทำดวงจนผลเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น ก. อยากยิงนก เห็นเด็กยืนอยู่ใกล้ ๆ นก ก. ไม่มีน้ำใจจะยิงเด็กให้ตายเลย แต่เห็นดวงหน้าว่าการยิงนกนั้นอาจพลาดไปถูกเด็กตายได้ แล้ว ก. ยังขึ้นยิง ถ้ากระสุนพลาดไปถูกเด็กตาย ก. ต้องมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ตามที่กล่าวมาแต่จนจะเห็นได้ว่า การที่เราจะมีเจตนาที่กระทำผิดหรือไม่ เราควรพิจารณาเองคือ เราย่อมรู้ว่าเรามีน้ำใจกระทำการนั้น ๆ หรือไม่ หรือมิฉะนั้นเราย่อมรู้ว่าเราแต่เห็นดวงหน้าว่าผลจะเกิดขึ้นจากการที่เราจะกระทำดังไป และเรายังขึ้นทำดังไปหรือไม่ ข้อสำคัญก็คือเราอย่าได้ประมาท เพราะการประมาทนั้นเกิดจากการที่เราไม่มีน้ำใจและไม่คาดหมายว่าผลจะเกิดขึ้น แต่เพราะเราประมาท เช่นเราขับรถย่นครึไปตามถนน ถ้าเรา

อย่างไรเป็นประมาท

๔๓

มีด้วยกันเพื่อน ๆ เราไม่คิดคนเดินทางผ่านไปมาในถนนหลวง และชนผู้เดินทางตาย เราก็จะต้องมีโทษฐานฆ่าคนตายโดยประมาท ซึ่งมีโทษหนักเหมือนกัน ในตอนที่ ๔ นั้น ข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่า ประมาทมี ๓ อย่างกล่าวคือ (๑) ถ้าเราเป็นคนขรกรรมตา เราก็ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างคนขรกรรมตา เช่นจะจับต้องอาวุธร้ายแรง ก็ต้องระวังมิให้มันหลุดไปถลกบุคคลอื่น (๒) ถ้าเรามิใช่ว่าจะเป็นแพทย์หรือนายช่าง เราก็ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างแพทย์ หรือนายช่างจะพึงใช้ในกิจการนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น นายแพทย์จะต้องใช้ความระมัดระวังโดยชำระล้างเครื่องมือสำหรับผ่าตัดบาดแผล ให้สะอาดก่อนทำการผ่าตัด แล ถ้านายแพทย์ไม่ใช้ความระมัดระวังเช่นนั้น ทำการผ่าตัดบาดแผล ด้วยเครื่องมือสกปรกจนคนไข้ตาย นายแพทย์ย่อมมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท - ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ การประมาทย่อมเกิดขึ้นได้ในกรณีสองกรณีคือ กรณีหนึ่งได้แก่ไม่เป็นผู้มีวิชาชีพเลย เช่นไม่ใช่นายแพทย์ จึงไม่สามารถใช้ความระมัดระวังอย่างนายแพทย์ได้ ส่วนอีกกรณีหนึ่งเป็นผู้มีวิชาชีพ แต่ได้ละเลยไม่ใช้ความระมัดระวังอย่างผู้มีวิชาชีพนั้นจะพึงใช้ เช่นนายแพทย์ไม่ใช้ความ

เพียงไม่ปฏิบัติตามกฎหมายยังไม่เป็นประมาท

ระมัดระวังอย่างแพทยดังกล่าวมาข้างต้น ส่วนประมาทประการที่ ๓ ได้แก่การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีไว้เพื่อป้องกันภัยอันตราย เช่นกฎจราจร บัญญัติให้ขับรถทางซ้าย หรือให้จุดคอมไฟท์ยานพาหนะเป็นต้น เราไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนี้ เกิดผลเสียหายเช่นเช่นความตาย เรา มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท แต่ประมาทประการที่ ๓ นี้ มีข้อควรระวังก็คือ ไม่ใช่เราไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นชอบด้วยกฎหมายแล้วเกิดผลเสียหายเช่น ความตายเกิดขึ้นแล้ว เราจะมีผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาทที่เดียว จะต้องปรากฏว่าความตายได้เกิดขึ้นเพราะการละเมิดกฎหมาย ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นชอบด้วยกฎหมายนั้น ๆ ด้วย เช่นตามตัวอย่างข้างต้น เพียงแต่เราขับรถย้อนศรมาโดยไม่จุดคอมไฟท์แล้วทับเด็กตาย จะถือว่าเรามีความผิดฐานประมาทยังไม่ได้ เราจะผิดก็ต่อเมื่อปรากฏด้วยว่าถ้าเราไม่ละเมิดกฎหมาย ก็ขับรถโดยไม่จุดคอมไฟท์ เราจะไม่ทับเด็กตาย โดยเราจะสามารถเห็นเด็กและหลบหลีกเด็กได้ และจะไม่ชนเด็กนั้นจน ถึงแก่ความตายเป็นต้น โดยเหตุนี้ถ้าหากเราขับรถย้อนศรโดยไม่จุดคอมไฟท์ แต่ในทันทีที่เราขับรถได้จุดไฟฟ้าไว้อย่างสว่างไสว

การกระทำโดยประมาทเกิดขึ้นได้ง่าย

๔๕

เหมือนเวดากัดางวัน ผู้เดินทางผ่านไปมาเห็นรถยนต์นั่นได้
แต่เกิด การที่ชนเด็กเพราะเด็กวิ่งตัดหน้ารถมาโดยเร็ว เราหยุด
รถไม่ทัน ซึ่งแม้เราจะจุดคอมไฟก็คงจะทับเด็กตายเช่นเดียว
กับนั่นเอง ตามตัวอย่างหนึ่งจะถือว่าเราประมาทยังไม่ได้
เพราะความตายไม่ได้เกิดขึ้นโดยการไม่จุดคอมไฟ เราจึง
ไม่มีความผิดฐานฆ่าเด็กตายโดยประมาท กล่าวโดยสรุปก็คือ
ประมาทประการที่ ๓ นี้จะต้องปรากฏว่าผลเสียหายคือความตาย
หรือบาดเจ็บสาหัส หรือบาดเจ็บเกิดขึ้น เพราะการละเมิด
กฎหมายข้อบังคับหรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายนั้นๆ โดยตรง
การกระทำผิดโดยประมาทนั้นเกิดขึ้นได้ง่าย ฉะนั้นบุคคล
จะกระทำการใด ๆ ควรจะมีสติสัมปชัญญะ ให้ความระมัด
ระวังอยู่เสมอ ไม่ให้การกระทำของตนเป็นที่เสียหายแก่ผู้อื่น
ในที่สุดข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ ถ้าเราไม่มีเจตนากระทำการใด ๆ
ทั้งเราก็ไม่ประมาทด้วย การกระทำของเราถึงจะเกิดเสียหาย
อย่างร้ายแรงเพียงใดเราก็ไม่มีความผิด เช่นตัวอย่างเด็กตัด
หน้ารถยนต์ของเราโดยเร็วจนเราหยุดรถไม่ทัน ทับเด็ก
ตายเช่นนี้ เราหาไม่มีความผิดไม่ และกฎหมายเรียกการกระทำ
เช่นนั้นว่าอุบัติเหตุ

กฎหมายอาญาลงโทษบุคคลต่อเมื่อมีความชั่ว

ต่อไปนี้เป็นข้อเท็จจริงเรื่องความผิดที่ผิดชอบ ซึ่ง
มีสองกรณีคือ กรณีคนวิกลจริตกระทำผิดอย่างหนึ่ง และ
กรณีเด็กกระทำผิดอย่างหนึ่ง สำหรับตอนที่ ๕ จะขอกล่าว
เฉพาะกรณีคนวิกลจริตเท่านั้น ส่วนเรื่องเด็กกระทำผิดจะได้
กล่าวในตอนต่อไป

หลักสำคัญของกฎหมายอาญามีว่า กฎหมายจะลงโทษ
บุคคลต่อเมื่อบุคคลมีความชั่ว และจะถือว่าบุคคลมีความชั่ว
ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นอยู่ในฐานะที่จะกระทำผิดได้เท่านั้น แต่ไม่
กระทำ แต่บุคคลวิกลจริตนั้น จะวิกลจริตเพราะสติวิปลาศ
ก็ดี เพราะโรคก็ดี ถ้าวิกลจริตจนไม่สามารถจะรู้สึกผิดชอบ
หรือยับยั้งได้ และกระทำผิดลงไปในขณะที่วิกลจริตนั้น จะ
เห็นว่าบุคคลวิกลจริตดังกล่าวนี้ไม่มีความชั่วร้ายเลย จะเอาตัว
บุคคลนั้นไปประหารชีวิตก็ตายเปล่า เพราะความวิกลจริตของ
บุคคลนั้นทำให้เขาต้องกระทำไปเช่นนั้น โดยเหตุนี้กฎหมาย
อาญาจึงได้คำนึงถึงมนุษยธรรมและไม่ลงโทษบุคคลที่กระทำ
ผิดเพราะวิกลจริตในเมื่อเขาเกณฑ์ต่อไปนี้

๑. ได้กระทำผิดในขณะที่วิกลจริต
๒. การวิกลจริตนั้นถึงขนาดอย่างไรอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้
คือ (ก) ถึงขนาดที่ไม่รู้สึกผิดชอบ คือไม่รู้ว่าจะอย่างไรถูก

วิกลจริตอย่างไรกฎหมายจึงจะยกโทษให้

๕๑

อย่างใดผิด เช่น โดยความวิกลจริตจึงไม่รู้ว่าการเขามัดไปพันคอคนผู้อื่นจะทำให้คนตายได้ (๒) วิกลจริตถึงขนาดที่ไม่สามารถยับยั้งใจได้ คือแม้จะรู้ว่าการเขามัดพันคอผู้อื่นอาจทำให้เขาตายได้ แต่ความวิกลจริตได้บังคับใจให้เขากระทำความผิดให้จึงได้ เช่น ถ้าไม่กระทำความผิดจะรู้สึกว่ามีจิตใจจะแตกสลายลงไป ฉะนั้นเขาจึงไม่สามารถจะยับยั้งใจไม่กระทำได้

ถ้าหากผู้กระทำวิกลจริตอย่าง บาง แต่ไม่ถึงขนาดที่ไม่รู้สึกผิดชอบที่เดียว หรือไม่ถึงขนาดที่ไม่สามารถยับยั้งใจได้ทีเดียว คือพอจะรู้สึกผิดชอบหรือยับยั้งได้บ้าง ผู้กระทำผิดก็ยังมีสติอยู่ เป็นแต่ศาลก็มีอำนาจลดโทษลงมาได้บ้าง แต่ถ้าผู้กระทำผิดไม่วิกลจริตเลยแล้ว กฎหมายไม่ยกโทษให้ทีเดียว ตัวอย่างผู้ที่มีโมโหโทโสได้ง่าย ผู้นั้นต้องพยายามข่มอารมณ์ร้ายของตัวเอง จะอ้างว่าตนมีนิสัยฉุนเฉียวง่าย แล้วขอให้ศาลลดโทษให้ไม่ได้ เพราะการลดโทษ จะเป็นการ ส่งเสริมให้บุคคลไม่ระงับความฉุนเฉียวของตน

มีข้อควรสังเกตว่า ที่กฎหมายยกเว้นโทษการกระทำผิด เพราะวิกลจริตดังกล่าวมาแต่นั้น เฉพาะกรณีวิกลจริตเพราะสติวิปลาศหรือโรคเท่านั้น ถ้าหากวิกลจริตเพราะเสพยา

เมา แม้จะถึงขนาดจนไม่สามารถจะรู้สึกผิดชอบหรือถึงขนาดที่
 ไม่สามารถยับยั้งได้ ก็ไม่ได้รับความยกเว้นโทษให้ ทั้งนี้
 เพราะมีบุคคลจำนวนมากที่ไม่กล้ากระทำผิด และใช้สุรยาเมา
 ย้อมใจให้กล้ากระทำผิด ฉะนั้นถ้ากฎหมายจะยกเว้นโทษ
 สำหรับการวิถัจฉิตเพราะเสพสุรยาเมา ก็จะเท่ากับเป็นการ
 ส่งเสริมให้บุคคลกระทำผิดทางอ้อม อย่างไรก็ตามกฎหมาย
 ก็เห็นใจเหมือนกันว่า อาจมีกรณีบุคคลเสพสุรยาเมาโดย
 ไม่สมัครใจแล้ววิถัจฉิต และกระทำผิดในขณะที่วิถัจฉิตนั้น
 บุคคลวิถัจฉิตเพราะเสพสุรยาเมาโดยไม่สมัครใจนี้ไม่ควรมี
 โทษ โดยเหตุนี้กฎหมายลักษณะอาญาจึงบัญญัติว่า ถ้าบุคคล
 วิถัจฉิตเพราะเสพสุรยาเมาโดยไม่รู้ตัว สิ่งที่เขาเสพเป็น
 สุรยาเมา เช่นเพื่อนแอบเอาสุรยาอย่างแรงมาปนในน้ำหวาน
 ให้ดื่มดื่มนจนวิถัจฉิตเป็นต้นกคดี หรือถูกบุคคลอื่นใช้กำลัง
 และอำนาจข่มขืนใจให้เสพ เช่นมีคนเอาปืนมาขู่ให้เสพสุรยา
 เมาจนวิถัจฉิตกคดี ในสองกรณีดังกล่าวอนึ่งเสพสุรยา
 เมาเกิดวิถัจฉิตขึ้นมาจนไม่รู้รู้สึกผิดชอบหรือยับยั้งได้ และ
 กระทำผิดในขณะที่กฎหมายยกยกเว้นโทษให้

กฎหมายไม่ยอมให้แก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมาย

๕๓

โดยที่บุคคลวิกลจริตซึ่งกฎหมายไม่เอาโทษ อาจจะทำ
อันตรายแก่บุคคลอื่น ๆ ได้ กฎหมายจึงมีวิธีการที่ให้ศาลสั่ง
ให้ส่งตัวผู้วิกลจริตไปรักษาตัวยังโรงพยาบาลโรคจิตได้

ตอนที่ ๖

(วันศุกร์ที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๙๖)

ข้าพเจ้าได้บรรยายกฎหมายอาญาสำหรับประชาชนมา ๕
ครั้งแล้ว เป็นการสมควรที่จะกล่าวสรุปเสียสักครั้งหนึ่ง เพื่อ
ท่านผู้ฟังจะได้เห็นระบบกฎหมายอาญาต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพราะ
กฎหมายอาญาไม่เหมือนกฎหมายอื่น ๆ กล่าวคือ ไม่สามารถ
จะกล่าวให้เข้าใจได้ในครั้งเดียวคราวเดียว ต้องกล่าวต่อเนื่อง
กันไป จึงจะทราบได้ว่าเมื่อใดการกระทำจึงเป็นความผิดต่อ
กฎหมาย และโดยเหตุนี้กรมประชาสัมพันธ์จึงได้กรณาดำเนินการ
การวิทยุกระจายเสียงตอนเช้าให้บรรยายทุกวันศุกร์ ทั้งนี้
นอกจากจะมีรายการพิเศษอย่างอื่น ซึ่งจำต้องงดการบรรยาย
บทความกฎหมายอาญาสำหรับประชาชนเสีย

สิ่งที่เรียกร้องให้ประชาชนสนใจในกฎหมายอาญาคือ
กฎหมายอาญาไม่ยอมให้บุคคลแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมาย คือผู้

๕๔ ก่อนกระทำความตรวจสอบว่าจะผิด ก.ม. หรือไม่

กระทำผิดนั้นแม้ความจริงเขาจะไม่รู้ว่า การกระทำของเขาเป็นความผิด กฎหมายก็ไม่ยอมให้เขาแก้ตัวได้ กล่าวคือเมื่อการกระทำนั้น ๆ ผิดต่อกฎหมายแล้ว กฎหมายเอาโทษทั้งนั้น เมื่อกฎหมายไม่ยอมให้บุคคลแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมาย ก่อนที่บุคคลจะกระทำการอันใดลงไป ก็ต้องตรวจสอบเสียก่อนว่า การกระทำนั้น ๆ ผิดกฎหมายหรือไม่ ข้าพเจ้าได้ชี้ให้เห็นว่าความผิดอยู่สองประเภท ความผิดประเภทหนึ่งเป็นความผิดที่เห็นได้ในตัวเองว่าเป็นความผิดต่อกฎหมาย เช่นการฆ่าคนตาย ดักทรัพย์ ความผิดประเภทนี้แม้ไม่ศึกษากฎหมายทุกคนก็ทราบได้ว่าเป็นความผิด และเพียงแต่บุคคลมีฉันทธรรมอันดี มีจิตใจเมตตากรุณา เช่นอย่างน้อยถือศีลห้าเป็นประจำ บุคคลก็ไม่กระทำผิดกฎหมายประเภทนี้แล้ว ส่วนความผิดกฎหมายอีกประเภทหนึ่งนั้นเห็นไม่ได้ในตัวเองว่าเป็นความผิด เช่นคนปลุกข้าวไว้ เขาควรจะขายข้าวได้ ไม่ว่าจะขายภายในประเทศหรือต่างประเทศ คนเลี้ยงเบ็ดได้ เมื่อเบ็ดไข่ออกมา เขาควรจะขายไข่ได้ตามราคาที่เขาพอใจ แต่กฎหมายก็ไม่ยอมให้เขาทำเช่นนั้น เช่นในเรื่องข้าวเขาจะนำข้าวไปขายที่ต่างประเทศ โดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ได้ ส่วนไข่เบ็ดก็ขายเกินราคาทีละละ

ความผิดที่เห็นไม่ได้ในตัวเอง

กรรมการควบคุมการค้ากำไรเกินควร กำหนดไว้ไม่ได้เช่นเดียวกัน ความผิดประเภทหนึ่งบุคคลรู้ไม่ได้ในตัวเอง เพราะการที่กฎหมายเอาผิดนั้นเพราะสถานการณ์บ้านเมืองบังคับ เรียกร้องให้บุคคลต้องเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่นการกำหนดให้ขายไข่เป็ดในราคาที่ทางการกำหนดก็เพื่อที่จะให้ราษฎรได้มีไข่บริโภคในราคาอันสมควรเป็นต้น จึงได้เรียกร้องให้เจ้าของไข่เป็ดให้ขายในราคาพอสมควรไม่ให้เอากำไรมากเกินไป เมื่อความผิดประเภทหนึ่งเป็นความผิดที่เห็นไม่ได้ในตัวเองว่าเป็นความผิด ก็เป็นหน้าที่ที่ประชาชนจะต้องศึกษาข้อผู้ที่ประกอบอาชีพอย่างไร ก็ควรจะสืบสวนให้ทราบว่ามีการกฎหมายใด ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพอย่างนั้นบ้าง นอกจากกฎหมายใดที่บัญญัติขึ้นใหม่ เช่นพระราชบัญญัติบังคับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ฯ ประชาชนก็ควรจะมีควมสนใจ ว่ากฎหมายนั้น ๆ ห้ามการกระทำไว้อย่างใดบ้าง ความผิดที่บุคคลเห็นไม่ได้ในตัวเองว่าเป็นความผิด บุคคลต้องสนใจศึกษาจึงจะทราบได้แน่นอนนับจะมากขนาดที่ เพราะเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น ภารกิจของรัฐก็มากเป็นเงาตามตัว และรัฐก็จำเป็นต้องมีกฎหมายดำห้รับเป็นเครื่องมือเพื่อให้รัฐดำเนิน

การไปได้ตามนโยบายของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม
 ประชาชนสภากว๊ฒนธรรมแห่งชาติ ได้มีความห่วงใยในความ
 ไม่รู้กฎหมายของประชาชน จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการสาขา
 ทางนิติธรรมขึ้นในสำนักก๊ฒนธรรมทางระเบียบประเพณี
 สภาก๊ฒนธรรมแห่งชาติ โดยกำหนดให้มีหน้าที่อธิบาย
 กฎหมายอาญาด้วยภาษาสามัญ ให้ประชาชนเข้าใจกฎหมาย
 ได้ง่าย ๆ ซึ่งบทความที่ท่านทั้งหลายกำลังพึงอยู่นี้ ก็เนื่องมา
 จากความคิดของท่านประชาชนสภาก๊ฒนธรรมแห่งชาติดังกล่าว
 แล้ว นอกจากนั้นประชาชนสภาก๊ฒนธรรมแห่งชาติยังได้จัด
 ตั้งสำนักงานแนะนำทางกฎหมายและระดมข้อพิพาทขึ้นใน
 คณะกรรมการสาขาทางนิติธรรม ตั้งอยู่ที่อาคาร ๘ ถนน
 ราชดำเนิน มุมอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งถ้าราษฎรผู้ใด
 สงสัยว่าการกระทำของเขาทำผิดกฎหมายหรือไม่ เขาก็ควรจะ
 ยับยั้งการกระทำนั้นไว้ก่อน และมาขอคำแนะนำจากสำนักงาน
 แนะนำทางกฎหมาย ๆ ได้

การกระทำที่จะเป็นผิดกฎหมายจะต้องเข้าเกณฑ์สอง
 ประการคือ (๑) ต้องมีการกระทำ และ (๒) การกระทำ
 นั้นในขณะกระทำมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด คำว่า

กฎหมายอาญาไม่ย้อนหลัง

๕๗

“กระทำ” นั้น ไม่มีความหมายตามภาษาดำเนิน คือที่จะเป็น การกระทำตามกฎหมายนั้น ต้องประกอบด้วย (ก) การคิดที่จะกระทำ (ข) การตกลงใจที่จะกระทำ และ (ค) กระทำตามที่ตกลงใจ เช่นก่อนที่คนจะฉกทรัพย์ คน ๆ นั้นจะต้องคิดว่า จะฉกทรัพย์หรือไม่แล้วตกลงใจที่จะฉกทรัพย์ ต่อจากนั้น จึงกระทำการฉกทรัพย์ตามที่ตกลงใจไว้แล้ว ส่วนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นั้น บางคนคิดแต่จะเป็นเวदानานจึงตกลงใจกระทำ บางคนคิดตกลงใจและกระทำตามที่ตกลงใจทันทีทันใด เช่นการกระทำในขณะที่บันดาตโทษะเป็นต้น นอกจากนี้ การงดเว้นการกระทำที่บุคคลมีหน้าที่กระทำ แล้วเกิดผลเสียหายขึ้น ถือถือว่าเป็นการกระทำเหมือนกัน เช่นหญิงอยากฆ่าตุ๊ก แทนที่จะเอามือบีบคอตุ๊กให้ตาย ก็แกลงทิ้งให้ตุ๊กอดนมจนตุ๊กถึงแก่ความตาย ก็มผลเท่ากับหญิงเอามือบีบคอตุ๊กให้ตายเหมือนกัน เพราะหญิงมีหน้าที่ต้องให้นมตุ๊กกิน ส่วนเกณฑ์ข้อ ๒ ที่ว่า การกระทำนั้น ๆ ในขณะกระทำกฎหมายต้องบัญญัติเป็นความผิดไว้แล้ว หมายความว่ากฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง กล่าวคือถ้าหากการกระทำนั้นในขณะกระทำไม่เป็นความผิดแล้ว แม้ภายหลังจะมีกฎหมายบัญญัติเอาผิด

ผู้กระทำห้ามความผิดไม่ ทั้งนี้เป็นหลักประกันของรัฐ
 ธรรมนูญ และมิใช่เป็นการให้สิทธิเสรีภาพแก่บุคคล คือ
 ทุกคนย่อมมีเสรีภาพที่จะกระทำกรไต่ ๆ ได้ ในเมื่อไม่มี
 กฎหมายห้ามมิให้กระทำ และถ้าในขณะที่กระทำไม่มีกฎหมาย
 ห้ามมิให้กระทำแล้ว บุคคลนั้นจะไม่มีผิดเลย

ต่อจากนั้นข้าพเจ้าได้กล่าวว่ เมื่อกฎหมายอาญาบัญญัติ
 ใดๆ ว่าการกระทำเป็นความผิด เช่นการทำให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหาย
 เป็นความผิดเป็นต้น กฎหมายจะเอาผิดกับเมื่อบุคคลมี
 เจตนาที่จะกระทำ เช่นการทำให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหายนั้น ถ้าหาก
 เราไม่มีเจตนาทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย เช่นเราเผอิญไป
 บัดด้วยแก้วของผู้อื่นแตก เราห้ามความผิดในทางอาญาไม่
 เพราะเราไม่มีเจตนาทำให้ถ้วยแก้วนั้นแตก ส่วนเมื่อใดจึงจะถือ
 ว่าบุคคลจะมีเจตนากระทำนั้น มีกรณีอยู่สองกรณี กรณีหนึ่ง
 บุคคลมีนาใจที่จะให้ผลเกิดขึ้น เช่นบุคคลยิงคนโดยมีนาใจที่จะ
 ให้ความตายเกิดขึ้น ถือว่าเขามีเจตนาฆ่าคนตายกรณีหนึ่ง
 ส่วนอีกกรณีหนึ่งบุคคลไม่มีนาใจที่จะให้ผลเกิดขึ้น แต่บุคคล
 นั้นได้แต่เห็นล่วงหน้าว่าผลอาจเกิดขึ้นได้ ด้วยซึ่งชนทำลงไป
 จนเกิดผลขึ้น เช่นนกดำสัตว์ เห็นอึ่งกึ่งวิ่งไปทางคนคิดฟัน นก

ถ้าสัตว์แดงเห็นแล้วว่าถ้ายังไปอาจจะถูกรังแกก็ได้ ถูกรังแกก็
ก็ได้อีกหนึ่งไป เพราะคิดว่าถ้าถูกรังแกก็จะต้องหนีไป ถ้า
ถูกรังแก จะเอาอ้อมมากิน ถ้ามันกัดตัวหนึ่งไปถูกรังแก
ตาย ต้องถือว่าเขามาเจตนาฆ่าคนตาย เพราะเขาได้เห็น
ดวงหน้าแล้วว่า ผลของความตายของคนตายอาจเกิดขึ้น เขา
ยังชนทำ อื่นนอกจากการกระทำโดยเจตนาแล้ว ยังมีการ
กระทำอีกสองอย่าง คือประมาทและอุบัติเหตุ การกระทำ
โดยประมาทนั้นปกติไม่มีความผิด เช่นเมื่อกฎหมายบัญญัติ
ว่าการทำให้ทรัพย์สินเสียหายโดยเจตนา จึงจะมีความผิด
ถ้าบุคคลกระทำให้ทรัพย์สินเสียหายโดยประมาทเขาห้าม
ความผิดไม่ การกระทำโดยประมาทจะเป็นความผิดต่อเมื่อ
กฎหมายระบุโดยเจาะจงว่า การกระทำนั้น ๆ แม้กระทำโดย
ประมาทก็เป็นความผิด เช่นทำให้เพลิงไหม้บ้านเรือนผู้อื่นโดย
ประมาท ประมาททำให้ผู้อื่นตาย บาดเจ็บ หรือถูกคุมขัง
เป็นต้น การกระทำโดยประมาทกฎหมายเอาโทษเฉพาะเมื่อ
ความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้น ฉะนั้นบุคคลจะประมาทร้ายแรง
เท่าใด ถ้าไม่ทำให้เกิดความเสียหายตามที่กฎหมายระบุไว้
กฎหมายก็หาเอาโทษไม่ และการที่จะเป็นการกระทำโดยประ
มาทตามกฎหมายนั้นมิใช่การกระทำโดยประ
มาทตามกฎหมายนั้นมิใช่การกระทำโดยประ

๑. ประมาทเพราะขาดความระมัดระวังอันควรเป็นนิสัยปกติชน เช่นปกติชนที่ขับรถยนต์ย่อมจะระมัดระวังไม่หันหน้าไปคุยกับคนที่อยู่ในรถโดยไม่ดูคนที่เดินผ่านไปมา ถ้าเราขับรถยนต์ขาดความระมัดระวังดังกล่าวแล้ว มัวหันไปคุยกับเพื่อนเราเสียเป็นเหตุไม่เห็นคนเดินผ่านไปมาให้รถทับคนตาย เรามีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท ส่วนประมาทประการที่ ๒ นั้น ได้แก่กรณีผู้มัววุ่นวายต่าง ๆ เช่นเป็นแพทย์หรือเป็นนายช่าง ไม่ใช้ความระมัดระวังอย่างผู้มัววุ่นวายนั้น ๆ เช่นแพทย์ไม่ใช้ความระมัดระวังและผ่าตัดบาดแผลโดยใช้เครื่องมือลึกลับ ถ้าการกระทำทำให้คนไข้ถึงแก่ความตาย แพทย์ย่อมมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท ส่วนประมาทประการที่ ๓ นั้น ได้แก่กรณี กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ข้อบังคับ และคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีไว้สำหรับป้องกันภัยอันตราย เช่นในเวตาค่ากิน กฎจราจรได้กำหนดให้รถยนต์ต้องจุดคอมไฟ ถ้าผู้ขับรถยนต์ไม่จุดคอมไฟ และรถยนต์ทับคนตายเพราะเหตุไม่จุดคอมไฟนั้น ก็มีผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทนี้ บุคคลอาจกระทำได้ง่าย ๆ ฉะนั้นก่อนหน้าที่จะทำการอันใดลงไป อันจะเป็นอันตรายแก่ผู้อื่น

เราจะต้องมีสติใช้ความระมัดระวังให้จงดี เช่นเราจะเอาอาวุธ
 บนที่เบาะหรือวางแรงมาเดิน เราจะต้องมีสติสัมปชัญญะตรวจ
 คว้ามตกบนอยู่ในบนหรือเปล่า และต้องระมัดระวังมิให้ตกบน
 ดันไปถูกบุคคลอื่น ถ้าตกบนดินไปถูกบุคคลอื่น เราจะต้องมี
 ความผิดฐานกระทำโดยประมาท ส่วนการกระทำใดที่ไม่ได้
 กระทำโดยเจตนาหรือประมาท กฎหมายเรียกว่าอุบัติเหตุไม่มี
 โทษ เช่นเราขับรถชนคนโดยใช้ความระมัดระวังอย่างปกติ มี
 เด็กวิ่งตัดหน้ารถของเราโดยเร็ว แม้เราจะระวังสักเท่าใด
 ก็คงจะต้องชนเด็กตาย เราไม่มีโทษเพราะเป็นอุบัติเหตุ

ในที่สุดข้าพเจ้าได้กล่าวถึงความรู้สึกผิดชอบ กล่าวคือ
 แม้จะปรากฏว่าบุคคลกระทำโดยเจตนาหรือประมาท แต่ถ้า
 บุคคลนั้นไม่มีความรู้สึกผิดชอบ กฎหมายก็ไม่เอาโทษเหมือน
 กัน ผู้ที่ไม่รู้สึกผิดชอบมีสองประเภท คือบุคคลวิกลจริต
 ประเภทหนึ่ง และเด็กอกประเภทหนึ่ง คนวิกลจริตนั้นกฎหมาย
 ยกเว้นโทษไว้ในเมื่อ (๑) ได้กระทำในขณะวิกลจริต และ
 (๒) ได้วิกลจริตจนถึง (๓) ไม่รู้สึกผิดชอบเช่นไม่รู้ว่าการเอา
 มัดพันคอคนอื่นอาจทำให้เขาตายได้ หรือ (๔) วิกลจริตจนถึง
 ไม่สามารถยับยั้งได้ เช่นผู้กระทำรู้ว่าการเอามัดพันคอผู้อื่นทำ

๖๒ วิกตจริตเพราะเสพยาสุราโดยปกติไม่ยกเว้นโทษ

ให้เขาตายได้ แต่ความวิกตจริตบเร้าใจให้ต้องพ้นคอผู้อื่นจน
เขาไม่สามารถยับยั้งได้ ต้องพ้นคอผู้อื่นตาย ในกรณีทับคกด
วิกตจริตไม่ถึงขนาดข้อ (๓) และข้อ (๔) ดังกล่าวนั้น คือผู้
วิกตจริตพอจะรู้สึกผิดชอบหรือยับยั้งได้บ้างกฎหมายไม่ยกเว้น
โทษ แต่ศาลอาจลดโทษให้บ้าง ส่วนในกรณีทับคกดวิกต
จริต เพราะเสพยาสุรายาเมานันถึงแม้จะวิกตจริตจนถึงไม่รู้ผิด
ชอบ หรือจนถึงไม่สามารถยับยั้งได้ กฎหมายก็ไม่ยกโทษ
ให้เลย เพราะมีบุคคลมากหลายที่เสพยาสุราเพื่อข่มใจให้มึ
นงงงัน ซึ่งถ้ากฎหมายยกเป็นโทษให้ก็เท่ากับว่าสนับสนุน
ให้บุคคลกระทำผิด ทั้งนี้เว้นแต่ (ก) จะได้เสพยาสุรายาเมาโดย
ไม่รู้ว่าเป็นสุรายาเมา หรือ (ข) เขามีชนให้ดื่มสุราจึงต้อง
ดื่มเพราะความเกรงกลัว ในกรณียกเว้นสองกรณีตามข้อ (ก)
หรือ (ข) นี้ ถ้าวิกตจริตขึ้นมา เพราะเสพยาสุรายาเมาจนไม่
สามารถรู้สึกผิดชอบหรือยับยั้งได้ และกระทำผิดในขณะนั้น
กฎหมายยกเว้นโทษให้เหมือนกับวิกตจริตอื่น

ถ้าท่านเข้าใจบทสรุปความนี้ดี ท่านก็เข้าใจกฎหมายอาญา
ไปมากแล้ว คราวหน้าข้าพเจ้าจะได้กล่าวถึงเด็กกระทำผิดต่อไป

ตอนที่ ๗

(วันศุกร์ที่ ๑๖ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๙๖)

ในตอน ๗ นี้ ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงเรื่องเด็กกระทำผิด ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งของกฎหมายอาญา จะว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุดก็ว่าได้ เพราะปรากฏตามสถิติทั่วไปว่า ผู้ที่เป็นนักโทษเพราะได้กระทำผิดอาญาย่อยๆ กว่าร้อยละห้าสิบ ได้เริ่มต้นกระทำผิดมาตั้งแต่ครั้งยังเป็นเด็กอยู่ เป็นแต่เราทราบบ้างไม่ทราบบ้างเท่านั้น ฉะนั้น ถ้ากฎหมายลักษณะอาญาจะมีวิธีการที่จะทำให้เด็ก ทพตงพลาด ไปในชีวิต ไม่ให้กระทำความผิดอาญาขึ้นอีก คือ ให้ก่ดบคนเป็นพลเมืองด้อย่างเดิม ก็จะเป็นการลดการกระทำผิดอาญาในประเทศให้น้อยลงได้ โดยเหตุนี้ในปัจจุบันนี้ทุกประเทศได้สนใจในเรื่องการกระทำผิดอาญาของเด็ก และพยายามที่จะแก้ไขปรับปรุงกฎหมายอาญาเกี่ยวกับเด็กกระทำผิด ให้เป็นเครื่องมืออบรมบ่มนิสัยให้ก่ดบคนเป็นคนดี เขาได้ตั้งความคิด ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก เด็กเป็นเมล็ดพันธุ์ดีของชาติ เด็กฉนจะเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า ถ้าเด็กฉนมากเป็นเด็กดี ประเทศชาติอันเป็นที่รักของเรา ก็จะวัฒนาถาวรในภายหน้า รัฐบาลจอมพล

วิวัฒนาการเกี่ยวกับเด็กกระทำผิด

ป. พิบดสงคราม นายกรัฐมนตรีได้สังเกตเห็นความสำคัญ
 ของเรื่องเด็กกระทำผิดอาญา ฉะนั้นพร้อมกันที่ได้อ่านร่าง
 พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลเด็กและพิจารณาของ
 ศาลเด็กแล้ว ยังได้อ่านร่างพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมาย
 ลักษณะอาญา เกี่ยวกับเด็กกระทำผิดให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยซึ่ง
 ในที่สุดร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย
 และเมื่อทำให้ การจัดตั้งศาลเด็ก เป็นครั้งแรกในประเทศไทย และได้มีการแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญาเกี่ยวกับเรื่อง
 เด็กกระทำผิด

เพื่อความเข้าใจอันดี จะขอกล่าวถึงวิวัฒนาการเกี่ยวกับ
 เด็กกระทำผิดโดยลำดับ ในประเทศอังกฤษเมื่อ ๓๐ ปีมานอง
 ศาลอังกฤษยังได้ตัดสินประหารชีวิตเด็กอายุ ๘ ปี เพราะเด็กได้
 เอาไม้เท้าไปเคาะกระจกร้านค้าแตก แล้วตกเอาของอันมีราคา
 เพียงสองเฟนนีไป ถ้าเราคำนึงถึงความคิดเห็นในสมัยนั้น เรา
 ก็กำหนดศาลอังกฤษไม่ได้ เพราะถ้าจะยอมให้เด็กอายุ ๘ ปีตก
 ทรมานได้โดยไม่มีคามผิด ก็จะเป็นเยี่ยงอย่างแก่เด็กอื่นๆ
 บ้านเมืองก็อาจไม่มีความสงบเรียบร้อย โดยเด็กจะพากันไป
 ตกทรมานของผู้ใหญ่ได้ตามชอบใจ ฉะนั้นจึงต้องตัดสินลง
 โทษเด็กตามโทษที่เคยปฏิบัติกันมา ซึ่งในสมัยนั้นความผิด

เด็กมีความรู้สึกผิดชอบเหมือนผู้ใหญ่

๖๕

เกี่ยวกับกรรการกระทำผิดจะมีโทษรุนแรง และถือว่าเด็กกระทำผิดกับผู้ใหญ่กระทำผิดเหมือนกัน กล่าวคือยังไม่มีความคิดที่
ว่าเด็กไม่เหมือนกับผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตามในประเทศภาคพื้นยุโรป
ได้เกิดมีความรู้สึกกันว่า ควรจะลงโทษบุคคลต่อเมื่อบุคคลนั้น
อยู่ในฐานะที่จะรู้สึกผิดและชอบ กล่าวคือบุคคลผู้กระทำเองจะ
ต้องรู้ว่าการกระทำของเขาผิดหรือไม่ผิด ควรทำหรือไม่ควรทำ
โดยเหตุนี้ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ซึ่งได้บัญญัติขึ้น
เมื่อประมาณ ๑๕๐ ปีเศษมาแล้ว จึงได้ให้อำนาจศาลที่จะปลดอย
คดีเด็กอายุ ๑๒ ปี ในเมื่อเห็นว่าเด็กยังไม่ทราบถึงความหนัก
เบาแห่งการกระทำผิด แต่ถ้าเด็กพอจะทราบความหนักเบาแห่ง
การกระทำผิดอยู่บ้าง ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสก็ให้
ศาลมีอำนาจลงโทษเด็กได้ แต่ให้ศาลลดหย่อนผ่อนโทษเด็ก
ให้น้อยลง ต่อจากนั้นประเทศอื่นที่ได้นำบัญญัติประมวลกฎหมาย
อาญาจึงได้ถือตามแบบฉบับของฝรั่งเศส โดยมีบทบัญญัติ
เกี่ยวกับเด็กกระทำผิดว่า ไม่ให้ลงโทษเด็กที่ยังไม่มีความรู้สึก
ผิดชอบ ประเทศไทยก็ได้ยอมรับเอาความคิดเห็นนี้มาใช้ ฉะนั้น
ตั้งแต่ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา เมื่อ ร.ศ. ๑๒๗ เป็น
ต้นมาจึงได้มีบทบัญญัติว่า ถ้าเด็กยังไม่รู้สึกผิดชอบแล้วก็อย่า

เด็กมีร่างกายและจิตใจไม่เหมือนผู้ใหญ่

ตงโทษเด็กเมื่อความคิดทว่าจะไม่มีการตงโทษเด็กที่ยังไม่รู้รู้สึกผิดและชอบมาตงแต่ ร.ศ. ๑๒๗ แล้ว ฉะนั้นการแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๔ นั้นจึงเป็นแต่เพียงปรับปรุงรายละเอียดปลีกย่อยค่อใหม่เครื่องมอมากยงชน สำหรับที่ศาลจะจัดการกับเด็กให้เด็กกลับตัวเป็นคนดี ส่วนหลักการใหญ่ที่ว่าถ้าเด็กยังไม่รู้สึกผิดและชอบแล้ว ไม่ให้ตงโทษอาญาแก่เด็กเป็นหลักการเดิมจะเห็นได้ว่า หลักการตงกถ่วงนตรงกับกฎธรรมชาติ เพราะเด็กยังมีร่างกายและจิตใจไม่โตเต็มที่อย่างผู้ใหญ่ จึงอาจไม่มีความรู้สึกผิดชอบ หรือยังมีความรู้สึกผิดชอบไม่ถึงขนาดที่จะรับผิดชอบตามเต็มที่

ค่อไปนี้จะไดกถ่วงเรื่องเด็กกระทำผิดอาญาตามกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งได้แก้ไขใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๔ นี้ ซึ่งพอจะสรุปได้ตงค่อไปน

๑. เมื่อยอมรับความคิดทว่า จะไม่มีการตงโทษเด็ก ถ้าหากเด็กยังไม่รู้สึกผิดชอบแล้ว ก็จะต้องมีหลักเกณฑ์ว่าเด็กอย่างใดมีสติรู้สึกผิดชอบ อย่างใดไม่มีสติรู้สึกผิดชอบ ค่อว่ากรกระทำของเขาควรทำหรือไม่ควรทำ และในเรื่องนกฎหมายลักษณะอาญาได้ถเขาอายุเป็นเครื่องวัดความรู้สึกผิดชอบของเด็ก และได้กำหนดไว้ตงค่อไปน

ก.ม. อาญาถ้อยอายุเป็นเกณฑ์วัดความรู้สึกผิดชอบ

๖๗

ก. เด็กอายุยังไม่ถึง ๗ ขวบ กฎหมายสันนิษฐานอย่างเด็ดขาดว่าเด็กไม่รู้สึกผิดชอบเลย ฉะนั้นศาลไม่ต้องดูว่าเด็กนั้นความจริงมีความรู้สึกผิดชอบหรือเปล่า เพราะกฎหมายกำหนดไว้อย่างเด็ดขาด เด็กอายุไม่ถึง ๗ ขวบนี้ จะกระทำความผิดร้ายแรงสักเพียงใดก็ไม่มีความผิด ศาลจะจัดการกับเด็กอย่างใด ๆ ไม่ได้เลย นอกจากนั้นจะจับกุมคุมขังหรือนำตัวเด็กอายุยังไม่เกิน ๗ ขวบมาฟ้องร้องยังโรงศาลก็ไม่ได้

ข. เด็กอายุกว่า ๗ ขวบ แต่ยังไม่เกิน ๑๔ กฎหมายถือว่ายังรู้สึกผิดชอบไม่เต็มที่ โดยเหตุนี้เด็กอายุกว่า ๗ ขวบแต่ยังไม่เกิน ๑๔ ขวบ จะกระทำความผิดอาญาไม่ว่าจะร้ายแรงสักเพียงใด เช่นเด็กกระทำฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ศาลจะลงโทษอาญาแก่เด็ก คือจะลงโทษประหารชีวิต จำคุก ปรับ ให้อยู่ในเขตที่กำหนด รับทรัพย์สิน หรือเรียกประกันทัณฑ์บนแก่เด็กนั้นไม่ได้ ศาลได้แต่ใช้วิธีการสำหรับเด็กซึ่งไม่ใช่โทษอาญา วิธีการสำหรับเด็กจะมีอย่างไรบ้าง จะได้กล่าวต่อไป

ค. เด็กอายุเกินกว่า ๑๔ ขวบ แต่ยังไม่เกิน ๑๗ ขวบ กระทำความผิดกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้สึกผิดชอบของเด็ก แล้วศาลจัดการได้อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

ความรับผิดชอบของเด็กในการกระทำผิดอาญา

(๓) ใช้วิธีการสำหรับเด็กอย่างเด็กอายุไม่เกินกว่า ๑๔ ขวบ อย่างหนึ่งหรือ (๒) ตงโทษอาญาแก่เด็ก แต่ต้องไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นอีกอย่างหนึ่ง จะเห็นได้ว่าเด็กอายุกว่า ๑๔ ขวบแต่ยังไม่เกิน ๑๗ ขวบกระทำผิดความผิด ไม่ว่าจะความผิดนั้นจะร้ายแรงเพียงใด ศาลก็ตั้งโทษประหารชีวิตเด็กไม่ได้ เพราะศาลต้องลดโทษให้กึ่งหนึ่งแก่เด็กอยู่แล้ว และการที่กฎหมายกำหนดให้ลดโทษแก่เด็กกึ่งหนึ่งก็เพราะเห็นว่า เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๗ ขวบนั้น ไม่มีความรู้สึกผิดชอบเต็มตนเอง

ง. บุคคลอายุกว่า ๑๗ ขวบแต่ยังไม่เกินยี่สิบขวบกระทำผิด กฎหมายลักษณะอาญากำหนดว่า ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้ ซึ่งแสดงว่ากฎหมายลักษณะอาญายังเป็นห่วงว่า แม้บุคคลจะพ้นจากการเป็นเด็กตามกฎหมายอาญา ก็มีอายุกว่า ๑๗ ขวบแล้ว ก็อาจมีความรู้สึกผิดชอบเช่นเดียวกับเด็กอายุยังไม่เกินกว่า ๑๗ ขวบได้ เพราะปรากฏว่าบุคคลบางคนว่างกายและจิตใจเจริญไม่ได้ ส่วนสัมพันธ์กับอายุ คือแม่อายุจะมาก แต่ความรู้สึกผิดชอบก็ยังเหมือนเด็กอยู่ ฉะนั้นจึงให้ศาลลดโทษได้

จ. เมื่อท่านได้ทราบว่ากฎหมายลักษณะอาญาได้ถือเอาอายุของเด็กเป็นเกณฑ์พิจารณาความรู้สึกผิดชอบ และแบ่ง

วิธีการสำหรับเด็กคืออะไร

๖๕

อายุเด็กออกเป็น ๔ ชั้น คือ (๑) อายุยังไม่เกินกว่า ๗ ปี ดึงโทษไม่ได้เลย เพราะถือว่ายังไม่มีความรู้สึกผิดชอบเลย (๒) อายุกว่า ๗ ปี แต่ยังไม่เกินกว่า ๑๔ ปี ศาลดึงโทษไม่ได้เหมือนกันได้แต่ใช้วิธีการสำหรับเด็ก (๓) อายุกว่า ๑๔ ปี แต่ยังไม่เกินกว่า ๑๗ ปี ศาลเด็กเอาได้คือ จะใช้วิธีการสำหรับเด็กก็ได้ หรือจะดึงโทษเด็กไม่เกินกึ่งหนึ่งก็ได้ และ (๔) บุคคลอายุเกินกว่า ๑๗ ปี แต่ยังไม่เกิน ๒๐ ปี ศาลอาจดึงโทษหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งได้ ต่อไปท่านก็ควรจะทราบว่า วิธีการสำหรับเด็กคืออะไร มีใจเพื่อประโยชน์อย่างไร

วิธีการสำหรับเด็กนั้น ได้แก่วิธีการที่ศาลนำมาใช้ในกรณีเด็กกระทำความผิดอาญา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เด็กที่กระทำผิดมาแล้วได้กลับตนเป็นคนดี วิธีการสำหรับเด็ก แบ่งแยกได้เป็นสองประเภท กล่าวคือ (๑) ประเภทที่จัดการกับเด็กเอง และ (๒) ประเภทที่จัดการกับบิดามารดาผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย

วิธีการสำหรับเด็กที่จัดการกับเด็กเอง มีดังต่อไปนี้คือ

ก. ศาลว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้น และปล่อยตัวไป ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลแข็งแรงให้เด็กทราบว่า การกระทำของเด็กเป็น

การกระทำผิดอาญา เด็กไม่ควรจะกระทำ ถ้าชนกระทำผิด
 ค้าจะใช้วิธีการที่รุนแรงกว่านั้น เช่นส่งเด็กไปสถานฝึกและ
 อบรมเด็กเป็นต้น นอกจากนี้ถ้าศาลทราบว่าได้กระทำผิด
 เพราะเหตุใด เช่นศาลทราบว่ากระทำผิดเพราะหนีโรงเรียนแล้ว
 ไปคบเพื่อนชั่ว พวกนี้กระทำผิดอาญา ศาลก็อาจตักเตือนไม่ให้
 เด็กหนีโรงเรียนอีกเพื่อเด็กจะได้ไม่กระทำผิด

ข. ศาลอาจปล่อยตัวเด็กนั้นไปได้ โดยกำหนดเงื่อนไข
 เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของเด็กนั้น ซึ่งอาจเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง
 หรือหลายอย่างรวมกันดังต่อไปนี้คือ (๑) ให้รายงานตัวต่อเจ้า
 พนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบ
 ถามแนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่อง
 ความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือ (๒) ให้ฝึกหัดหรือ
 ทำงานอาชีพอันเป็นกิจจตุลักษณะ หรือ (๓) ให้ระงับการ
 ศึกษาค้นคว้าหรือการประพฤติอันใด อันอาจนำไปสู่การกระทำผิดเช่น
 นั้นอีก ซึ่งศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความปลอดภัย
 อย่างใดนั้น ย่อมได้แต่ศาลจะจับจำคุกแห่งการกระทำผิด
 ของเด็กได้ว่าจำคุกแห่งการกระทำผิดนั้นเป็นอย่างใด และวาง

วิธีการสำหรับเด็ก

๓๑

เงื่อนไข เพื่อควบคุมความประพฤติไปในทางที่จะกำจัดสาเหตุแห่งการกระทำผิดนั้น เช่น ห้ามมิให้คบเด็กที่กระทำผิด เด็กชาย ก. หรือ ข. ที่เป็นเพื่อนซิว คอยชักนำไปเด็กกระทำผิด เป็นต้น

ค. มอบเด็กไปอยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควร เพื่อดูแลอบรมสั่งสอนเด็กซึ่งศาลจะส่งตั้งสถานเมื่อ (๑) ศาลเห็นความผิดมาแต่เด็กก่อกบฏ ผู้ปกครองเด็กก่อกบฏ ไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือ (๒) ถ้าเด็กอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่นั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดของศาล ที่จะระงับเด็กนั้น มิให้เด็กนั้น ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนด ตัวอย่างเช่น เด็กซึ่งอยู่กับบิดามารดา ซึ่งเป็นผู้แนะนำให้เด็กก่อกบฏ แล้วบิดามารดาตนเองเป็นผู้รับของโจรจากเด็ก ถ้าศาลให้เด็กอยู่กับบิดามารดาต่อไป เด็กก็คงจะก่อกบฏอีก ศาลอาจรับเด็กไปอยู่กับบุคคลอื่นที่จะอบรมให้เด็กประพฤติตนดีได้

ง. สั่งตัวเด็กนั้น ไปยัง โรงเรียน หรือสถานฝึก และอบรม หรือสถานซึ่งตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก สถานดังกล่าวเดิม

ศาลเปลี่ยนวิธีการสำหรับเด็กในภายหลังได้

เรียกว่า โรงเรียนดัดสันดาน แต่บัดนี้ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เพื่อมิให้แสดงแก่จิตใจเด็ก โดยแสดงให้เห็นว่าเป็นแต่เพียงฝึกและอบรมเด็ก

อนึ่ง วิธีการสำหรับเด็กตามข้อ ข. ค. และ ง. นี้ ศาลอาจเปลี่ยนแปลงภายหลัง คืออาจเลิกหรือแก้ไขให้เหมาะสมกับตัวเด็กได้

ตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้จากกฎหมายลักษณะอาญา เกี่ยวกับเด็กกระทำผิดตามที่แก้ไขใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้ให้เครื่องมือไว้กับศาลที่จะจัดการให้เด็กกลับตนได้มากมาย ผู้พิพากษาซึ่งมีใจเห็นแก่อนาคตเด็ก และยอมเห็นอยุ่ยากต่อต้องไปให้รู้ถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็ก แต่ใช้วิธีการสำหรับเด็กดังกล่าวมาแต่ไปในทางที่จำกัดสาเหตุแห่งการกระทำผิดดังกล่าวนั้นเสีย เด็กจะไม่กระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งเป็นวิธีทางหนึ่งที่จะช่วยตัดจำนวน การกระทำผิด อาญาของชาวบ้านเมืองให้น้อยลง ในตอนที่ ๘ ข้าพเจ้าจะได้กล่าวถึงวิธีการสำหรับเด็กซึ่งศาลจะพื้งนำมาใช้จัดการกับบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยด้วย อันจะเป็นวิธีทางอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กไม่กระทำผิดซ้ำอีกเช่นเดียวกัน

ตอนที่ ๗

(วันศุกร์ที่ ๒๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๕๖)

ในตอนที ๗ ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงเรื่องเด็กกระทำผิดอาญา ข้าพเจ้าได้กล่าวว่ กฎหมายลักษณะอาญาได้ถือความรู้สึกผิดชอบของเด็กเป็นสำคัญ กล่าวคือเด็กที่ยังไม่รู้สึกผิดและชอบเลย กฎหมายไม่ต้งโทษเลย เด็กที่พอจะรู้สึกผิดชอบบ้างก็ให้ศาลใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือต้งโทษอาญาแก่เด็ก ทั้งนี้แต่เฉพาะว่าเด็กจะมีความรู้สึกผิดชอบมากน้อยเพียงใด ความรู้สึกผิดชอบนี้ หมายถึงความรู้สึกที่จากการกระทำไปนั้นเป็นการควรทำหรือไม่ควรทำ ไม่ต้องถึงกับว่าเด็กจะต้องทราบว่าการกระทำของเด็กเป็นการผิดต่อกฎหมาย หรือมีกฎหมายห้ามมิให้กระทำ ในการที่จะพิจารณาความรู้สึกผิดชอบของเด็กนี้ กฎหมายลักษณะอาญาได้แบ่งเด็กออกไปตามอายุของเด็กออกเป็นคราว ๆ ๔ ประเภทต่อไปนี้คือ

๑. เด็กอายุไม่เกิน ๗ ขวบ ไม่ต้องรับผิดชอบอาญาเลย และจะใช้วิธีการสำหรับเด็กอย่างใด ๆ แก่เด็กไม่ได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ไม่ว่าเด็กจะมีความรู้สึกผิดและชอบบ้างหรือไม่

๗๔ อายุของเด็กเป็นเกณฑ์กำหนดความรู้อัตถุ์ผิดชอบ

๒. เด็กอายุกว่า ๗ ขวบ แต่ยังไม่เกิน ๑๔ ขวบ ศาล
ตงโทษอาญาแก่เด็กไม่ได้โดย ไม่ว่าเด็กจะมีความรู้อัตถุ์ผิดชอบ
มากนักน้อยเพียงใด ศาลได้แต่ใช้วิธีการสำหรับเด็กเท่านั้น

๓. เด็กอายุกว่า ๑๔ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๗ ปี ศาลจัดการ
ได้ ๒ ประการคือ ใช้วิธีการสำหรับเด็กได้หรือจะตงโทษ
อาญาแก่เด็กก็ได้ แต่แต่ความรู้อัตถุ์ผิดชอบของเด็ก แต่ถ้าจะ
ตงโทษอาญาแก่เด็กแล้ว จะตงโทษได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของอัตรา
โทษสำหรับความผิดที่เด็กกระทำ และโดยนัยนเด็กที่อายุน้อย
เกิน ๑๗ ปี จะรับโทษประหารชีวิตไม่ได้โดย เพราะแม้ความผิด
จะมีโทษประหารชีวิตศาลก็ต้องตงโทษให้เด็กกึ่งหนึ่งอยู่แล้ว

๔. บุคคลอายุกว่า ๑๗ ปี แต่ยังไม่เกิน ๒๐ ปี ทำผิดต้อง
รับโทษอาญาเสมือนผู้ใหญ่กระทำผิด แต่กฎหมายให้ศาลมี
อำนาจตงโทษกึ่งหนึ่งหรือหนึ่งในสามได้ ทั้งนี้เพราะปรากฏ
ว่าบุคคลอายุกว่า ๑๗ ปี แต่ยังมีขนาดแห่งความรู้อัตถุ์ผิดชอบ
เหมือนกับเด็กที่อายุน้อยไม่เกิน ๑๗ ปี ฉะนั้นจึงให้ศาลตงโทษ
สำหรับกรณีดังกล่าวได้

ในบทความตอนที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงวิธีการ
สำหรับเด็ก ซึ่งศาลจะใช้ตงแก่เด็กประเภท ๒ และประเภท ๓

วิธีการสำหรับเด็กสองอย่าง

๗๕

คือเด็กที่น้อยกว่า ๗ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๗ ปี ความฉลาดสำหรับเด็กอยู่สองอย่างคือ อย่างหนึ่งเป็นวิธีการที่ศาลจะจัดการแก่เด็กเอง ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในบทความตอนที่แล้วมา อีกอย่างหนึ่งเป็นวิธีการที่ศาลจัดการกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ ซึ่งข้าพเจ้าจะได้กล่าวต่อไปในบทความนี้

วิธีการสำหรับเด็กซึ่งศาลจะจัดการกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่นั้น มีดังนี้

๓. ในกรณีที่ศาลกล่าวตักเตือนเด็กแล้วปล่อยให้เด็กไปนั้น ถ้าศาลเห็นสมควร ศาลจะเรียกบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาดูก่อนด้วยก็ได้ ในการที่ศาลจะตักเตือนบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่นั้น ศาลย่อมจะ กระทำต่อเมื่อ การตักเตือน นั้นจะเป็น ประโยชน์แก่เด็ก กล่าวคือถ้าบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ปฏิบัติตามคำตักเตือนของศาลแล้ว เด็กจะกลับตนเป็นคนดีได้ ซึ่งเป็นกรณีทรากรกระทำผิดของเด็กเกิดจากความผิด หรือความบกพร่อง หรือความพลอยพลัดละเลยของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่อาศัยอยู่ เช่นบิดามารดา ผู้ปกครอง

หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ เช่นในกรณีบิดามารดาผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ประพฤติคนไม่ดี เป็นเยี่ยงอย่างที่ไม่ดี แก่เด็ก เด็กจึงกระทำผิด หรือมีฉันทนาการที่เด็กกระทำผิดได้ เนื่องมาจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ ไม่อบรมดูแลเด็กอย่างถูกต้อง หรือปล่อยให้ประเดประเดยไม่ดูแลเด็ก ปล่อยให้เด็กกระทำผิดเป็นต้น ฉะนั้นศาลจะตกความเห็นบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ได้โดยถูกต้อง ก่อเมื่อศาลทราบสาเหตุแห่งการที่เด็กกระทำผิด และปรากฏว่าการที่เด็กกระทำผิดนั้นเนื่องมาจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ตามที่กล่าวมานี้แล้วจึงว่ากฎหมายลักษณะอาญาตามที่แก้ไขใหม่ ได้ให้เครื่องมือแก่ศาลที่จะช่วยให้เด็กที่หลงพลาดมาแล้วในชีวิต ให้กลับตนเป็นคนดี แต่เป็นเครื่องมือที่ทาคความยากลำบากให้แก่ศาล คือศาลไม่แต่จะต้องพิจารณาว่าเด็กกระทำผิดจริงหรือไม่อย่างเดียว แต่ศาลต้องสืบเสาะให้พบสาเหตุแห่งการที่เด็กกระทำผิดด้วย ฉะนั้นอนาคตของเด็กที่หลงพลาดไปในชีวิตจึงขึ้นอยู่กับความมีน้ำใจอันดีและความเสียสละของผู้พิพากษา ที่พิจารณาคดีเด็กเป็นจำเลย

วิธีการสำหรับเด็กที่ศาลจัดการแกบิตามารดา

๓๓๗

๒. วิธีการสำหรับเด็กวิธีการที่ ๒ ที่ศาลจะจัดการแกบิตามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ ได้แก่ ศาลมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กให้แกบิตามารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิตามารดาหรือผู้ปกครองระวังเด็กนั้น ไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินกว่าสามปี และกำหนดจำนวนเงินค่าที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่ให้เกินหนึ่งพันบาท ซึ่งบิตามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาล ในเมื่อเด็กนอกเหตุร้ายขึ้น จะเห็นได้ว่าศาลย่อมจะนำวิธีการสำหรับเด็กวิธีการที่ ๒ มาใช้ก็ต่อเมื่อศาลเห็นว่า เพียงที่ศาลจะคุกเคอนบิตามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ คงได้กล่าวมาแล้ว ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เด็กกลับตนเป็นคนดีได้ เป็นการสมควรที่จะวางข้อกำหนดแกบิตามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กที่เคียด คือเท่ากับบังคับให้บิตามารดาหรือผู้ปกครองมาสัญญาว่า จะระวังมิให้เด็กก่อเหตุร้ายภายในระยะเวลาไม่เกินกว่า ๓ ปี ถ้าเด็กก่อเหตุร้ายขึ้นบิตามารดาหรือผู้ปกครองอาจต้องถูกศาลปรับเป็นเงินจำนวนหนึ่ง แต่แต่ศาลจะกำหนดซึ่งไม่เกินหนึ่งพันบาท เป็นที่เห็นได้ชัดว่า การที่ศาลวางข้อกำหนดเช่นนี้ ทำให้บิตามารดา หรือผู้ปกครอง เกรงกลัว

วิธีการสำหรับเด็กที่ศาลจะจัดการเก็บบิดามารดา

มากกว่าเพียงที่ศาลจะตัดถอนบิดามารดาหรือผู้ปกครองเฉย ๆ และอาจให้ผลมากกว่า เพราะเมื่อบิดามารดา หรือผู้ปกครองไม่ ยากเสียเงินค่าปรับก็จะต้องระวังดูแลเด็ก ไม่ให้ก่อเหตุร้ายอยู่ เอง เช่นถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองทราบว่า เด็กได้ใช้ โอกาสที่หนีโรงเรียนมากกระทำผิด บิดามารดาหรือผู้ ปกครองก็จะคอยระวังมิให้เด็กหนีโรงเรียนอีก อนึ่งการที่ศาล จะมอบตัวเด็กที่กระทำผิดให้เก็บบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดย วางข้อกำหนดให้บุคคลดังกล่าวระวังมิให้เด็กก่อเหตุร้ายนั้น กฎหมายได้วางเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นกรณีบิดามารดาหรือผู้ ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ซึ่งหมายความว่าสามารถดูแล เด็กนั้นมิให้ก่อเหตุร้ายขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะเป็นกรณีที่เด็กได้ กระทำผิดมาแล้ว จะเอาเด็กไปตีไปยำอย่างใดก็ไม่สามารถ อดต่างความผิดที่เด็กได้กระทำไปแล้วให้กลับคืนดีได้ ฉะนั้นจึง เหตุแต่จะทำให้เด็กที่กระทำผิดไปแล้วนั้น มิให้กระทำผิดขึ้น อีกเท่านั้น ซึ่งถ้าเป็นกรณีบิดามารดาหรือผู้ปกครองสามารถ ดูแลเด็กนั้นได้ บิดามารดาหรือผู้ปกครองก็อาจบังคับให้ เด็กกระทำผิดขึ้นอีก และในกรณีดังกล่าวนี้ วิธีการสำหรับเด็ก ฤๅชกรที่ส่งของนอกอ กวให้เด็กกลับไปอยู่กับบิดามารดา

วิธีการให้เด็กกลับไปอยู่แก่บิดามารดา

๗๕

หรือผู้ปกครอง โดยวางข้อกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองดูแลเด็กมิให้เด็กก่อเหตุร้ายจึงเป็นวิธีการที่ดี เพราะควรจะให้เด็กกลับเนืองนิตย์เป็นคนดีในบ้านเรือนที่เด็กอยู่อาศัยมาแต่เดิมนั่นเอง กล่าวคือการที่เด็กกลับตนเป็นคนดีได้ในบ้านเรือนที่เด็กอาศัยอยู่ เป็นการทำให้เด็กกลับตนอย่างแน่นอนที่สุด เพราะเด็กคงอยู่กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองอย่างเดิม และอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมและสิ่งเร้าให้กระทำผิดอย่างเดิม ตรงกันข้าม ถ้าจะพรากเด็กมาเสียจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เช่นเอามาอบรมสั่งสอนยังสถานที่และอบรมเด็ก ก็จะกระทำได้เพียงชั่วคราว คือชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ต่อมาก็คงต้องดึงเด็กกลับคืนมาอยู่กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองภายใต้สิ่งแวดล้อมอย่างเดิมนั่นเอง ซึ่งอาจจะทำให้เด็กกระทำผิดซ้ำอีกได้ ดังนั้นในกรณีใดจึงจะถือว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กได้ และศาลควรจะปล่อยให้เด็กกลับไปอยู่กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองนั้น ตามความเห็นส่วนตัวของข้าพเจ้า ศาลจะต้องพิจารณาหัวข้อดังต่อไปนี้คือ

(ก) ศาลจะต้องพิจารณาเด็กเองว่า เด็กนั้นบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะเอาใจอยู่หรือไม่ เด็กบางคนเป็นเด็กเหลือซอหรือ

เป็นเด็กเถร จนการปล่อยให้กลับไปอยู่กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองเป็นการเปิดประโชยชน และการที่ศาลจะวางข้อกำหนดให้แก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้ระมัดระวังเด็กไม่ให้ก่อเหตุร้าย ก็เท่ากับเป็นการรังโทษบิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็กทางอ้อมนั่นเอง เพราะเหตุอวดดีที่บิดามารดาจะระมัดระวังได้ ในกรณีดังกล่าวนี้ศาลย่อมจะไม่ใช้วิธีการสำหรับเด็ก ๒ น คือศาลย่อมจะไม่ปล่อยให้เด็กกลับไปอยู่กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง (ข) ศาลจะต้องพิจารณาตัวบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ว่ามีความพร้อมที่จะอบรมให้เด็กกลับตนเป็นคนดีและมีความประพฤติดีพอที่จะทำให้เด็กเคารพนับถือเชื่อฟังคำได้หรือไม่ บิดาที่เสพยาบ้าเม้า พาดทะเลาะกับมารดาของเด็กอยู่เสมอไม่สามารรถอบรมสั่งสอนเด็กไม่ให้เถรต่อไปได้ เพราะได้ประพฤตินั้นเป็นเยี่ยงอย่างที่ไม่ดีแก่เด็กเสียเอง (ค) ศาลจะต้องพิจารณาฐานะของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งฐานะในทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครองว่า จะมีเวลาพอที่จะระมัดระวังไม่ให้เด็กก่อเหตุร้ายได้หรือไม่ ตัวอย่างเช่นบิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็กอาจมีความประพฤติดี แต่ยากจน ต้องหา

เมื่อใดไม่ควรส่งเด็กให้บิดามารดา

๘๑

เข่าก้นคำ ถ้าจะส่งเดวามาดูแลเด็กก็จะต้องอดอยาก ค้าต
ยอมจะไม่ส่งเด็กกลับคนให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง และ
ยอมจะส่งเด็กไปยังสถานฝึกและอบรม เพื่อดูแลอบรมเด็กให้
กลับคนเป็นพลเมืองต่อไป

ตามที่กล่าวมาแล้ว ได้กล่าวเฉพาะในกรณีของเด็กอยู่กับ
บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งกฎหมายยอมให้ศาลบังคับให้
บิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็กต้องยอมรับข้อกำหนด ที่จะ
ระงับให้เด็กก่อเหตุร้ายเสมอไป บิดามารดาจะไม่ยอมรับข้อ
กำหนดไม่ได้ ถ้าเด็กก่อเหตุร้ายบุคคลดังกล่าว บิดามารดา
หรือผู้ปกครอง ต้องยอมให้ศาลปรับเป็นจำนวนเงินที่ระบุไว้
ในข้อกำหนด แต่เด็กในประเทศไทยไม่ได้อยู่กับบิดามารดา
หรือผู้ปกครองเสมอไป บางทีไปอาศัยอยู่ที่อื่น เช่น เด็กบ้าน
นอกมาอาศัยที่จังหวัดพระนคร เพื่อมีโอกาสได้เข้าเรียน
หนังสือ หรือมาอาศัยอยู่กับพระภิกษุเพื่อได้เข้าเรียนหนังสือ
เป็นต้น บุคคลดังกล่าวนี้ได้รับเด็กไว้ด้วยใจเมตตาปรานี
และโดยปกติยอมจะไม่มีเวลาอดส่องความประพฤติของเด็ก
โดยเหตุตามกฎหมายจึงไม่บังคับให้บุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ เช่น
พระภิกษุที่ศิษย์อาศัยอยู่ด้วย ต้องรับข้อกำหนดของศาลว่า

จะระงับให้เด็กก่อเหตุร้าย ซึ่งถ้าเด็กก่อเหตุร้ายจะต้องถูกปรับ กล่าวคือกฎหมายยอมให้บุคคลที่เด็กอาศัยอยู่นั้น เด็กขอเขาได้ว่าจะยอมรับข้อกำหนดที่จะระงับให้เด็กก่อเหตุร้ายหรือไม่ ถ้าบุคคลดังกล่าวเห็นว่าตนสามารถระงับเด็กนั้นได้ และยอมรับข้อกำหนด ศาลจึงจะมอบเด็กให้ไป และวางข้อกำหนดให้ระงับเด็กมิให้ก่อเหตุร้ายซึ่งถ้าก่อเหตุร้ายขึ้น ศาลจะปรับเป็นจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดนั้น ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งพันบาท ในกรณีที่บุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ไม่ยอมรับข้อกำหนด ศาลจะไม่ปล่อยตัวเด็กคนไปให้แก่บุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ โดยศาลจะได้ส่งเด็กไปอบรมยังสถานฝึกและอบรมแทน

เมื่อท่านได้เข้าใจวิธีการสำหรับเด็ก ซึ่งศาลจัดการได้ ต้องประการคือ จัดการกับตัวเด็กเอง ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในลำดับก่อนหน้านี้ และจัดการกับบิดามารดาผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ ดังที่ได้กล่าวในวณนั้น ท่านจะเห็นได้ว่ากฎหมายให้เครื่องมือนั้นจะทำให้เด็กกลับตนไว้อย่างเพียงพอ แต่การที่เด็กกระทำความผิดจนเปรียบเสมือนเด็กเป็นโรค วิธีการสำหรับเด็กเป็นแต่เพียงยารักษาโรคซึ่งเกิดขึ้นแล้วเท่านั้น เมื่อการบ่อนักันไม่ให้เกิดโรคขึ้นเลย ดังว่าการยอมให้โรคเกิดขึ้นแล้ว

ป้องกันมิให้เด็กกระทำผิดเลยดีกว่า

๘๓

รักษาเยียวยาทหลัง ซึ่งไม่แน่ว่าจะรักษาโรคให้หายได้ ความ
ซอญจริงฉันใด การป้องกันมิให้เด็กกระทำผิดเลยจึงดีกว่าการ
ปล่อยให้เด็กกระทำผิดเสียก่อน แล้วจึงจะใช้วิธีการสำหรับเด็ก
เพื่อทำให้เด็กกลับตนเป็นคนดีก็ยอมเป็นความจริงฉันใด ฉะนั้น
คราวหน้าข้าพเจ้าจะได้กล่าวถึงวิธีป้องกันมิให้เด็กกระทำผิดต่อ
ไป สำหรับฉันเจ้าชอกกล่าวหลังที่ศาลยุติธรรมจะพึง
ระตักในการจัดการกับเด็ก กล่าวคือ ถ้าจะใช้วิธีการสำหรับเด็ก
เด็กจะทำให้เด็กกลับตนได้แล้ว ก็ไม่บังคับที่จะลงโทษอาญา
แก่เด็ก ขอให้ระตักถึงคำวินิจฉัยสำหรับเรื่องเด็กกระทำผิด คือ
“ให้โอกาสแก่เด็กอีกครั้งหนึ่ง”

ตอนที่ ๙

(วันศุกร์ที่ ๓๐ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๕๖)

ข้าพเจ้าได้กล่าวเรื่องเด็กกระทำผิดมาสองครั้งแล้ว ที่ได้
กล่าวยาวสักหน่อยเพราะเรื่องเด็กกระทำผิดนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญ
ที่สุดของกฎหมายอาญา ผู้ใหญ่ที่เป็นผู้กระทำผิดอาญานาม
จำนวนกว่าครึ่งได้เริ่มกระทำผิดตั้งแต่เป็นเด็ก การที่ปรากฏทาง

คิดว่าเด็กที่กระทำผิดมีจำนวนน้อยก็เพราะเป็นการกระทำผิดระหว่างเครือญาติ จึงไม่ได้มีการร้องเรียนต่อเจ้าพนักงานบ้าง ผู้ใหญ่ให้ภัยแก่เด็กเองบ้าง บิดามารดาหรือญาติพี่น้องช่วยปกปิดการกระทำผิดของเด็กเองบ้าง นอกจากนั้นยังปรากฏว่าผู้ใหญ่ที่เป็นผู้กระทำผิดอาญาในขณะนี้ มักจะเป็นเด็กเกเรมาก่อน และเมื่อโตขึ้นความเป็นเด็กเกเรได้เปลี่ยนมาเป็นนิสัยที่จะกระทำความผิดอาญา ฉะนั้นถ้าจะป้องกันมิให้เด็กเป็นเด็กเกเรเสียแต่ยังเด็กอยู่ จำนวนผู้กระทำผิดอาญาที่เป็นผู้ใหญ่ก็จะน้อยลง ฉะนั้นขอเจ้าจะชอกถ่วงถึงขอป้องกันมิให้เด็กเป็นเด็กเกเร เพื่อเด็กจะได้ไม่กระทำความผิดอาญาในขณะที่ยังเป็นเด็กอยู่และทงจะไม่ได้กระทำความผิดเมื่อเติบโตขึ้นด้วย หรืออย่างน้อยก็จะได้กระทำความผิดอาญาน้อยลง

กรรมการสภาทางเนติธรรมหลายท่าน ได้กล่าวมาให้ท่านทราบหลายครั้งแล้วว่า การที่จอมพลป.พิบูลสงคราม ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดตั้งคณะกรรมการสภาทางเนติธรรมขึ้นในสำนักวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ นั้น ไม่ใช่เพราะมีความประสงค์จะให้เผยแพร่ความรู้กฎหมายที่เข้าใจง่าย ๆ แก่ประชาชนอย่างเดียว แต่

การป้องกันมิให้ความผิดเกิดขึ้นเลยย่อมทำไม่ได้ ๘๕

ท่านยังประสงค์จะไม่ให้บุคคลทำผิดกฎหมาย และใช้กฎหมายให้สอดคล้องต้องด้วยวัฒนธรรมทางเนติธรรมอีกด้วย ฉะนั้นบทความของกรรมการสภาทางเนติธรรมทุกคน จึงมีความมุ่งหมายดังกล่าวฉนั้น และบทความนกกมความมุ่งหมายที่จะป้องกันมิให้บุคคลกระทำความผิดต่อกฎหมายเช่นเดียวกัน

ก่อนอื่นจะต้องยอมรับความจริงข้อหนึ่งว่า การที่จะให้ประเทศไทยไม่มีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้นเลยนั้น ไม่มีทางทำได้ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ได้ทรงสั่งสอนไว้ว่า “ผดย่อมเกิดมาแต่เหตุ” ฉะนั้น การกระทำผิดอาญาย่อมจะต้องเกิดจากสาเหตุต่างๆ ฉะนั้นถ้าจะไม่ให้บุคคลกระทำความผิดอาญาเลย ก็จะต้องกำจัดสาเหตุที่บุคคลจะกระทำความผิดอาญาให้หมดไป แต่การกำจัดสาเหตุแห่งการกระทำผิดอาญาให้หมดไปโดยสิ้นเชิงนั้น ไม่มีประเทศใดสามารถทำได้ เพราะมีสาเหตุมากหลายที่ไม่อาจกำจัดได้ เช่น สาเหตุแห่งการกระทำผิดอาญาอันเนื่องมาจากการที่ประเทศต้องเข้าสู่สังคราม สาเหตุอันเกิดจากข้าวยากหามากแวง ฯลฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเอง พระพุทธเจ้าก็ได้สั่งสอนโดยเปรียบเทียบไว้กับดอกบัว กล่าวคือ ดอกบัวที่จมนาย่อมจะไม่มีวันโผล่ขึ้น

๘๖ ป้องกันการกระทำผิดโดยตัดสาเหตุแห่งการกระทำผิด

จากน้ำได้คนใด พระพุทธองค์ก็ไม่สามารถเทศนาโปรดคนใจ
บาปหยาบช้าบางคนได้คนนั้น ฉะนั้นจึงมีผู้กระทำผิดอาญามาก
หลายที่ไม่สามารถป้องกันมิให้กระทำผิดอาญาได้ โดยเหตุนี้
การกระทำผิดอาญาจะต้องมีอยู่ในประเทศเสมอ แต่ด้วยการ
ดำเนินการที่ถูกต้องตรงกับหลักวิชา ความเสียสละและความ
เต็มใจร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย โดยไม่เห็นแก่
เหน็ดเหนื่อย เราอาจลดการกระทำผิดอาญาในประเทศของเรา
เราได้ดังต่อไปนี้

ในเวลานี้เมื่อปรากฏว่าเด็กกระทำผิดอาญา ผู้ที่เห็นว่า
อย่าโทษเด็กเลย โทษผู้ใหญ่คือพวกเราๆ นี้เกิด เพราะถ้า
เราจัดการแก่เด็กเสียให้ดี เด็กก็จะไม่กระทำผิดหรือกระทำ
ผิดได้โดยยาก การที่เด็กจะกระทำผิดอาญานั้น เป็นความ
ผิดของเราที่เป็นผู้ใหญ่เอง ที่ไม่จัดการแก่เด็กเสียให้ถูกต้อง
และที่ท่านผู้รักดาวใจเช่นนี้ ก็เป็นความจริง เพราะว่าไม่มี
บุคคลใดเกิดมาเพื่อกระทำผิดอาญา การกระทำผิดอาญาเกิด
ขึ้นเพราะบุคคลใดเรียนรู้ภายหลังที่ได้เกิดมาแล้ว จึงอยู่
โดยทางกรรมพันธุ์ เราอาจพบบุคคลที่ร่างกายจิตใจของเขา
ชวนให้ทำผิดอาญาได้ง่ายกว่าบุคคลอื่น และในทางกรรมพันธุ์

เด็กกระทำผิดต้องโทษผู้ใหญ่

มีบุคคลที่ต่อสู้กับจิตใจฝ่ายต่ำที่รบเร้าให้กระทำผิดอาญาได้ยากกว่าบุคคลอื่น แต่บุคคลดังกล่าวหาใช่เกิดมาเพื่อทำผิดอาญาไม่ เมื่อไม่มีบุคคลเกิดมาเพื่อกระทำผิดอาญา ฉะนั้นจึงอยู่ในวิสัยของเราที่จะบ่งกั้นการกระทำผิดอาญาได้บ้าง และวิธีบ่งกั้นที่ดัดตนหนักคอแก่ทศวดเล็ก โดยพยายามพิจารณาว่าสาเหตุที่จะทำให้เกิดการกระทำผิดนั้นมออย่างไร แล้วพยายามกำจัดสาเหตุแห่งการกระทำผิดนั้นเสีย โดยไม่ให้เด็กเกเรมาตั้งแต่ต้น เด็กนั้นโบราณท่านเปรียบเทียบว่าเป็นไม้อ่อนที่ตัดง่ายเป็นขมฝงที่เราผู้ใหญ่อาจฟันไปในรูปต่างๆ หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ อนาคตของอนชนรุ่นหลังอยู่ในมือเรา คือผู้ใหญ่ในปัจจุบันนั่นเอง ถ้าเราหวังจะให้ชาติไทยอันเป็นที่รักของเรารุ่งเรืองไปในเวลาภายหน้า เราจะต้องสร้างเยาวชนขึ้นให้เป็นพลเมืองดีของชาติเสียแต่ในปัจจุบันนี้ เพราะชาติจะวัฒนาถาวรได้ก็เพราะราษฎรเป็นพลเมืองดีของชาติ การที่ข้าพเจ้ากล่าวมาอย่างยืดยาว ก็เพราะยังมีความเข้าใจผิดอยู่มาก และมีมุมมองข้ามความสำคัญของเรื่องการบ่งกั้นไม่ให้เด็กเกเรไปเสีย เมื่อมีกตายนรฐีบาดได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นกรรมการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นด้วยคนหนึ่ง ก็

การบอingkันมิให้เด็กเกรเสำคัญมาก

มีหลายท่านทมเจตนาดีทกซาพเจำว่า ซำพเจำโหหรือพนอเด็ก
 เกินไป ครังโบราณเขำไม่เห็นพนอเด็กอยำงน เขำกอย
 มาได้ การปฏิบัติต่อดีกรกระทำผิดค้เกินไป จะนำผลร้าย
 มาให้มำกกว่ำผลดี แต่ท่านทมเจตนาดีเหตำนนอำจตมคิดไป
 ว่า เวลำนโลกกำดงเบตยน ตั้งแวดตอมกเบตยนแปดง
 อยได้มอ เวลำนเตกมจำนวนมำกชน อยทำมกตงตั้งรบ
 เรำใจให้กรทำผิดมำกชน เด็กไทยคองคบหำดมำคมกกับเพอน
 ทมำจกครอบครวทมฐำนะแตกตำงกันมำกชน กรทจจะจัด
 กรกับเด็กจะทำเหมอนที่เคยทำมำตงแต่ครังโบราณไม่ได้ ใน
 ตำงประเทศที่เขำเจริญแต้วแตมีกรคั่นค้วำส่ำเหตุแห่งกรเป็น
 เด็กเกรแตะกรทำผิดอำนยของเด็ก แตะพยำยมกำจัดส่ำ-
 เหตุแห่งกรเป็นเด็กเกรแตะกรทำผิดอำนยอยำงจริงจ้ง แต่
 ถึงกรนหนสัดตกรกรทำผิดอำนยของเขำกยงถมตั้งชนเรอยๆ
 ณะนล่ำหรับประเทศไทยเรำ ถ้าจะไม่คิดหำทงบอingkันกรกร
 ทำผิดอำนยไว้บ้ำง โดยณะพะจะไม่คิดแก้ไขไม่ให้เด็กเกรใน
 ขณะทีเด็กยงเด็กอย เรำกทำน่ำยไม่ได้ว่ำ กรกรทำผิด
 อำนยในส่มยอนชนรุ่นหตง ที่ได้เติบโต เป็นผู้ใหญ่จะท้วมำกชน
 สักเพยงใด ในขณะนผู้โตไม่ล่ำนงคว่ำโลกกำดงเบตยนแปดง

การค้นคว้าสาเหตุที่ทำให้เด็กเกเรจำเป็นยิ่ง

๘๕

ไปทั้งในด้านวัตถุและความรู้สึกนึกคิด แต่ไม่ยอมปรับปรุง
ตนเองเข้าหาโลก ไม่ยอมเปลี่ยนความคิดเห็น คงคิดและ
กระทำอย่างเดียวกับบรรพบุรุษได้ เคยคิดและกระทำ มาแต่สมัย
โบราณ ผู้หนักเป็นผู้ถ่วงความเจริญของชาติ และถ้ามี
จำนวนมากบ้านเมืองจะไปไม่รอด

ฉะนั้น ขอให้เราท่านทั้งหลายจงช่วยกันร่วมมือป้องกัน
มิให้เด็กเกเร ซึ่งจะได้ประโยชน์ถึงสองประการคือ ตัดการ
กระทำผิดอาญาให้น้อยลงประการหนึ่ง และทำให้เยาวชนของ
ชาติเป็นพลเมืองดีออกประการหนึ่ง

การป้องกันมิให้เด็กเกเร ก็เหมือนกับการ ป้องกันการ กระ
ทำผิดอาญาของผู้ใหญ่ คือ (๑) จะต้องจับสาเหตุแห่งความ
เกเรของเด็กให้ได้ และ (๒) กำจัดหรือทำให้สาเหตุแห่ง
ความเกเรนั้นลดน้อยลง ซึ่งจะทำให้เรารู้ว่าโดยท่วงใดไป
สาเหตุทำให้เด็กเกเรมื่ออย่างใดบ้าง

คำว่า “เด็กเกเร” ที่ใช้ในบทความนี้ ไม่หมายความว่า
เฉพาะเด็กซึ่งกระทำการที่เป็นความผิดอาญาเท่านั้น แต่หมาย
ความรวมถึงความประพฤติไม่ดีอย่างอื่น เช่นหนีโรงเรียน หนี
บิดามารดาออกเที่ยวกลางคืน ฯลฯ ด้วย รวมความแล้ว ถ้า

เด็กประพฤตีสั่งที่ไม่ควรประพฤติ ก็ถือว่าเป็นเด็กเกรได้ ไม่ถึงกับต้องร้ายแรงจนเป็นความผิดอาญา

ก่อนอื่นจะต้องระตักว่า การที่เด็กเกรนั้นอาจเกิดจากสาเหตุเดียวหรือเกิดจากสาเหตุหลายสาเหตุประกอบกัน หรือสาเหตุหนึ่งเป็นแต่ส่งเสริมให้เกิดสาเหตุที่ทำให้เด็กเกรก็ได้ ในบทความนี้จะขอกล่าวถึงสาเหตุที่เนื่องมาจากบุคคลเป็นคณ ๆ ไป

บิดามารดา

การที่ก่อกำจัดสาเหตุแห่งการเกรของเด็กนั้นบิดามารดาเป็น คนสำคัญที่สุด เพราะบิดามารดาเป็นโรงเรียน ๆ แรกของเด็ก โดยปกติเมื่อเด็กเกิดมา เด็กก็อยู่กับบิดามารดา ต้องยอมรับ สิ่งแวดล้อมที่บิดามารดาจัดให้ ต้องนับถือคำสั่งนาของบิดามารดา และรับการอบรมของบิดามารดา และเด็กนั้นร่างกายและ จิตใจไม่เหมือนผู้ใหญ่ ค่อมลักษณะเหมือนขม่งที่อาจเป็นรูปต่าง ๆ ได้ บิดามารดาที่ บดกรก้มก็จะดี นอกจากนั้นในส่วน ที่เกี่ยวกับความประพฤตินั้น ร่างกายกับจิตใจย่อมสัมพันธ์กัน ร่างกายที่อ่อนแอไขโรค ย่อมทำให้จิตใจของเด็กผิดปกติและ เป็นเด็กเกรได้ง่าย ฉะนั้นอนาคตของเด็กจึงขึ้นอยู่กับบิดามารดา

บิดามารดาเป็นคนที่สำคัญในการป้องกันมิให้เด็กเกเร ๕๑

ของเด็กที่จะบรรเทาให้เด็กเป็นอย่างไร คือไปนี้จะบอกกล่าวถึงวาทตามารดาจะพึงกำจัดสาเหตุแห่งการที่เด็กเป็นเด็กเกเรโดยสั่งเขปเพื่อบิดามารดาจะพยายาม ปฏิบัติต่อเด็กเท่าที่จะทำได้ คือ

๓. ถ้าบิดามารดาไม่ประสงค์จะให้บุตรของตนเป็นเด็กเกเร ก็จะต้องเริ่มรมมีตระวงเสียดังแต่มารดาตงครรภ ให้ได้รับการตรวจครรภจากแพทย์ ให้มารดาได้รับอาหารและการปฏิบัติอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับหญิงมีครรภ ทงนตามทแพทย์จะได้แนะนำ นอกจากนจิตใจของมารดาในระหว่างที่มครรภก็สำคัญ มารดาตงครรภไม่ควรจะมีจิตใจตื้นตื้น หรือเศร้าโศกรมากเกินไป ความรู้สึกของมารดาในขณะตงครรภอาจมีผลสะท้อนถึงเด็กขณะที่อยู่ในครรภ โดยทำให้เด็กไม่แข็งแรง ซึ่งต่อไปอาจทำผิดอาญาได้ง่าย ฉะนั้นความประพฤติของสามีคือภรรยาของตนขณะตงครรภย่อมเป็นข้อสำคัญ เช่นถ้าบิดาเส่พสุราเมามายพาดทะเลาะแก่มารดาตงครรภ ย่อมมีผลสะท้อนถึงบุตรที่จะคดออกมด้วย ชีวิตครอบครวเป็นชีวิตที่ต้องเสียดเสียด ครอบครวที่ยากจนจะต้องกระเห่คกระแห่เพื่อใช้จ่ายในการมีครรภของมารดา โดยเฉพาะในการคดอับบุตร

๒. การที่มารดาคลอดบุตรง่ายหรือยาก คือคลอดปกติ หรือต้องไขเครื่องมือ อาจกระทบถึงเด็กได้ ฉะนั้นบิดามารดา ควรจะมีบันทึกย่อเกี่ยวกับชีวิตของเด็กตั้งแต่คลอด เช่น วัค คัดของ เด็ก ลักษณะของเด็ก เช่น เด็กบໍดัดจวรรคทนอน หรือไม่ มีโรคร้ายแรงมาแต่อย่างใดบ้าง ตลอดจนเหตุ การณ์ที่กระทบถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็ก เช่น ความตายของ บิดามารดาหรือผู้ใดที่รัก บันทึกนั้นจะเป็นเครื่องมือให้จิตแพทย์ และนักจิตวิทยาสามารถวินิจฉัยหาทางแก้ไขไม่ให้เด็กเกรงใน ภายหน้าได้

๓. ครอบครัวที่แตกสลาย (Broken Home) คือ ครอบครัวบิดาหรือมารดาถึงแก่ความตาย บิดาหรือมารดาละทิ้ง ไปได้ หรือบิดามารดาเกิดแตกร้างต้องแยกกันอยู่ หรือบิดา มารดาหย่าร้างกัน หรือบิดาหรือมารดาทำการสมรสใหม่ ในกรณีดังกล่าวย่อมมีผลกระทบกระทั่งถึงบุตร เวลานึง เข้าใจผิดอยู่มากว่าเด็กมีความต้องการ เฉพาะทางด้านวัตถุ เช่น อาหารและเครื่องนุ่งห่ม ความจริงเด็กต้องการความรัก ความเห็นใจจากบิดามารดาไม่ใช่น้อย เด็กที่รู้สึกว่าบิดามารดา ไม่รักใคร่นั้น ย่อมจะกลายเป็นเด็กเกรงไปได้ง่าย บาง

ครอบครัวที่แตกสลายเป็นสาเหตุแห่งการเกเรของเด็ก ๕๓

ที่เด็กเกเรเพื่อจะให้บิดามารดาดูมาสนใจในตนบ้าง บางทีเพราะความกตมใจหรืออคติในใจบ้าง กรณีครอบครัวแตกสลายนั้นบางกรณีก็ช่วยไม่ได้ เช่นที่เกิดจากความตายเป็นต้น แต่ในกรณีบางกรณี เช่นการแตกร้างระหว่างบิดามารดา ย่อมอยู่ในวิสัยของบิดามารดาที่จะปรองดองกันได้ ฉะนั้นถ้าบิดามารดาเห็นแก่เด็ก ก็จะช่วยให้เด็กจากความเกเรได้มาก

๔. การอบรมเด็กที่ถูกต้อง ย่อมเป็นข้อสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้เด็กพ้นจากการเป็นเด็กเกเร ในประเทศไทยเวลานี้ยังไม่ได้มีการค้นคว้าถึงเรื่องนี้อย่างจริงจัง มีหนังสือแม่และเด็กของ ดร. เพียร เวชบุตร ที่กล่าวถึงเรื่องนี้อย่างประปรายซึ่งการค้นคว้าถึงการอบรมที่ถูกต้องนั้น อาจทำได้โดยการประชุมจากแพทย์เด็ก จิตแพทย์ นักจิตวิทยา และครุว่าการอบรมอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับเด็กไทย ฉะนั้นถ้าสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ จะได้นำเนินการเรื่องนี้แล้วทำคัมภีร์แจกจ่ายแก่ประชาชน ก็จะช่วยเหลือไม่ให้เด็กไทยเป็นเด็กเกเรได้มาก ในหนังสือของข้าพเจ้าออกแล้วแต่เพียงว่า จะต้องใช้คำสอนของพระพุทธเจ้าที่ให้เดินทางสายกลาง การอบรมเด็กที่เข้มงวดเกินไป ให้เด็กอยู่ใน

๕๔ การอบรมเด็กอย่างถูกต้องย่อมป้องกันมิให้เกรได้

ระเบียบวินัยที่เคร่งครัด เช่นต้องรับประทานอาหารเป็นเวลาต้องนั่งอย่างมีระเบียบเรียบร้อยเสมอไป ให้เด็กกตัญญูคารวตา จุนเจือ ก็จะทำให้เด็กเกรได้เหมือนนก เพราะจะทำให้เด็กอดทนอดใจ ส่วนการปล่อยให้เด็กระบายเดี๋ยวเดียวก็ทำให้เด็กเหิง ฉะนั้น ควรอบรมเด็กกลาง ๆ ให้เด็กมีเวลาเป็นตัวของตัวเองบ้าง ไม่รู้สึกว่าผู้ใหญ่ควบคุมตนอยู่ตลอดเวลามาก นอกจากนั้นบิดามารดาจะต้องประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อส่งบุตรไปศึกษาที่โรงเรียนเมื่อมีอายุพอควร

๕. การทำตัวเป็นตัวอย่างแก่เด็ก ก็เป็นข้อสำคัญอย่างหนึ่ง บิดาที่เมาส์ราอาละวาดแก่มารดาของเด็ก มารดาเด็กที่ใช้อาวุธข่มขู่บิดาคือหน้าเด็ก บิดาประพฤติตนไม่ดีในด้านต่าง ๆ ย่อมเป็นเยี่ยงอย่างที่ไม่ดีแก่เด็กเช่นเดียวกัน

ข้าพเจ้าหวังว่า ท่านผู้ฟังทั้งหลาย คงจะยอมรับหลักการความจริงที่ว่าบ่อกันดีกว่าแก้ กล่าวคือบ่อกันมิให้เด็กกระทำผิดดีกว่าปล่อยให้เด็กกระทำผิดจน แล้วจึงให้ศาลใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือตั้งโทษอาญา เพื่อให้เด็กกลับตนเป็นคนดี และท่านจะยอมรับความจริงว่า เมื่อเด็กกระทำผิดชน ไม่ควร

การทำตัวอย่างที่เลวเป็นสาเหตุแห่งการเป็นเด็กเกเร ๕๕

จะโทษเด็ก แต่ควรโทษผู้ใหญ่ที่ไม่จัดการแก่เด็กให้ดีเสียตั้งแต่
เด็กยังเด็กอยู่ โดยป้องกันมิให้เด็กเกเรเสียแต่ในระยะแรกๆ
ในเมื่อเด็กยังเป็นไม้อ่อนที่ตัดง่าย.

ตอนที่ ๑๐

(วันศุกร์ที่ ๖ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๕๖)

ในคราวที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้เข้าถึงความมุ่งหมายของ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติที่ได้
จัดตั้งคณะกรรมการสาขาทางเนติธรรมขึ้นในสำนักวัฒนธรรม
ทางระเบียบประเพณีว่า ไม่ได้มุ่งหมายที่จะให้กรรมการสาขา
ทางเนติธรรมอธิบายกฎหมายให้ประชาชนเข้าใจง่าย ๆ เท่านั้น
แต่ยังประสงค์จะให้บุคคลไม่ประพฤติผิดกฎหมาย ทั้งให้
กฎหมายให้สอดคล้องต้องด้วยวัฒนธรรมอีกด้วย ฉะนั้นบท
ความกฎหมายอาญาสำหรับประชาชน นั้นจึงต้องไม่เพียงแต่ จะ
ให้เห็นว่า กฎหมายอาญามีข้อความอย่างไร แต่จะต้อง
ชี้ให้เห็นว่าวิธีที่จะป้องกันมิให้บุคคลกระทำความผิดอาญา หรือให้
การกระทำความผิดอาญาน้อยลงอีกด้วย ซึ่งในการป้องกันมิให้
บุคคลกระทำความผิดอาญาหรือให้กระทำความผิดอาญาน้อยลงนั้นต้อง แก่ที่

๕๖ การป้องกันมิให้ทำผิดเป็นหน้าที่กรรมการสาขาเนติธรรม

เด็ก คือไม่ให้เด็กเป็นเด็กเถร ทั้งนี้เพราะเด็กมดขณะเป็น
ไม่อ่อนดั่งง่าย และถ้าเด็กไม่เป็นเด็กเถรมาตั้งแต่เด็ก ๆ อยู่
แล้ว โตขึ้นก็มักจะไม่ทำผิดอาญา การที่จะแก้ไขมิให้เด็ก
เถรนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลทุกฝ่าย ในตอน
ที่พ่อแม่เขาพาเด็กมาฟังหน้าที่ของบิดามารดาที่จะมีต่อบุตร
ก็ควรจะต้องและอบรมบุตรอย่างใด ซึ่งเขาพาเด็กมา
แต่เหตุการณ์ใหญ่ ๆ เท่านั้น เพราะยังเขาพาเด็กมาตำราเกี่ยวกับ
เด็กกระทำผิดมากจนเท่าใด เขาพาเด็กรู้สึกตัวว่ามีความ
ร่น้อยเขาเท่านั้น ในขณะที่ต่างประเทศได้ค้นคว้ากันถึงวิธี
ป้องกันมิให้เด็กกระทำผิดมาก และในประเทศไทยเท่าที่ข้าพเจ้า
ทราบยังไม่มีการค้นคว้าถึงเรื่องนี้อย่างจริงจัง เราพากันสนใจ
เรื่องผู้ใหญ่ด้วยกันเป็นส่วนมาก ตัวเขาพาตัวเองก็อบรมเด็ก
ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่นวันหนึ่งบุตรเขาพาตัวเองให้
จะเอาของดังหนึ่ง เขาพาเอาไปปิดต่าง ๆ เพื่อหลอกล่อให้
แก๊ง เผอิญในขณะที่นายแพทย์หญิง นิดินทอง เนตรศรี
เพื่อนเขาพาเขาได้นั่งอยู่ด้วย และได้แนะนำเขาพาเขาว่าควรจะ
อธิบายเหตุผลให้บุตรเขาพาเขาฟังดีกว่า ฉะนั้น เขาพาเขาจึงคิดว่า
ว่าประเทศไทยยังขาดแคลนตำราเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง ซึ่งจะ

ประเทศไทยยังขาดแคลนคำรบบรมเด็กที่ถูกต้อง ๕๗

ต้องเป็นคำรบบรมที่พิจารณาถึงความต้องการของเด็ก ทั้งในด้าน
วัตถุ คืออาหาร การกิน เสื้อผ้า และในด้านจิตใจ เช่น
ความรักของบิดามารดา การอบรมบ่มนิสัยที่ถูกต้อง ซึ่ง
ข้าพเจ้าเห็นว่า ดำเนินกิจกรรมฝ่ายหญิงอาจเป็นเจ้าของเรื่อง
ดำเนินการได้ดี โดยตั้งคณะกรรมการประกอบด้วยนายแพทย์
โรคเด็ก จิตแพทย์ นักจิตวิทยา และผู้เคยเป็นครูบาอาจารย์
ขอทศวรรษระตักมีว่า ร่างกายและจิตใจของเด็กมีสัมพันธ์
กัน เด็กที่ไม่ได้สมประกอบหรืออ่อนแอ หรือเป็นโรคยอมอ่อน
แอซึ่งจะเป็นเด็กเกเรได้ง่ายกว่าเด็กที่ร่างกายและจิตใจเป็นปกติ
และแข็งแรง ฉะนั้นจะอบรมเด็กในทางจิตใจอย่างเดียว โดย
คำนึงถึงสุขภาพของเด็กแต่อย่างเดียว ไม่คำนึงในแง่จิตใจ
เลยเลยก็ไม่ได้ผล ทั้งนี้ควรถองเลยดูอบรมทั้งทางร่างกาย
และจิตใจพร้อมกันไป เช่นให้เด็กมีอาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่ง
ห่มที่ถูกต้อง ให้เด็กรู้สึกว่ามีบิดามารดารักใคร่เด็ก และจะต้อง
ไม่อบรมให้เด็กมีนิสัยอิจฉาริษยาพี่น้องด้วยกัน ไม่ว่าจะในทาง
ตรงหรือทางอ้อม เช่นบิดามารดาไม่ควรแสดงความรักบุตร
ชายคนโตจนทำให้บุตรอื่นแสดงความอิจฉาเป็นต้น อนึ่ง

๕๘ ร่างกายและจิตใจเด็กมีส่วนสัมพันธ์กับการเป็นเด็กเกเร
นอกจากการเลี้ยงดูและอบรมที่ถูกต้อง ซึ่งประเทศไทยกำลัง
ขาดแคลนตำราอย่างมากนี้ ต่อไปจะได้กล่าวถึงบุคคลที่มี
หน้าที่ของกณมิให้เด็กกระทำผิด

บิดามารดา

ยังมีกรณี ทบิตามารดา จะต้อง ไม่เป็นต้นเหตุแห่งความ
เป็นเด็กเกเรเสียเอง การที่บิดามารดาจะเป็นต้นเหตุแห่งการ
กระทำผิดของเด็กกณมิอยู่ ๓ ประการ ซึ่งบิดามารดาควรจะระแวง
เสีย กล่าวคือ (๑) บิดามารดาจะต้องไม่เป็นผู้กระทำผิด
เอง เช่น ดื้อนให้เด็กตักเด็กชะโมยน้อย หยิบเข้าของผู้อื่น
ในขณะที่เผอิญเป็นต้น (๒) บิดามารดาไม่ควรจะทำคนให้เป็น
เสียอย่างที่ไม่ดีแก่เด็ก เพราะเด็กกณมิจะเอาอย่างผู้อยู่
ใกล้ซิด ถ้าบิดามารดาประพฤติตัวผิดกฎหมายเสียเอง บุตร
ก็ทำตามอย่าง (๓) บิดามารดาอาจไม่ถึงกับกระทำผิดกฎหมาย
แต่อาจประพฤติตัวไม่ตัวอย่างอื่น ซึ่งจะทำให้เด็กเอาอย่าง และ
ทำให้เด็กพลอยเป็นเด็กเกเรไปด้วย เพราะคำว่า “เด็กเกเร”

นี้ได้กล่าวมาแล้วว่าไม่หมายความถึงกับว่า เด็กนั้นจะต้องเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย แต่หมายความว่าความประพฤติที่ไม่ดีอื่น ๆ เช่นหนีโรงเรียน แอบไปเที่ยวกลางคืน เสพสุรา ยาเมทัวล เป็นต้น เห็นได้ว่าถ้าบิดามารดาเห็นแก่ตัวมากเกินไป จะสั่งสอนไม่ให้บุตรกินเหล้า ย่อมจะไม่สำเร็จได้

ในกรณีของเด็กไม่มีบิดามารดา ผู้ปกครองย่อมจะต้องมีหน้าที่เช่นเดียวกับ บิดามารดา ในอันที่จะ บังคับ อบรม ให้เด็ก เกรงกลัว ดำรงตัว

บุคคลที่อยู่รวมบ้านเดียวกับเด็กและเพื่อนบ้าน

ต่อจากบิดามารดาถึงบุคคลที่อยู่รวมบ้านเดียวกับเด็ก และเพื่อนบ้าน ทั้งนี้เพราะบุคคลเหล่านั้นพบปะเด็กอยู่เสมอ บุคคลดังกล่าวจะยอมมีหน้าที่ต่อเด็ก ๓ ประการ เช่นเดียวกับบิดามารดา กล่าวคือ (๑) อย่างสอนเด็กให้เด็กทำผิดกฎหมาย มีเพื่อนบ้านบางคนสอนให้เด็กลักขโมยของบ้านข้างเคียง ซึ่งจะทำให้เด็กมีนิสัยเสีย (๒) บุคคลดังกล่าวไม่ควรกระทำผิดกฎหมายให้เด็กเห็น เช่นฉ้อโกงต่อลูกกับต่อหน้าเด็ก (๓) นอกจาก

หนบคคตทอຍຽວມບ້ານกับ เด็กควร จะ เว้นเสีย ซึ่ง การ กระทำอื่น
 ไตอนอาຈเป็นเยียงอย่างที่ไม่ได้แก่เด็ก เช่นได้พสุรรายาเมาทะ-
 เาะวิชาทกนให้เด็กเห็น เพราะเด็กอยู่ในวิสัยที่จะเดินแบบได้
 ง่าย เพื่อนบ้านบางคนถึงกับชักชวนให้เด็กได้พสุรรายาเสียเองก็มี
 โดยเหตุนี้บุคคลที่อยู่วรรวมบ้านเดียวกับเด็กและเพื่อนบ้าน จึงมี
 ตกษณะเป็นสังแวดตอม และถ้าเด็กอยู่ในสังแวดตอมไม่
 เด็กก็ยอมเกเรได้ง่าย และเมื่อเป็นการยากที่จะพรากเด็กออก
 จากสังแวดตอมได้ จึงเป็นการยากที่จะบองกนไม่ให้เด็กเกเร
 ได้ นอกจากบิตามารดาจะสนใจในอนาคตของเด็ก และ
 พยายามที่จะบองกนสังแวดตอมที่ไม่ดีนั้นเท่าที่จะทำได้ เช่นเด็ก
 เล่นเพียงเด็กที่ดี คนใช้ทมมารยาทและวาจาสุภาพเรียบร้อย
 เป็นต้น

หนึ่ง ผู้ชยบ้านเรือนเดียวกับเด็กและเพื่อนบ้านควรจะได้
 เป็นหูเป็นตาช่วยเหลอติดตามารดาเด็ก เกี่ยวกับความประพฤติ
 ของเด็กด้วย เช่นถ้าเห็นเด็กเกเรแต่เพียงเด็ก ๆ น้อย ๆ ก็ควร
 แจ้งให้บิตามารดาเด็กทราบ เพราะความเกเรเด็ก ๆ น้อย ๆ

หน้าที่ของโรงเรียนที่จะป้องกันมิให้เด็กเกเร

๑๐๑

จะนำไปสู่ความเกรงที่รุนแรง จนในที่สุดจะทำให้ถึงขนาดทำ
ผิดอาญาทีเดียว

โรงเรียน

นอกจากบิดามารดา บุคคลที่อยู่ร่วมบ้านเด็กและเพื่อน
บ้านดังกล่าวแล้ว โรงเรียนก็มีส่วนสำคัญในการป้องกันมิให้
เด็กเกเรได้มาก เพราะความจริงนอกจากบิดามารดาแล้ว เด็กที่
เข้าโรงเรียนย่อมมีเวลา อยู่กับครูที่โรงเรียนมากกว่าบุคคลอื่น
การที่โรงเรียนจะช่วยป้องกันมิให้เด็กเกเรจนทำให้เด็กต่อไป
(๑) การเด็กพ้นครุมาทำการ ล้อเล่น จะต้องหนักไป
ทางความประพฤติ และศีลธรรมตลอดจนจิตใจที่จะเสียสละ
เพื่ออนาคตของเด็ก และถ้าจำเป็นจะต้องเด็กเขาระหว่าง
ความรู้กับความประพฤติแล้ว ต้องเด็กเขาผู้ประพฤติ
เป็นใหญ่ เพราะครูเป็นผู้ที่เด็กนับถือ ถ้าครูประพฤติไม่ดีเด็ก
ก็จะเขาเป็นเยี่ยมอย่าง (๒) ครูจะต้องมีขอบรมเด็กให้เด็กมี
นิสัยดีประพฤติตนเรียบร้อย เช่นจะต้องไม่ให้เด็กอิจฉาริษยากัน
โดยแสดงความรักใคร่เด็กคนหนึ่งจนออกนอกหน้า หรือประจบ

ความร่วมมือระหว่างครูกับบิดามารดาเกี่ยวกับเด็ก ๑๐๓

แลกเปลี่ยนความรู้อย่างกว้างขวาง ความประพฤติและจิตใจ
ของเด็กต่อกันและกันด้วย ข้อที่ควรจะต้องระมัดระวังว่า การ
กระทำคามผิดเล็กๆน้อยๆของเด็กนั้น ย่อมชักชวนให้กระทำ
ความผิดใหญ่ๆในภายหลัง

การที่ข้าพเจ้ากล่าวเช่นนั้น ครบบางท่านอาจร้องว่าท่านมี
งานทำมากอยู่แล้ว แต่ข้าพเจ้าคิดว่าครูพอจะทำได้ เพราะ
เด็กในชั้นหนึ่งๆ ไม่ใช่เกรงทุกคนไป เด็กคนใดเกรงมากครู
ก็ควรจะสนใจมากเป็นพิเศษ อนึ่งเป็นข้อสำคัญที่ครูอย่า
กระทำอะไรให้เด็กรู้สึกว่า ครูเห็นชอบด้วยกับการเกรงของ
เด็ก ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ถ้าสามารถทำได้โรงเรียน
ที่ตงแยกเด็กออกไปศึกษาเป็นหลายห้อง สำหรับการศึกษา
ชั้นเดียวกันก็ควรจะมีห้อง ออกไปตาม ขนาดแห่ง สติปัญญา
ของเด็ก การที่เด็กเรียนไม่ทันเพื่อน โดยเฉพาะเด็กที่ร่างกาย
โตกว่าเด็กส่วนมากในห้องเรียน ก็อาจทำให้เด็กเบื่อหน่ายได้
อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เด็กเกรงได้ อนึ่งการคบเพื่อนชั่ว
เป็นเหตุสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้เด็กเกรงได้เช่นเดียวกัน ฉะนั้น
เด็กที่เกรงถึงขนาดที่โรงเรียนจะเอาไปไว้ไม่อยู่ โรงเรียนก็ไม่ควร

๑๐๔ การแบ่งชั้นเรียนตามสติปัญญาของเด็กเป็นข้อสำคัญ

รับเด็กนั้นไว้ เพราะจะทำให้เด็กดังก่อไปปะปนกันเด็กอื่น และทำให้เด็กอ่อนพลอยเกเรไปด้วย

นอกจากนี้สถานศึกษาชั้นสูงหรือโรงเรียนอาชีพควรจะสนใจว่า เด็กเหมาะที่จะศึกษาวิชาชั้นๆหรือไม่ ในต่างประเทศเขาได้ให้เจ้าหน้าที่ไว้เพื่อสำรวจเด็กก่อนหน้าที่จะรับเด็กเข้าศึกษาว่าวิชาที่จะศึกษาเหมาะสมกับเด็กหรือไม่ ทั้งนี้เพราะปรากฏว่าการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองบังคับให้เด็กศึกษาในทางอาชีพจะศึกษาที่ไม่เหมาะสมกับอุปนิสัยของเด็กนั้น อาจทำให้เด็กเกเรถึงกับกระทำความผิดอาญาได้ ซึ่งเรื่องนี้ได้ปรากฏมาแล้วหลายในต่างประเทศ ซึ่งมีผู้กระทำความผิดอาชานั้น เพราะถูกบังคับให้ศึกษาวิชาที่ไม่เหมาะสมกับบุคคลนั้นๆ แต่พอเปิดยื่นให้มาศึกษาวิชาที่บุคคลดังกล่าวสนใจ บุคคลนั้นก็จะกระทำความผิดอาญา ข้าพเจ้าหวังว่าโรงเรียนในประเทศไทยคงจะยอมรับข้อเรียกร้องสมัยใหม่ที่ว่า โรงเรียนในปัจจุบันไม่ใช่มีหน้าที่ให้การศึกษแก่เด็กอย่างเดียว แต่ยังมีหน้าที่ป้องกันมิให้เด็กเกเรอันจะเป็นทางทำให้เด็กกระทำความผิดอาญาในภายหลังอีกด้วย ซึ่งการปฏิบัติตามข้อเรียกร้องนี้ นอกจากจะ

หน้าที่ตำรวจในการป้องกันมิให้เด็กเกเร

๑๑๕

ปฏิบัติดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องจัดสถานที่ วิชาการสอน การเล่นกีฬา และวิธีสอนที่จะไม่ทำให้เด็กเบื่อหน่ายอีกด้วย ในส่วนที่เกี่ยวกับโรงเรียนของรัฐบาดหนักโดยเหตุที่ท้องที่หนึ่งอาจมีเด็กเกเรมาก อีกท้องที่หนึ่งอาจมีเด็กเกเรน้อย ฉะนั้นถ้าปรากฏว่าในท้องที่ใดมีเด็กเกเรมาก ก็จะต้องคัดเลือกครูที่เข้าใจในการป้องกันมิให้เด็กเกเรไปให้การศึกษา ในโรงเรียนประจำท้องที่นั้นมากเพื่อครูจะช่วยป้องกันมิให้เด็กเกเร

ตำรวจ

ต่อจากโรงเรียนก็มาถึงตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งอาจร่วมมือป้องกันเด็กเกเรได้มากเช่นเดียวกัน ในต่างประเทศตำรวจได้มีแผนกป้องกันเด็กเกเรเป็นพิเศษ เพื่อพิจารณาปัญหา และตำรวจได้จัดการให้เด็กมีสัปดาห์สำหรับเล่นกีฬา และบรรเทา ความจริงเมื่อมีเด็กเกเรขึ้นและทำให้ผู้ใดเสียหาย ผู้หนึ่งมาร้องทุกข์ต่อตำรวจ ซึ่งการปฏิบัติต่อเด็กทางด้านตำรวจ ตามหลักวิชาจะช่วยให้เด็กเลิกการ เป็นเด็กเกเร ได้มาก ตัวอย่างเช่นถ้าตำรวจจะให้ภัยแก่การกระทำผิด อาญาของเด็ก

เรื่อยไปโดยไม่ดำเนินการเป็นคดีขึ้น ก็อาจทำให้เด็กเข้าใจผิด
 ว่า การกระทำของคนเป็นความผิดเล็กน้อย และอาจกระทำผิด
 ซ้ำอีกได้ นอกจากนั้นการกระทำจะไม่ถึงกับเป็นความผิดอาญา
 แต่ปรากฏว่าเป็นการกระทำอันเป็นเด็กเกเร เช่นมีเด็กมาเยี่ยม
 ผู้กระทำผิด โดยพฤติการณ์สื่อแสดงว่าได้คบหาสมาคมกับคน
 ร้าย หรือแสดงว่าเด็กหนีโรงเรียนมา ก็ควรจะแจ้งให้บิดา
 มารดาหรือผู้ปกครองทราบ เพื่อเป็นการช่วยติดตามมารดาหรือ
 ผู้ปกครองป้องกันมิให้เด็กเกเรได้อีกด้านหนึ่ง

เทศบาล

ในประเทศไทย การบำรุง คุ้มครอง ความสุข ของท้องถิ่น เป็นหน้าที่
 ของเทศบาล ฉะนั้นเทศบาลจะจัดให้มีสำนักงานสาธารณสุขหรือ
 สำนักงานเด็กเล่นไว้ตามตำบลต่าง ๆ ก็จะช่วยป้องกันมิให้เด็กเกเร
 ได้ เพราะเด็กจะไม่ไปเที่ยวจ้องเพื่อนพ่านตามท้องถิ่น และเล่น
 กันเองอย่างไม่มีระเบียบ นอกจากนั้นเทศบาลยังอยู่ในฐานะที่จะ
 สร้างสิ่งแวดลอมที่ดีให้เด็กได้ เช่นรักษาความสะอาดของ
 ต่าง ๆ และควบคุมการก่อสร้างอาคารไม่ให้สูงปวกรุงรังเป็นต้น

รัฐ

รัฐอาจช่วยป้องกันมิให้เด็กเกเรได้มากเหมือนกัน ใน
 เวลานี้เรามีแต่โรงพยาบาลเด็กเพื่อรักษาเด็กเป็นโรค แต่เรา
 ยังไม่มีสถานแนะนำเด็กในเรื่องอื่นๆ เช่นในทางจิตวิทยา
 (Child Guidance Clinic) ซึ่งบิดามารดาหรือผู้ปกครองอาจ
 นำเด็กที่ผิดปกติ มาขอให้พิจารณาว่าควรอบรม หรือ ปฏิบัติต่อ
 เด็กอย่างไร เด็กจึงจะไม่เกเรเป็นต้น อนึ่งการค้นคว้าสาเหตุ
 แห่งการที่เด็กกระทำผิดโดยทั่วๆ ไป ก็ยังไม่ได้ทำกันอย่าง
 จริงจัง งานนกฎหมายได้มอบให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก
 ของศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ดำเนินการ แต่ทราบว่ายังมี
 มิได้ดำเนินการโดยกว้างขวาง เพราะคิดงบประมาณ ซึ่งใน
 เรื่องค้นคว้าสาเหตุแห่งการที่เด็กกระทำผิดนี้ ในต่างประเทศถึง
 กับเชิญผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาจาก ประเทศต่างๆ มาประชุม
 กัน อย่างไรก็ตามที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมครอบครัวจะ
 ช่วยป้องกันมิให้เด็กเกเรได้มาก เพราะถ้าครอบครัวมีความ
 ผาสุกมีฐานะในทางเศรษฐกิจดี มีวัฒนธรรมดี เด็กที่เกิดใน
 ครอบครัวนั้นก็จะพลอยดีตามไปด้วยโดยไม่ต้องสงสัย เพราะ

ครอบครัวมีความสุขก็บ่งกันมิให้เด็กเกรงได้

ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่าไม่มีผู้ใดเกิดมาเป็นผู้กระทำผิด ความ
 เกรงของเด็กซึ่งรวมถึงการกระทำผิดอาญานั้นเป็นสิ่งทีเด็กเรียน
 วิชาหลังทีเกิดมาแล้ว พันธุกรรมเป็นแต่ทำให้ร่างกายและจิต
 ใจเด็กโน้มเอียงไปในทางทีจะผิดได้ง่ายเท่านั้น แต่ไม่ใช่ต้นเหตุ
 แห่งการกระทำผิดโดยตรง และท้ายทีสุดข้าพเจ้าขออย่าว่า
 ถ้าประเทศไทยประ สงค์จะ ให้การ กระทำผิด อาญา ต น้อยลง
 ของแก๊งค์เด็ก ต้องทำให้เด็กทตอยู่แถวตตอไป และให้เด็ก
 เกรงตบตบเป็นเด็กคตเศยตงตบตบ เวตานเหตุการณบานเมือง
 ใตเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก ซึ่งเราจะปฏิบตคตอเด็กตงใน
 ส้มัยก่อนไม่ได้แล้ว จะเห็นได้จากการทีเราตองอยู่กันอย่ง
 คบคังและศีตธรรมก่าตงเศื่อมตง และมเหตุการณอื่น ๆ ออก
 ถ้าเราทกคนไม่ร่วมมื่อ กต่าวคคือถ้าบิตามารดา ผู้อยู่ร่วม
 บานกับเด็ก เพื่อนบาน โรงเรียน ตำรวจ เทศบาล และรัฐ
 ไม่ร่วมมื่อกันบ่งกันมิให้เด็กกระทำผิดอาญาเศยตบตบ เรา
 ทำนายมได้ว่ในอนาคตอนิโกตงเราจะมการกระทำผิดอาญาเพิ่ม
 ขนออกเพียงใด.

ตอนที่ ๑๑

(วันศุกร์ที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงเรื่องเด็กกระทำความผิด ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของกฎหมายลักษณะอาญา เพราะถ้าประเทศไทยจะลดการกระทำความผิดอาญาให้น้อยลงแล้ว ต้องแก้ที่ตัวเด็ก เพราะเด็กจนน้อยอมจะเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ถ้าเราไม่แก้ไขไม่让孩子เกรงได้ เด็กจะไม่มันด้อยยอมเอียงไปในทางกระทำความผิดอาญา การแก้ไขไม่让孩子เกรงนั้น จะทำได้คือเมื่อทราบสาเหตุแห่งการเป็นเด็กเกรง และถ้าสาเหตุนั้นสามารถจะขจัดเสียได้หรือทำให้น้อยลงได้ เด็กก็จะไม่เกรงและเด็กจะเป็นพลเมืองดีต่อไปข้างหน้า โดยเหตุนี้ในบางประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกาได้มีการค้นคว้าสาเหตุแห่งการเป็นเด็กเกรงอย่างขมุกขมน และได้ทุ่มเทเงินทองอย่างมากมาย นอกจากนั้นเมื่อ ๓-๕ ปีมาแล้ว ก็ยังได้มีการเชอเชิญนักปราชญ์จากประเทศต่างๆ มาพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการเป็นเด็กเกรง ตลอดจนวิถีทาง

ควรค้นคว้าสาเหตุแห่งการเป็นเด็กเกเร

แก้ไข การค้นคว้าถึงสาเหตุแห่งการเกเรของเด็กไม่ใช่ของ
 ง่าย เด็กคนหนึ่งเกเรเนื่องจากสาเหตุเดียว อีกคนหนึ่ง
 อาจเกเรจากสาเหตุหลายสาเหตุประกอบกัน บางทีสาเหตุหนึ่ง
 ก็เป็นแต่เพียงสาเหตุของสาเหตุแห่งการเกเรอีกชั้นหนึ่ง บางที
 เราก็มองเข้าไปไม่ถึงโดยเอาอาการมาเป็นสาเหตุแห่งความเกเรของ
 เด็ก ฉะนั้นข้าพเจ้าหวังว่าจะได้มีการค้นคว้าถึงสาเหตุแห่งการ
 ที่เด็กไทยเป็นเด็กเกเรอย่างจริงจังในอนาคตก่อนเกินไป เพราะ
 จะนำเอาการค้นคว้าของต่างประเทศเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการเป็น
 เด็กเกเรนำมาใช้ในประเทศไทยทีเดียว โดยไม่มีการพิศุจน์
 ความถูกต้องย่อมนำไม่ได้ เพราะฐานะความเป็นอยู่ของประเทศ
 ไทย ค่าจ้าง ตลอดจนอุปนิสัยใจคอของคนไทยไม่เหมือนกับ
 ต่างประเทศ ฉะนั้นจึงต้องจัดให้มีการค้นคว้าสาเหตุแห่งความ
 เป็นเด็กเกเรสำหรับประเทศไทยขึ้นโดยเฉพาะ ความจริงการ
 ค้นคว้าดังกล่าวนั้น ไม่จำเป็นต้องจัดทำโดยรัฐ เพราะบุคคลผู้มึ่ใจ
 บุญกุศลอาจจัดตั้งสถานส่วนเอกชนดำเนินการได้ ในประเทศ
 อังกฤษสถานค้นคว้าเกี่ยวกับเด็กเกเร แต่เดิมก็เป็นของเอกชน
 ถ้าภายหลังการค้นคว้าของสถานนั้นๆ ได้ผลดีเป็นที่พอใจ

บ่งกันเด็กคนหนึ่งไม่ให้เกรเท่ากับบ่งกันเด็กหลายคน ๑๑๑

รัฐก็ยอมรับเข้ามาเป็นองค์การของรัฐ หนึ่ง ในตอนที่แล้ว
มาข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่า การบ่งกันให้เด็กเกรจะตอง
อาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย คือบิดามารดา ผู้
ปกครอง บุคคลที่อยู่รวมมาเดียวกับเด็ก เพื่อนบ้าน โรงเรียน
ตำรวจ เทศบาล และรัฐ ข้อที่ควรระวังคือเด็กเกรเพียงคน
เดียว อาจพาให้เด็กอื่นอีกมากพลอยเป็นเด็กเกรไปด้วย โดย
เฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเด็กคนนั้นเป็นเด็กอย่างที่เรียกว่าหัวใจ ซึ่ง
สามารถใช้กำลังกายบังคับเด็กอื่น หรือเข้าใจจงใจให้เด็ก
อื่นพลอยเป็นเด็กเกรไปด้วย ฉะนั้นการบ่งกันเด็กคนหนึ่ง
ไม่ให้เกรเท่ากับบ่งกันเด็กหลาย ๆ คนไม่ให้พลอยเกรไปด้วย

การกระทำผิดอาญาเหมือนกับโรค ฉะนั้นถ้าบ่งกัน
มิให้โรคเกิดขึ้นได้โดยก่เป็นของดี แต่ถ้าเราไม่สามารถบ่งกัน
โรคได้ เราต้องเยียวยารักษา การกระทำผิดอาญาของ
เด็กก็เช่นเดียวกัน ถ้าเด็กกระทำผิดอาญาเสียแล้ว ก็เป็น
หน้าที่ของรัฐจะรักษา ฉะนั้นกฎหมายลักษณะอาญาจึงได้ให้
เครื่องมือแก้ศาลไว้สองประการคือ (๑) วิจารณ์สำหรับเด็ก
และ (๒) โทษอาญา ซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วในตอน

๑๑๒ การเป็นเด็กเกรงเป็นเพราะเด็กขาดอะไรบางอย่าง

คน ๆ สำหรับเด็กที่อยู่ในวังพระนครและชนบทซึ่งเป็นจังหวัด
พระราชวรราชกุมารอย่างอดแอ และมืดกกระทำคามผิดอาญา
มาก ก็ได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ขึ้นเพื่อ
ให้ศาลมี เครื่องมือ เพิ่มเติม มาก กว่า ที่กำหนด ไว้ ในกฎ หมาย
ลักษณะอาญา ซึ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับศาลคดีเด็กและเยาวชน
คณะกรรมการสาขาทางนิติธรรมได้มอบหมายให้กรรมการอื่น
มาบรรยายให้ท่านฟังมาบ้างแล้วและคงจะได้กล่าวต่อไป ข้าพเจ้า
จึงขอเตือนไม่กล่าวถึงเรื่องศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางนี้และ
ก่อนที่ข้าพเจ้าจะจบเรื่องเด็กกระทำผิด ข้าพเจ้าใคร่กล่าว
ว่าที่ท่านพบว่าเด็กของท่านเกรงคดี กระทำผิดอาญากดี ขอ
ให้ท่านทำใจว่าเป็นของธรรมดา สำหรับเด็กที่จะต้องเกรงหรือ
ทำผิดบ้าง ท่านอย่าได้ตกใจหรือท้อแท้หมดหวัง และขออย่า
ได้เกลียดชังเด็ก ขอให้ท่านระลึกว่าเด็กของท่านจะต้องขาด
อะไรไปสักอย่าง ซึ่งอาจเป็นการขาดในทางวัตถุ เช่น อาหาร
เสื้อผ้า บจจนเรือนที่สะอาดหมดจด หรือเป็นการขาดในทางจิตใจ
เช่นความรัก ความสนใจของท่านในตัวเด็ก ถ้าท่านหาสาเหตุ
เองไม่ได้ บางทีจิตแพทย์อาจช่วยท่านได้ ข้อที่ท่านไม่ควร

เด็กไม่มีความรู้สึกผิดชอบอย่างเดียวกับผู้ใหญ่

๑๑๓

จะตมกคอ เด็กของท่านไม่มีความรู้สึกผิดคคอย่างเดียวกับ
ท่าน ถ้าเหตุที่เด็กเกเรอาจเป็นสาเหตุที่ท่านเห็นว่าเด็กนอยก
ได้ ท่านต้องรู้จักให้อภัยแก่เด็ก จะต้องดงโทษเด็กคค
เมื่อจำเป็นและตมคค ภายหลังที่ได้อธิบายความผิดให้เด็ก
ทราบแล้ว อย่างดงโทษเด็กด้วยความโมโหโทโส หนึ่ง
ถ้าท่านแสดงให้เด็กของท่านเห็นว่า เด็กไม่มีทางกลับตนได้
เป็นการยากที่จะหวังให้เด็กเองกลับตนได้ และยิ่งเด็กของ
ท่านเกเรมากเท่าใด การที่ท่านตคให้เด็กของท่านกลับตนเป็น
พลเมืองดีได้ ก็ควรเป็นสิ่งที่ท่านจะต้องภาคภูมิใจมากชน
เท่านั้น หนึ่ง ในกรณีเด็กของท่านกระทำความผิดอาญา
ท่านไม่ควรจะปกปิดการกระทำของเด็ก เพราะในบัจจุบันนี้
ศาลยุติธรรมเองก็พยายามมุ่งที่จะช่วยให้เด็กกลับตนเป็นคนดี
ยิ่งกว่าที่จะดงโทษอาญาแก่เด็กอยู่แล้ว ฉะนั้นถ้าเด็กของท่าน
จะกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ตคดงโทษเด็กแล้ว ศาลก็คงจะ
ไม่ดงโทษเด็กและคงเป็นแต่ใช้วิธีการสำหรับเด็กเพื่อให้เด็กกลับ
ตนเท่านั้น

ต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึง การป้องกันผู้ใหญ่มิให้กระทำผิดต่อไป

ผู้ใหญ่ที่กระทำผิดนั้น อาจเริ่มกระทำผิดเมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้วบ้าง หรือความจริงอาจเริ่มทำผิดมาตั้งแต่เป็นเด็กแต่ด้วยความผิดอาญาที่กระทำเมื่อครั้งเป็นเด็กยังไม่ปรากฏบ้าง แต่ส่วนมากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่มักจะเป็นเด็กเกเรมาก่อน ฉะนั้นการที่ผู้ใหญ่กระทำผิดอาญาล้วนมากก็เพราะไม่ได้ป้องกันมิให้เป็นเด็กเกเรมาตั้งแต่เด็กนั่นเอง จริงอยู่ผู้ใหญ่อาจกระทำผิดเพราะอารมณ์ชั่ววูบ เช่น ความโมโหโทโสขึ้นในบัดจุบ เช่น การฆ่าคนเพราะความหึงหวง เป็นต้น แต่ส่วนมากย่อมจะเป็นผู้มึนตึ๋นไม่คิดมาตั้งแต่เป็นเด็ก

วิธีป้องกันมิให้ผู้ใหญ่กระทำผิดนั้น เหมือนกับป้องกันเด็กกระทำในแง่ที่ว่า ต้องพยายามค้นหาสาเหตุแห่งการที่ผู้ใหญ่กระทำผิดให้ได้ แล้วขจัดสาเหตุนั้นเสีย หรือในกรณีที่ไม่สามารถขจัดได้ก็ทำให้สาเหตุนั้นลดน้อยลง ข้อผิดถนัดคือสาเหตุที่เด็กกระทำผิดแตกต่างกับสาเหตุที่ผู้ใหญ่กระทำผิด เพราะ

การค้นคว้าสาเหตุแห่งผู้ใหญ่กระทำผิดย่อมจำเป็น ๑๑๕

สาเหตุที่เด็กกระทำผิดอาจเป็นสาเหตุเล็กๆ น้อยๆ แต่สาเหตุแห่งการที่ผู้ใหญ่กระทำผิด ย่อมจะเป็นสาเหตุที่อยู่ในขนาดที่รุนแรงกว่า เพราะผู้ใหญ่มีความรู้สึกผิดชอบมากกว่าเด็ก การค้นคว้าสาเหตุแห่งการกระทำผิดของผู้ใหญ่ ก็เป็นดังจำเป็นเหมือนกัน และจะต้องแบ่งแยกสาเหตุแห่งการกระทำผิดออกไปตามความผิดแต่ละประเภท เช่น ความผิดประเภทฆ่าคนตาย ความผิดประเภทลักทรัพย์ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิดแต่ละประเภทไม่เหมือนกัน ฆ่าคนตายก็มีสาเหตุอย่างหนึ่ง ลักทรัพย์ก็มีสาเหตุอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะกล่าวถึงสาเหตุของความผิดแต่ละประเภทได้ เพราะจะยืดยาวเกินควร ฉะนั้นในที่นี้จะขอกำหนดเฉพาะการบ่งชี้การกระทำผิดอาญาของผู้ใหญ่โดยทั่วไป ซึ่งมีดังต่อไปนี้

๑. การขจัดโอกาสแห่งการกระทำความผิด การกระทำผิดจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำมีโอกาสดำเนินการ ถ้าหากขจัดโอกาสนั้นเสียอย่างเช่นตำรวจทำอยู่ในเวรด้านคอ เดือนเจ้าของบ้านที่ตมมีคประตหน้าต่างบ้าน ให้มีคประตหน้าต่างบ้านก็บ่งชี้ถึงการลักทรัพย์ได้เช่นเดียวกัน การให้แสงสว่างในถนนตาม

สมควรที่ข้าพเจ้าจะบอกกันการซึ่งทรัพย์สินได้ เพราะผู้ร้ายไม่มีที่หลบซ่อนตัว

๒. การส่งเสริมมาตรฐานการครองชีพของบุคคลให้สูงขึ้น รัฐสมัยใหม่จะต้องเป็นรัฐสวัสดิภาพสังคม เราจะปล่อยให้ราษฎรต่อสู้กับ ชะตากรรม ตาม คำพังไม่ได้ อีก แล้วราษฎรคนใดที่ไม่สามารถช่วยตัวได้ เช่นคนเจ็บ คนชรา รัฐก็จะต้องอุ้มชู คนที่ไร้งานโดยปราศจากการทำผิดจะต้องได้ค่าเลี้ยงชีพจนกว่าจะหางานทำได้ และรัฐจะต้องจัดให้ได้อ่างน้ำให้ทำ ซึ่งในเรื่องนี้รัฐมาได้ช่วยเหลืออยู่บ้างแล้ว เช่นช่วยเหลือในกรณีหมอกทกภัย ช่วยเหลือให้เสื้อผ้าและผ้าห่มป้องกันความหนาวเป็นต้น และรัฐมาได้กำหนดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันสังคม การจัดสวัสดิการที่ค่อนข้างชมกเขม้น ซึ่งถ้าทำเสร็จ มาตรฐานการกินอยู่ของบุคคลย่อมจะสูงขึ้น และการกระทำผิดทางอาญาเพราะผู้กระทำได้รับความแค้นแค้นก็จะไม่มี ในเรื่องการช่วยเหลือราษฎรที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้นั้น ได้มีบางท่านกล่าวว่าเป็นการทำให้ราษฎรชกเขม้นไม่จนจนช่วยหารายได้โดยตนเอง ข้าพเจ้าเห็นว่าทางที่ถูกคือ

การบ่งกันมิให้ผู้อื่นทำผิด

๑๑๗

ทางสายกลาง การช่วยเหลือราชการอย่างเต็มที่ก็จะทำให้
ราชการเสียคน คอยหวังพึ่งจากรัฐ ไม่ชวนชวยการทำมา
หากินของตนเอง แต่การไม่ช่วยราชการซึ่งไม่สามารช่วยตน
เองได้นั้น ก็จะทำให้ราชการได้รับความเดือดร้อน ซึ่งอาจเป็น
หนทางหนึ่งที่ทำให้ราชการตั้งกล่าวกระทำผิดอาญาได้

๓. การบ่งกันมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างการกระทำผิด
เช่นเดียวกัน เมื่อมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น ก็ย่อม
จะเป็นเยี่ยงอย่างให้บุคคลต่อ ๆ มากระทำผิดอย่างเดียวกัน
บ้าง เช่นการจี้เอาทรัพย์สิน - การจับคนเพื่อเรียกค่าไถ่ โดย
เหตุนทางฝ่ายปราบปรามจึงต้องมีสัมรรถภาพ สามารถจับ
กุมตัวผู้กระทำผิดได้ในเวลา รวดเร็ว พร้อมด้วยพยานหลักฐาน
เพื่อนำตัวมาให้ศาลพิจารณาคดีพิพากษา ลงโทษด้วยความรวดเร็ว
ถ้ากระทำผิดดังกล่าว ก็จะเป็นการทำให้ผู้คิดจะกระทำผิดเช่น
เดียวกันมีความยับยั้งใจ ไม่กล้ากระทำผิด เพราะกลัวถูกจับกุม

๔. การลงโทษให้ได้ส่วนสัดกับการกระทำผิด ซึ่งจะ
ต้องอาศัยความร่วมมือจากสภาผู้แทนราษฎรและศาลยุติธรรม
กล่าวคือความผิดใดที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ และมีลักษณะรุนแรง

๑๑๘ การออกกฎหมายเพิ่มโทษอาชญากรรมป้องกันการกระทำผิดได้
การออกกฎหมายเพิ่มโทษให้สูงขึ้นและการที่ศาลยุติธรรมลง
โทษให้หนักพอสมควร อาจยับยั้งการกระทำผิดได้บ้าง แม้
จะไม่เสมอไป เมื่อความผิดฐานจับคนเรียกค่าไถ่ได้ระบามา
จากสหรัฐอเมริกาเข้าไปแพร่หลายในประเทศเยอรมัน ประเทศ
เยอรมันก็ได้แก้ไขกฎหมายเอาโทษการกระทำผิดเช่นนี้ให้สูงขึ้น
และความผิดนั้นก็ได้สงบลง เพราะเมื่อสมรรถภาพของตำรวจ
ดีโดยจับผู้กระทำผิดได้เสมอๆ มีกฎหมายวางโทษไว้อย่างรุนแรง
และศาลใช้ดุลยพินิจลงโทษให้เหมาะสม ก็ทำให้ความผิด
อาชญาฐานจับคนเรียกค่าไถ่จากประเทศเยอรมันสงบลงได้ ใน
ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ได้เคยมีความผิดฐานวางเพลิง
เพื่อได้ค่าประกันไประบาค่อยพักหนึ่ง แต่เมื่อได้แก้ไขกฎหมาย
ลักษณะอาญาเพิ่มโทษความผิดนี้ให้สูงขึ้น ความผิดฐานวาง
เพลิงเอาทรัพย์สิน เพื่อได้ค่าประกันก็สงบลง และเพลิงจะมชน
อย่างประปรายเมื่อเร็ว ๆ นี้

๕. การระวัง มิให้สิ่ง ที่สื่อ สารถึงประชาชนเป็นไปใน
ทางที่ชักชวนประชาชนกระทำผิด มีหนังสือพิมพ์หรือการ
แสดงภาพยนตร์บางเรื่องได้ยกย่องผู้กระทำผิดอาญา ว่าเป็นผู้

บ๊องกันมิให้ความผิเกิดขึ้นดีกว่าแก้ไขในภายหลัง ๑๑๕

กตัญญู บางทีก็แสดงถึงวิธีการกระทำผิดอาญาที่แนบเนียน
เป็นการสอนผู้ร้ายไปในตัวว่า การกระทำผิดอาญาให้ได้ผลนั้น
ต้องกระทำอย่างไร แต่ทั้งนี้ก็ต้องเดินสายกลางเช่นเดียวกัน
เพราะภาพยนตร์ก็แสดงให้เห็นวิธีการกระทำผิดอาญาของผู้ร้าย
ก็ได้สอนวิธีปราบของตำรวจไปในตัวด้วย ภาพยนตร์ดังกล่าว
ก็ไม่ควรถูกห้ามฉาย

ตอนที่ ๑๒

(วันศุกร์ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้เปรียบเทียบการกระทำผิดอาญา
ของผู้ใหญ่ว่าเหมือนกับโรค ซึ่งการป้องกันมิให้โรคเกิดขึ้นเลย
ย่อมดีกว่าการรักษาโรค ข้อนี้เป็นความจริงฉันใด สำหรับการ
ทำผิดอาญาก็เป็นความจริงฉันนั้น กล่าวคือการป้องกันมิให้
การกระทำผิดอาญาเกิดขึ้นเลย ย่อมดีกว่าการปล่อยให้การกระทำ
ผิดอาญาเกิดขึ้นแล้ว จึงหาทางเยียวยาแก้ไขให้ผู้กระทำผิด
กลับตนเป็นคนดีในภายหลัง นอกจากนั้นการกระทำผิดอาญา

ก็เหมือนกับโรค โรคบางอย่างรักษาหายได้ บางอย่างก็รักษาให้หายไม่ได้ การุกระทำผิดอาญาก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือยอมไม่แน่ใจว่าจะรักษาให้ผู้กระทำผิดกลับตนได้เสมอไป ฉะนั้นวิธีที่ดีที่สุดคือป้องกันการกระทำผิดอาญามิให้เกิดขึ้นเลย โดยเริ่มป้องกันมาตั้งแต่เป็นเด็ก และต้องป้องกันมิให้ผู้ใหญ่กระทำผิดอาญาด้วยการป้องกันการกระทำผิดอาญา ได้แก่ ค้นคว้าสาเหตุแห่งการกระทำผิดแล้วจำกัดสาเหตุนั้นเสีย หรือทำให้สาเหตุดังกล่าวลดน้อยลงในกรณีที่สาเหตุแห่งการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น เพราะไม่รู้กฎหมาย จอมพต ป. พิบัติสงคราม ประชาณัฐภาวฉันทธรรมแห่งชาติได้จัดตั้ง คณะกรรมการสาขาทางเนติธรรมขึ้นในสำนักงานวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณีสภาวัฒนธรรมแห่งชาติซึ่งตั้งอยู่ที่อาคารสถนพระราชดำเนินกลาง ให้มีหน้าที่อธิบายกฎหมายด้วยภาษาลำัญมิให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย ๆ ทงมีหน้าที่ให้คำแนะนำความรูในทางกฎหมายแก่ประชาชนเป็นรายตัวบุคคลด้วย ฉะนั้นก่อนที่ประชาชนสงสัยว่าการทศคดีจะกระทำเป็นความผิดต่อกฎหมายหรือไม่ หรือสงสัยข้อกฎหมายอย่างอื่นก็อาจมาคิดต่อขอคำแนะนำ ได้โดย ไม่ต้องเสียมูลค่าแต่อย่างใด กรรมการของคณะกรรมการสาขาทางเนติธรรมนประกอบด้วย

วิธีกำจัดสาเหตุแห่งอาชญากรรม

๑๒๑

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในทางกฎหมายไทยและต่างประเทศซึ่งพร้อมที่จะต้อนรับประชาชนด้วยความเต็มใจ ในกรณีที่สำคัญแห่งการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น เนื่องจากศีลธรรมของประชาชนอยู่ในอันดับต่ำนั้น ศภาวิวัฒน์ธรรมแห่งชาติ และคณะกรรมการอบรมประชาชนได้ร่วมมือกับอบรมประชาชนอย่างซบถซมกัน ซึ่งในการนี้จะต้องคิดหาวิถีทางป้องกันไว้ด้วย เช่นถ้าจะอบรมไม่ให้ชาวนาเดินการพนันในฤดูแดง ก็ต้องหาการเดินอย่างอื่นมาชดเชยให้ เช่นให้มุ่งงานวัด หรืองานตามจารีตประเพณีอย่างอื่นให้ราษฎรพักผ่อนหย่อนใจบ้างเช่นเป็นต้น ส่วนในกรณีที่สำคัญแห่งการกระทำผิด เกิดจากความขาดแคลนในด้านวัตถุนั้น รัฐบาลโดยกรมประชาสงเคราะห์บ้าง คณะกรรมการพิเศษของคณะรัฐมนตรีบ้าง ก็ได้ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ที่เกิดขึ้นจากด้านต่างๆ เช่นช่วยเหลือในกรณีวาตภัย ช่วยให้มีผ้าห่มนอนในเวลายหนาว นอกจากนี่ยังจัดให้มีการอาชีพการงานให้ทำเป็นต้น ซึ่งทำให้การกระทำผิดอาญาต่อทรัพย์สิน เช่นลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ลดน้อยลงไปได้มาก เพราะการช่วยเหลือดังกล่าวทำให้ความยากแค้นหมดไป หรือบรรเทาลง นอกจากนั้น

๑๒๒ ลงทุนป้องกันอาชญากรรมเป็นการลงทุนที่ได้กำไร

เมื่อใดโครงการนี้ซึ่งรัฐบาลกำลังดำเนินอยู่อย่างเร่งรีบ คือ การจัดสรรที่ดินและการประกันสังคมสำเร็จบริบูรณ์ เมื่อนั้น การกระทำผิดอาญาก็จะลดน้อยลงเป็นอันมาก เพราะถ้าทุกคนมีความหวังที่จะมีที่ดินเป็นของตนเองพอควรแก่สภาพ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยแก่ชราทุกพลคนก็ไม่ถกทอดทิ้ง โดยมีเงินประกันสังคมสำหรับรักษาพยาบาลและมีค่าเตียงพอสมควรไปตลอดชีวิตไม่ต้องพึ่งพาอาศัยญาติพี่น้อง ความหวังดังกล่าวก็จะทำให้ทุกคนประพฤติตนเป็นพลเมืองดี และเกิดกำลังใจต่อต้านจิตใจฝ่ายต่ำที่ชักจูงให้กระทำความผิดอาญา ข้อที่ควรระวังก็คือ การลงทุนในการป้องกันการทำผิดอาญา เป็นการลงทุนที่ได้กำไรมากมาย เพราะค่าของการทำความผิดอาญาความผิดหนึ่งๆ มีใช้น้อย สมมติว่าคนหนึ่งถูกรัพยา ๓ บาท ค่าของการทำความผิดถูกรัพยาหนี้ไม่ใช่เพียง ๓ บาท เพราะรัฐต้องจ่ายเงินจ้างตำรวจไว้จับกุม จ้างตำรวจหรือจ้างพนักงานอำเภอไว้สอบสวน จ้างพนักงานอัยการไว้ฟ้อง จ้างผู้พิพากษาไว้พิจารณาพิพากษา จ้างพนักงานราชทัณฑ์ไว้คุมขังอบรมทางจะต้องเสียค่าเตียงคนต้องโทษในระหว่างอยู่เรือนจำอีก นอกจากนั้นพอที่ผู้ต้องโทษจะได้ทำมาหากินอันจะเป็นผลดีแก่เศรษฐกิจของชาติและ

ทุกคนควรร่วมมือป้องกันอาชญากรรม

๑๒๓

สังคมอันเป็นส่วนรวมก็มาต้องเสียเวลาในการที่ตกลงจำ เมื่อคำนวณแล้วค่าของการกระทำผิดอาญาความผิดหนึ่ง ๆ คงไม่ต่ำกว่าหมื่นบาทขึ้นไป ฉะนั้นถ้าเราจะลดการกระทำผิดอาญาลงได้เท่าใดเราก็จะประหยัดเงินงบประมาณแผ่นดินที่ต้องจ่ายเป็นค่าของการกระทำผิดอาญามากขึ้นเท่านั้นและเงินที่ประหยัดได้อาจไปใช้จ่ายทำนุบำรุงราษฎรในด้านอื่นได้อีกมาก นอกจากนี้ในการลดการกระทำผิดอาญายัง่อมเพิ่มสวัสดิภาพแก่ประชาชนด้วย เพราะประชาชนจะไม่ถูกรบกวนรำไรหรือเบียดเบียนจากการกระทำผิดอาญา ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม อาศัยเหตุดังกล่าวแล้ว จึงควรจะถือว่าเราทุกคนควรจะได้ช่วยร่วมมือกันป้องกันการกระทำผิดอาญาเท่าที่เป็นหน้าที่ของเรา หรือเขาอยู่ในฐานะที่จะป้องกันได้

อย่างไรก็ดี ทั้ง ๆ ที่เราพยายามป้องกันอย่างดีแล้ว ความผิดอาญากงกคังเกิดขึ้น ก็เขาชนระยะที่จะเยียวรักษา ซึ่งก็เหมือนกับโรคเหมือนกัน คือต้องรักษาในลักษณะที่ไม่ให้โรคลุกลามไปยังผู้อื่นประการหนึ่ง และรักษาให้คนไข้เองได้หายจากโรคอีกประการหนึ่ง การรักษาไม่ให้เกิดการกระทำผิดอาญาถูกลุกลามไปยังบุคคลอื่นนั้น ได้แก่การปฏิบัติต่อตัวผู้กระทำผิดเอง

ในลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นทักคิดจะกระทำผิดอย่างเดียวกันเกิดความหวาดหวั่นครั่นคร้าม ไม่กล้ากระทำผิดอย่างเดียวกันอีก เช่น ตำรวจต้องมีสัมรรถภาพจับกุมผู้กระทำผิดได้โดยรวดเร็ว พนักงานสอบสวนต้องเข้าใจสอบสวนจนได้พยานหลักฐาน จนมีมุดพอให้พนักงานอัยการฟ้องร้อง และผลที่สุดศาลได้พิพากษาลงโทษผู้กระทำผิดโดยรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะการกระทำผิดอาญาเป็นเหมือนโรคติดต่อ คนๆ หนึ่งกระทำผิดแล้วไม่ปรากฏว่ามี การลงโทษ คนอื่นก็อยากเขาอย่างบางเป็นขรรคมดา แต่ถ้าเห็นสัมรรถภาพและความดีของเจ้าพนักงานในการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้โดยรวดเร็ว ผู้ทักคิดจะกระทำผิดอย่างเดียวกันก็อาจกลับใจระงอการกระทำผิดที่คิดไว้

ส่วนการที่จะกระทำให้ผู้กระทำผิดเองกลับตนเป็นคนดี ไม่กระทำ ความผิดซ้ำอีกนั้น ก็เหมือนกับการป้องกันการกระทำผิดในแง่ที่ว่า จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกัน ซึ่งข้าพเจ้าขอกล่าวโดยสังเขปดังต่อไปนี้

๑. เจ้าพนักงานผู้จับกุม

เจ้าพนักงานผู้จับกุมควรจะมีปฏิบัตต่ผู้กระทำผิดให้เหมาะสม

วิธปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

กับบุคคลลักษณะของผู้กระทำผิดเป็นคน ๆ ไป ซึ่งอาจแยก
ออกเป็นเด็ก ผู้กระทำผิดครั้งแรก ผู้กระทำผิดชนิดเรื้อรัง ทำ
ผิดแต่พอผิดอีก การที่เราทั้งหลายเรียกผู้กระทำผิดทุกคนว่าเป็น
“ผู้ร้าย” นั้นเป็นการกระทำที่ผิดอย่างยิ่ง เพราะบุคคลย่อมจะ
ปฏิบัติตามตามที่บุคคลอื่นคาดหมายจากเขา ถ้าเราถือว่าเขา
เป็นผู้ร้าย เขาก็เป็นผู้ร้าย คือ พลดอยร้ายไปตามที่เรียก เช่น
ถ้าเราได้ยินเจ้าพนักงานบางคนพูดกับผู้กระทำผิดว่า “แกมัน
ผู้ร้ายปากแข็ง” ขอให้เราคิดดูว่าผู้กระทำผิดจะรู้สึกอย่างไร
แต่ถ้าเราได้สร้างความหวังให้แก่เขาว่า เขาอาจจะเป็นพลเมืองดี
การกระทำผิดที่ แต่วมาเป็นความพดงพดาด ของชีวิต ที่อาจเกิด
ขึ้นแก่ทุกผู้ทุกนาม แต่การที่เขาจะกลับตนเป็นคนดีได้นั้น
เป็นของขรรวดา เขาก็อาจกลับตนได้ แต่กรณีจะเป็นอย่างไร
ก็ดู ก็ถ้าดูคือไม่ว่าผู้กระทำผิดจะเป็นเด็ก หรือผู้ใหญ่
ไม่ว่าผู้กระทำผิดจะเป็นประเภทหน้าเก่าหรือหน้าใหม่ การที่
เจ้าพนักงานผู้จับกุมกระทำตน เป็นศัตรูแก่ผู้กระทำผิดนั้นเป็น
อันตรายอย่างยิ่ง เพราะจะเกิดการแก้แค้นทดแทนกันระหว่าง
เจ้าพนักงานผู้จับกุมผู้กระทำผิด หรือพรรคพวกของผู้กระทำ
ผิดโดยไม่มิตสนัด และจะมีผลทำให้ความผิดอาญาเกิดขึ้น

อย่างลับซับซ้อน ๕ ฉะนั้นความประพฤติของเจ้าพนักงานผู้จับกุมต่อผู้กระทำผิดจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้กระทำผิดกับตนเป็นคนดีได้

๒ พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

ความสุจริตและเที่ยงธรรมของพนักงานดังกล่าว ย่อมบ่งกัน มิให้ผู้กระทำผิด อาญาทำผิด ซ้ำอีก ไม่ใช่เหนื่อยเหมือนกันอะไรไม่ร้ายเท่ากับเจ้าพนักงานของรัฐบาลกระทำผิด อาญาให้ผู้กระทำผิดเห็นเสียเอง เช่น โดยการทรมานให้เขารับสารภาพบ้าง ไล่เต็จทำพยานบ้าง รับผิดชอบบ้าง กระทำทุจริตอย่างอื่นบ้าง ๕๕ ทงนเพราะถ้าทราบได้ผู้กระทำผิดรู้สึกว่แม่เจ้าพนักงาน ของรัฐบาลเองก็กระทำผิดเช่นเดียวกับตนแล้ว ผู้กระทำผิดก็ไม่ม่หัวใจกับตนเป็นคนดีได้ นอกจากนั้นความประพฤติของเจ้าพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอัยการ ที่จะปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดก็มีส่วนสำคัญที่จะจูงใจให้ผู้กระทำผิดกับตนเป็นคนดีได้ คือจะต้องปฏิบัติให้เหมาะสม แก่บุคคลิก ลักษณะของ ผู้กระทำผิด แต่ละคน

๓. ผู้พิพากษา

การที่จะทำให้ผู้กระทำผิดกลับตนนั้น ผู้พิพากษามีส่วนสำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้กำโทษชะตาของผู้กระทำผิดไว้หน้าที่ของผู้พิพากษาที่จะช่วยกันป้องกันการทำผิดมิดังต่อไปน

ก. ต้องตงโทษเฉพาะผู้กระทำผิดจริง ๆ ถ้าผู้พิพากษาใช้ดุลยพินิจไม่ถูกต้อง และตงโทษผู้หาความผิดมิได้ ก็เท่ากับทำลายอนาคตของมนุษย์ที่น่าสงสารผู้หนึ่ง และโดยเหตุนี้จึงมีหลักว่า ปล่อยให้ผู้กระทำผิดไป ๓๐ คนดีกว่าที่จะตงโทษผู้หาความผิดมิได้เพียง ๑ คน ในการที่ผู้พิพากษาจะใช้ดุลยพินิจโดยถูกต้องได้นั้น ผู้พิพากษาก็ต้องให้ความสนใจในคดีอย่างมาก และดำเนินการโดยละเอียดรอบคอบสุดซุม

ข. ในกรณีที่ปรากฏว่า จำเลยได้กระทำผิดจริงดังฟ้อง ผู้พิพากษาก็ต้องตงโทษให้เหมาะ สัมกับบุคคลิก ลักษณะ ของผู้กระทำผิดแต่ละคน ความคิดที่ว่าผู้กระทำผิดด้วยกันในคดีเดียวกันต้องตงโทษให้เท่ากันจึงจะเป็นความยุติธรรมนั้น เป็นความคิดที่ตวงพินดัมยเสียแล้ว ความคิดสมัยใหม่คือ ถ้าเขาสิ่งที่ไม่เท่ากันมาปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน นั้นแหละคือความไม่ยุติธรรม ผู้กระทำผิดที่เคยกระทำผิดมาแล้วหลายครั้ง มาซ้ำ

ชวนผู้ที่ไม่เคยกระทำผิดเคยให้กระทำผิดก็เห็นได้ชัดว่า แม้กระทำผิดด้วยกันก็ควรต้องลงโทษผู้กระทำผิด ที่กระทำผิดหลายครั้งหนักกว่าผู้กระทำผิดใหม่เป็นธรรมดา โดยเหตุนี้ความคิดสมัยใหม่มีว่า ต้องลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละคน และเพื่อให้เป็นไปตามหลักการอื่น ต้องแยกผู้กระทำผิดออกเป็นสองประเภทคือ (๑) ผู้กระทำผิดโดยบังเอิญหรือโดยโอกาส เช่นยากจนจนมากไปตั้งทรัพย์เขามากิน หรือเห็นเขาเผตอวางทิ้งไว้ก็หยิบเอาไปเสีย เป็นต้น ผู้กระทำผิดประเภทนี้ กระทำผิดเพราะโอกาสเปิดช่องให้กระทำผิด ถ้าศาลเพียงแต่ทำให้หวาดกลัวโดยลงโทษตามสมควรหรือใช้วิธีการลงโทษ ผู้กระทำผิดประเภทนี้กลับตัวได้ (๒) ผู้กระทำผิดชนิดเรอรวงคอผู้ที่มีความโน้มเอียงที่จะกระทำผิดจนเต็มอู่ สำหรับผู้กระทำผิดประเภทที่ ๒ นี้ศาลต้องพิจารณาว่า จะเป็นผู้ที่พอจะกลับตัวได้หรือไม่ ถ้าเห็นว่าพอจะกลับตัวได้ก็ลงโทษให้หนักพอที่จะทำให้กลับตัว ถ้าเห็นว่าเป็นผู้กระทำผิดประเภทที่กลับตัวไม่ได้ ศาลก็ต้องพยายามลงโทษ โดยแยกผู้กระทำผิดให้ห่างออกจากสังคมให้มากที่สุด ในกรณีบางกรณีกฎหมายก็ให้อำนาจศาลที่จะสั่งตัวผู้กระทำผิดประเภทนี้ไปกักกันได้ ทั้งนี้เพราะถ้าปล่อยผู้กระทำ

ผิดประเภทหนักกับคนไปสู่สังคมเมื่อใด เมื่อนั้นสังคมก็จะไม่
 ปล่อยให้ปล่อย และประชาชนก็จะได้รับความรบกวนเบียดเบียนพวจาก
 กระทำผิดประเภทนั้น ฉะนั้นถ้าสำหรับผู้กระทำผิดประเภทเรอรรถ
 ที่เป็นชนิดหนักกับคนได้และกับคนไม่ได้นั้น กฎหมายลักษณะ
 อาญาให้คำตัดสินเครื่องมืออย่างเดียวกันคือ การลงโทษอาญา เว้น
 แต่บางกรณีให้ส่งตัวไปกักกันต่อไปได้ แต่สำหรับผู้กระทำ
 ผิดโดยบังเอิญและโดยโอกาส เช่นยากจนจนมากตกทรัพย์
 เขาไปเพื่อแก้ขัดคราวหนึ่งนั้น นอกจากการลงโทษอาญาแล้ว
 กฎหมายลักษณะอาญาก็ยังให้เครื่องมือแก้คำตัดสินอย่างอื่นอีก ซึ่ง
 จะกล่าวต่อไปในคราวหน้า.

ตอนที่ ๑๓

(วันศุกร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่แล้วมาข้าพเจ้าได้กล่าวว่าการกระทำผิดอาญา
 เหมือนกับโรค กล่าวคือ การบ่งกัณมิให้เกิดช่นยอมดีกว่าให้
 เกิดช่นแล้วเยอวยรักษายากยิ่ง แต่เมื่อได้มีการกระทำผิด
 อาญา เกิดช่นแล้ว ก็ต้องเยอวยรักษาเป็นธรรมดา และ

ในเรื่องนี้ก็เหมือนกับโรค เช่นเดียวกัน คือในเรื่องโรค แพทย์ต้องทราบว่าเป็นโรคอะไร และรักษาฉวยยาให้เหมาะกับโรค ข้อนี้จริงฉันใด ก็เป็นความจริงสำหรับการกระทำผิดอาญานั้น นั่น กล่าวคือในเรื่องความผิดอาญาก็จะต้องทราบเสียก่อนว่าบุคคลลักษณะของผู้กระทำผิดเป็นอย่างไร แล้วดำเนินการสืบสวน สอบสวนพิจารณาและ พิพากษาคดี ให้เหมาะ สัมกับบุคคลลักษณะของผู้กระทำผิดแต่ละคน กล่าวคือ ผู้กระทำผิดที่เพิ่งจะกระทำผิดเป็นครั้งแรกหรือเป็นเด็ก พนักงานสืบสวน สอบสวนและอัยการควรจะ ปฏิบัติกับเขา อย่างนิ่ม นวล ละเอียดละอไม สร้างความหวังที่เขาจะกลับตนเป็นพลเมืองดีในภายหน้า ให้เกิดขึ้น ส่วนการลงโทษนั้นผู้กระทำผิดอาญาในคดีเดียวกันก็ไม่จำเป็นต้องลงโทษให้เท่ากัน เพราะถ้าลงโทษเท่ากันไปหมด อาจเขาเกิน ไปสำหรับ ผู้กระทำ ผิดหน้าเก่า และแรงเกินไป สำหรับผู้กระทำผิดหน้าใหม่ เป็นแต่ในเรื่องการกระทำ ความผิดอาญานั้นจะต้องคำนึงด้วยว่าอย่าให้การลงโทษนั้น เขาจนเกินไป จนเป็นการสนับสนุนให้ผู้ผิดคิดจะทำผิดอย่างเดียวกันไม่กลัวเกรงอาญา ถ้ากระทำผิดอย่างเดียวกันขึ้นมาบ้าง เพราะคิดว่า

ศุลยพินิจในการลงโทษ

๑๓๑

ถึงจะทำผิดก็ได้รับโทษเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่การลงโทษเพื่อป้องกันมิให้ผู้อื่นกระทำผิดอย่างเดียวกัน มีลักษณะเป็นช้อยกเว้นจากหลักที่ว่าจะต้องลงโทษ ให้เหมาะสมกับบุคคลลักษณะของผู้กระทำผิด กล่าวคือเฉพาะที่เป็นคดีทประชาชนสนใจ หรือเป็นความผิดที่ร้ายแรงและแสดงที่ทว่าจะระบาตทั่วไป เช่นการจลาจลในขณะนั้น จึงจะควรลงโทษเพิ่มให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่น แต่นอกจากจะเข้าช้อยกเว้นดังกล่าวแล้ว หลักใหญ่ย่อมอยู่ที่จะต้องให้การลงโทษเหมาะสมกับบุคคลลักษณะของผู้กระทำผิดแต่ละคน โดยเหตุนี้จึงต้องแยกผู้กระทำผิดออกไปเป็นสองประเภท กล่าวคือ (๑) ผู้กระทำผิดโดยบังเอิญหรือโดยโอกาส เช่นเห็นเขาเผดอวางทรัพย์ไว้ก็หยิบฉวยเอาไปหรือเกิดวิหิงขนมมา จึงตกเงื้อมมือตามาขอของกำนัลให้หิง ดังนี้เป็นต้น ผู้กระทำผิดประเภทนี้ถ้าศาลลงโทษพอประมาณซึ่งต้องไม่เล็กน้อยจนเกินไปหรือเป็นแต่เพียงการรอกการลงโทษให้ถึงจะทำให้เจ้าตัวเองรู้สึกหวาดกลัวแล้ว และคงจะกลับตนเป็นคนดีไม่กระทำผิดชนอีก (๒) ผู้กระทำผิดชนิดเรอวัง คือมีความน้อมเอียงอยู่แต่เมื่อที่จะกระทำผิด และกระทำผิดบ่อย ๆ

๑๓๒ ลงโทษให้เหมาะกับบุคคลลักษณะของผู้กระทำผิด

ผู้กระทำผิดชนิดเรอวังนตองแยกพิจารณาว่า เป็นประเภทที่พอจะกตัมตนได้หรือไม่ ถ้าพอจะกตัมตนได้ก็ต้องลงโทษให้รู้สึกเจ็บ แต่ถ้าจะต้องถูกลงโทษจำคุกก็ต้องจำคุกให้มึ่ระยะนานพอที่จะให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ทอบรมให้กตัมตนเป็นคนดีได้ ซึ่งในเรื่องกฎหมายลักษณะอาญาทำให้เครื่องมือแก่ศาลไว้แล้ว กล่าวคือผู้ทำผิด เมื่อได้รับโทษไปแล้วไม่เซ็ดหตาบแต่จะกระทำผิดช่นอก กฎหมายก็ให้ศาลเพิ่มโทษในบางกรณี เพิ่มโทษได้ ๓ ใน ๓ ในบางกรณีเพิ่มโทษกึ่งหนึ่ง และในบางกรณีกดกบเพิ่มโทษทว้คุณ นับว่ากฎหมายให้เครื่องมือแก่ศาลไว้พร้อม แต่ถ่าเป็นบุคคลประเภทที่ไม่อาจกตัมตนได้ ซึ่งสมเด็จพระบรมมีคำสั่งาทรงเปรียบเทียบเหมือนดอกบัวที่จมน้ำไม่ม้วนใตช่นมาพ้หน้า และพระองค์เองก็ทรงโปรดไม่ได้นั้นก็ไม่มีทางอื่นนอกจากจะแยกผู้กระทำผิดประเภทที่กตัมตนไม่ได้ให้ออกห่างจากสังคมให้นานที่สุดที่จะนานได้ เพราะถ่าปล่อยให้ออกมาปะปนอยู่ในสังคมเมื่อใด ก็จะทำผิดช่นอก และทำให้ประชาชนผู้ประพฤติดีตกประทุรร้ายและได้รับความเดือดร้อนรบกวนจากบุคคลดังกล่าว ซึ่งในเรื่องกฎหมายกมเครื่องมือไว้ให้แก่ศาลเหมือนกัน กล่าวคือในกรณีร้ายแรงก็ได้ให้ศาล

ผู้กระทำผิดที่กลับตนไม่ได้ต้องแยกห่างจากสังคม

ตั้งตัวไปกักกัน ภายหลังที่ได้รับโทษจำคุกเสร็จแล้วได้ ซึ่งเป็น
วิธีแยกตัวผู้กระทำผิดออกจากสังคมวิธีหนึ่ง

สำหรับฉัน ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงวิธีที่ศาลจะปฏิบัติต่อผู้
กระทำผิดโดยบังเอิญหรือโดยโอกาส คือผู้กระทำผิดซึ่งเมื่อ
โอกาสเปิดช่องให้กระทำผิด ก็กระทำผิดขึ้นมา เช่นเห็นเขา
เผดถาวรพัยไว้ ก็หยิบเขาไปดิ่งได้กต่างแล้ว ซึ่งผู้กระทำผิด
ชนิดที่กระทำผิดโดยบังเอิญหรือโดยโอกาสนั้น นอกจากศาลจะ
ลงโทษให้ผู้กระทำผิดหวาดกลัวแล้ว กฎหมายลักษณะอาญา
ยังมีเครื่องมือให้ศาลปฏิบัติอย่างอื่นอีกตามประการ เพื่อให้
เหมาะสม กับบุคคลลักษณะของผู้กระทำผิด โดยบังเอิญ หรือ
โดยโอกาสนั้น กล่าวคือ

๑. การยกโทษจำคุก ในคดีที่ศาลจะลงโทษจำคุกผู้กระทำ
ผิดไม่ถึงหนึ่งเดือน ศาลจะยกโทษจำคุกเสียก็ได้ แต่ศาล
ต้องลงโทษปรับเพื่อให้ผู้กระทำผิดทราบว่า เมื่อมีการกระทำ
ผิดอาญาก็ต้องมีการลงโทษบ้าง การที่กฎหมายลักษณะอาญา
ให้ศาลยกโทษจำคุกได้นี้ แสดงว่ากฎหมายลักษณะอาญา
ปัจจุบันนั้นแม้จะบัญญัติไว้ตั้งแต่ ร.ศ. ๑๒๗ ก็ยังมีบางบทบาง

๑๓๔ การลงโทษจำคุกในระยะเวลาอันสั้นไม่มีประโยชน์

มาตราที่ตรงกับความคิดสมัยใหม่ ซึ่งเห็นว่าการลงโทษจำคุก
ในระยะเวลาอันสั้น คือหนึ่งเดือนลงมา ไม่ได้ประโยชน์อะไร
เลย กล่าวคือจะไม่ทำให้ผู้กระทำผิดรู้สึกเจ็บ เพราะปกติ
พราวจากบ้านและครอบครัวมาไม่ทันไรก็ได้รับปลดปล่อย และ
ระยะเวลาอันสั้นนี้ก็ไม่ทำให้เจ้าพนักงานราชทัณฑ์สามารถอบรม
บุคคลนั้นให้กลับตนเป็นคนดีได้ แต่นอกจากการลงโทษจำคุกใน
ระยะเวลาอันสั้นไม่เกิดผลให้ผู้กระทำผิดกลับตนได้ดังกล่าวแล้ว
ยังมีผลร้ายอีกประการหนึ่ง คือทำให้ผู้กระทำผิดถวิลหาหน้าว่า
เป็นคนเข้าคุกเข้าตารางมาแล้ว ย่อมเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้กระ
ทำผิดเสียดายเสียคนไป คือไปคบกับผู้กระทำผิดหน้าเก่าแล้วชัก
ชวนให้กระทำผิดอีก ซึ่งอาจเป็นการกระทำผิดที่รุนแรงกว่าเดิม
และการชักชวนนี้อาจทำได้ง่าย เนื่องจากผู้กระทำผิดที่ได้รับ
โทษจำคุกในระยะเวลาอันสั้นไม่รู้สึกเจ็บดังกล่าวแล้ว ฉะนั้น
จึงมีหลักในเรื่องวางโทษจำคุกว่า ถ้าจะลงโทษจำคุกในระย
เวลาอันสั้นแล้ว อย่าลงโทษจำคุกเสียเลยจะดีกว่า และถ้า
จะลงโทษจำคุกต้องจำคุก ให้มีระยะนานพอที่จะทำให้ผู้กระทำผิด
หวาดกลัว ไม่กล้ากระทำผิดซ้ำอีก

๒. การรอกการลงโทษ การรอกการลงโทษนั้นเป็นการให้โอกาสผู้กระทำผิดอีกครั้งหนึ่ง บุคคลที่จะเข้าข่ายให้ศาลรอกการลงโทษได้นั้น มีดังนี้ (ก) ถ้าศาลจะลงโทษจำคุกศาลจะจำคุกไม่เกินสองปี (ข) ไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือแม้จะได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่ก็เป็นโทษที่ได้ตั้งแก่ผู้กระทำผิดเพราะได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ซึ่งเป็นเรื่องเล็กน้อย (ค) ศาลเห็นสมควรที่จะรอกการลงโทษ สำหรับเกณฑ์ข้อ(ค) ที่ว่าศาลต้องเห็นสมควรที่จะรอกการลงโทษนั้นสำคัญมาก เพราะถ้าผู้พิพากษาจะกระทำผิดทุกคนรู้ดีว่า ถ้าเขากระทำผิดชนเป็นครั้งแรก เขาจะได้รับการรอกการลงโทษเสมอไปแล้ว ทุกคนก็จะกล้ากระทำผิด ฉะนั้นกฎหมายลักษณะอาญาจึงกำหนดให้ศาลรอกการลงโทษ เฉพาะในกรณีที่ศาลเห็นสมควรที่จะรอกการลงโทษเท่านั้น ในเมื่อศาลได้นั่งถึงอายุประวัตติ์ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น ถึงสภาพความผิดหรือเหตุอันสมควรปรานีแล้ว เช่นศาลเห็นว่าผู้กระทำผิดมีประวัติอันดีงาม การที่กระทำความผิดไปครั้งแรกนั้นเป็นแต่เพียงการพลั้งพลาดของชีวิต และมีเหตุอันน่าเห็นใจ และถ้าศาล

จะลงโทษจำคุกก็จะต้องโทษไม่เกิน ๒ ปี ศาลรอกการลงโทษให้
 ผลดีที่เกิดจากการที่ศาลรอกการลงโทษให้เหมาะสมกับ
 บุคลิกลักษณะของผู้กระทำผิดนั้นมากมาย เพราะในเรื่อง
 การรอกการลงโทษนั้น ถ้าผู้กระทำผิดไม่ได้กระทำผิดซ้ำอีกและไม่
 ได้ทำผิดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ ภายในเวลาที่ศาลกำหนด
 ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีแล้ว กฎหมายยกโทษให้ทีเดียว ซึ่งจะเห็นได้
 ว่าผลดีที่จะได้รับมีดังนี้ (๑) ทำให้ผู้กระทำผิดพ้นจากการถูกตรา
 หน้าว่าเป็นคนเข้าคุกเข้าตารางมาแล้ว (๒) ทำให้ผู้กระทำผิด
 ตั้งความหวังใจได้ว่า ถ้ากระทำผิดซ้ำอีก จะถูกลงโทษที่ยังไม่ได้
 ลงสำหรับการกระทำผิดครั้งแรกรวมกับโทษ สำหรับ ความผิดที่
 กระทำครั้งหลัง และ (๓) ถ้าหากศาลจะได้กำหนดเงื่อนไขเพื่อ
 คุมความประพฤติด้วย ก็เป็นวิธีที่ทำให้ผู้กระทำผิดกลับตนได้
 คือ เมื่อศาลทราบว่าการที่ผู้กระทำผิดกระทำผิดครั้งแรกเพราะ
 เหตุใดแล้วศาลก็กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติไปในทาง
 กำจัดสาเหตุแห่งการกระทำผิดนั้น ๆ ได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้กระทำ
 ผิดไม่กระทำผิดอย่างเดียวกันซ้ำอีก เงื่อนไขเพื่อคุมความประ
 พฤตินั้น กฎหมายลักษณะอาญาให้อำนาจศาล กำหนดได้ดังต่อไปนี้

เงื่อนไขเพื่อกุมความประพฤติมี ๓ ประการ

๑๓๓

ก. ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานศาลที่ระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถามแนะนำ ช่วยเหลือ หรือ ตักเตือนตามที่เห็นควรในเรื่องความประพฤติ และการประกอบอาชีพ

ข. ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพเป็นกิจจตุกษณะ

ค. ให้ระเว้นการดื่มมาคมหรือการประพฤติอันอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดนอกร

ตัวอย่าง เช่นศาลทราบว่ ถ้าผู้กระทำผิดไปคบค้าสมาคมกับ นาย ก. ที่เป็นนักเลงโต แล้วชักชวนกันทำร้ายร่างกายผู้อื่น ศาลก็อาจวางเงื่อนไขไม่ให้ผู้กระทำผิดไปคบค้าสมาคมกับนาย ก. ผู้กระทำผิดก็จะไม่ชักชวนให้กระทำความผิดและจะไม่กระทำร้ายร่างกายผู้อื่นอีกเช่นนี้เป็นต้น การรอกการลงโทษมี ๒ อย่างคือ (๑) ศาลอาจกำหนดโทษจำคุกเสียก่อน เช่นกำหนดโทษจำคุก ๒ ปี แต่ให้รอกการลงโทษไว้หรือ (๒) ศาลเป็นแต่พิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่ยังไม่กำหนดโทษโดยรอกการกำหนดโทษไว้ ซึ่งวิธี (๒) นี้ผู้กระทำผิดมักจะหวาดกลัวมาก เพราะไม่แน่ว่าถ้ากระทำผิดขึ้นอีกหรือทำผิดเงื่อนไขเพื่อกุมความ

๑๓๘ เจ้าพนักงานราชทัณฑ์อาจป้องกันมิให้นักโทษทำผิดซ้ำ
ประพฤติกี่คำที่กำหนด ตนจะได้รับโทษสักเท่าใด ส่วนการที่
ศาลจะใช้วิธีการรอตโทษอย่างใดนั้น ศาลจะต้องพิจารณาให้
เหมาะสมกับบุคคลลักษณะของผู้กระทำผิด

๓. นอกจากการรอกโทษจำคุก รอกการลงโทษดังกล่าว
แล้ว กฎหมายลักษณะอาญาจะให้ศาลลดโทษได้ไม่เกินกึ่ง
หนึ่งในกรณีที่มีเหตุอันควรปรานี เช่นผู้กระทำผิดจริตไม่ปกติ
หรือเคยเป็นผู้ทำคุณงามความดีมาก่อน หรือเมื่อกระทำผิด
แล้วมาแต่โทษก่อนความผิดได้ปรากฏเกิดขึ้น หรือรับสาร
ภาพให้ความสัตย์จริงต่อศาล เป็นต้น

จะเห็นได้ว่ากฎหมายให้เครื่องมือแก่ศาลไว้อย่างดีในการ
ที่จะลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคลลักษณะของผู้กระทำผิด

เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ นอกจากพนักงานสืบสวนสอบสวน
ส่วน อัยการและศาลที่จะเชี่ยวชาญ ให้ผู้กระทำผิดกลับตนแล้ว
เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ยังมีส่วนสำคัญเหมือนกัน การปฏิบัติต่อ
นักโทษในเรื่องจำ ย่อมมีส่วนสำคัญมากที่จะทำให้ผู้กระทำผิด
กลับตนเป็นคนดี เพราะนักโทษจะต้องอยู่ในเรือนจำตามคำ
พิพากษาของศาล และเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ได้อยู่ใกล้ชิด

การสงเคราะห์นักโทษเมื่อพ้นโทษป้องกันการทำผิดซ้ำได้๑๙.๕

กับนักโทษมากที่สุด การแยกการคุมขังผู้กระทำผิดตามอายุ ตามบุคคลิกลักษณะ และการปฏิบัติต่อนักโทษให้เหมาะสมแก่ตัวนักโทษเป็น คน ๆ ไป หากทางบ้องกันมิให้นักโทษหน้าเก่าชักจูงนักโทษหน้าใหม่ให้กระทำผิด การเตรียมชีวิตนักโทษสำหรับกรณีได้รับปลดปล่อย เช่นอบรมศีลธรรม ผูกอาชีพ ผูกให้รู้จักคุณค่าของการทำงาน ถ้ากระทำให้ถูกต้องตามหลักวิชา ย่อมจะช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีได้

เจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ การช่วยเหลือการกระทำผิดที่เพิ่งจะพ้นโทษก็เป็นความจำเป็น เพราะนักโทษที่พ้นจากโทษจำคุกย่อมเป็นทรงเกียรตของสังคม ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะหางานทำ โดยเหตุนี้จึงเป็นการจำเป็นที่จะสงเคราะห์ในเรื่องที่อยู่และอาชีพอย่างน้อยก็ชั่วระยะเวลาหนึ่ง

ตามที่กล่าวมาแล้วนี้ กล่าวเฉพาะหลักการใหญ่ ๆ เท่านั้น ทั้งหลายจะเห็นว่า การบ้องกันมิให้บุคคลกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นเลย และการที่จะบ้องกันผู้กระทำผิดอาญามาแล้วมิให้กระทำผิดอีกเป็นงานที่ยิ่งมาก เพราะต้องแก้ไขหลายด้านด้วยกัน จะแก้ไขในด้านเดียวเช่นแก้ไขเฉพาะสมรรถภาพของตัวราย่อม

ไม่ได้ เหตุนี้รัฐบาลจึงมีโครงการปรับปรุงการราชทัณฑ์เป็นการใหญ่ รวมทั้งการขยายกิจการทางด้านประชาสงเคราะห์ให้มากขึ้น ตลอดจนมีโครงการจัดสรรที่ดินและการประกันสังคม ซึ่งถ้าสำเร็จก็จะลดการกระทำผิดอาญาได้มากเหมือนกัน ในระหว่างนี้ ขอให้เราทั้งหลายจงมีจิตใจร่วมมือกันในการควบคุมการกระทำผิดอาญาเท่าที่เราจะพึงช่วยได้

ตอนที่ ๑๔

(วันศุกร์ที่ ๖ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗)

ข้าพเจ้าได้กล่าวมาด้ามครั้งแล้วถึงเรื่องวิธีป้องกันมิให้บุคคลเริ่มกระทำผิด และวิธีป้องกันมิให้บุคคลที่กระทำผิดแล้วกระทำผิดซ้ำอีก ข้าพเจ้าได้กล่าวว่ ๖ ปัญหาเป็นปัญหาที่ยาก และข้าพเจ้าได้แก้กล่าวหลักการใหญ่ๆ สำหรับรายละเอียดนั้นควรจะต้องมีการค้นคว้ากันอย่างจริงจังในประเทศไทย โดยมีโครงการป้องกันการกระทำผิดอาญาที่มีประสิทธิภาพ เริ่มต้นด้วยการพิจารณาค้นคว้าสาเหตุแห่งการกระทำผิดที่มีอยู่ในประเทศไทย แล้วกำจัดหรือทำให้ลดน้อยลงซึ่งสาเหตุแห่งการกระทำผิดนั้นๆ

การค้นหาสาเหตุแห่งอาชญากรรมไม่ใช่ของง่าย

เสีย สำหรับปัญหาการค้นหาและการกำจัดสาเหตุแห่งการกระทำผิดนั้น ได้ทราบว่ามีบางท่านเห็นว่่ง่าย แต่ข้าพเจ้ายังคงเห็นว่่งายากอยู่เสมอ เช่นทุกท่านทราบว่าการเดินการพนันเป็นสาเหตุให้บุคคลกระทำผิดอาญา เพราะเมื่อบุคคลเสียการพนันจนหมดเนื้อหมดตัว ก็มักจะกระทำโจรกรรมเพื่อได้เงินมาเลี้ยงชีวิต หรือมีฉันทนั้กกระทำโจรกรรมเพื่อได้เงินมาเดินการพนัน แต่เราจะให้เด็กการเล่นการพนันทุกประเภทในประเทศไทยเช่นนี้หรือ? หรือจะยอมให้เดินการพนันประเภทที่ไม่เป็นภัยอันตรายมากนักได้บ้าง ข้อนบุคคลอาจเห็นแตกต่างกัน ข้าพเจ้าเห็นว่าควรเดินสายกลาง คือยอมให้เดินการพนันประเภทที่ไม่เป็นภัยอันตรายมากนักได้บ้าง เพราะการห้ามไม่ให้เดินการพนันเด็ดขาดจะมีการลักลอบเดินการพนันขึ้น และอาจเดินการพนันประเภทที่เป็นอันตรายมากก็ได้ บุคคลก็ต้องมีการหย่อนใจบ้างเป็นธรรมดา โดยเฉพาะผู้ที่เคยเดินการพนันมาก่อนแล้ว และโดยเหตุนี้ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยในการที่ผู้เสนอความคิดเห็นที่จะให้เด็กส่ดากกินแบ่งของรัฐบาต ซึ่งเป็น การพนันชนิดหนึ่งเสียทีเดียว อนึ่งสมมติว่าเราตกลงในหลักการที่ว่าควรยอมให้ราษฎรเดินการพนันที่ไม่ดีจะเป็นอันตราย

๑๔๒ การค้นคว้าสาเหตุแห่งอาชญากรรมสำหรับคนไทย
ได้บ้าง ก็ยังนับปัญหาที่ยากยิ่งกว่าการพนันประเภทใด
เป็นอันตรายและไม่เป็นอันตราย เพราะจะต้องพิจารณาถึงภาวะ
พิเศษด้วย ราษฎรตำบลหนึ่งอาจดุ่มหลงในการพนันชนิดหนึ่ง
จนการยอมให้เล่นการพนันชนิดนั้นอาจเป็นภัยอันตรายก็ได้ ตัวอย่าง
ของการพนันเป็นเพียงตัวอย่างเดียวที่แสดงให้เห็นว่า เรื่อง
สาเหตุแห่งการกระทำผิดเป็นเรื่องยากที่จะค้นคว้า แต่มิฉะนั้น
แห่งการกระทำผิดอาญาสาเหตุอื่นอีกหลายสิบสาเหตุ ที่มีความ
ยากเช่นเดียวกัน เช่นสาเหตุที่เกิดจากภาพยนตร์ ละคร ฯลฯ
เป็นต้น ซึ่งในปัญหาที่ว่าภาพยนตร์หรือละครประเภทใดควร
ห้ามไม่ให้เด็กเข้าดูและประเภทใดควรห้ามแสดงทีเดียว คือแม่
ผู้ใหญ่ควรห้ามไม่ให้ดูนั้น ไม่ใช่ปัญหาที่ง่าย ภาพยนตร์
เรื่องเดียวกันผู้คนหนึ่งอาจคิดไปในแง่หนึ่ง อีกคนหนึ่งอาจคิด
ไปอีกแง่หนึ่ง ผู้หนึ่งอาจคิดไปอย่างหนึ่ง คนไทยคิดไปอีก
อย่างหนึ่ง และเราต้องค้นคว้าว่า เมื่อคำนึงถึงอุปนิสัยใจคอ
ของคนไทยเรา ภาพยนตร์ประเภทใดเป็นอันตราย ซึ่งเป็น
ปัญหาที่ยากเหมือนกัน โดยเหตุนี้ในเรื่องสาเหตุแห่งการกระทำ
ผิดและวิธีขจัดขจัดมันมิให้ความผิดเกิดขึ้น ในต่างประเทศก็
ได้มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักปราชญ์ต่าง ๆ

ความผิดอาญาหนึ่งมีหลายสาเหตุ

ซึ่งยอมรับเป็นเพียงเดียวกันว่ายาก และผู้ที่ชัดเจนในวิชาการอย่างใด ก็มักจะอ้างว่าสาเหตุแห่งการกระทำผิดเป็นสาเหตุในวิชาการอย่างหนึ่ง หรืออย่างน้อยก็เห็นว่าสาเหตุในทางวิชาการนั้น ๆ เป็นสาเหตุที่รุนแรงกว่าสาเหตุอื่น ๆ เช่นนักสังคมวิทยาที่เห็นสาเหตุแห่งการกระทำผิดอาญาอยู่ที่สังคม คือ สังเกตต่อมผู้กระทำผิดเช่นบ้านช่องสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ส่วนแพทย์ก็อ้างว่าเป็นเพราะสุขภาพไม่ดี จึงทำให้จิตใจผู้กระทำผิดโน้มเอียงไปในทางกระทำผิดอาญา จิตแพทย์ก็เห็นว่าที่กระทำผิดเป็นเพราะจิตใจของบุคคลผิดปกติ ส่วนนักจิตวิทยาก็อ้างว่ามีเหตุในทางจิตวิทยากระทำให้ผู้กระทำผิดเบื่อก่อน เช่นเพราะต้องศึกษาวิชาหรือประกอบอาชีพที่ตนไม่ชอบ หรือมีเหตุในทางจิตวิทยาอื่น ๆ ที่ทำให้กระทำผิดอาญา ความคิดเห็นอันแตกต่างกัน เหล่านี้ ได้ทำให้มีการประชุมผู้เชี่ยวชาญวิชาต่างๆ ต่าง ๆ นั้น และผลที่สุดก็ต้องยอมรับว่าสาเหตุแห่งการกระทำผิดอาญาความผิดหนึ่ง ๆ อาจมีได้หลายสาเหตุ นอกจากสาเหตุแห่งการกระทำผิด อาญา บางสาเหตุก็กำจัดไม่ได้ เช่นสาเหตุอื่นเกิดจากสงครามหรือ ความ ตก ต่ำ ใน ทาง เศรษฐกิจ

เม็นตัน ข้าพเจ้าใคร่กล่าวไว้ว่า เราไม่ควรจะถือเป็นหลักว่า
 ปัญหาต่าง ๆ เป็นปัญหาที่ง่าย เพราะการยกตัวอย่างเช่นนี้เป็นความ
 ประมาท ซึ่งสมเด็จพระบรมศาสดาทรงตั้งสอนไว้ว่าเป็น
 ทางแห่งความตาย และเราไม่ควรจะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ
 โดยใช้ปฏิภาณอย่างเดียวในเมื่อโอกาสและเวลายังมีอยู่ ทางที่
 ถกควรจะได้มีการค้นคว้าจากตำราต่าง ๆ ที่กล่าวถึงปัญหาอัน
 เล็กก่อนแล้วจึงแก้ไขปัญหานั้น มิฉะนั้น เราอาจเสีย
 เงินทองไปมากมายซึ่งนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาย่างผิดพลาด
 อย่างในเรื่องอชบ์ของกัณการกระทำผิดอาญาที่ ข้าพเจ้า กัดัง พด
 อยู่นั้น คน ที่ทรงทศข้าพเจ้าได้หยิบตำราขึ้นมาอ่าน ข้าพเจ้าก็
 รู้สึกว่าข้าพเจ้าเองก็ไม่มีความรักมากนักย เท่าที่นำมาเผยแพร่
 เป็นหลักการใหญ่ ๆ ซึ่งข้าพเจ้าต้องกระทำเพราะคณะกรรมการ
 ดำรงทางเนติธรรมมอบหมายให้เป็นหน้าที่ ของ ข้าพเจ้าเท่านั้น
 สำหรับฉัน ข้าพเจ้าจะไม่ขอกล่าวหลักการนั้น ๆ ข้าออก และจะ
 กล่าวถึงปัญหาที่ว่า เจ้าตัวเองควรจะป้องกันตัวของตัวเอง
 อย่างไรบ้าง ซึ่งเป็นการศึกษาจากแง่ตัวของผู้กระทำ
 เองป้องกันมิให้ตัวเองกระทำผิด

วิธีป้องกันตนเองไม่ให้กระทำผิด

ก่อนอื่นท่านไม่ควรจะเร่งใจว่าท่านเองไม่อาจกระทำผิด
 อาญาได้ ขตากรรรมอาจทำให้มนุษย์ทุกคนกลายเป็นผู้กระทำ
 ผิดอาญาได้ ครอบโคที่ยังไม่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ คอยังมี
 ความรัก โลภ โกรธ หลงอยู่ ฉะนั้นท่านจึงไม่ควรประมาท
 วิธีที่จะป้องกันมิให้กระทำผิดอาญา มีดังนี้

๑. ต้องรู้ว่าการกระทำอันใดผิดหรือไม่ผิดกฎหมาย

ข้าพเจ้าได้เคยกล่าวมาหลายครั้งแล้วว่า การกระทำผิดอาญามี
 อยู่สองชนิด ชนิดหนึ่งเห็นได้ในตัวเองว่าเป็นความผิด เช่น
 การลักทรัพย์ของผู้อื่น ทุกคนแม้แต่ตัวชะโมยเองก็รู้ว่าการ
 ลักทรัพย์ผิดกฎหมาย แต่มีความผิดอาญาอีกชนิดหนึ่ง ซึ่ง
 เป็นความผิดที่เห็นไม่ได้ในตัวเองว่าเป็นความผิด คือเป็นความ
 ผิดที่กฎหมายเขาโทษไว้เพราะประโยชน์ส่วนรวมเรียกว่า ปร
 การไม่เสียภาษีอากร การขายของเกินราคาที่ทางการควบคุม
 การสั่งข้าวหรือสิ่งของอื่นที่ทางราชการห้ามไปขายยังต่างประ
 เทศ ความผิดชนิดนี้เห็นไม่ได้ในตัวเองว่าเป็นความผิดและต้อง
 สำนึกก็ยากจึงจะทราบได้ สำหรับความผิดชนิดที่สองนี้เป็นหน้าที่
 ของเราทุกคนที่จะระงกก่อนที่จะกระทำอะไรลงไปว่า การที่

ต้องรู้ว่าการกระทำผิดกฎหมายหรือไม่

คิดจะกระทำไปนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ผู้ที่มีอาชีพหรือวิชาชีพอย่างใดก็ต้องสืบดูว่า มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับอาชีพหรือวิชาชีพนั้นๆ อย่างใดบ้าง โดยที่ประชาชนทั่วๆ ไปอาจไม่อยู่ในฐานะที่จะทราบ ความผิดชนิดที่เห็นไม่ได้ ในตัวเองว่าเป็นความผิดต่อกฎหมาย จอมพล ป. พิบิตสงคราม ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้จัดตั้งสำนักงานแนะนำทางกฎหมาย และประνομข้อพิพาทชนในคณะกรรมการสาขาทางเนติกรรม สำนักวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ตั้ง อยู่ ที่อาคาร ๘ ถนนราชดำเนินกลาง มุมถนนดำรงชีพ ประชาธิปไตย ให้มีหน้าที่แนะนำทางกฎหมายแก่ประชาชน ผู้ใดที่อยากทราบว่า การที่คิดจะกระทำลงไปจะผิดกฎหมายหรือไม่ หรือมีกฎหมายกำหนดวิธีปฏิบัติหรือเงื่อนไขไว้อย่างใด ก็อาจมาขอคำแนะนำได้โดยไม่คิดมูลค่า นอกจากนั้น ณ สำนักงานแห่งนี้ ยังมีห้อง สัมมนา ห้อง สืบกฎหมาย ซึ่งพร้อมที่จะให้ประชาชนได้ตรวจสอบด้วยตนเองได้ และจะให้เจ้าหน้าที่ช่วยกันตัวกฎหมายให้ก็ได้

๒. ในกรณีที่เราทราบว่า กฎหมายบัญญัติไว้อย่างใดแล้ว เราก็ต้องพยายามอย่าได้กระทำผิดกฎหมายนั้น

เมื่อรู้ว่าทำอย่างไรผิดก็ควมหมายต้องพยายามงดเว้น ๑๔๗

การกระทำผิดกฎหมายมีสองอย่าง คือ กระทำโดยเจตนาหรือโดยประมาท มีกรณียกเว้นน้อยเต็มที่ ที่กฎหมายบัญญัติว่าแม้ไม่ได้กระทำโดยเจตนาหรือประมาทก็ผิด

สำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาทนั้น แม้เราจะไม่ตั้งใจจะทำผิดกฎหมาย เราก็อาจกระทำผิดกันได้ เพราะมนุษย์ย่อมรู้จักเผอเรอ ไม่ใช่ความระมัดระวังอันสมควรตามฐานะส่วนตัวและตามพฤติการณ์แวดล้อม การที่จะไม่กระทำความผิดโดยประมาทนั้น ต้องมีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ คือระลึกว่าในขณะที่เรากำลังทำอะไรอยู่ ข้าพเจ้าเองๆ เจตนาชั่วร้ายบางอย่างที่ผิดชั่วเร็วไปบ้าง แต่ก็คอยระวังอยู่เสมอว่าอาจเกิดอันตรายได้ ครึ่งหนึ่งได้มดกัดตาคิดหน้าร้ายอันตรายทันที ข้าพเจ้าชนชั้นมดง แคระหัดเด็กไม่เป็นอะไรมาก ตั้งแต่วินิจฉัยข้าพเจ้าก็ไตร่ตรองเรียนอันหนึ่ง คือขณะที่ข้าพเจ้าชั่วร้ายชั่ว ข้าพเจ้าจะต้องนึกด้วยว่า อาจมีผู้อื่นประมาทเหมือนกัน และอาจมาโดนร้ายชั่วข้าพเจ้าได้ เช่นเมื่อข้าพเจ้าเห็นเด็กวิ่งเล่นข้างถนน ข้าพเจ้าก็จะต้องเพิ่มความระมัดระวังในการขับรถยนต์ เพราะถ้าเกิดอันตราย

แล้ว ข้าพเจ้าก็จะต้องเสียเวลาราชการมาก เช่นต้องนำคนเจ็บ ไปส่งโรงพยาบาล ต้องให้การยังสถานที่ตำรวจ ต้องขอประกัน ตัว ฯลฯ นอกจากนี้ ผู้ที่จับต้องสิ่งที่เป็นอันตราย เช่นอาวุธ ระเบิดต้องระวังให้มากเป็นธรรมดา

ส่วนความผิดที่กระทำโดยเจตนา นั้น การที่เราจะป้องกัน ตัวของเราเองมิให้กระทำผิดประเภทนั้น จะว่าง่ายก็ง่าย ยากก็ ยาก เพราะเมื่อเรารู้แล้วว่าการกระทำอันใดเป็นผิดหรือไม่ผิด การที่เราจะกระทำลงไปหรือไม่ จึงอยู่ที่ตัวของเราเองที่จะหัก ห้ามจิตใจที่คิดจะกระทำผิดได้หรือไม่ ซึ่งในปัจจุบันนี้พูดกันว่า จิตใจของบุคคลไม่เป็นอิสระ เราอาจถูกบังคับโดยพฤติกรรม แวดล้อม ความจำเป็นของชีวิตซึ่งถ่วงชดทกฏหมายเห็นใจ กฎหมายก็ไม่เอาผิดซึ่งจะโตกต่างต่อไป แต่ถ้าไม่ถึงขั้นนั้นกฎ หมายก็ต้องเอาผิดเป็นธรรมดา เพราะการกระทำผิดอาญาย่อม ทำให้คนอื่นเดือดร้อน หรืออย่างน้อยก็เสียประโยชน์ส่วนรวม

การที่เราจะป้องกันมิให้ตัวเราเองกระทำผิดอาญานั้นอาจ ทำได้ดังต่อไปนี้

๑. พยายามอย่าเป็นเด็กเกเรมาตั้งแต่เด็ก ๆ ผู้ที่กระทำ ผิดเมื่อเป็นผู้ใหญ่ โดยมากเป็นเด็กแ ร่มาก่อนและมีหลัก

อย่าเป็นเด็กเกเรและคบเพื่อนชั่ว

๑๔๕

อยู่ว่า การกระทำผิดเล็กๆ น้อยๆ ย่อมนำมาซึ่งการกระทำผิดที่รุนแรง คำกล่าวของไทยเรามืออยู่ว่า “ดีหัวหมา ปาหัวเจ๊ก แถวจึงทำร้ายคน” คือผู้ที่กระทำผิดอาญาบ่อยจะต้องทำให้ใจตนเองกล้า และเริ่มด้วยการกระทำผิดเล็กน้อยก่อนแล้วกล้าขึ้นเป็นลำดับ จนต่อไปก็กลายเป็นผู้กระทำผิดชนิดเรอวัง โดยเหตุนั้น การเกเรเมื่อเป็นเด็ก เช่นการหนีโรงเรียน การพุดปด อาจทำให้ผู้นั้นชินต่อการกระทำผิดที่รุนแรงขึ้น ฉะนั้น ต้องพยายามอย่าให้เป็นเด็กเกเร

๒. การคบเพื่อนชั่ว ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ การกระทำผิดอาญาเป็นสิ่งทรมนุษย์เรณไว้ในภายหลัง และผู้สอนให้กระทำผิดอาญา ก็ได้แก่ผู้ที่เป็นผู้กระทำผิดอาญาแล้ว หรือที่ประพฤติดังไม่ดี ในข้อนี้สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ประทานคำสอนไว้ว่า ถ้าคบคนพาลก็จะพุดอยเป็นพาลไปด้วย ถ้าคบบัณฑิตก็จะพาไปเป็นบัณฑิตไปด้วย ซึ่งเป็นความจริง การกระทำผิดอาญาที่สำคัญๆ นั้น ผู้กระทำผิดมักจะไม่กระทำผิดแต่ผู้เดียว แต่ได้ร่วมหัวกันหลายคนด้วยกัน เพราะความผิดที่สำคัญๆ จะทำผิดแต่คนเดียวไม่อาจทำได้ จึงแบ่งปันหน้าที่

เป็นหัวหน้าผู้วางแผนการบ้าง ลูกของผู้ตงมือบ้าง และ
 เมื่อต้องการลูกของกตองซึกชวณให้บุคคลอื่นมาเป็นลูกของเป็น
 ธรรมดา และเมื่อคนหนึ่งหุดจวมตัวไปโดยร่วมมือกระทำผิดครั้ง
 หนึ่งแล้ว ต่อไปก็มีการขู่เชิญกันให้ร่วมมือกันต่อไปเพราะเกรง
 ว่าผู้แตกแยกออกไปนั้น จะนำความดับไปบอดคำรวจเป็นต้น
 โดยเหตุนี้ การไม่คบเพื่อนชั่วจึงเป็นการตัดไฟที่ต้นลมและบ๊อง
 กันมิให้เรากระทำผิดอาญาได้

๓. การเล่นกีฬา มนุษย์ไม่สามารถจะหักถักเลี้ยงที่แหวด
 ต่อมได้ เช่นถ้าบ้านไม่น่าอยู่โดยตั้งอยู่ในตำบลที่เป็นบริเวณ
 ลึกปรก เต็มไปด้วยคนพาดเกรว เม่าส่าหรือทะเลาะวิวาทกัน
 อยู่เสมอ การที่จะย้ายบ้านไปอยู่ที่อื่นมักจะทำไม่ได้เพราะไม่
 มีทุนรอน ฉะนั้นขอชักคอกควรเล่นกีฬาเสีย เพื่อดึงความสนใจ
 ให้ไปอยู่ที่อื่น และเมื่อมนุษย์มีความเพ็ดเพ็ดในทางที่
 ต่แล้ว ก็อาจไม่คิดถึงการกระทำชั่ว นอกจากนโยบายชั้นจาก
 การเล่นกีฬายังทำให้ร่างกายแข็งแรง เมื่อร่างกายแข็งแรง
 จิตใจก็คิดตามไปด้วย และอาจไม่คิดที่จะกระทำผิด นอกจากนั้น
 การเล่นกีฬายังทำให้ผู้เล่นมีจิตใจดี รู้จักแพ้และชนะและไม่

วิธีป้องกันตนเองมิให้กระทำผิดอาญา

๑๕๑

โมโหโทโสง่าย จึงเป็นการป้องกันมิให้ผู้เฒ่ากระทำผิดอาญา
เนื่องจากความโมโหโทโสทางใดทางหนึ่ง ฉะนั้นหมดเวลาแล้ว
คราวหน้า ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงวิธีที่เราจะป้องกันตนเองไม่ให้
กระทำผิดต่อไป.

ตอนที่ ๑๕

(วันศุกร์ที่ ๑๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๖)

ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วถึงการป้องกันมิให้กระทำผิด
เกิดขึ้นโดยทั่วไป และการป้องกันมิให้บุคคลที่กระทำผิดมา
แล้วมากกระทำผิดซ้ำอีก การที่ต้องกล่าวเรื่องนี้หลายครั้งก็เพราะ
เป็นหน้าที่อันสำคัญหน้าที่หนึ่งของคณะกรรมการสาขาทางนิติ
ธรรมที่จะต้องพยายามเผยแพร่เพื่อมิให้บุคคลกระทำผิด ข้าพเจ้า
ได้แยกกล่าวเป็นสองตอน คือตอนหนึ่งกล่าวถึงบุคคลอื่นป้องกัน
มิให้เกิดการกระทำผิด ซึ่งได้แก่รัฐ เทศบาล โรงเรียน
เพื่อนบ้าน ตลอดจนครอบครัวของเรา ซึ่งจะต้องร่วมมือกัน
อย่างใกล้ชิดมิให้มีความผิดเกิดขึ้น ซึ่งได้กล่าวมาบ้างแล้วใน
ฉบับที่แล้วก่อน ส่วนอีกตอนหนึ่งได้กล่าวถึงปัญหาที่ว่า เรา

จะบ่งกันมิให้ตัวของเราเองกระทำผิดอาญาได้อย่างไร โดย
 ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ ในชั้นแรกเราจะต้องทราบเสียก่อนว่า
 การกระทำหรือตวัณกระทำอันใดเป็นผิดต่อกฎหมายหรือไม่
 ถ้าเราไม่รู้ ก็อาจไปขอคำแนะนำที่สำนักงานแนะนำทางกฎหมาย
 และประนอมข้อพิพาทที่อาคาร ๘ ถนนราชดำเนินมูนมูนสุวร้าย
 ประชาธิปไตยได้ ต่อจากนั้นข้าพเจ้าได้กล่าวว่าจะต้องแยกความ
 ผิดออกเป็นสองประเภทคือความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาทประ
 เภทหนึ่ง กับความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนาอีกประเภทหนึ่ง
 ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทนั้น ถ้าเราจะไม่กระทำผิดเราก็
 ต้องมีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ คือต้องคอยระวังตัวอยู่ว่า เรา
 กำลังทำอะไรอะไรอยู่และถ้าการกระทำของเรานั้น อาจนำมาซึ่ง
 ภัยอันตรายได้ เช่น ขับรถยนต์ ขับรถจักรยาน ก็ต้องใช้ความ
 ระมัดระวังยิ่งหนักกว่าธรรมดา สำหรับการกระทำโดยเจตนา
 การที่บุคคลจะกระทำผิด หรือไม่ย่อมอยู่ที่ใจของผู้กระทำเอง
 ฉะนั้นการบ่งกันการกระทำผิดโดยเจตนา นั้น จะว่าง่ายง่าย
 ยากก็ยาก และข้าพเจ้าได้กล่าวเมื่อสัปดาห์ที่แล้วว่า วิธีที่
 เราจะบ่งกันตัวของเราเองไม่ให้กระทำผิดอาญานั้น ได้แก่

(๑) การที่เราจะต้องพยายามมิให้เป็นเด็กเกเรมาตั้งแต่เล็ก เช่นไม่เป็นเด็กหนโรงเรียน ไม่พูดปด ไม่หนีจากบ้านไปเที่ยวเป็นต้น เพราะการกระทำผิดเล็กๆน้อยๆ ย่อมนำมาซึ่งการกระทำผิดที่รุนแรงยิ่งขึ้น

(๒) เราจะต้องไม่คบเพื่อนชั่ว เพราะการคบเพื่อนชั่วก็เป็นช่องทางที่ทำให้เราเป็นผู้กระทำผิดอาญาเหมือนกันสำหรับฉันทันที จะขอกล่าวถึงวิธีของกัน มิให้เรากระทำผิดอาญาวิธีอื่นต่อไป

(๓) เราจะต้องพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี การกระทำผิดอาญามากหลายเกิดจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ฉะนั้นถ้าเราสามารถหลีกเลี่ยงสิ่งแวดล้อมที่จะชักจูงใจให้เรากระทำผิดอาญาได้ ก็เป็นการป้องกันที่จะมิให้เรากระทำผิดอาญาได้ทางหนึ่ง สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีได้แก่บ้านของตั้งอยู่ในตำบลที่สกปรกหรือบ้านที่อยู่เองสกปรกรุงรัง มีเพื่อนบ้านที่เป็นนักเลงหรือชอบเล่นพยุสำราญเมา ทะเลาะวิวาทกันและกันอยู่เต็มอ อาจทำให้ตัวเราเองพลอยกระทำผิดอาญาไปด้วย เพราะเราอาจเบื่อหน่ายที่ไม่น่าอยู่ และออกท่องเที่ยวไปจากบ้าน เเต่ยกกระทำ

๑๕๔ การเล่นเกมกีฬาอาจป้องกันมิให้เรากระทำผิดได้

ผิดอาญา หรือตัวอย่างที่ไม่ดีอาจทำให้เราพลอยทำตัวไม่ดี
ไปด้วย จนกระทั่งทำผิดอาญาได้

(๔) การเล่นเกมกีฬาหรืองานอดิเรกอื่นๆ ถ้าหากเราไม่
สามารถจะหลีกเลี่ยงสิ่งแวดลอมที่ไม่ดี อันจะชักชวนให้เรา
กระทำคามผิดอาญาได้ เช่นเราไม่มีที่นอนที่จะย้ายบ้านไป
ให้พ้นจากสิ่งแวดลอมที่ไม่ดีได้ เราต้องพยายามต่อสู้กับ
สิ่งแวดลอมที่ไม่ดีดังกล่าวแล้ว และวิธีต่อสู้ที่ที่ดีที่สุดคือ
หันเข้าหาความสนใจทางอื่น เช่นการเล่นเกมกีฬาและงานอดิเรก
ต่าง ๆ เช่นทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การเล่นเกมกีฬา นอกจากจะทำให้เราหันความสนใจไปทางอื่น
และไม่ได้ใช้ความคิดของเราไปในทางที่จะกระทำคามผิดอาญา
แล้ว การกีฬายังทำให้จิตใจของเราสะอาดหมดจดยิ่งขึ้น
โดยทำให้เรารู้จักแพ้ รู้จักชนะ ไม่เป็นคนโกรธง่าย การเล่น
กีฬาบางอย่างทำให้เรามีความภูมิใจ มั่นยำ และเป็นประโยชน์
ในทางอื่น เช่นในการประกอบอาชีพ แม้เราจะไม่มีเวลาเล่น
กีฬา การมีงานอดิเรกเช่นทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ก็เป็น
ประโยชน์ เพราะทำให้เราได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้

การปรับปรุงจิตใจตนเองอาจป้องกันมิให้กระทำผิดได้ ๑๕๕

ความเห็นดีเห็นชอบของเราเกิด ดอก ออก ผล ในทางเศรษฐกิจไป
พร้อมกันด้วย เมื่อร่างกายของเราเห็นชอบอ่อนนุ่มทำให้จิตใจ
ของเราไม่ฟุ้งสร้าน และทำให้เราไม่คิดที่จะกระทำผิดอาญา

(๕) การปรับปรุงจิตใจของเราเอง การกระทำผิดโดย
เจตนา นั้น แม้จะมีสิ่งแวดล้อมชักจูงใจเรามากเท่าใด ถ้าหาก
เราจะมีความอดทนและเสียสละบ้าง เราก็จะไม่กระทำผิด
อาญาเลย หรือเราจะทำผิดอาญาน้อยลง เพราะในกรณีที่
กฎหมายเห็นใจผู้กระทำ กฎหมายก็ไม่เอาโทษเราอยู่แล้ว โดย
บัญญัติเป็นเหตุยกเว้นโทษไว้ ซึ่งเรื่องนี้จะดีกว่าคือเข้าไปใน
ภายใน การปรับปรุงจิตใจนั้นวิธีที่ดีสำหรับชายที่นับถือ
พุทธศาสนาคือ การบรรพชาอุปสมบท ข้าพเจ้าเองได้บวชเป็น
สามเณรมาสองครั้ง และภายหลังก็ได้บวชเป็นพระภิกษุ ได้ตาม
รศพระธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนามาก ทั้งนี้เพราะการ
บวชเป็นสามเณรหรือพระภิกษุช่วงระยะเวลาอันจำกัดนั้น นอก
จากจะทำให้ผู้บรรพชาสมัครต้องปฏิบัติแล้ว ยังทำให้ผู้บรรพ
ชาไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี คืออยู่ในวัดวาอารามอันมีความสงบ
และคบหาสมาคมกับผู้ทรงศีลอื่น ๆ แต่คำสั่งสอนของศาสดาอัน

๑๕๖ การอุปสมบทอาจทำให้ปรับปรุงจิตใจให้ดีขึ้นได้

ให้ผลดีแก่จิตใจของผู้ปฏิบัติเช่นเดียวกัน และข้าพเจ้าคิดว่า แม้เราจะไม่รู้กฎหมาย แต่ความผิดอาญาชนิดที่เห็นได้ในตัวเองนั้น ถ้าเราจะปฏิบัติตามคำสั่งสอนของคำสอนใดคำสอนหนึ่งโดยเคร่งครัด เช่นเราจะรักษาคำสั่งห้ามเป็นภิกษุวัตรประจำวันเราก็จะไม่กระทำผิดกฎหมายประเภทนี้ ส่วนความผิดกฎหมายชนิดที่เห็นไม่ได้ในตัวเอง เช่นในเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ การเสียภาษีอากรนั้น ก็ต้องศึกษาค้นคว้าเป็นธรรมดา ซึ่งสำนักงานแนะนำทางกฎหมาย และประνομข้อพิพาทอาจช่วยเหลือได้ ดังได้กล่าวมาแล้ว

การปรับปรุงจิตใจของเราเองโดยยึดคำสั่งสอนของคำสอนใดคำสอนหนึ่งเป็นหลักปฏิบัตินั้น มีความสำคัญสำหรับชีวิตของมนุษย์มาก ทั้งนี้เพราะคำสอนไปไกลกว่ากฎหมาย คือ คำสอนนั้นมีขอบเขตห้ามความคิดชั่วของมนุษย์ด้วย โดยถือว่าเพียงแต่คิดชั่วก็บาป แม้ว่ามนุษย์จะยังไม่ได้แสดงความคิดออกมาเป็นกริยาการกระทำ

นอกจากคำสอนแล้ว การอบรมจิตใจยังเป็นข้อสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์เหมือนกัน สุภาษิต คติพจน์และหลักปรัชญาแห่งชีวิตที่พวกเราควรยึดถือไว้ ซึ่งเป็นเรื่องของวัฒนธรรมทาง

การยึดถือคติธรรมที่อาจบ่งกนอาชญากรรมได้ ๑๕๓

คติธรรมและถ้าจะมีเทศน์หรืออบรมในที่ใด เราไม่ควรสนใจไปฟัง แต่ในด้านผู้อบรมเองก็ควรต้องระวังเหมือนกันว่า อย่าหวังให้ราษฎรตื่นเกินไป มนุษย์จะไปทุกแห่งทุกมุมไม่ได้ มนุษย์ย่อมมีข้อบกพร่องบ้างเป็นธรรมดา คราวใดที่ยังไม่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ตกใจได้หมดสิ้น ฉะนั้นอย่าอบรมไปในทางที่ทำให้เกิดความเข้าใจกันว่า คนที่ประพฤติชั่วเด็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เสพย์สัรบ้าง เป็นคนเดวทราวมไปหมด ถ้าเราปฏิบัติต่อคนอื่น ๆ อย่างคนที่เดวทราวม ไม่เข้าเขาก็จะพลอยเดวทราวมไปจริง ๆ หรือเดวทราวมยิ่งขึ้น การอบรมให้มนุษย์มีจิตใจดีนั้น จะต้องค่อยทำค่อยไปที่ละเล็กทีละน้อย และสำคัญที่เจ้าตัวเองจะค่อย ๆ ดำรงใจตรวจสอบตัวเองว่าได้กระทำผิดพลาดอะไรไปบ้าง และเมื่อเกิดการผิดพลาดขึ้นก็ต้องคิดหาทางระวังไม่ให้ผิดพลาดขึ้นอีก ถ้าเรารู้ว่าตนเองมีนิสัยฉุนเฉียวโมโหร้าย เราต้องรู้จักทำใจอดทนความโมโหโทโสของเรา

(๖) การกระทำให้เราเองมีอนามัยสมบุรณ์ปราศ

จากโรค ในขณะที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า จะแยกร่างกายกับจิตใจออกจากกันไม่ได้ ถ้าร่างกายไม่สมบูรณ์จิตใจก็

การกระทำที่เราเองมีอนามัยสมบุรณ์

กระวนกระวาย บุคคลที่กระทำผิดได้ง่าย ฉะนั้นถ้าเราทำให้
ร่างกายของเราเสื่อมบุรณ์และปราศจากโรค การที่เราจะกระทำ
ผิดอาญาก็น้อยเข้า

(๗) การเว้นอบายมุขต่างๆ เท่าที่จะเป็นอันศรัทธา

แก่ชีวิตจิตใจของเรา เช่น สุรา นารี พาส์ ก็พามิตร ใน
ขนาดที่รุนแรง ซึ่งอาจจะทำให้เราเสียผู้เสียคนไป ทั้งนี้
เพราะถ้าเราหลงอบายมุขดังกล่าว ความต้องการเงินของเรา
ก็มากขึ้น และทำให้เราต้องแสวงหาเงินมาในทางที่ขอบ้าง
ไม่ชอบบ้าง อันเป็นการเสพยาสุราจนครองสติไม่ได้ หรือการ
เล่นการพนันอย่างดุ่มหลง ก็อาจทำให้เกิดทะเลาะวิวาทกับผู้
เล่นการพนันร่วมกันเองก็ได้ ฉะนั้นอย่าหลงใน สุรา นารี
พาส์ ก็พามิตร และสิ่งที่ไม่ดีอย่างอื่น

ต่อไปนี้จะขอกล่าวถึงบัญญัติที่ว่าเราจะ ทำตัวของเราอย่างไร
ไว้ในเมื่อได้ทำความผิดขึ้นแล้ว หตักในเรื่องนี้เมื่อเรา
กระทำผิดเราก็ต้องรับโทษบ้าง เว้นแต่ศาลจะรอกการลงอาญา
ให้เรา อย่างไรก็ตาม เราต้องพยายามให้รับโทษแต่น้อยที่สุด

วิธีปฏิบัติเมื่อได้กระทำผิดไปแล้ว

๑๕๕

เท่าที่กฎหมายจะกระณาเราได้ ซึ่งกฎหมายลักษณะอาญาได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

๑. ถ้าการกระทำของเราจะเป็นแต่เพียงพยายามกระทำความผิด กล่าวคือได้ตั้งมือกระทำไปบ้างแล้วแต่ยังไม่สำเร็จ หากเรางดเว้นเสียด้วยใจของเรา ไม่กระทำความผิดให้ตัดออก การกระทำของเราเป็นผิดมาแต่ได้เท่าใด กฎหมายเอาผิดเท่านั้น เช่นเราจะลักทรัพย์ พอเข้าไปในบ้านเรา เกิดกลัวใจไม่ลักทรัพย์ และถลันออกมาเสียจากบ้าน กฎหมายไม่เอาผิดในเรื่องลักทรัพย์ กฎหมายเอาผิดฐานบุกรุก ซึ่งมีโทษเบาว่าการพยายามกระทำความผิดฐานลักทรัพย์มาก แต่ถ้าเท่าที่เราทำไปแล้วยังไม่เป็นความผิดเช่นเราควักปืนจ้องจะยิงผู้อื่น เรากลัวใจเสีย กฎหมายยกโทษให้ทีเดียว

๒. ในกรณีที่เรานึกความเท็จ ถ้าเรารู้สึกตัวผิดผิดรีบถอนคำเสียก่อนจบคำให้การ กฎหมายยกโทษให้เรา คือไม่เอาผิดแก่เราเลย แต่ถ้าเราไปรู้สึกตัวผิดเมื่อภายหลัง และสารภาพต่อศาลทันเวลาก่อนศาลตัดสินคดี และก่อนที่เราจะถูกฟ้อง กฎหมายลดโทษให้เราครึ่งหนึ่ง

๓. ในกรณีที่เรารู้ว่าเขาความที่เราว่าเป็นเท็จไปแจ้งความ หรือฟ้องว่าบ่คบคิดอันกระทำความผิดอาญา ถ้าเรารู้สึกดี กตเวทิต์รับถอนคำแจ้งความหรือฟ้องก่อนเจ้าพนักงานหรือศาล จะสั่งคดีนั้น กฎหมายตดโทษให้เรา โดยตงโทษเราอย่างเบา

๔. ในกรณีที่เรเป็นเจ้าพนักงาน และเราประมาททำ ใหนักโทษหลบหนีไป ถ้าได้มีการจับนักโทษที่หนีคนมาได้ภายใน ๔ เดือนแล้ว ถ้าเรายังไม่ถกตงโทษ กฎหมายยกโทษ ใ้เรา ถ้าเรากำตงรับโทษอยู่ กฎหมายใ้เราพ้นโทษไป

๕. ในกรณีที่เราก่อการจตารจต คือมั่วดมกัน ณ ที่ใด ๆ ตงแต่สืบคนชนไป ใ้กำตงทำร้ายหรือช้เชิญว่าจะทำร้าย หรือกระทำการอย่างใด ๆ ใ้ผู้นวยในบ้านเมือง ถ้าหาก เจ้าพนักงานเขาได้มาห้ามปราม และเรายอมเลิกโดยดี ตง เราไม่มีอาวจรและยังไม่ได้ทนใ้กำตงทำร้าย กฎหมายยกโทษ ใ้แก่เราคู่เดียว

๖. ในกรณีที่เรทำผิดฐานจับคนเพื่อค่าไถ่ ถ้าเรา จัดการใ้ผู้ตลกหน่วงเหนี่ยว กักขัง หรือลักพาไปไ้กักตมคน มาโดยมิได้รับขนาดเจ็บสาหัส วิกตจริต หรือคกอยู่ในสภาพ

เหตุที่ศาลปรานแก่ผู้กระทำผิด

๑๖๑

อดอยาก ซึ่งเป็นภยันตรายต่อชีวิต กฎหมายยกโทษให้เรา
หนึ่งในสาม

๗. ในกรณีที่ศาลเห็นว่าเหตุอันควรปรานแก่เราประการ
อื่น ศาลอาจลดโทษให้เราครึ่งหนึ่ง เหตุอันควรปราน
มีตัวอย่าง เช่น

ก. เราเองจริตไม่ปกติ แต่ไม่ถึงจิตจจริต

ข. เราเองมีคุณความดีมาแต่ก่อน เมื่อเราหลงพลาด
กระทำผิดไป กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นเหตุอันควร ปราน
ฉะนั้เรา จึงควรถือ โอกาสที่เรายังเป็นคนดีอยู่ ประกอบคุณงาม
ความดีไว้ให้มาก ๆ เผื่อว่าถ้าเราหลงพลาดกระทำผิดไป เรา
จะได้รับความปรานจากศาลโดยลดโทษให้เราครึ่งหนึ่ง

ค. เรากระทำผิดไปแล้ว ภายหลังรู้สึกตัวจิตตัวผิด
พยายามแก้ไขให้บรรเทาผลร้ายที่เราได้กระทำ เช่นเราขับรถ
ชนคนเด็กมีบาดเจ็บโดยประมาท เรารีบพาเด็กไปโรง
พยาบาล ออกค่ารักษาพยาบาลให้ ถ้าเด็กถึงตาย เรา
ช่วยออกค่าทำศพให้ หรือถ้าผู้ที่เราขับรถชนตายเป็น
ผู้ใหญ่ เราให้ค่าอุปการะครอบครัวของผู้ตาย ซึ่งเป็นการ

แสดงว่าเราเสียใจในการกระทำผิดของเรา ศาลอาจตักโทษให้เราทั้งหนึ่ง

ง. เมื่อเรากระทำผิดไปแล้ว เราได้มาดูแลโทษก่อนที่การกระทำผิดของเราจะปรากฏ โดยเรามาแสดงต่อเจ้าพนักงานรับว่าเราได้กระทำผิดไปแล้ว เราให้ความสะดวกต่าง ๆ ในการสืบสวนสอบสวนแก่เจ้าพนักงาน ก็เป็นเหตุอันควรปรานี ซึ่งศาลอาจตักโทษให้เราทั้งหนึ่ง

จ. เมื่อเรากระทำผิดไปแล้ว เราถูกฟ้องยังศาล และเราปรับสภาพโดยซื่อสัตย์ ไม่ใช่เพราะเราจำนนต่อพยาน ถ้าคำปรับสภาพของเราเป็นประโยชน์ในทางพิจารณาคดี เช่นทำให้ศาลไม่ต้องเสียเวลาสืบพยาน ศาลอาจตักโทษให้เราทั้งหนึ่ง

ฉ. นอกจากมีเหตุทำนองเดียวกับที่กล่าว ซึ่งศาลเห็นว่าควรปรานีแก่เราอีก ศาลก็ตักโทษให้เราทั้งหนึ่งได้

สรุปความว่า ถ้าเรากระทำผิดไปแล้วแทนที่เราจะหลบหนีอาญาแผ่นดิน เราเสียใจและพยายามทุกอย่างให้ผลร้ายที่เกิดจากการกระทำของเราเบาลง เราอาจได้รับความปรานีจากศาล ในบางกรณีเราอาจได้รับการรอการลงอาญาก็ได้

ตอนที่ ๑๖

(วันศุกร์ที่ ๒๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๕๖)

ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงวิธีของกันมิให้บุคคลกระทำผิดอาญา และวิธีของกันมิให้ผู้ที่กระทำผิดอาญาแต่ผู้กระทำผิดอาญาซ้ำอีก โดยได้แยกอธิบายเป็นสองตอน คือ ตอนที่บุคคลอื่นซึ่งได้แก่รัฐ เทศบาล โรงเรียน เพื่อนบ้าน ตลอดจนครอบครัว มิควรบ่งกันมิให้กระทำผิดอาญาได้อย่างไรตอนหนึ่ง และได้กล่าวถึงวิธีที่เราจะบ่งกันตัวของเราเองไม่ให้ทำผิดอาญาได้อย่างไรอีกตอนหนึ่ง และปัญหาเป็นปัญหาที่เรากลัวกันจะต้องคำนึงถึง เพราะยังบานเมืองเจริญมากจน ความผิดอาญาก็ชุกชุกเป็นเงาตามตัว เราจะปล่อยให้ปัญหาเรื่องนี้ผ่านไปตามบุญตามกรรมเหมือนอย่างแต่ก่อนไม่ได้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราจะต้องสนใจ บ่งกันมิให้เด็กกระทำผิดอาญาให้มากขึ้น ถ้าเราผละโอกาสบ่งกันการกระทำผิดอาญาเสีย ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อนี้ อนาคตของชาติอันเป็นที่รักของเรา ก็จะแจ่มใส การบ่งกันการกระทำผิดอาญานั้นจะต้องทำหลายด้านด้วยกันและต้องทำพร้อม ๆ กัน ข้าพเจ้าได้กล่าว

๑๖๔ การสงเคราะห์ประชาชนทำให้อาชญากรเบาบางลง

ว่า โดยเราจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ดี ประเทศไทยได้ย่างเข้า
สู่รัฐสวัสดิภาพสังคมแล้ว คือเป็นรัฐที่ต้องเข้ล้อมชประชาชน
ให้ได้รับความสุขสำราญตามควรแก่ศักยภาพ และเพื่อการนเรา
มีโครงการหลายอย่าง ที่จะให้ประชาชนที่ยากจนหรือที่พง
ตนเองไม่ได้ เช่นโครงการประชาสงเคราะห์เป็นต้น นอกจากนี้
โครงการพลังงานแห่งชาติ ก็จะทำให้เราได้ใช้ไฟฟ้าในอัตรา
ราคาอันถูก และเวลานรัฐบาต ก็กำลังทำโครงการอยู่ สองโครง
การ ซึ่งกำลังจัดทำอยู่อย่างเร่งรีบ และถ้าจัดทำสำเร็จก็จะเป็น
การทำให้การกระทำผิดอาญาเบาบางลงซึ่งได้แก่ (๑) โครงการ
จัดสรรที่ดิน อันจะทำให้พี่น้องชาวไทยได้มีที่ดินเพื่ออยู่อาศัย
และทำมาหากินของตนเองตามควรแก่ศักยภาพ คือตามความต้อง
การและความสามารถของบุคคลแต่ละคนที่จะจัดการกับที่ดินนั้น
(ไม่ใช่ทุกคนต้องได้ที่ดินที่อยู่อาศัยไปคนละ ๕ ไร่ ที่นาคนละ ๕๐ ไร่
อย่างที่เราใจกันอย่างผิด ๆ อยู่ในทุกวันนี้) (๒) นอกจากนี้
รัฐบาตยังมีโครงการประกันสังคม ซึ่งจะทำให้เรามีเงินเดยง
ชีพในกรณีที่เราต้องออกจากงานเจ็บป่วย ทูพตภาพ และชรา
ถ้าโครงการทั้งสองนั้นเสร็จบริบูรณ์เมื่อใด การกระทำผิดอาญา
ก็จะลดน้อยลงเมื่อนั้น เพราะเมื่อบุคคลมีที่ดินเพื่ออยู่อาศัย

ทุกคนควรร่วมมือป้องกันอาชญากรรม

ของตนเอง ไม่ต้องเข้าหรืออาศัยเขาอยู่ มีบ้านช่องที่อาศัยตามควรแก่ชีวิตภาพ เขาจะเกิดความรักที่ตนชน และประกอบดีมีมาอาศัยจะ คออาชีพที่สุจริต แต่นอกจากนั้นเมื่อบุคคลมีความแน่นอนในชีวิต คอรู้สึกว่าจะพลาดพลั้งประสพอุบัติเหตุหรือเจ็บไข้ได้ป่วยทพพดภาพ ถ้าเขาประพฤติดีดี ถ้ามันการประกันสังคมจะจ่ายค่าเตียงชีพให้ เขาก็จะประพฤติดีดีไม่ชวนชวนหารายได้จากอาชีพที่สุจริต ข้าพเจ้าขออุทิศเรื่องการป้องกันอาชญากรรมทำผิดอาญาเพียงเท่านั้น ด้วยการฝากความหวังไว้ว่า เราทุกคนควรจะตั้งวรณไว้โดยถือเป็นหลักที่ว่าจะต้องพยายามป้องกันอาชญากรรมทำผิดอาญา เท่าที่เราจะช่วยให้ อย่าได้คิดว่าชระไม่ใช่หรือไม่เป็นไรได้กล่าวมาแล้วว่าการกระทำผิดอาญาไม่มีวันจะหมดไปจากประเทศไทยได้ๆ แต่จะลดน้อยลงและจะลดน้อยลงได้ก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายร่วมมือกันเท่าที่สามารจะทำได้

สำหรับฉันข้าพเจ้าขอกล่าวถึง การกระทำที่ไม่เป็นผิดอาญาคือไป ข้าพเจ้าได้กล่าวในบทความกฎหมายลักษณะอาญาสำหรับประชาชนตอนที่ ๑ ว่า เพียงที่เราจะทราบว่าการกระทำอย่างใดเป็นผิดกฎหมายอาญานั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอ เราจะต้องทราบว่าอาชญากรรมนั้นได้บ้างไม่บ้างเป็นผิดกฎหมายด้วย ซึ่ง

ผลร้ายที่เข้าใจผิดว่าได้กระทำผิด

๑๖๗

อาญาอื่นๆซึ่งเรียกกันว่าช่อง และกำรคบหาสมาคมกับผู้กระทำผิดอาญาอื่นๆ ซึ่งอาจชักชวนเรากระทำอาญาจริง ๆ ก็ได้

(๒) การหลบหนี เพราะเชื่อว่าเรากระทำผิดความผิดอาญา ซึ่งตามความจริงเราไม่ได้กระทำผิดนั้น ทำให้เราไม่เป็นอันทำมาหากิน และอาจทำให้เราจำเป็นต้องประคบปรกอบการโจรกรรม เพื่อยังชีพเราก็ได้

(๓) ความสำคัญผิดว่า เรากระทำผิดอาญาอันไม่เป็นความจริงนั้น อาจทำให้บุคคลอื่น ๆ มาขู่เช่นว่าจะเปิดเผยความลับของเรา บังคับให้เราต้องจ่ายเงินหรือกระทำการให้แก่เขาบางประการ ซึ่งตามกฎหมายเราไม่ควรทำก็ได้

เมื่อผลร้ายของความเข้าใจผิดว่าเรากระทำผิดมีถึงสามประการดังกล่าวแล้ว ฉะนั้นนอกจากเราจะรู้ว่าการกระทำอันใดผิดกฎหมายแล้ว เราจึงควรพิจารณาในแง่ที่ว่า การกระทำอันใดไม่ผิดกฎหมายด้วย

การกระทำที่ไม่เป็นผิดกฎหมายนั้นมี ๒ อย่าง กล่าวคือ

(๑) กฎหมายให้อำนาจให้เรากระทำการนั้น ๆ ได้

๑๖๘ ภณที่กฏหมายให้อำนาจยอมไม่เป็นผิตอาญา

(๒) กฏหมายไม่ให้อำนาจแต่กฏหมายเห็นใจและยกเว้นโทษให้แก่เรา

ในตอนที ๑๖ นี้จะชอกดำวเฉพะภณที่กฏหมายให้อำนาจให้เรากระทำกรณัน ๆ ได้

ความจริง เราเห็นการกรทำมากหลายทีปรากฏรูปร่างออกมาเป็นความผิตอาญา แต่การกรทำนั้นหาเป็นผิตอาญาไม่ เราเห็นนักมวยชกต่อยกันบนเวทจนถึงแก่ความตายไปข้างหนึ่ง เราเห็นแพทย์คดแขนขาของคนไข้ เห็นพระภิกษุเขี่ยนศิษย์ แต่เราจะไม่เห็นวาคำรอดได้เข้าจับกุมผู้กระทำผิตดังกล่าว ไม่เห็นมีพนักงานสอบสวน ไม่เห็นมีพนักงานอัยการดำเนินการฟ้องร้อง ทั้ง ๆ ที่การกรทำนั้นเป็นการทำร้ายร่างกาย และที่เป็นเช่นนั้น เพราะมีกฏหมายให้อำนาจให้กระทำได้

กฏหมายทีให้อำนาจให้กระทำกรดังกล่าวมาข้างบนนั้นเป็นกฏหมายจารัตประเพณี เพราะถ้าเราไปคุดจับทกฏหมายทีเป็นตายลักษณะอกษร เราจะไม่เห็นวามีพระราชบัญญัติฉบับใดทีมีบทบัญญัติให้อำนาจให้นักมวยชกต่อยกันถึงแก่ความตายได้ และไม่มี บทบัญญัติให้ แพทย์ คดแขน ขา คนไข้ได้ เช่น เดียวกัน

กฎหมายจารีตประเพณีอาจให้อำนาจให้ทำได้

๑๖๕

เมื่อไม่มีกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรให้ทำเช่นนั้นได้ เราก็ต้องยอมรับว่ามีกฎหมายจารีตประเพณีให้อำนาจให้ทำได้ และกฎหมายจารีตประเพณีนี้ได้แก่กฎข้อบังคับที่ไม่ได้ตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นกฎหมายของรัฐ เพราะราษฎรเห็นจริงว่าเป็นข้อบังคับของกฎหมาย และรัฐก็ยอมรับบังคับบัญชาเสมือนเป็นกฎหมาย เช่นการค่อยมวย ถ้าค่อยกันถูกต้องตามกติกา แม้จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งตายลงไป ก็เป็นความเห็นจริงของราษฎรว่า การชกค่อยเช่นนั้นไม่เป็นความผิดกฎหมาย และรัฐก็ยอมรับบังคับบัญชา คือไม่จับกุมนักมวยมาลงโทษ ตรงกันข้ามถ้านักมวยชกค่อยผิดกติกา เช่นคู่ปรับชกล้มลงไปแล้วเฉยเฉยซ้ำด้วย จงใจทำให้เขาถึงแก่ความตายก็ดี หรือเจ็บใจผูกอาฆาตพองพ้นเวทีชกค่อย เขาจนเขาถึงแก่ความตายก็ดี นักมวยผู้กระทำการดังกล่าวก็ได้แก่ผู้ร้ายฆ่าคนดี ๆ นี้เอง แต่ต้องมีความผิดฐานฆ่าคนตาย โดยไม่ต้องสงสัย เพราะความจริงของราษฎรได้ถือว่าการชกค่อยผิดกติกาเป็นผิดต่อกฎหมาย ฉะนั้นถ้านักมวยชกค่อยผิดกติกาโดยเจตนาก็มีผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ถ้าชกค่อยผิด

๑๗๐ ทราบได้อย่างไรว่ากฎหมายจารีตประเพณีให้อำนาจ

กติกาโดยประมาท นักมวยนั้นก็ต้องรับผิดชอบฆ่าคนตายโดยประมาท ในการเดินก็พาก็เช่นเดียวกัน การเดินก็พาแม่จะเกิดบาดเจ็บก็ไม่ผิด แต่ถ้าเกิดบาดเจ็บเพราะผิดกติกาก็มีความผิดเช่นเดียวกัน แพทย์ที่คัดแขนขาของคนไข้โดยคนไข้ยินยอมนั้นย่อมเป็นความเห็นจริงของราษฎรที่ว่าแพทย์มีอำนาจทำได้ และแพทย์ไม่ผิด แต่ถ้าแพทย์คัดแขนขาของคนไข้โดยคนไข้ไม่ยินยอมแม้แพทย์จะเข้าไปโดยความหวังดี ก่อร่างคือปรากฏชัดว่าถ้าไม่คัดแขนขาคนไข้จะถึงแก่ความตาย แพทย์ก็ต้องมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส

ปัญหาที่ว่า เราจะทราบได้อย่างไรว่า มีกฎหมายจารีตประเพณีให้อำนาจให้เรากระทำการอย่างใดได้ ในชั้นเราจะต้องพิจารณาความเห็นจริงของราษฎรเป็นกรณีๆ ไป เช่น เวลาบิดามารดาเขาเด็กมาฝากให้เราเลี้ยง และมอบให้เราเลี้ยงเด็ก ถ้าเราเลี้ยงเด็กตามสมควร เราไม่มีผิด เพราะใครๆ ก็รู้ว่าเราเลี้ยงเด็กที่เราเลี้ยงตามสมควรได้ เป็นความเห็นจริงของคนทั่วไปที่ว่าเรามีสอำนาจทำเช่นนั้นได้ และรัฐก็ยอมรับรองโดยไม่ได้จับกุมขัง เช่นเดียวกัน พระภิกษุที่เลี้ยงดูลูกศิษย์ยอมไม่ผิด ตรงกันข้ามถ้าเราเห็นเด็กซึ่งเป็น

กรณีศึกษาหมายจารัตประเพณีให้อำนาจ

๑๗๑

บุตรของเพื่อนบ้านกระทำการเกเรตามถนน เราจะเช็กศีรษะ
เด็กนั้นเป็นการตั้งสอนโดยอ้างว่าเราทำไปเพื่อความหวังดีไม่ได้
เพราะไม่ใช่ความเห็นจริงของประชาชนทั่วไป ที่เราจะไป
เขียนตั้งสอนบุตรหลานของบุคคลอื่น และคัดย่อมน้หน้า
ที่จะพิจารณาว่า มีกฎหมายจารัตประเพณีให้อำนาจให้ทำได้
หรือไม่ โดยพิจารณาจากความเห็นจริงของราษฎรเป็นกรณีๆ
ไป โดยที่กฎหมายจารัตประเพณีไม่ใช่เป็นกฎหมายตายดักษณ
อักษร เราจึงไม่สามารถทราบได้โดยง่าย ฉะนั้นในกรณีที่
เราสงสัยว่าการกระทำของเราจะมี กฎหมายจารัตประเพณีให้
อำนาจเรากระทำได้หรือไม่แล้ว เราก็ไม่ควรกระทำ เพราะถ้า
ขึ้นกระทำไป เราก็กระทำโดยความเสียหายของตนเอง

กฎหมายจารัตประเพณีตามที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมานั้น มีก
กฎหมายบางท่านไม่รับรอง แต่ถึงนักกฎหมายบางท่านจะไม่
รับรอง นักกฎหมายเหล่านี้เห็นเป็นอย่างเดียวกันว่ากรณีชก
มวยตามกติกาที่ดี เล่นกีฬาตามกติกาที่ดี แพทย์ศัลยวิ
ของบุคคลโดยเจตนาด้วยนัยยอมก็ดี ไม่เป็นความผิดต่อกฎหมาย

๑๗๒ ก่อนกระทำควรดูว่า ก.ม. ให้อำนาจหรือไม่

สำหรับกรณีที่มีกฎหมายตายตัวลักษณะอักษรให้อำนาจโดยตรงนั้น ย่อมไม่เป็นปัญหา ก่อนหน้าที่เราจะกระทำอะไรลงไป เราก็มองว่ามีกฎหมายให้อำนาจเรากระทำเช่นนั้นได้หรือไม่ เช่น ก่อนหน้าเจ้าพนักงานตำรวจจะค้นบ้าน หรือจับกุมบุคคล ก็ต้องดูเสียก่อนว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจไว้จริงจะทำได้ และในกรณีดังกล่าวก็ไม่มีผลฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพในกรณีที่ตั้งสัยว่ามีกฎหมายตายตัวลักษณะอักษรให้อำนาจให้ทำได้หรือไม่ ก็อาจขอคำแนะนำจากสำนักงานแนะนำทางกฎหมายและประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการข้าราชการเนติธรรม สำนักงานวัฒนธรรมทางระเบียนประเพณีสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งตั้งอยู่ที่อาคาร ๘ ถนนราชดำเนินใต้

ตอนที่ ๑๗

(วันศุกร์ที่ ๒๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖)

ในตอนที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวหาว่าเราไม่ใช่แต่เพียงจะตั้งรู้ว่า การกระทำอันใดผิดกฎหมายหรือไม่เท่านั้น แต่

อาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือจารึประเพณีให้อำนาจ ๑๗๓

เราจะต้องรู้ว่าการกระทำอันใดไม่ผิดกฎหมาย เป็นการกระทำ
ที่เราสามารถทำได้ด้วย หรือจะพูดออกอย่างหนึ่งก็คือ เมื่อเรา
ทราบว่ามีการกระทำอันใด เช่นการค้ำชား การฆ่าคนตายเป็น
ผิดต่อกฎหมายแล้ว เราควรจะต้องรู้ด้วยว่า มีบางกรณี
กฎหมายให้อำนาจให้เรากระทำได้ และมีบางกรณีกฎหมาย
เห็นใจเรา เลยยกเว้นให้แก่เรา

ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วว่า กรณีที่กฎหมายให้อำนาจ
อาจเป็นกฎหมายจารึประเพณีให้อำนาจแก่เราก็ได้ หรืออาจ
เป็นกฎหมายลายลักษณ์ให้อำนาจแก่เราก็ได้ สำหรับกรณี
ที่กฎหมายจารึประเพณีให้อำนาจแก่เรา นั้นได้แก่กรณีที่เป็น
ความคิดเห็นของประชาชนเห็นว่า การกระทำนั้นผู้กระทำ
อำนาจทำได้ และรัฐก็ยอมรับบังคับบัญชาให้เป็นไปตามความ
คิดเห็นของประชาชนดังกล่าว โดยไม่ได้จับกุมผู้กระทำการนั้น
มาสอบสวนฟ้องร้องและลงโทษ ข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่านัก
กฎหมายบางท่านไม่รับรองว่ามีกฎหมายจารึประเพณี และ
มีบางท่านก็เห็นว่า จะนำกฎหมายจารึประเพณีมาใช้ในเรื่อง
กฎหมายลักษณะอาญาไม่ได้ ซ่อนกัแล้วแต่ความคิดเห็น แต่

จะเป็นเรื่องน่าขันเต็มทีที่ตำรวจจะไปจับกุมนักมวยที่ชกคู่ชก
 ของตนถึงแก่ความตายบนเวทีราชดำเนิน ทั้ง ๆ ที่เป็นการ
 ชกมวยถูกต้องตามกติกาทบทประการ แล้วพนักงานสอบสวน
 เข้าสอบสวนดำเนินคดีนักมวยนั้น และพนักงานอัยการฟ้อง
 นักมวยยังโรงศาล และศาลตั้งโทษนักมวยนั้น ถ้าเป็นเช่นนั้น
 จริง เวทีราชดำเนินคงจะล้มไปเสียนานแล้ว เพราะคงจะไม่มี
 นักมวยกล้าเข้าต่อยมวย เพราะถ้าจะถือว่าการชกมวยเป็น
 ความผิดต่อกฎหมายแล้ว ก็ไม่ต้องรอให้ถึงตายกันข้างหนึ่ง
 แม่ชกกันหมาดเจ็ดเดือตออกกตของเป็นผิดเหมือนกัน ซึ่งเป็นไป
 ไม่ได้ ฉะนั้นเรื่องนักมวยชกต่อยกันบนเวทีจนถึงแก่ความตาย
 หรือบาดเจ็บ เป็นอันไม่ผิดกฎหมายแน่ ๆ ไม่ปรากฏว่ามี
 กฎหมายลักษณะอาญาหรือพระราชบัญญัติ อันเป็นกฎหมาย
 ดายลักษณะอาญาให้อำนาจนักมวยไว้ ข้าพเจ้าจึงได้กล่าว
 ตามหลักกฎหมายของประเทศภาคพื้นยุโรปว่า เป็นกรณีที่มี
 กฎหมายจารีตประเพณีให้อำนาจให้ทำได้ ฉะนั้นผู้กระทำความ
 ได้รับความคุ้มครอง กฎหมายจารีตประเพณีเกิดจากความ
 เห็นจริงของราษฎรที่ว่า ได้มีขอบบังคับเกี่ยวกับความประพฤติ
 ของบุคคลนั้น และรัฐก็ได้ยอมรับบังคับบัญชาให้เป็นไปตาม

กฎหมายจารีตประเพณีเกิดขึ้นได้อย่างไร

ข้อบังคับนั้น ๆ กล่าวคือที่จะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีนั้น ต้องเข้าเกณฑ์สองประการ คือความเห็นจริงของประชาชน ทว่าข้อบังคับนั้น ๆ เป็นกฎหมายจารีตประเพณีประการหนึ่ง และรัฐได้ยอมรับบังคับบัญชา ให้เป็นไปตามความคิดเห็นของประชาชนดังกล่าวนอกประการหนึ่ง เมื่อเขาเกณฑ์สองประการดังกล่าว ต้องถือว่าได้เกิดมีกฎหมายจารีตประเพณีขึ้นแล้ว เช่นเราปวดฟันเราก็ไปให้แพทย์ถอนฟันให้เรา เราเสียโลหิตไปบ้าง และเมื่อถอนแล้วเราก็ได้รับความเจ็บปวดบ้าง ก็มีปัญหาคิดเกิดขึ้นว่าแพทย์มีความผิดหรือไม่ ไม่มีกฎหมายตายตัวลักษณะอักษรฉบับใดให้อ่านาญแพทย์ถอนฟันได้ แต่ถ้าแพทย์ถอนฟันที่เจ็บออกโดยความยินยอมของเรา แพทย์ก็ไม่มีความผิด เพราะเป็นความเห็นจริงของประชาชนทั่วไปที่ว่า เรายอมให้แพทย์ถอนฟันเราได้และรัฐก็ยอมรับบังคับบัญชา โดยอนุญาตให้ตั้งร้านทำฟันอยู่โดยทั่วไป ไม่เคยจับกุมแพทย์ทำฟันมาฟ้องร้องในกรณีเช่นนี้เลยซึ่งแสดงว่าได้เข้าเกณฑ์สองประการคือความเห็นจริงของราษฎรประการหนึ่ง และการยอมรับบังคับบัญชาของรัฐให้เป็นไปตามนอกประการหนึ่ง แต่ตรงกันข้าม ถ้าปรากฏว่าเราไม่ยอมให้แพทย์ถอนฟัน เช่นปรากฏว่าฟันซี่ที่เจ็บเป็นฟัน

ถ้า ก.ม. จารัตประเพณีให้อำนาจก็ไม่ผิด

๑๓๗

พันหตุคน ^๕คู่อริของเราต้องมี^๕ความผิด เพราะมี^๕กฎหมาย
อนุญาตให้^๕ทำได้

สรุปความก็คือ แม้จะมีกฎหมายตายตัวอักษรเขาผิด
กับการกระทำอันใดอันหนึ่งไว้ แต่ถ้ามีกฎหมายจารัตประเพณี
ซึ่งเกิดจากความเห็นจริงของราษฎร ประกอบกับการยอมรับ
บังคับบัญชาของรัฐ ยอมให้เรากระทำการนั้นๆ ได้ เราก็ทำ
การนั้นๆ ได้โดยไม่มีผิด ข้อที่ควรสังเกตมีว่า กฎหมาย
จารัตประเพณีนั้น^๕เป็นแต่ให้อำนาจให้เรากระทำการบางอย่างได้
ในบางกรณีเท่านั้น แต่กฎหมายจารัตประเพณีเองจะกำหนด
ความผิดเองไม่ได้ คือได้แต่ในทางเป็นคุณไม่เอาโทษ
กฎหมายจารัตประเพณีจะเอาโทษเราไม่ได้เป็นอันขาด เพราะ
การกระทำอันใดจะผิดอาญาหรือไม่นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราช
อาณาจักรไทยได้บัญญัติไว้ว่า จะต้อง^๕มีกฎหมายที่เป็นตาย
ตัวอักษรซึ่ง^๕ไข้อยู่ในขณะกระทำ^๕บัญญัติว่าการกระทำนั้นๆ
เป็นผิดและกำหนดโทษไว้ด้วย ^{๕๕๔๕}ทั้งนี้เพื่อบังคับ^๕ประณัติ^๕
และเสรีภาพแก่ราษฎร กล่าวคือการกระทำอันใดจะผิดหรือไม่
นั้น^๕แต่^๕แต่^๕กฎหมายตายตัวอักษร ซึ่ง^๕ไข้อยู่ในขณะกระทำ
ว่าจะ^๕บัญญัติ^๕ไว้^๕อย่างไร^๕ใด^๕เขา^๕ผิด^๕ได้^๕หรือไม่ ^{๕๕๕}ทั้ง^๕นี้^๕เพื่อ^๕ให้^๕ราษฎร^๕มี

โอกาสทราบล่วงหน้า และสามารถตรวจสอบคกฏหมายเสีย
 ก่อนที่จะลงมือกระทำว่า มีกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรเอา
 โทษการกระทำนั้นๆ ไว้หรือไม่ ถ้าในขณะที่กระทำไม่มีกฎหมาย
 ลายลักษณ์อักษรเอาโทษไว้แล้วก็ไม่เป็นความผิด ส่วนในกรณี
 ที่มีกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรเอาผิดไว้แล้ว ก็อาจมี
 กฎหมายจารัตประเพณียอมให้ทำได้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้าง
 ต้น การยอมรับรองกฎหมายจารัตประเพณี ทำให้หนักกฎ
 หมายไม่มีความคิดขัดแย้งกับความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป
 จนถึงกับเข้ากันไม่ได้ โดยที่กฎหมายจารัตประเพณีเป็นแต่เพียง
 ความเห็นจริงของราษฎร ประกอบกับการยอมรับบังคับบัญชา
 ของรัฐไม่ได้ขัดแย้งกันทีเดียว จึงอาจเป็นที่สงสัยได้ โดยเหตุนี้
 ในกรณีเป็นที่สงสัย เราก็ไม่ควรคิดว่ามีกฎหมายจารัตประเพณี
 ให้อำนาจแก่เราที่จะกระทำการที่เราคิดจะกระทำและสงสัยว่าผิด
 หรือไม่ เพราะเมื่อไม่เป็นการแน่นอนเช่นนี้แล้วถ้าเราเรียงชน
 กระทำลงไป เราก็กระทำไปด้วยความเล็งภัยของเราเอง และ
 ข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่า นอกจากกฎหมายจารัตประเพณีแล้ว
 ยังมี กฎหมาย ลายลักษณ์อักษร ให้อำนาจให้ทำได้เหมือนกัน
 ซึ่งทำให้เราสามารถจะ ทราบได้ว่าเรา ทำการที่ คิด จะ กระทำได้

ถ้าสงสัยว่าผิดหรือไม่อย่ากระทำลงไป

หรือไม่ ในกรณีเป็นที่สงสัยเรา ก็อาจมา ขอคำแนะนำ จากสำนัก
งานแนะนำทาง กฎหมาย และประណอม ข้อพิพาทที่อาคาร ๘ ถนน
ราชดำเนินได้

ฉันจะขอกล่าวถึงกรณีที่มีกฎหมายตายตัวลักษณะอักษร
ให้อำนาจให้เราทำได้ต่อไป มีกรณีที่กฎหมายตายตัวลักษณะอักษร
ให้อำนาจให้เรากระทำการบางอย่าง ซึ่งในกรณีทั่วไป กฎ
หมายลักษณะอาญาเขาผิดได้ กฎหมายตายตัวลักษณะอักษรที่ให้อำนาจ
ฉันมีอยู่โดยทั่วไป เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา ให้อำนาจแก่ตำรวจและเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง
กฎหมายศุลกากร ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานศุลกากร เป็นต้น หนึ่ง
เราย่อมเห็นได้ว่า กฎหมายย่อมจะให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะใช้อำนาจต่อราษฎร
มากกว่าที่จะให้อำนาจแก่ราษฎรที่จะใช้อำนาจต่อราษฎรด้วยกันเองเป็นธรรมดา เพราะเจ้าพนักงานต้อง
ปฏิบัติราชการซึ่งมีทั้งการคุ้มครอง บังคับ ปราบปรามส่ง-
เคราะห์ อนุเคราะห์ราษฎร จึงจำเป็นอยู่เองที่จะต้องใช้อำนาจ
บางประการที่จะใช้ต่อราษฎร เพื่อปฏิบัติราชการให้ถูกต้องไป
ได้สำเร็จ ฉะนั้นเราจึงพบว่ามักกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงาน
ตำรวจจับกุมผู้ต้องหาว่ากระทำผิด ให้อำนาจเจ้าพนักงานศุล-

๑๘๐ ก.ม. ให้อำนาจเจ้าพนักงานมากกว่าราษฎรธรรมดา

การที่จะตรวจค้นค้นค่าของห้าม หรือต้องเสียภาษีเป็นต้น นอก
จากนัยของมีเจ้าพนักงานไว้บังคับคดี เช่นมีเพศชาติไว้ทำหน้าที่
ที่ประหารชีวิต มีศักดิ์ไว้คุมขังผู้ต้องโทษ เป็นต้น การ
กระทำของเจ้าพนักงานดังกล่าว ถ้าเป็นไปภายในกรอบของ
กฎหมายก็ไม่ผิด ส่วนในกรณีต่างๆ กฎหมายลายลักษณ์อักษร
ให้อำนาจราษฎรใช้อำนาจต่อราษฎรด้วยกันเองนั้น ย่อมมี
กรณีอยู่น้อยเต็มที ซึ่งข้าพเจ้าจะได้กล่าวต่อไปในตอนที่ ๑๘

ในส่วนการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานนั้น จอมพล ป.
พิบูลสงคราม ประธานสภากฎมณฑลแห่งชาติ ได้มอบหมาย
ให้คณะกรรมการสาขาทางนิติธรรมกล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่
ถูกต้องของเจ้าพนักงานที่จะพึงปฏิบัติต่อราษฎรด้วย สำหรับ
เรื่องกฎหมายอาญา ซึ่งคณะกรรมการสาขาทางนิติธรรม
มอบให้ข้าพเจ้าเป็นผู้บรรยายนั้น ก็เป็นเรื่องที่จะต้องกล่าว
ในตอนนี้อีกคือ ในเรื่องที่ว่าถ้าเจ้าพนักงานปฏิบัติในทางที่
เป็นคุณแก่ราษฎร ก็ปฏิบัติได้ทั้งนั้น แม้ไม่มีกฎหมาย
เจ้าพนักงานก็ปฏิบัติได้ ดังเราจะเห็นเจ้าหน้าที่ตำรวจช่วย
เหลือประชาชนอยู่ในขณะนี้ ส่วนในกรณีที่การที่จะปฏิบัติไป
นั้นจะเป็นโทษแก่ราษฎร เจ้าพนักงานจะต้องพิจารณาว่า

ถ้าเป็นคุณแก่ราษฎรแม้ไม่มี ก.ม. ก็ทำได้

๑๘๑

มีกฎหมายตายลักษณะอักษรให้อำนาจเจ้าพนักงานให้กระทำการอย่างนั้นได้บ้างหรือไม่ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะมีข้าราชการบางท่านที่เป็นข้าราชการมาแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และท่านชินต่อความรู้สึกนึกคิดและการปฏิบัติในสมัยนั้น คือไม่ค่อยจะคำนึงถึงกฎหมายเท่าใดนักมักจะทำการอย่างใดโดยหวังประโยชน์ราชการเป็นใหญ่ ซึ่งในสมัยนั้นแม้จะปฏิบัติผิดกฎหมายไปบ้าง ราษฎรก็ไม่กล้าที่จะฟ้องร้องเป็นคดีอาชญาชน และก็ต้องยอมรับว่าท่านกระทำโดยเจตนาดี ครั้นเมื่อได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ข้าราชการคงกล่าวกรู้สึกแต่เพียงว่า เป็นแต่เปลี่ยนผู้บังคับบัญชาจากเสนาบดีมาเป็นรัฐมนตรีภายใต้ความควบคุมของสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น แต่ข้าราชการหาได้เปลี่ยนความรู้สึกนึกคิด และการปฏิบัติของตนต่อราษฎรไม่ ข้าพเจ้าเองยังได้เคยได้ยินข้าราชการบางท่านกล่าวให้ข้าพเจ้าฟังว่า ท่านจะสั่งให้กระทำอะไรสักหน่อย ก็ข้าราชการชั้นผู้น้อยอ้างว่าทำไม่ได้เพราะไม่มีกฎหมายหรือผิดกฎหมาย จนท่านแค้นจะเข็ญ และสั่งไปว่าจะมีกฎหมายหรือไม่ก็ให้ไปทำมาให้ได้ และมีหลายท่านที่แสดง

๑๘๒ เมื่อเปลี่ยนการปกครองก็ต้องเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิด

ความไม่ชอบกฎหมายอย่างออกนอกหน้า ทั้งผิดกับที่ข้าพเจ้า
ได้พบเห็นมาจากประเทศเยอรมัน ซึ่งข้าพเจ้าได้ไปศึกษาตั้ง
แต่ขณะยังใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่ และดู
เหมือนจะประชาธิปไตยยิ่งกว่าประเทศใด ๆ ในภาคพื้นยุโรป
เช่นยอมให้ตั้งพรรคการเมืองที่นิยมเผด็จการได้ เป็นต้น จนมา
ถึงประเทศเยอรมันได้เปลี่ยนมาเป็นการปกครองระบอบเผด็จ
การของพรรคนาซี แต่ไม่ว่าในสมัยใดในประเทศเยอรมัน
ไม่ได้มีการปฏิบัติของเจ้าพนักงานที่ขัดต่อกฎหมาย ดังที่พรรค
การเมืองต้องการก็คืออำนาจในการออกกฎหมาย ฉะนั้นใน
ระบอบเผด็จการเมื่อต้องการใช้อำนาจอย่างไร เขาก็ออกข้อ
บังคับมาในรูปของกฎหมายเหมือนกัน เป็นแต่กฎหมายผู้
เผด็จการหรือรัฐบาลออกกฎหมายได้เองโดยไม่ต้องผ่านรัฐสภา
เท่านั้น กล่าวคือรัฐบาลในระบอบเผด็จการเขาต้องการอำนาจ
ในการออกกฎหมายเท่านั้น เมื่อได้อำนาจในการออกกฎหมาย
แล้ว เขาก็พอใจและต้องการกฎหมายไว้เป็นเครื่องมือสำหรับ
ควบคุมกันเองด้วย คือเขาใช้กฎหมายควบคุมเจ้าพนักงาน
ของเขา ฉะนั้นเขาจึงสามารถทราบได้ว่าเจ้าพนักงานของเขา

การปกครองรัฐต้องการใช้ ก.ม. ควบคุมเจ้าพนักงาน ๑๘๓

ปฏิบัติไปโดยชอบหรือไม่ คือถ้าเจ้าพนักงานทำผิดกฎหมายก็ถือว่าทำไม่ชอบ เมื่อประเทศไทยเราได้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแล้ว เจ้าพนักงานของรัฐจึงต้องเปลี่ยนความคิดเห็นและการปฏิบัติของตนเอง คือ การทำคนให้เป็นนักประชาธิปไตย ยอมรับนับถือกฎหมายซึ่งเป็นเจตน์จำนงของราษฎร ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ คือ ใช้อำนาจแก่ราษฎรเฉพาะในกรณีที่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรให้อำนาจไว้โดยตรงเท่านั้น ก่อนหน้าเจ้าพนักงานจะกระทำการอันใดลงไป เจ้าพนักงานต้องตรวจดูกฎหมายเสียก่อนว่าทำได้หรือไม่ มิฉะนั้นเจ้าพนักงานจะต้องเสียหายโดยอาจถูกศาลลงโทษฐานทำให้เสื่อมเสียอริสภาพ ทั้งนี้แต่คงว่าการปฏิบัติระบอบการปกครองอย่างเดียว โดยไม่มีการปฏิบัติควบคู่กันด้วยนั้น ย่อมเป็นการปฏิบัติที่ไร้ความหมาย เพราะจะได้ไปแต่เพียงรูปร่างไม่ได้เนื้อแท้เป็นแก่นสาร เมื่อเราเปลี่ยนมาปกครองระบอบประชาธิปไตย เจ้าพนักงานของรัฐก็ต้องปฏิบัติตนเองให้เป็นนักประชาธิปไตย โดยปฏิบัติตนให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งให้สิทธิ

๑๘๔ เจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยผิด ก.ม. เป็นผิดอาญา

และเสรีภาพแก่ราษฎรไว้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย ซึ่งหมายความว่าต้องถือว่าราษฎรย่อมมีสิทธิและเสรีภาพโดยไม่จำกัดขอบเขต การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของราษฎรจะกระทำได้อีกโดยบัญญัติเป็นกฎหมายให้อำนาจไว้ ฉะนั้นเจ้าพนักงานจะกระทำการอื่นใดอันเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของราษฎร ก็ต้องมีกฎหมายตายตัวชัดเจนอักษรอนุญาตให้เจ้าพนักงานทำได้ เช่นคำสั่งจับกุมหรือค้นตัวราษฎร ก็ต้องมีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจให้ตำรวจจับหรือค้นตัวราษฎรได้ ทั้งนี้หมายความว่าเจ้าพนักงานจะต้องศึกษาค้นคว้ากฎหมายที่ตนต้องใช้ในการที่จะใช้อำนาจต่อราษฎร คือ กระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของเราราชกรอยู่เสมอ ว่าการกระทำอันใดตามกฎหมายเจ้าพนักงานทำได้ การกระทำอันใดตามกฎหมายเจ้าพนักงานทำไม่ได้ ถ้าเจ้าพนักงานทุกคนคิดถึงกฎหมายเสียก่อนที่จะปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดกับราษฎร คือ จะกระทำการกระทบกระทั่งสิทธิและเสรีภาพของราษฎร ก็ต่อเมื่อกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้โดยตรง เจ้าพนักงานก็จะไม่ประพฤติผิดกฎหมาย และจะไม่ถูกฟ้องร้องและรับโทษฐานทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

ตอนที่ ๑๘

(วันศุกร์ที่ ๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่แล้วมาข้าพเจ้าได้กล่าวถึง ในการที่เราจะปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีของชาตินั้นเราไม่แต่จะต้องรู้ว่าการกระทำอันใดทำไปแล้วจะผิดกฎหมาย แต่เราควรจะต้องรู้ด้วยว่า การกระทำอันใดทำไปแล้วไม่ผิดกฎหมาย โดยกฎหมายให้อำนาจให้เรากระทำการนั้นๆได้ ทั้งนี้เพราะการกระทำที่กฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ นั้น ถ้าหากมีบางกรณีกฎหมายอนุญาตให้ทำได้ ผู้กระทำก็ไม่ผิด และกฎหมายท่อนุญาตให้ทำได้นั้น อาจเป็นกฎหมายจารตประเพณีก็ได้ หรืออาจเป็นกฎหมายตายลักษณะอักษรก็ได้ กรณีที่กฎหมายจารตประเพณีให้อำนาจให้ทำได้นั้น ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วโดยละเอียด ยังคงเหลือกฎหมายที่เป็นลักษณะอักษร ซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวไว้บ้างแล้วในคราวก่อน คือข้าพเจ้าได้กล่าวถึง กฎหมายที่เป็นลักษณะอักษร ย่อมจะให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะใช้อำนาจแก่ราษฎร มากกว่าที่จะให้ราษฎรใช้อำนาจต่อราษฎรด้วยกัน

เองเป็นธรรมดา เพราะเจ้าพนักงานย่อมอำนาจหน้าที่บังคับ
ทุกสิ่งบำรุงสุข ดังเคราะห์ที่ นอกเคราะห์ที่แก่ราษฎรหลายอย่างหลาย
ประการ จึงจำต้องมีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะใช้
อำนาจแก่ราษฎรบางประการ เพื่อให้เจ้าพนักงานปฏิบัติตาม
หน้าที่ได้โดยสะดวก ส่วนกรณีกฎหมายลักษณะอาญาให้
อำนาจราษฎรที่จะใช้อำนาจต่อกันและกันเองนั้นย่อมมีลักษณะ
เป็นข้อยกเว้นเท่านั้น

ในที่สุดข้าพเจ้าได้แยกการกระทำของเจ้าพนักงานไว้ว่า
ถ้าเจ้าพนักงานกระทำการอันใดที่เป็นคุณประโยชน์แก่ราษฎร
เช่นตำรวจทำการช่วยเหลือราษฎรยอกถอน เช่นพาเด็ก
เดินข้ามถนน เพื่อความปลอดภัยบ้าง ตกเดือนเจ้าของบ้านที่
เผดอบเปิดประตูหน้าต่างทิ้งไว้ในยามค่ำคืน เพื่อป้องกันโจรผู้ร้าย
บ้าง เจ้าหน้าทกรมประชาสงเคราะห์เอาผ้าห่มหนาวออกแจก
จ่ายแก่ราษฎรที่ขัดสนในฤดูหนาวบ้าง การกระทำของเจ้าพนักงาน
อันเป็นคุณประโยชน์แก่ราษฎรดังกล่าวนี้ แม้ไม่มีกฎหมายเจ้า
พนักงานก็มีอำนาจทำได้ ในขณะที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่
ความเป็นรัฐสวัสดิภาพสังคมนี้ เจ้าพนักงานของรัฐบาดย่อมมี
ภาระกิจที่จะปฏิบัติเพิ่มขึ้น กล่าวคือต้องทำการมากหลายอัน

การกระทำที่เป็นคุณแก่ราษฎรไม่มี ก.ม. ก็ทำได้ ๑๘๓

เป็นการช่วยเหลือราษฎรซึ่งมีฐานะยากจนหรืออ่อนแอกว่า ในทางเศรษฐกิจ เช่นเวตาเกิดภัยพิบัติสาธารณชนเช่นวาตภัย หรือภัยอื่นเกิดแต่ลมได้ฝน รัฐบาลก็ตั้งคณะกรรมการพิเศษไปช่วยเหลือราษฎรในกรณีที่ไม่เป็นภัยอันมีขนาดรุนแรงเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ก็ไปช่วยเหลือราษฎร เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนตามสมควร นอกจากนี้ยังมีการจัดอาคารสงเคราะห์การจตุรทิศในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายไปพดางก่อน ถ้าท่านเบียดคกฎหมายตายดักษณอักษร จะเห็นว่าไม่มีกฎหมายฉบับใด กล่าวถึงการช่วยเหลือประชาชนในกรณีดังกล่าวมานี้เลย แต่เจ้าพนักงานของรัฐก็ทำได้เสมอ เพราะทำไปแล้วย่อมเป็นคุณเป็นประโยชน์แก่ราษฎรฝ่ายเดียว ส่วนในกรณีทำการกระทำของเจ้าพนักงาน ถ้าทำไปแล้วจะเกิดโทษแก่ราษฎร กล่าวคือจะมีผลเป็นการตดดีทชและเลวร้ายของราษฎรหรือทำให้ราษฎรเสียหายนั้นข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า เจ้าพนักงานจะทำได้ก็เฉพาะ ต่อเมื่อมีกฎหมายที่เป็นตายดักษณอักษร บัญญัติให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้นและหลักข้อเองทำให้การปฏิบัติราชการได้เรียบร้อยบ้าง เจ้าพนักงานบางคนก็หวังดีต่อราชการก็ไม่อาจปฏิบัติราชการให้ถูกต้องไปได้ เพราะไม่มีกฎ-

หมายให้อำนาจไว้เพียงพอ และทำให้เกิดความรำลึกไม่ชอบ
กฎหมายบ้างหัดก่เดียงกฎหมายโดยแต่งขึ้นข้อเท็จจริงให้เกิด
ขึ้น เพื่อให้ดูประหนึ่งเขาเกณฑ์ทุกกฎหมายที่เป็นตายตงษณ
อักษรให้อำนาจไว้บ้าง ในกรณีที่เจ้าพนักงานหัดก่เดียงกฎหมาย
ดังกล่าวนี้ เจ้าพนักงานยอมกระทำโดยการเลี้ยงภยของตนเอง
กล่าวคือถ้าความจริงปรากฏขึ้นว่า เจ้าพนักงานกระทำไปโดย
ปราศจากอำนาจอันเป็นการคตติธิและเลวภาพของราษฎร
อย่างน้อยเจ้าพนักงานก็มีผิดอาญาฐานทำให้เสื่อมเสียอศรภาพ
แต่ถ้าการกระทำนั้นเป็นผิดรุนแรงกว่านั้นเจ้าพนักงานก็อาจต้อง
รับโทษอันหนักกว่านั้นอีก ฉะนั้นเมื่อเจ้าพนักงานเห็นว่าการ
ปฏิบัติราชการจะมีผลกระทบกระทั่งตติธิและเลวภาพของราษฎร
โดยปราศจากอำนาจตามกฎหมาย เจ้าพนักงานจึงไม่ควรฝืนกระ
ทำโดยผิดกฎหมายแต่ควรจจะรายงานขึ้นไปตามลำดับชั้น เพื่อ
ขอให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่
ราชการนั้นโดยที่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐบา
ดยอมอยู่ในฐานะควบคุมตติงข้างมากในรัฐสภา ฉะนั้นรัฐบา
ดยอมสามารถที่จะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่จะให้อำนาจเจ้าพนักงาน
ปฏิบัติราชการได้โดยปราศจากอุปสรรค ถ้าหากการแก้ไข

รัฐธรรมนูญไว้เพื่อจำกัดอำนาจรัฐ

เพิ่มเติมกฎหมายนั้นจะเป็นไปด้วยเหตุอันสมควร ข้อที่ควรระวัง
คือ การที่เราเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณา
ญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ก็เพื่อ
จะจำกัดอำนาจของรัฐคือไม่ยอมให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็น
การกระทบกระทั่งสิทธิและเสรีภาพของราษฎรตามอำเภอใจ
การที่คองมีรัฐธรรมนูญไว้ ก็เพื่อจะแสดงว่าอำนาจของรัฐต้อง
ถูกจำกัดและแสดงว่าต่อไป การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ
ราษฎรจะกระทำได้โดยความเห็นชอบของราษฎรเอง คือโดย
รัฐสภาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนราษฎร ให้คำแนะนำและยินยอม
ให้บัญญัติเป็นกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพเช่นว่านั้นเท่านั้น
ซึ่งแสดงว่าต้องเป็นกรณีที่ราษฎรเขาพิจารณาแล้วเห็นสมควร
ที่จะให้ตัดสิทธิและเสรีภาพของเขาเองได้ และถ้าไม่มีกฎหมาย
ให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐห้ามอำนาจกระทำการอันใดอัน
เป็นการตัดสิทธิและเสรีภาพของราษฎรไม่ หรือจะกล่าวอีกอย่าง
ก็คือ ก่อนหน้าที่เจ้าพนักงานจะกระทำการใด ๆ ลงไปนั้นจะเป็น
การตัดสิทธิและเสรีภาพของราษฎรแล้ว เจ้าพนักงานจะต้องคิด
เสียล่วงหน้าชนหนึ่งก่อนว่าตนไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้แล้วค่อย
ไปพิจารณาว่า ในกรณีเฉพาะหน้านั้นเขาเกณฑ์กฎหมายให้

๑๕๐ จะตัดหรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ต่อเมื่อมี ก.ม.

อำนาจไว้โดยเฉพาะหรือไม่ ฉะนั้นจึงเป็นข้อสำคัญของเจ้าพนักงานที่จะต้องศึกษาให้รูกฎหมายที่เกี่ยวกับการทบทวนหน้าที่ต้องปฏิบัติ เพราะถ้าปฏิบัติไปโดยเข้าใจกฎหมายผิด คือตามกฎหมายเจ้าพนักงานไม่มีอำนาจทำได้ แต่เจ้าพนักงานเข้าใจกฎหมายผิดไปว่าตนมีอำนาจทำได้ กฎหมายก็ไม่ยอมให้แก้ดวงนั้นเป็นเหตุท้วง ๆ ไปของกฎหมายลักษณะอาญา ไม่ว่าจะเจ้าพนักงานหรือราษฎรธรรมดาว่าผู้กระทำความผิดไม่รูกฎหมายจะอ้างว่าตนไม่รูกฎหมายเพื่อเป็นข้อต่อสู้ว่าให้พ้นผิด มิได้เถียงเป็นอันขาด เพราะถ้ากฎหมายยอมให้แก้ดวงอย่างใด ทุกคนก็จะแก้ดวงอย่างนั้นหมด ข้อควรสังเกตมีว่าการที่เจ้าพนักงานจะสนใจว่ามิรูกฎหมายให้อำนาจที่จะปฏิบัติกรอย่างใดเป็นสิ่งสำคัญมากเช่น พดตำรวจต้องทราบว่าการณ์ใดบ้างตนจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ การณ์ใดบ้างตนต้องมีหมายจับจึงจะจับได้ เพราะถ้าจับบุคคลไปโดยปราศจากอำนาจ ก็ต้องรับโทษฐานทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงดังได้กล่าวมาแล้ว และนอกจากนั้นผู้ต่อสู้หรือขัดขวางการจับกุมของพดตำรวจที่กระทำการโดยปราศจากอำนาจดังกล่าว ห้ามความผิดฐานต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงานไม่ ตรงกันข้ามราษฎรสามัญไม่ต้องทนทานต่อการกระทำที่ผิด

แก้ตัวว่ากระทำผิดโดยไม่รู้ ก.ม. ไม่ได้

๑๕๑

กฎหมายของเจ้าพนักงานเลย เขาอาจต่อสู้ซึ่งตามกฎหมาย
เป็นการป้องกันตัวได้โดยไม่ผิดต่อกฎหมาย

ถ้าเจ้าพนักงานปฏิบัติการอันเป็นการกระทบกระทั่งสิทธิ
และเสรีภาพ ของราษฎร เฉพาะกรณีตามกฎหมายให้อำนาจไว้
ราษฎรก็ได้รับความร่วมมือเป็นสุข เพราะเป็นการใช้กฎหมาย
เป็นหลักในการปกครอง หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือเป็น
การปกครองของกฎหมาย ไม่ใช่การปกครองของบุคคลอัน
อาจใช้อำนาจตามอำเภอใจนั่นเอง

อย่างไรก็ดี จอมพล ป. พิบิตสงคราม ประธานสภา
วัฒนธรรมแห่งชาติ ยังเห็นต่อไปว่า เจ้าพนักงานไม่ควร
แต่จะปฏิบัติการโดยไม่ผิดกฎหมายเท่านั้น แต่เจ้าพนักงานจะ
ต้องใช้กฎหมายให้สอดคล้องต้องด้วยวัฒนธรรมอีกด้วย คือแม้
จะเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานมีอำนาจทำได้ แต่การที่คิดจะทำไปนั้น
เป็นการเบียดเบียนผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน โดยไม่จำเป็น
เจ้าพนักงานก็ไม่ควรจะทำ ทั้งนี้ข้าพเจ้าเข้าใจว่าประธานสภา
วัฒนธรรมแห่งชาติ ท่านหมายความว่าถึงกรณีตามกฎหมายให้
อำนาจเจ้าพนักงานไว้ ที่จะกระทำการอันเป็นการกระทบกระทั่ง
สิทธิและเสรีภาพได้ แต่ให้อยู่ในดุลยพินิจ ของเจ้าพนักงานใน

กรณีเช่นว่านเรื่องใดที่ไม่ควรใช้อำนาจก็อย่าใช้อำนาจเรื่องใด
 ที่ควรใช้อำนาจแต่บ่อยก็ใช้แต่บ่อย และต้องใช้ให้ถูกกาละเทศะ
 ด้วย เช่นคำวินิจฉัยหมายจับไปจับกุมผู้ต้องหา ถ้าพบผู้ต้องหา
 กำลังจะรตนาศพบิดาอยู่ ถ้าไม่ขอโทษหาว่าเกรงว่าเขาจะหลบ
 หลีกก็ควรจะยอมให้เขารตนาศพบิดาของเขาเสียก่อน จึงค่อยจับ
 กุมเอาตัวไป คือถ้าจะเลือกกระหว่างการใช้อำนาจอันทำให้เจ้า
 พนักงานได้รับความสลดอก และการไม่ใช้อำนาจ แต่เจ้าพนักงาน
 ได้รับความลำบากบ้างเล็กน้อย แต่ได้ผลในทางราชการ
 เท่ากัน ข้าพเจ้าคิดว่าเจ้าพนักงานควรจะเป็นฝ่ายยอมรับความ
 ลำบากมากกว่า ทงหนักด้วยโดยสรุปก็คือ เจ้าพนักงานไม่
 แต่จะใช้อำนาจเท่าที่กฎหมายให้ไว้เท่านั้น แต่จะต้องใช้อำนาจ
 ให้สอดคล้องต้องด้วยวัฒนธรรมทางเนติธรรมอีกด้วย

ข้าพเจ้าขอจบบทความนี้ด้วยความหวังว่า เจ้าพนักงาน
 จะสนใจศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน และก่อน
 จะใช้อำนาจอันเป็นการกระทบกระทั่งสิทธิ และเสรีภาพของ
 ราษฎร ต้องแน่ใจว่ามีกฎหมายให้อำนาจให้ตนกระทำเช่น
 นั้นได้

เจ้าพนักงานควรวินิจฉัยให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ๑๕๓

ตอนที่ ๑๙

(วันศุกร์ที่ ๑๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่แล้วมาข้าพเจ้าได้กล่าวว่าการกระทำผิดที่เป็น
กฎหมายนั้น อาจมีกฎหมายจารีตประเพณีหรือกฎหมาย
ตายตัวลักษณะอื่นให้อำนาจให้ทำได้ในบางกรณี และในกรณี
ดังกล่าว การกระทำที่ไม่เป็นผิดกฎหมาย และเป็นที่ยอมรับ
ในตัวเองว่า กฎหมายยอมให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานที่จะใช้
อำนาจแก่ราษฎร มากกว่าที่จะให้ราษฎร ใช้อำนาจต่อราษฎร
ด้วยกันเป็นธรรมดา สำหรับการกระทำของเจ้าพนักงานนั้นต้อง
แยกออกเป็นสองประเภทคือประเภทหนึ่งได้แก่การกระทำที่เป็น
ประโยชน์แก่ราษฎร การกระทำของเจ้าพนักงานประเภท
แม้จะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ เจ้าพนักงานก็มีอำนาจทำได้
และเจ้าพนักงานก็กระทำอยู่เสมอๆ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่
ตำรวจช่วยเหลือประชาชนอยู่ในขณะนั้น เช่นช่วยเหลือรถยนต์
ที่เครื่องดับไฟพ่นทกติดขวาง ช่วยเตือนเจ้าของบ้านให้ปิดประตู
หน้าต่างเพื่อบ่งกันโจรกรรมมาตาเหล่านี้ เป็นต้น ซึ่งแม้จะไม่มี
กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของตำรวจๆ ก็กระทำ

ได้ เพราะทำไปแล้วเป็นคนแก่ราษฎร ส่วนการกระทำของ
 เจ้าพนักงานอีกประเภทหนึ่งนั้นได้แก่การกระทำ ซึ่งกระทำไป
 แล้วเป็นโทษแก่ราษฎร กล่าวคือเป็นการคัดสิทธิและเสรีภาพ
 ของราษฎร หรือกระทำให้ราษฎรเสียหาย การกระทำเช่นนี้ต้อง
 มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานจึงจะกระทำการนั้นๆ ได้ ทั้ง
 นี้เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ให้สิทธิ และ
 เสรีภาพของบุคคลไว้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย ซึ่งหมายความว่า
 ถ้าไม่มีกฎหมายใดมาตัดทอนสิทธิและเสรีภาพของราษฎรโดย
 ให้เจ้าพนักงานหรือราษฎรด้วยกันเข้ามาจำกัดตายสิทธิและเสรี-
 ภาพดังกล่าวได้ในบางกรณีแล้ว ต้องถือว่าบุคคลมีสิทธิและ
 เสรีภาพโดยไม่มีขอบเขต เช่นท่านมีเสรีภาพในการพูด ท่าน
 จะพูดหรือไม่พูดก็ได้ และถ้าท่านจะพูดท่านย่อมจะพูดเรื่อง
 ใดก็ได้เว้นแต่เมื่อท่านพูดไปแล้วจะเป็นผิดกฎหมาย เช่นหมิ่น
 ประมาทผู้อื่น หรือยุยงให้บุคคลอื่นเป็นกบฏ เป็นต้น ทั้งนี้
 จะมีการจำกัดตายเสรีภาพของบุคคลอย่างไร ก็ต้องออก
 กฎหมายให้อำนาจออกชั้นหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากประมวล
 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ให้พนักงานสอบสวน
 ออกหมายเรียก ให้บุคคลผู้รู้เห็น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีอาญา

การกระทำที่เป็นโทษต้องมี ก.ม. ให้อำนาจจึงทำได้ ๑๕๕

ไปเบียดความเป็นต้น ในกรณีดังกล่าว เสรีภาพที่จะไม่
พูด ของบุคคลที่ใด หมายความว่าเรียกตัวไปให้การก็เป็นอันถกกระ
ทบกระเทือน คือบุคคลนั้นจะต้องมาให้การต่อหน้าพนักงาน
สอบสวนตามความสัตย์จริง เมื่อตามรัฐธรรมนูญสิทธิ
และเสรีภาพของบุคคลเป็นอันไม่มีขอบเขต จะตกตายกระ
ทบกระทั่งได้ในเมื่อกฎหมายให้อำนาจให้ตกตายได้ ฉะนั้น
ข้าพเจ้าจึงได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า ก่อนที่เจ้าพนักงานจะ
กระทำการ อันมีผลเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ
ของราษฎรนั้น เจ้าพนักงานต้องระตถถึงกฎหมายเสียก่อน คือ
เมื่อมีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานจึงจะกระทำได้ และถ้า
กฎหมายให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยกำหนดแบบพิธีไว้ เช่น
ในกรณีที่ต้องมีหมายจับหรือหมายค้นตัวบุคคล เจ้าพนักงาน
ก็ต้องปฏิบัติตามแบบพิธี คือต้องมีหมายจับหรือหมายค้นจึง
จะกระทำการเช่นนั้นได้ ถ้าไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบพิธี
ก็ถือว่าปฏิบัติไปโดยไม่มีอำนาจ และอาจได้รับโทษฐานทำ
ให้เสื่อมเสียอิสรภาพได้ ถ้าหากเจ้าพนักงานจะไม่ได้กระทำ
ความผิดอย่างอื่นที่รุนแรงกว่า การที่กฎหมายกำหนดให้มีแบบ
พิธี เช่นหมายค้น หมายจับ สำหรับกรณีเจ้าพนักงานจะพึง

๑๕๖ จะกล่ากลายสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้ต่อเมื่อมี ก.ม.

ใช้อำนาจนั้น ก็เพื่อให้การกีดกตลายสิทธิและเสรีภาพของราษฎรได้รับการวินิจฉัยจากเจ้าพนักงานชั้นผู้ใหญ่ผู้ออกหมายว่าสมควรจะใช้อำนาจนั้น ๆ หรือไม่ เป็นการกีดกตรับรองป้องกันมิให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจแก่ราษฎรตามความพอใจ เมื่อกฎหมายบัญญัติว่าการใช้อำนาจอาจใช้โดยไม่มีพืชม้าง เช่น ในบางกรณีตำรวจจับตัวบุคคลได้โดย ไม่ต้องมีหมายจับ ในบางกรณีต้องมีแบบพืชม้าง เช่น ต้องมีหมายจับบ้าง ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะต้องชวนชวยหาความรู้ ในวิชากฎหมายกตาดวคือ เจ้าพนักงานทมหหน้าทปฏิบัติกรอย่างใด ต้องศึกษากฎหมายและต้องคอยคิดตามกฎหมายอยู่เสมอ เพราะอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนั้น ๆ ในเวลาต่อมาได้ ในเมื่อปรากฏว่ากฎหมายยังไม่เหมาะสม ในเรื่องนประเทศเยอรมันมีวิธีปฏิบัติที่ค้อยอย่างหนึ่งกตาดวคือ เมื่อมีกฎหมายใหม่ออกมาผู้บังคับบัญชาเขาพิจารณาว่า กฎหมายนั้นเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยราชการที่เขาบังคับบัญชาหรือไม่ ถ้าเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของหน่วยราชการของเขา ๆ ก็วางระเบียบปฏิบัติกฎหมายนั้นเป็นรายละเอียด พร้อมกับดวยอธิบายชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติบังคับบัญชาเข้าใจกฎหมาย เจ้าพนักงานของเขาจึงมัก

เจ้าพนักงานต้องศึกษา ก.ม. ที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ๑๕๗

จะปฏิบัติราชการโดยไม่ผิดกฎหมาย สำหรับประเทศไทย
ยังไม่มึระเบียบปฏิบัติเช่น ราชการต้องดูราชกิจจานุเบกษา
เอาเอง ต้องทำความเข้าใจกันเอาเอง การปฏิบัติจึงลุ่มๆ
ดอนๆ ไม่เหมือนกัน แต่กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม กฎหมาย
ไม่ยอมให้บุคคลใด ๆ ไม่ดูว่าจะเป็นเจ้าพนักงานหรือราษฎร
แก่ว่าไม่รู้กฎหมาย ฉะนั้นเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติราชการ
โดยไม่รู้กฎหมาย เจ้าพนักงานนั้นก็จะกระทำโดยเสียงภัย
ของตนเอง เพราะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
คำยุติธรรมเป็นฝ่ายควบคุมการกระทำของเจ้าพนักงานฝ่าย
บริหาร คือถ้าเจ้าพนักงานกระทำผิดกฎหมายบ้านเมือง เมื่อ
ราษฎรฟ้องร้องคำยุติธรรมก็ลงโทษเจ้าพนักงาน นอกจากนี้
เจ้าพนักงานจะไปอ้างต่อคำยุติธรรมว่า ตนปฏิบัติตามคำสั่งผู้
บังคับบัญชาเพื่อแก้ตัวให้พ้นผิดก็ทำได้ยาก เพราะกฎหมาย
ลักษณะอาญาได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้เข้มงวดมาก ซึ่ง
ข้าพเจ้าจะได้กล่าวต่อไปในวันนี้ แต่ก่อนที่ข้าพเจ้าจะได้กล่าวถึง
เรื่องนขาพเจ้าขอเน้นถึงความเห็นของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม

๑๕๘ เจ้าพนักงานปฏิบัติราชการโดยไม่รู้ ก.ม. แก่ตัวไม่ได้

ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติออกครั้งหนึ่ง คือท่านประธาน
สภาวัฒนธรรมแห่งชาติท่านเห็นว่า เพียงแต่บุคคลจะปฏิบัติตน
ไม่ให้ผิดกฎหมายยังไม่เป็นการเพียงพอ บุคคลจะต้องใช้
กฎหมายให้สอดคล้องต้องด้วยวัฒนธรรมทางเนติธรรมอีกด้วย
กล่าวคือต้องใช้กฎหมายไม่ให้เป็นการ เมียดเมียด หรือ ทำให้ ผู้
อื่นเดือดร้อนโดยไม่จำเป็น ความเห็นของท่านประธานสภา
วัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นสิ่งที่ประชาชนควรจะสนับสนุน
เพราะกฎหมายนับบัญญัติไว้สำหรับกรณีทั่วไป จึงมีกรณี
ที่กฎหมายไม่สามารถจะบัญญัติไว้ให้ชัดเจนแน่นอน กฎหมาย
จึงได้ให้อำนาจไว้แก่เจ้าพนักงานหรือเอกชน แต่ปล่อยให้
การใช้อำนาจอยู่ในดุลยพินิจของเจ้าพนักงานหรือเอกชนที่จะ
ใช้อำนาจก็ได้หรือไม่ใช้อำนาจก็ได้ตามควรแก่กรณี โดยเหตุ
นี้ในตอนแรกที่มาเข้าพบเจ้าจึงได้กล่าวว่าก่อนจะใช้อำนาจ เจ้า
พนักงานจะต้องพิจารณาเสียก่อน คือ ถ้าไม่ควรถึงกับต้องใช้
อำนาจแล้วก็อย่าใช้อำนาจ เรื่องใดถ้าควรใช้แต่หน่วยก็ใช้
อำนาจแต่หน่วย และถ้าจะเลิกเอาระหว่างการใช้อำนาจแล้ว
เจ้าพนักงานจะได้รับความสะดอกกับการไม่ใช้อำนาจ แต่เจ้า

เจ้าพนักงานไม่ควรใช้อำนาจนอกจากจำเป็นจริงๆ ๑๕๕

พนักงานตำรวจบ้างถ้าได้ผลแก่ราชการเท่านั้น เจ้าพนักงานควรจะต้องเลือกเอาทางที่ได้รับความลำบากบ้างดีกว่าที่จะใช้อำนาจซึ่งทำให้เจ้าพนักงานสะดอก แต่เป็นทางให้ราษฎรเดือดร้อนและเรื่องใดที่เจ้าพนักงานอาจออกไปหาราษฎรได้ก็ควรออกไปดีกว่าที่จะให้ราษฎรเข้ามาหาเจ้าพนักงาน และเมื่อพูดถึงอำนาจแล้ว ข้าพเจ้าขอกล่าวเพิ่มเติมด้วยว่า เวลานี้หมดสมัยแล้วที่บุคคลประสงค์จะได้อำนาจมาเพื่อตนเองเพื่อจะได้มีวาสนาเป็นใหญ่เป็นโต อำนาจไม่ใช่สิ่งที่ดี อำนาจเป็นแค่สิ่งที่จะจำเป็นต้องมี เพราะในการปกครองคนหมู่มากด้วยกัน ก็จะต้องมีอำนาจเพื่อให้บุคคลต่างๆ ประพฤติตนโดยระเบียบเรียบร้อยเสียสละ และร่วมมือกันเพื่อความวัฒนาถาวรของประเทศชาติ เพราะเมื่อมีคนมากด้วยกัน ก็ต้องมีคนดีบางคนเดี๋ยวเป็นธรรมดา จึงต้องมีกฎหมายยอมให้ใช้อำนาจแก่คนที่เดี๋ยวนี้เนื่องจากความจำเป็นดังกล่าวแล้ว หรือจะพูดออกอย่างหนึ่งก็คือว่า เวลานี้หมดสมัยที่จะพูดกันถึงเรื่องอำนาจ เขาพูดกันแต่หน้าที่หรือภารกิจที่จะให้ประชากรราษฎรได้รับความดีความชอบตามควรแก่สภาพ ขอให้ดูพระมหากษัตริย์เป็นตัวอย่าง ใน

สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชพระบรมเดชานุภาพย่อมเป็นต้นพื้น
 ไม่มีจำกัด แต่เมื่อได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นพระมหากษัตริย์
 ภายใต้รัฐธรรมนูญ พระราชอำนาจย่อมน้อยลงเป็นธรรมดา
 แต่ในทางกลับกันความจงรักภักดีได้เพิ่มทอขึ้น เพราะปวง
 ขนรูู้สึกว่าพระมหากษัตริย์นั้นมีได้ทรงใช้พระราชอำนาจเพื่อ
 พระองค์เอง เป็นแต่ประกอบพระราชกรณียกิจเพื่อราษฎร
 และโดยเห็นแก่ราษฎรเท่านั้น กล่าวคือทรงจัดรัฐกิจต่าง ๆ
 ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ตามเจตน์จำนงของราษฎรอัน
 แดงออกโดยทางรัฐสภา เป็นเหตุให้ราษฎรดำเนินในพระ
 มหากรณาธิคุณที่แผ่ไพศาลซึ่งปกเกล้าให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข
 จึงเป็นการเพิ่มความจงรักภักดีมากกว่าพระมหากษัตริย์ในสมัย
 สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสียอีก ฉะนั้นเจ้าพนักงานซึ่งเป็นมือ
 ของพระมหากษัตริย์ไม่ควรคิดถึงอำนาจ แต่ควรคิดไปในทาง
 ที่ว่าเป็นภารกิจหรือหน้าที่ที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุขต่อราษฎร
 ทั้งนี้โดยใช้อำนาจต่อเมื่อมีกฎหมาย และใช้อำนาจให้สอดคล้อง
 ต้องด้วยวัฒนธรรม เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงวางพระองค์
 ให้เป็นที่เคารพรักของประชาราษฎร เจ้าพนักงานซึ่งเป็น

ใช้อำนาจต่อเมื่อมี ก.ม. และสอดคล้องวัฒนธรรม ๒๐๑

มือของพระมหากษัตริย์ กตองวางตัวให้เป็นที่รักของประชาราษฎร์เช่นเดียวกันด้วย คือเจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติตนเองให้เหมาะสมกับระบอบการปกครองของประเทศ เมื่อเราเปลี่ยนมาสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย เจ้าพนักงานก็ต้องรู้สึกว่าคุณต้องเป็นผู้รับใช้ประชาชน ไม่ใช่กดขี่ประชาชนทั้งนั้น ต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องต้องด้วยกฎหมายและวัฒนธรรมดังกล่าวแล้ว การปกครองให้เกิดความเคารพรักย่อมเกิดผลดีแก่ราษฎร อย่างข้าพเจ้าเองถ้าผู้ใดมาบังคับให้ข้าพเจ้ามากระทำการอย่างใดโดยข้าพเจ้าไม่เต็มใจ ถ้างานนั้นเป็นงานในทางคนภาพ งานที่ข้าพเจ้าทำก็จะไม่เกิดผลดีอย่างแน่ ๆ เพราะข้าพเจ้าไม่มีจิตใจทำเสียแล้ว แต่ถ้าข้าพเจ้ากระทำด้วยความรัก งานก็ย่อมเป็นผลดีเป็นขรรคมดา ฉะนั้นถ้าเจ้าพนักงานวางตนให้ถูกต้องให้เป็นที่รักของราษฎรที่ดีก็จะได้รับความร่วมมือกับราษฎร ราชการก็จะดีด้วยโดยสะดวก

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงกรณีการที่ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายต่อไป กฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติว่าถ้าผู้บังคับบัญชาออกคำสั่งให้เจ้าพนักงานปฏิบัติการใด ๆ อันเป็นคำสั่งที่

ผิดกฎหมาย แต่เจ้าพนักงานได้กระทำไปโดยเชื่อว่าถ้าคำสั่ง
 นั้นถูกกฎหมาย และการเชื่อเช่นนั้นไปโดยไม่มีเหตุผลสมควร
 กฎหมายก็ยกโทษให้ ทั้งนี้จะต้องปรากฏว่า

๑. มีฐานะการบังคับบัญชาระหว่างผู้ออกคำสั่งกับผู้
 ปฏิบัติตามคำสั่ง เช่นนายทหาร และพลทหาร นายตำรวจ
 และพลตำรวจ

๒. เจ้าพนักงานเชื่อว่าคำสั่งนั้นชอบด้วยกฎหมาย เช่น
 ในเวลาประกาศใช้กฎอัยการศึก นายทหารสั่งพลทหารว่าถ้า
 ใครเดินผ่านกรมกองในเวลากลางคืน ถ้ามือไม่บอกให้ยิงได้
 พลทหารเชื่อว่านายทหารมีอำนาจสั่งได้ จึงยิงคนตามคำสั่งและ

๓. ทเชื่อหนักโดยมีเหตุผลสมควรเชื่อ เช่นเวลาประกาศ
 กฎอัยการศึก ทหารต้องคิดว่านายทหารผู้บังคับบัญชาของตน
 มีอำนาจเป็นธรรมดา

ในกรณีเข้าเกณฑ์ตามประกาศดังกล่าวนี้ กฎหมาย
 ก็ยกโทษให้เจ้าพนักงาน คงเอาผิดแก่ผู้บังคับบัญชาที่สั่งไป
 โดยไม่มีอำนาจ

จะเห็นว่ากฎหมายลักษณะอาญาวางกฎไว้อย่างเข้มงวด

การปฏิบัติตามคำสั่งที่ผิด ก.ม. แต่ได้รับยกเว้นโทษ ๒๐๓

สำหรับการที่จะยกโทษให้แก่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของ
ผู้บังคับบัญชา และเมื่อกฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติเช่น
ยอมแต่คงให้เห็นว่า คำสั่งของผู้บังคับบัญชาไม่ชอบด้วยกฎ
หมาย เจ้าพนักงานผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม
คำสั่งนั้น ถ้าปฏิบัติตามคำสั่งก็จะต้องรับโทษโดยจะยกคำสั่ง
มาเป็นข้อแก้ แก่ตัวไม่ได้ เพราะไม่เข้าในหลักสามประการ
ดังกล่าวแล้ว

ตอนที่ ๒๐

(วันศุกร์ที่ ๑๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๕๖)

ในตอนที่ได้มาข้าพเจ้าได้กล่าวถึงกรณีกฎหมายให้
อำนาจเจ้าพนักงานให้กักตักภายในลัทธิและเสรีภาพของราษฎร
ได้บางประการ และในกรณีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงาน
ไว้ การกระทำของเจ้าพนักงานก็ไม่ใช่ผิดต่อกฎหมายอาญา
เช่น การจับกุมคุมขังบุคคลเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะ
อาญาฐานทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง แต่ถ้ามีกฎหมายให้
อำนาจตำรวจ ตำรวจก็จับกุมคุมขังราษฎรได้ การจับกุม

คุมขังนั้นก็^{๕๕๕}ไม่เป็นความผิดฐาน^{๕๕๖}เสื่อมเสียอิศรภาพ เพราะเจ้าพนักงานมีอำนาจทำได้ ราชฎรผู้ถูกจับกุมคุมขังต้องยอมให้เจ้าพนักงานจับกุมคุมขัง ถ้าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน ราชฎรเชิงก่อกองเป็นฝ่ายผิด คือ มีโทษฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในทางที่กลับกัน ถ้าหากเจ้าพนักงานไม่มีอำนาจทำได้ เช่นเป็นกรณี^{๕๕๗}ที่เจ้าพนักงานจะต้องมีหมายจับจึงจะจับได้ ถ้าเจ้าพนักงานไม่มีหมายจับก็จับไม่ได้ ถ้าเจ้าพนักงานยังชนจะจับโดยไม่มีหมายจับ ราชฎรก็ไม่^{๕๕๘}ต้องยอมให้เจ้าพนักงานจับ ราชฎรมีอำนาจต่อสู้ขัดขวางการกระทำของเจ้าพนักงานที่จะจับกุมตนโดยปราศจากอำนาจได้ แต่แม้ราชฎรจะยอมให้จับกุม เขาก็อาจฟ้องร้องเจ้าพนักงานในภายหลัง ว่าจะทำผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอิศรภาพได้ ฉะนั้นเจ้าพนักงานจะต้องระมัดระวังการปฏิบัติราชการของตน จะต้องรู้ว่ากฎหมายให้อำนาจตนไว้เพียงไร ในกรณี^{๕๕๙}ที่กฎหมายให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจต่อเมื่อมีแบบพิธีก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบพิธี เช่นกรณี^{๕๖๐}ที่ตอของมีหมายจับ เจ้าพนักงานก็ต้องมีหมายจับจึงจะจับราชฎรได้ การที่กฎหมายกำหนดให้การใช้อำนาจต้องมีแบบ

จะจับโดยไม่มีหมายไม่ได้

๒๐๕

พิธี เช่น การ ออกหมายจับหรือหมายค้นหากเพื่อจะมีให้เจ้าพนักงานชั้นผู้น้อยใช้อำนาจตามอำเภอใจ และให้หลักประกันแก่ราษฎรว่าการใช้อำนาจนั้นจะกระทำต่อเมื่อเจ้าพนักงานชั้นผู้ใหญ่ได้พิจารณาโดยรอบคอบมาแล้วเห็นสมควรที่จะใช้อำนาจจริง ๆ จึงได้ปฏิบัติตามแบบพิธีให้แก่เจ้าพนักงานชั้นผู้น้อย เช่น ออกหมายจับหมายค้นให้เจ้าพนักงานชั้นผู้น้อยไปปฏิบัติต่อที่ชนหนึ่งบนถนน

ข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่า ในกรณีที่มีการปฏิบัติของเจ้าพนักงานเป็นผิดต่อกฎหมาย โดยปกติเจ้าพนักงานจะอ้างคำสั่งของผู้บังคับบัญชาชั้นสูงขึ้นไป เพื่อแก้ตัวให้ผิดไม่ได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามกฎหมายลักษณะอาญากำหนดไว้ โดยจะต้องเข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้ คือ

(๓) เป็นคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งผู้กระทำมีหน้าที่ของพนักงานบังคับบัญชา เช่น พตทหารกับนายทหาร พตตำรวจกับนายตำรวจ ราษฎรซึ่งถูกเกณฑ์ให้ปฏิบัติตามบางประการ ในเวลาประกาศใช้กฎอัยการศึก

ข้อยกเว้นโทษในกรณีปฏิบัติตามคำสั่งผิด ก.ม.

(๒) ผู้กระทำเชื่อว่าการสั่งของเจ้าพนักงานนั้นชอบด้วยกฎหมาย คือเชื่อว่ามีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะให้กระทำเช่นนั้นได้ และ

(๓) การเชื่อเช่นนั้นเป็นการเชื่อโดยมีเหตุผลอันสมควร ซึ่งในตอนที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้ยกตัวอย่างเรื่องนายทหารตั้งให้พลทหารยิงบุคคลที่เดินผ่านกรมกองในเวลาค่ำคืน ในเมื่อได้เรียกให้หยุดแล้วไม่หยุด ถ้าคำสั่งนั้นเป็นเวลาค่ำคืน ใช้กฎอัยการศึกแล้ว ถ้าพลทหารยิงผู้เดินผ่านกรมกองในเวลาค่ำคืน อันเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของนายทหารแล้ว พลทหารก็ได้รับการยกเว้นโทษ เพราะเขาเกณฑ์กำหนดไว้ คือเป็นคำสั่งของนายทหารซึ่งเป็นเจ้าพนักงาน และพลทหารมีหน้าที่ต้องฟังคำสั่งกับบัญชา และพลทหารนั้นเชื่อว่าการสั่งนั้นเป็นคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย ทั้งการเชื่อนั้นก็เกินไปโดยเหตุผลอันสมควร เพราะในเวลาประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้นเป็นเวลาฉุกเฉิน และเป็นกรณีพิเศษก็ จึงมีเหตุอันสมควรเชื่อว่านายทหารต้องมีอำนาจมาก และสั่งพลทหารเช่นนั้นได้

และมีคำสั่งเช่นนั้นได้ในกรณีดังกล่าวนี้ กฎหมายลักษณะอาญา จึงเห็นใจผู้กระทำ ซึ่งตามตัวอย่างได้แก่พดทหาร โดยยกเว้นไม่เอาโทษแก่พดทหาร แต่นายทหารผู้ออกคำสั่งนั้นต้องมีหลักฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา เพราะไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจนายทหาร ให้สั่งให้ยิงบุคคลที่เดินผ่านกรมกองทหารเช่นนั้นได้ นอกจากนี้แม้การกระทำของพดทหารที่ยังผู้เดินผ่านกรมกองกฎหมายจะยกเว้นโทษให้เพราะเห็นใจพดทหาร ที่เชื่อคำสั่งนั้นชอบด้วยกฎหมาย แต่บุคคลที่เดินผ่านกรมกองนั้น เขาไม่มีหน้าที่จะต้องทนให้ยิงการที่ทหารยิงเขาได้นั้น เป็นภยันตรายที่ผิดกฎหมาย เขาอาจยิงพดทหารเป็นการป้องกันตนโดยปราศจากความผิดได้ ซึ่งในเรื่องนี้เองนั้นข้าพเจ้าจะได้กล่าวต่อไป ในที่นี้ขออย่าว่า การที่กฎหมายลักษณะอาญาไม่ยอมให้เจ้าพนักงานแก้ตัวว่า ตนได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาได้เสมอไป ก็ยอมให้แก้ตัวเพื่อได้รับยกเว้นโทษต่อเมื่อเข้าเกณฑ์ ๓ ประการคือ (๑) ต้องเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงานที่ตนมีหน้าที่ต้องฟังคำสั่งบังคับบัญชา (๒) ตนเชื่อว่าคำสั่งนั้นเองชอบด้วยกฎหมายและ (๓) การที่เชื่อนั้นเป็นไปโดยเหตุผลอันสมควร

เกณฑ์ ๓ ประการดังกล่าวนี้ ย่อมให้ข้อคิดแก่เจ้าพนักงาน
ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าปรากฏชัดแจ้งว่า คำสั่งของผู้บังคับบัญชา
ผิดกฎหมาย กล่าวคือไม่มีกฎหมายให้อำนาจให้ทำได้ และ
ถ้าปฏิบัติตามคำสั่งไปแล้วจะเป็นผิดกฎหมายอาญา เจ้าพนักงาน
งานมีสิทธิจะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นได้ เพราะเมื่อปฏิบัติ
ตามคำสั่งไปแล้ว ผู้บังคับบัญชาก็ไม่อาจคุ้มครองป้องกัน
มิให้เจ้าพนักงานถูกฟ้องร้องยังศาล และมีให้ตนต้องรับโทษ
ได้แต่ถ้าเจ้าพนักงานรู้แล้วว่า คำสั่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย
แต่ยังขึ้นทำไป ก็กระทำไปโดยการเลี้ยงภ้ยของตนเองก็จะต้อง
รับโทษในภายหลัง ซ้ำพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่าตามรัฐธรรมนูญ
ศาลยุติธรรมเป็นผู้ควบคุมการกระทำของเจ้าพนักงาน ให้เป็นไป
ตามกฎหมาย กล่าวคือถ้าเจ้าพนักงานกระทำผิดกฎหมาย เมื่อ
มีผู้ฟ้องร้องกล่าวหาว่าทำผิดอาญา ศาลก็ต้องลงโทษเจ้าพนักงาน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายไทยได้ให้สิทธิแก่เอกชนผู้เสียหาย
ที่จะฟ้องร้องคดีอาญาแผ่นดินกวางขวางมากกว่ากฎหมาย
ต่างประเทศ ฉะนั้นเอกชนย่อมอยู่ในฐานะที่จะฟ้องเจ้าพนักงาน

ถ้าเจ้าพนักงานรู้ว่าคำสั่งที่ผิด ก.ม. ต้องไม่ปฏิบัติตาม ๒๐๕

ได้ทุกชั้น คือตั้งแต่ชั้นรัฐมนตรีจนถึงเสมียนพนักงาน

(๒) โดยที่กฎหมายให้เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติตามคำสั่งอันผิดกฎหมายแก่ตัวได้ เฉพาะเมื่อมีเหตุผลอันสมควรที่จะเชื่อว่าคำสั่งนั้นชอบด้วยกฎหมาย เจ้าพนักงานจึงต้องตรวจสอบกฎหมายอยู่เสมอ ๆ เพื่อให้เข้าใจในอำนาจหน้าที่ของตนและของผู้บังคับบัญชาของตนว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยจะต้องใช้ความระมัดระวังอยู่เสมอ เรื่องใดที่ความจริงไม่มีเหตุผลอันสมควรที่จะเชื่อว่าคำสั่งนั้นชอบด้วยกฎหมาย แต่โดยความประมาทเจ้าพนักงานเชื่อว่าคำสั่งนั้นชอบด้วยกฎหมาย เจ้าพนักงานก็แก้ตัวให้พ้นผิดไม่ได้ ซึ่งข้อนี้ทำให้เจ้าพนักงานแต่ละคนต้องคอยดำเนินอยู่เสมอ ในเมื่อได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา และทำให้ต้องสำรวจตรวจสอบว่า คำสั่งของผู้บังคับบัญชาต้องด้วยกฎหมายหรือไม่

(๓) ในด้านผู้บังคับบัญชาเองก็ไม่ควรจะออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งเมื่อออกไปแล้วจะทำให้เจ้าพนักงานผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเองได้รับความลำบากใจ เพราะเมื่อผู้บังคับบัญชา

๒๑๐ เจ้าพนักงานตรวจสอบว่าคำสั่งชอบด้วย ก.ม. หรือไม่

ทราบแล้วว่า เจ้าพนักงานผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะยกเอาการปฏิบัติตามคำสั่งขึ้นไปเป็นข้อแก้ตัวไม่ได้เสมอไป ก็จะแก้ตัวได้เฉพาะเมื่อเข้าเกณฑ์ ๓ ประการดังกล่าวมาข้างต้น ฉะนั้น ก่อนที่จะออกคำสั่ง ผู้บังคับบัญชาจึงควรจะต้องตรวจสอบหมายเสียก่อนว่า กฎหมายให้อำนาจที่จะออกคำสั่งนั้นๆ ได้หรือไม่ เพราะไม่ใช่แต่เพียงกฎหมายจะไม่ยอมให้เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติตามคำสั่งอันผิดกฎหมายแก้ตัวเท่านั้น แต่ยังจะต้องโทษผู้บังคับบัญชาผู้ออกคำสั่งฐานเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดด้วย และต้องรับโทษเสมือนได้กระทำความผิดด้วยตนเองอีกด้วย ส่วนจะรับโทษเท่าใดนั้นก็แล้วแต่การปฏิบัติตามคำสั่งที่ออกไปว่าเป็นการกระทำความผิดกฎหมายฐานใด ถ้าเป็นความผิดฐานฆ่าคนตาย ก็ต้องรับโทษเสมือนฆ่าคนตายด้วยตนเองเหมือนกัน ฉะนั้นอย่าเห็นว่าจะออกคำสั่งได้ง่ายๆ ต้องระมัดระวังตัวรัดครองให้ดี ก่อนที่จะออกคำสั่ง

ต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงกรณีทักท้วงกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะกีดกตลายสัตว์และสัตว์ปศุสัตว์หรือกรังหนึ่ง ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า กฎหมายยอมให้อำนาจเจ้าพนักงาน

4 ก.ม.น้อยฉบับที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานใช้กำลังแก่ราษฎร ๒๑๑

ที่จะกดขี่ขูดรีดและเสรีภาพมากกว่าที่จะให้ราษฎรกดขี่ขูดรีด
เสรีภาพระหว่างกันเองเป็นธรรมดา สำหรับเสรี
และเสรีภาพในร่างกายนี้ เท่าที่ข้าพเจ้านึกได้ก็เฉพาะ
พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำใช้
อาวุธขึ้นแก่นักโทษในบางกรณี และพระราชบัญญัติให้อำนาจ
ทหารเรือปราบการกระทำผิดทางทะเล ที่ให้ทหารเรือกระทำ
เท่าที่จำเป็นในอันที่จะนำเรือมาส่ง และประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญาที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานนำผู้ต้องสงสัยซึ่งจับ
ได้แต่จืดหอบหนีไปกลับคืนมา นอกเหนือจากกฎหมายดังกล่าว
นี้แล้ว ก็ต้องถือว่าเจ้าพนักงานมีฐานะเช่นเดียวกับราษฎร ใช้
กฎหมายเดิมเดียวกับราษฎร เจ้าพนักงานไม่มีอำนาจผู้
กระทำผิด ระบบจับตายระบบยิงทั้งระบบข่มไม่มีอยู่ใน
กฎหมายของประเทศไทย ถ้ามีการปฏิบัติก็เป็นการปฏิบัติกัน
ไปเอง โดยผู้บังคับบัญชาชั้นผู้ใหญ่ไม่เห็นชอบด้วยเลย และ
ไม่ยอมรับด้วยเลย การที่ข้าพเจ้ากล่าวถึงว่าเจ้าพนักงานมีฐานะ
เช่นเดียวกับราษฎรนั้น ข้าพเจ้าหมายความว่า ถ้าเจ้าพนักงาน
จะยิงผู้ร้ายตายได้โดยไม่มีผิดได้ ก็ต้องปรากฏว่าภายใต้

๒๑๒ ไม่มีก.ม. บัญญัติไว้เจ้าพนักงานมีฐานะเดียวกับราษฎร

พฤติการณ์อันเดียวกัน แม้จะเป็นราษฎรสามัญก็ผู้ร้ายได้ โดยไม่มีความผิด คือ เป็นการยิงเพื่อป้องกันตนโดยชอบด้วย

กฎหมาย ตามที่กฎหมายลักษณะอาญาให้อำนาจไว้โดยทั่วไปนั้นเอง จริงอยู่ข้าพเจ้าเห็นใจเจ้าพนักงานเหมือนกัน เช่น เจ้าพนักงานถูกผู้ร้ายตบยิง เผอิญยิงไม่ถูก แล้วผู้ร้าย ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ทงบนดวงหนไปต่อหน้า ถ้าข้าพเจ้าเป็นเจ้าพนักงานข้าพเจ้าก็

คงโกรธชอยากจะยิงผู้ร้ายให้ตายไปเป็นการตอบแทน เพราะชีวิตควรแตกด้วยชีวิต แต่กฎหมายจะยอมให้ทำเช่นนั้นไม่ได้

เพราะเป็นระบบแก่กัน และถ้ายอมให้ทำเช่นนั้นได้ ก็ยอมให้ยิงผู้ประทุษร้ายต่อเราได้ แม้จะเป็นการยิงในขณะหลบ

หนี ก็เท่ากับยอมให้บุคคลถือกฎหมายอยู่ในมือ จัดการ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ดั่งศาลเตี้ยชำระความเสียเองซึ่งเป็นไปไม่ได้ โดยเห็นแม้

เจ้าพนักงานหรือราษฎรที่ถูกประทุษร้ายจะโกรธ ก็ต้องอด ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ กตัญความโกรธ และจัดการตามกฎหมาย คือ คิดตามจับกุม

บุคคลผู้ตบยิงมาสอบสวนฟ้องร้อง ขอให้ศาลพิพากษาลงโทษ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ไม่ใช่จะวินิจฉัยตัดสินด้วยตนเอง นี่เป็นวิถีทางอย่างเดียวกับที่จะ

ให้การปกครองบ้านเมืองเป็นไปโดยเรียบร้อย คือ ไม่ยอมให้

เจ้าพนักงานและราษฎรใช้ ก.ม. อาญาเล่มเดียวกัน ๒๓๓

บุคคลถือกฎหมายไว้ในมือ ข้าราชการของตนเองตามชอบใจ
มีฉันทะนั้นจะมีการแก้แค้นกันไปแก้แค้นกันมาไม่มีที่สิ้นสุด ใครมี
กำลังหรืออำนาจมากก็เป็นฝ่ายชนะบ้านเมืองจะหาความสงบ
ไม่ได้

สุดท้ายข้าพเจ้าขอให้เจ้าพนักงานระตึกว่า เมื่อไม่มี
กฎหมายพิเศษให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้เป็นอย่างอื่นดังได้กล่าว
มาแล้ว เจ้าพนักงานของประเทศไทยมีฐานะอย่างเดียวกับ
ราษฎรสามัญ คือใช้กฎหมายลักษณะอาญาเล่มเดียวกัน และ
จะทำอะไร โดยไม่ผิดกฎหมายก็ต่อเมื่อแม้จะเป็นราษฎรสามัญ
ภายใต้พฤติการณ์เช่นเดียวกัน ก็กระทำการนั้นๆ ได้โดยไม่ผิด
กฎหมาย เช่นกระทำโดยบังเอิญตนเองเป็นต้น ขอบยา
ได้เข้าใจผิดว่า เครื่องแบบหรือตำแหน่งหน้าที่ราชการจะทำให้
ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจพิเศษไปกว่าราษฎร ในกรณีที่สม
ควร สภามุแทนราษฎรก็ต้องออกกฎหมายให้อำนาจเจ้า
พนักงานเป็นพิเศษนอกเหนือกว่าราษฎรธรรมดา ซึ่งเท่ากับ
ราษฎรเขายอมให้ใช้อำนาจเป็นพิเศษได้ดังได้ระบข้อ ก.ม. มา
แล้ว ถ้าไม่มีกฎหมายก็ต้องถือว่าเจ้าพนักงานก็มีอำนาจเช่น
ราษฎรคนหนึ่ง ตามหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายของ

รัฐธรรมนูญ คือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างใดแล้ว ก็ใช้แก่บุคคลทุกคนเสมอหน้ากันหมด ยกเว้นพระมหากษัตริย์องค์พระประมุขของชาติพระองค์เดียว ซึ่งรัฐธรรมนูญเทิดทูนไว้ให้เป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะกล่าวหาหรือตะเมิดไม่ได้ ซึ่งหมายความว่านอกจากองค์พระประมุขของชาติแล้ว เจ้าพนักงานกับราษฎรย่อมเสมอกันต่อหน้ากฎหมาย กล่าวคือถ้าไม่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้เป็นพิเศษแล้ว เจ้าพนักงานและราษฎรย่อมอยู่ใต้กฎหมายเดิมเดียวกัน โดยที่บทความนั้นจะเป็นบทตั้งท้ายที่พูดถึงกรณี กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงาน ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอเน้นว่า การปกครองประชาชน เวदानุภาพกว่าเดิมหลายเท่า เพราะเดิมราษฎรยังไม่ได้ศึกษา และเราปกครองกันตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ราษฎรได้ยอมให้เจ้าพนักงานนำไปในทิศทาง และถ้าประเทศไทยราษฎรจะได้มีการศึกษาเต็มที่ ราษฎรก็อาจใช้การศึกษาเป็นรากฐานวินิจฉัยปัญหาต่างๆ ได้ถูกต้อง การปกครองก็ไม่ลำบากเช่นเดียวกัน แต่ในขณะนี้เรากำตั้งเร่งรัดการศึกษา แต่ราษฎรของเรายังศึกษาครึ่ง ๆ กลาง ๆ การปกครองจึงเป็นภรรษิกชยหาก ถ้าเจ้าพนักงานไม่วางตนให้เป็นตัวอย่างแก่

เจ้าพนักงานต้องวางตนเป็นตัวอย่างแก่ราษฎร

๒๑๕

ราษฎร และทำตัวกตข่มเหงราษฎร เราก็ไม่อาจทำนาย
ได้ว่าผลร้ายจะเกิดแก่ประเทศของเราไม่น้อยเท่าใด ข้าพเจ้า
หวังว่าเจ้าพนักงานจะได้สังเกตเห็นความจริงข้อนี้ และวางตน
ให้ถูกต้องตามหน้าที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว

ตอนที่ ๒๑

(วันศุกร์ที่ ๒๔ เมษายน ๒๔๕๖)

ในตอนที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงบทบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติว่าบุคคลย่อม
เสมอกันต่อหน้ากฎหมาย ซึ่งหมายความว่า เมื่อมีกฎหมาย
บัญญัติไว้อย่างใดแล้ว ย่อมใช้กฎหมายนั้นแก่ประชาชน
เสมอหน้ากันหมด ไม่เลือกหน้าว่าจะเป็นผู้พนักงานหรือ
ประชาชนสามัญ ยกเว้นพระมหากษัตริย์องค์พระประมุขของ
ชาติพระองค์เดียวที่เป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้
และจะฟ้องร้องกล่าวหาพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ ไม่ได้ การ
ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้วางหลักความเสมอหน้า
กันในกฎหมาย หมายความว่า

๑. ในกรณีที่กฎหมายประสงค์จะให้อำนาจเจ้าพนักงาน เป็นพิเศษ นอกเหนือจากประชาชนสามัญ กฎหมายต้อง ระบุไว้โดยแจ่มแจ้ง กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะ ใช้อำนาจแก่ราษฎรหมดหลายฉบับ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการ ใช้กำลังแก่ราษฎรโดยตรงนั้น เท่าที่ข้าพเจ้าค้นออกเวลานี้ คงมีกฎหมายเพียง ๓ ฉบับเท่านั้น คือ (๑) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจคิดตามจับผู้กระทำความผิดที่จับได้แล้ว และ กำลังจะหลบหนีไป (๒) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำใช้อาวุธปืนแก่นักโทษในบางกรณี และ (๓) พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบการ กระทำความผิดทางทะเล ซึ่งให้อำนาจให้กระทำความผิดจำเป็นในอัน จะนำเรือที่สงสัยว่ากระทำความผิดมาสู่ฝั่ง ในกรณีที่กฎหมายให้ อำนาจเจ้าพนักงานไว้เป็นพิเศษ ดังกล่าวมานี้เจ้าพนักงานก็ ใช้อำนาจนั้นได้ อนึ่ง ถ้ากฎหมายให้อำนาจไว้โดยบังคับให้ กระทำตามแบบพิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การตรวจค้นและ

การใช้อำนาจในบางกรณีต้องมีแบบพิธี

๒๑๗

จับกุมตัวบุคคลในบางกรณีก็ต้องมีหมายค้นหมายจับ เจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบพิธีเสียก่อนจึงจะใช้อำนาจนั้นได้ การที่กฎหมายกำหนดแบบพิธีไว้ เป็นเพราะประสงค์จะให้เจ้าพนักงานชั้นผู้ใหญ่ผู้ที่จะปฏิบัติแบบพิธีให้ เช่น ผู้ที่จะลงชื่อในหมายค้น หมายจับ มีโอกาสใคร่ครวญไตร่ตรองโดยรอบคอบว่า เป็นกรณีที่สมควรจะให้เจ้าพนักงานชั้นผู้น้อยใช้อำนาจนั้น ๆ หรือไม่ ถ้าเห็นสมควรจะใช้อำนาจ ก็ปฏิบัติแบบพิธีให้ไป เช่น ลงชื่อในหมายค้นหรือหมายจับให้เป็นต้น ถ้าไม่สมควรจะให้ใช้อำนาจก็ปฏิเสธไม่ยอมปฏิบัติแบบพิธีได้ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใช้อำนาจต้องเป็นไปตามแบบพิธีนี้ ถ้าไม่ปฏิบัติตามแบบพิธีการใช้อำนาจนั้นก็ขัดด้วยกฎหมาย เช่น ในกรณีตำรวจจับราษฎรได้ต่อเมื่อมีหมายจับ ถ้าตำรวจจับโดยไม่มีหมายจับ การจับนั้นก็ขัดด้วยกฎหมาย ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงได้กล่าวว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะต้องศึกษาว่ากฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนไว้ได้อย่างไรบ้าง

๒๑๘ ถ้าไม่มี ก.ม. ให้อำนาจเจ้าพนักงานก็ใช้อำนาจไม่ได้

เช่น พดตำรวจต้องทราบว่ กรณีใดคนมีอำนาจจับได้โดย
ไม่ต้องมีหมายจับ และกรณีใดต้องมีหมายจับเสียก่อนจึงจะ
จับได้

๒. ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้
เป็นพิเศษ เจ้าพนักงานก็ต้องมีฐานะอย่างเดียวกับราษฎร ใช้
กฎหมายเต็มเดียวกัน เจ้าพนักงานจะใช้อำนาจได้หรือไม่
ก็ต้องดองสมมติคนดูว่า ถ้าคนเป็นราษฎรธรรมดาในฐานะ
และพฤติการณ์อย่างนั้นจะใช้อำนาจได้หรือไม่ ถ้าปรากฏว่า
ใช้อำนาจได้ จึงจะใช้อำนาจเช่นนั้นได้ ทั้งนี้เป็นไปตาม
หลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายดังกล่าวแล้ว เช่นเจ้าพนักงาน
จะใช้อำนาจขังผู้ร้ายได้ก็ต่อเมื่อเข้ากรณีขังกันคนโดยชอบ
ด้วยกฎหมาย ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา
คือ ถ้าแม้เป็นราษฎรสามัญในฐานะและพฤติการณ์อย่างนั้น
ก็มีอำนาจใช้อำนาจขังกันคนได้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดย
เหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงได้เห็นว่า ระบบยิงทิ้ง ระบบจับตาย
และระบบช้อม ไม่มีอยู่ในกฎหมายไทย และไม่เป็นความ

การไม่ปฏิบัติตาม ก.ม. ของเจ้าพนักงานมีผลร้ายมาก ๒๑๕

ปรารภของท่านผู้ใหญ่มุขมนตรีด้วย การที่เจ้าพนักงานไม่ปฏิบัติตามให้ชอบด้วยกฎหมายด้วยตนเองนั้น อาจนำผลร้ายมาสู่ประเทศชาติได้มากมาย ข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่า ระยะเวลานี้เป็นระยะเวลาที่ยากลำบากในการปกครองราษฎรสำหรับประเทศไทย กล่าวคือ ในสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช ซึ่งราษฎรส่วนมากยังไม่มีการศึกษาเลยนั้น การปกครองไม่ยากลำบาก เพราะเจ้าพนักงานแนะนำให้ราษฎรทำอะไรราษฎรก็ทำอย่างนั้น แม้จะทำเกินเลยไปบ้างก็ไม่กล้าฟ้องร้องและถ้าประเทศไทยมีราษฎรที่มการศึกษาถึงขนาดที่ตั้งเป็นอยู่ในนาๆ ประเทศ การปกครองก็ไม่ลำบากเหมือนกัน เพราะพูดกันรู้เรื่อง แต่ในขณะนราษฎรของเรายังศึกษาครึ่งๆ กลางๆ และเราเพิ่งจะนำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ใหม่ ๆ ย่อมจะทำให้ลำบากในการที่จะปกครองราษฎร เมื่อเป็นเช่นนั้นข้าพเจ้าจึงเห็นว่าอะไรไม่ร้ายเท่ากับ เจ้าพนักงานทำผิดกฎหมายให้ราษฎรเห็นเป็นตัวอย่างด้วยตนเอง เช่น ช่อมิ่งทง หรือจับตาย เป็นต้น เพราะราษฎรก็ย่อมจะคิดว่า เมื่อเจ้าพนักงานเอง

๒๒๐ เจ้าพนักงานไม่ควรทำเยี่ยงอย่างที่ไม่ดีแก่ราษฎร

ก็กระทำผิดกฎหมายเสียแล้ว คนเองก็กระทำผิดกฎหมายได้
เช่นเดียวกัน ฉะนั้นเจ้าพนักงานจึงไม่ควรกระทำตนให้เป็น
เยี่ยงอย่างที่ไม่ดีแก่ราษฎร ต้องวางตนให้เป็นทีเคารพนับถือ
แก่ราษฎร และข้อสำคัญคือ ถ้าเจ้าพนักงานใช้อำนาจแก่
ราษฎรโดยผิดกฎหมายก็จะมีกรแก้แค้นกันไม่มที่สุด เช่น
บุตรของผู้ตายผูกใจเจ็บเจ้าพนักงาน คอยหาโอกาสคอยตอบ
แทนเจ้าพนักงาน และเมื่อบุตรกระทำผิดเจ้าพนักงานก็ต้อง
จับออก ทำให้มีความผิดอาญาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ไม่มที่สิ้นสุด ใน
ประเทศอังกฤษความดำริ่ของตำรวจในการสืบสวนสอบสวน
คดีอาญาอยู่ที่ความร่วมมือของราษฎร คือ ราษฎรรู้สึกว่าเจ้า
พนักงานเป็นผู้รับใช้ประชาชน และเมื่อราษฎรได้ข่าวคราว
หรือร่องรอยแห่งการกระทำผิดอย่างใดเขาก็นำมาบอกเล่าให้
เจ้าพนักงานทราบโดยความสมัครใจ เพราะรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ๆ
จะต้องช่วยเจ้าพนักงานของเขารักษาความสงบเรียบร้อย เท่า
กับตำรวจมีราษฎรเป็นหูเป็นตาอยู่ทุกแห่ง จึงสืบสวนคดีได้
โดยง่าย

ถ้าหวั่นหน้าพเจ้าจะชอกถาถถึงหน้าทของราษฎรทจะ

หน้าที่ของราษฎรในกรณีที่เจ้าพนักงานใช้อำนาจ ๒๒๑

ปฏิบัติตนในกรณีที่เจ้าพนักงานใช้อำนาจ เป็นการพิจารณา
คนละแง่กับที่ได้กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ เป็นการพิจารณาใน
แง่ที่ราษฎรควรจะทำปฏิบัติตนเอง เมื่อถูกเจ้าพนักงานใช้อำนาจ
ซึ่งควรจะเป็นดังนี้

๑. ในกรณีที่แน่ชัดว่า เจ้าพนักงานปฏิบัติการไป
ภายในกรอบแห่งกฎหมาย ราษฎรจะต้องยอมให้เจ้าพนักงาน
ใช้อำนาจ เพราะการที่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงาน
ให้ใช้อำนาจได้นั้น หมายความว่า สภาผู้แทนราษฎรซึ่ง
ประกอบด้วยผู้แทนราษฎรเอง ได้ยอมให้ใช้อำนาจแก่ตนได้
ฉะนั้น ราษฎรซึ่งรัฐธรรมนุญกำหนดให้มีหน้าที่เคารพต่อ
กฎหมาย จึงต้องปฏิบัติตามหน้าที่นั้น โดยยอมทนทานต่อการ
กระทำของเจ้าพนักงาน ข้าพเจ้าเองก็ปฏิบัติตามหน้าที่นั้นอยู่
เสมอ เมื่อหลังรัฐประหาร ๔-๕ เดือน ก็มีนายร้อยตำรวจ
มาค้นบ้านข้าพเจ้าโดยสงสัยว่า ข้าพเจ้าจะมีอาวุธปืนเถื่อน
ข้าพเจ้าได้ชี้แจงว่า ในฐานะข้าพเจ้าเป็นกรรมการร่าง
กฎหมาย และอาจารย์สอนกฎหมายอาญา ข้าพเจ้าย่อม

ไม่ทำผิดกฎหมาย และเมื่อข้าพเจ้าเห็นว่า นายร้อยตำรวจ
 ผู้หนึ่งหมายค้นโดยถูกต้อง ข้าพเจ้าก็ร่วมมือให้ความ
 สะดวกต่าง ๆ ในการตรวจค้นคราวนั้น และเรจากกันไป
 อย่างมิตรภาพ และข้าพเจ้ายังรู้จักกับนายตำรวจผู้นั้นจน
 กระทั่งทุกวันนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าราษฎรทุกคนจะต้องรู้สึกว่าการ
 การที่เรารวมรวมกันอยู่เป็นประเทศเช่นนี้ เราจะต้องยอมให้
 ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประการ และเมื่อกฎหมายให้
 อำนาจเจ้าพนักงานให้ใช้อำนาจแก่เราอย่างใด เราก็ต้องยอม
 ให้เขาใช้อำนาจอย่างนั้นแก่เรา แม้เราจะเห็นล่วงหน้าว่าการ
 ใช้อำนาจของเจ้าพนักงานจะไม่มีประโยชน์อย่างใดเลย เช่น ใน
 การที่นายร้อยตำรวจมาค้นบ้านข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเองก็ยอมรับ
 ด้ว่า ให้คนสัก ๓๐ เทยว ก็จะไม่ได้อาตุขันธ์หนีไปจากบ้าน
 ข้าพเจ้าเลย แต่ข้าพเจ้าก็ต้องยอมให้ใช้อำนาจ เพราะ
 เจ้าพนักงานไม่อยู่ในฐานะที่จะทราบได้ว่า ความจริงเป็น
 อย่างใด เมื่อมีผู้กล่าวหาที่ต้องปฏิบัติไปตามหน้าที่ และ
 ข้าพเจ้าก็ไม่โกรธเคืองเจ้าพนักงานนั้นแต่ประการใดเลย ฉะนั้น

กรณีเจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยปราศจาก ก.ม.

๒๒๓

จึงไม่ใช่ข้อสำคัญสำหรับราษฎรว่าการใช้อำนาจนั้นจะมีประโยชน์แก่ทางราชการหรือไม่ แต่เป็นข้อสำคัญที่ว่าการใช้อำนาจนั้นได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยเป็นการใช้อำนาจจากพนักงานที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และโดยเป็นการใช้อำนาจที่ปฏิบัติถูกต้องตามแบบพิธีที่กฎหมายกำหนด และครบใดที่การใช้อำนาจถูกต้องตามกฎหมาย การใช้อำนาจนั้นจะเกิดประโยชน์แก่ราชการหรือไม่ หากสำคัญไม่ สำหรับราษฎร คือราษฎรต้องเป็นฝ่ายยอมให้ใช้อำนาจได้ เป็นเรื่องของผู้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงานนั้นเองที่จะพิจารณาว่าเจ้าพนักงานได้มีสมรรถภาพหรือใช้ดุลยพินิจโดยถูกต้องหรือไม่

หนึ่ง ในกรณีที่เจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวนี้ นอกจากราษฎรจะเป็นฝ่ายทยอมให้ใช้อำนาจแล้ว วัฒนธรรมทางนิติธรรมยังเรียกร้องให้ราษฎรร่วมมือให้ความสะดวกแก่เจ้าพนักงานเท่าที่จะทำได้อีกด้วย

๒. ในกรณีที่ปรากฏชัดแจ้งว่า เจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยปราศจากกฎหมาย คือ โดยกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้ ข้าพเจ้าเห็นว่า ราษฎรไม่ควรต้องยอม ทั้งนี้

เพราะการยอมให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยผิดกฎหมาย เช่น มีเจ้าพนักงานมาเรียกขังเงินเป็นสินบนหรือสินน้ำใจอย่างที่เรียกว่าค่าบารอหน้าชาวนั้น เราผู้เป็นราษฎรก็ไม่ควรให้ การที่ประชาชนจะต้องร่วมมือควบคุมการกระทำของเจ้าพนักงานยอมเป็นของจำเป็นอย่างยิ่ง อย่าเห็นแก่ความสะดัก เช่น เรื่องของตนเองจะเสร็จได้เร็วกว่าผู้อื่น เพราะถ้าเรื่องของท่านเสร็จก่อนผู้อื่นก็หมายความว่า เรื่องของผู้อื่นจะเสร็จช้ากว่าควร เพราะเจ้าพนักงานจะต้องเอาเวลาที่จะทำสำหรับคนอื่นมาทำให้ท่านก่อน ซึ่งไม่สอดคล้องต้องด้วยวัฒนธรรมทางนิติธรรม ใครมาก่อนก็ควรได้รับปฏิบัติก่อน ข้าพเจ้าคิดว่าปราศจากความร่วมมือของประชาชน การรับสินบนหรือสินน้ำใจจะไม่มีวันหมดไปได้ นอกจากเรื่องสินบนหรือสินน้ำใจแล้ว แม้การใช้อำนาจโดยปราศจากกฎหมาย ราษฎรก็ไม่ควรจะยอมเหมือนกัน ข้าพเจ้าเองเคยถูกตำรวจตระเวนห้ามไม่ให้ผ่านเข้าไปในสถานพระบรมรูป เพื่อไปปฏิบัติงานในฐานะกรรมาธิการในสภาผู้แทนราษฎร โดยอ้างว่าจะมีการซ้อมฝึกแถวทหาร ข้าพเจ้าเห็นว่ายังไม่มีการซ้อม และ

ตำรวจตรวจหา ไม่ใช่ตำรวจจราจร ไม่มีอำนาจห้ามข้าพเจ้า
 ได้ ข้าพเจ้าจึงบอกว่า จะต้องไปปฏิบัติราชการที่สถานีแทน
 ราษฎรในฐานะเป็นกรรมาธิการ แล้วขับรถผ่านไป แต่มี
 กรรมาธิการอีกท่านหนึ่งกذبบ้าน และอีกท่านหนึ่งอ้อมไป
 เข้าสถานีแทนราษฎรทางด้านหลัง การที่ข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติ
 ตามคำสั่งตำรวจตรวจหา ก็เพราะข้าพเจ้าเห็นว่า เมื่อกฎหมาย
 ให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายใดแล้ว ก็ควรที่เจ้าพนักงานฝ่ายนั้น
 จะมาปฏิบัติหน้าที่ เช่น ถ้าให้ตำรวจจราจรมาห้ามรถก็อาจ
 ห้ามรถหักเกณฑ์ของการจราจร และต่อจากนั้นมาข้าพเจ้า
 ก็เห็นตำรวจจราจรเป็นผู้ห้ามรถ ที่บริเวณพระบรมมหาราชวังเมื่อมี
 การฝึกซ้อมแถวทหารเต็มอ ๆ และข้าพเจ้าก็ปฏิบัติตามคำสั่ง
 ทุกครั้ง เพราะคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

๓. ในกรณีที่สงสัยว่า เจ้าพนักงานปฏิบัติไปโดย
 มีอำนาจตามกฎหมายหรือไม่ ราษฎรก็ต้องยอมไว้ก่อน
 ทั้งนี้ เพราะมีหลักของกฎหมายลักษณะอาญาว่า การต่อสู้

เจ้าพนักงานที่กระทำการตามหน้าที่ไม่ถือว่าเป็นการขัดกันที่
 ชอบด้วยกฎหมาย โดยเหตุนี้การราษฎรไม่อยู่ในฐานะที่จะ
 ทราบว่า การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานจะชอบด้วยกฎหมาย
 หรือไม่แล้ว ราษฎรก็ต้องเป็นฝ่ายยอมไปก่อน เมื่อภาย
 หลังปรากฏว่า เจ้าพนักงานใช้อำนาจเกินโดยไม่ชอบด้วย
 กฎหมาย ก็อาจฟ้องร้องเป็นความผิดอาญาฐานทำให้เสื่อม
 เกียรติศรัทธา หรือความผิดอื่นถ้าปรากฏว่าเจ้าพนักงานได้
 กระทำผิดที่รุนแรงกว่านี้ และถ้าเสียหายเป็นเงิน เป็นทองก็
 ฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งได้ด้วย และนอกจากนั้นจะ
 ฟ้องร้องขอให้ผู้บังคับบัญชาตงโทษในทางวินัยก็ชอบที่จะทำได้
 ตรงกันข้าม ถ้าหากราษฎรจะไม่ยอมให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจ
 ราษฎรย่อมกระทำไปโดยเสียดังของตนเอง โดยถ้าเผชิญ
 การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานจะชอบด้วยกฎหมาย การต่อสู้
 ขัดขวางเจ้าพนักงานย่อมเป็นความผิดอาญา อันอาจรับโทษ
 จำคุกได้ ทั้งจะเป็นช่องทางให้เจ้าพนักงานจำเป็นต้องใช้
 อำนาจบังคับกันคน ซึ่งอาจทำให้ราษฎรได้รบความเสียหาย
 โดยเจ้าพนักงานไม่เป็นฝ่ายผิด ข้าพเจ้าขออย่าว่า ถ้าท่าน

ราษฎรต้องร่วมมือกันผดุงรักษาสีทธิและเสรีภาพ ๒๒๗

ดังลั้ยว่า การกระทำของเจ้าพนักงานจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ท่านต้องเป็นฝ่ายยอมเจ้าพนักงานไว้ก่อน แล้วคิดบัญชีกันทีหลัง

ก่อนที่จะจบบทความเรื่องหน้าที่ของประชาชนในกรณีนี้ เจ้าพนักงานใช้อำนาจนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าประชาชนจะต้องร่วมมือกันผดุงรักษาสีทธิและเสรีภาพของตน ภายในขอบเขตที่กฎหมายให้ไว้ โดยไม่เป็นฝ่ายชักชวนให้เจ้าพนักงานทำผิดกฎหมาย หรือยอมให้เจ้าพนักงานทำผิดกฎหมาย และโดยวิธีอันเดียวเท่านั้น การทุจริตในวงข้าราชการจึงจะหมดไป

ตอนที่ ๒๒

(วันศุกร์ที่ ๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๕๖)

ในตอนที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงหน้าที่ที่ราษฎรจะพึงปฏิบัติในกรณีที่เจ้าพนักงานใช้อำนาจ มีใจความสำคัญว่า (๑) ถ้าเจ้าพนักงานใช้อำนาจแก่ราษฎร โดยชอบด้วยกฎหมาย ราษฎรก็ต้องทนยอม จะต่อสู้ขัดขวางแต่ประการใดไม่ได้ และเมื่อเจ้าพนักงานกระทำไปภายในกรอบอำนาจที่

๒๒๘ ถ้าเจ้าพนักงานไม่มีอำนาจ ราษฎรไม่ต้องทขอม

กฎหมายให้ไว้แล้ว ก็ไม่ใช่หน้าที่ของราษฎรที่จะพิจารณาว่า การใช้อำนาจนั้นเกิดประโยชน์แก่ราชการหรือไม่ (๒) ส่วน ในกรณีที่ เจ้าพนักงานไม่มีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วย กฎหมาย ซึ่งอาจเป็นโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้เลย หรือ ให้อำนาจไว้ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามแบบพิธี แต่ไม่ได้มีการ ปฏิบัติตามแบบพิธีให้ถูกต้อง เช่นกฎหมายกำหนดให้จับได้ ต่อเมื่อมีหมายจับ ถ้าหากเจ้าพนักงานจะจับโดยไม่มีหมายจับ ราษฎรก็ไม่มีหน้าที่ที่จะต้องยอมให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจ และ อาจขัดขวางได้โดยไม่มีผิด (๓) สำหรับกรณีที่ราษฎรไม่ แน่ใจว่า กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะใช้อำนาจต่อตน หรือไม่ ราษฎรก็ต้องเป็นฝ่ายที่ต้องทขอมไปก่อน แล้วมา คิดบัญชีกันทีหลัง คือ ในกรณีที่ปรากฏว่าเจ้าพนักงานกระทำ ไปโดยปราศจากอำนาจดังกล่าวนี้ ก็มีทางแก้ยู่สามประการ ซึ่งราษฎรอาจปฏิบัติได้ภายหลัง ที่ได้ทขอมไปก่อนแล้ว กล่าวคือ (ก) พ้องต่อศาลยุติธรรม หากว่าเจ้าพนักงาน กระทำผิดฐานทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ถ้าหากเจ้าพนักงาน ไม่กระทำผิดที่ร้ายแรงกว่านี้ เช่นใช้อำนาจหน้าที่ในทางทุจริต

สงฆ์อำนาจเจ้าพนักงาน ราษฎรควรยอมไปก่อน ๒๒๕

- (ข) ถ้าการปฏิบัติของเจ้าพนักงานทำให้เสียหายเป็นเงินเป็นทองก็อาจฟ้องเป็นคดีแพ่ง เรียกค่าเสียหายจากเจ้าพนักงานได้
- (ค) นอกจากนั้นยังอาจยื่นคำร้องต่อผู้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงานหาว่ากระทำผิดทางวินัยได้ หรือจะร้องทุกข์ไปยัง ก.ป.ช. หรือคณะกรรมการเรื่องราร้องทุกข์ขอให้พิจารณการกระทำของเจ้าพนักงานก็ได้ สำหรับในกรณีเป็นที่สงสัยดังกล่าวนี้ การที่ราษฎรจะต้องเป็นฝ่ายต้องยอมไปก่อน แล้วจึงคิดบัญชีเอาที่หลังนั้น เป็นความจำเป็น เพราะมีฉะนั้นจะเป็นการเสียหายโดยการต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานนั้น กฎหมายลักษณะอาญาไม่ให้ถือว่าเป็นการขัดกันโดยชอบด้วยกฎหมาย และราษฎรจะแก้ตัวว่า คนไม่รู้ว่ามีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานให้ใช้อำนาจแก่ตนหาได้ไม่ ฉะนั้นในกรณีเป็นที่สงสัยว่าเจ้าพนักงานจะมีอำนาจหรือไม่อำนาจ ราษฎรจึงต้องเป็นฝ่ายที่ตองทนยอมไปก่อน แล้วจึงพิจารณาฟ้องร้องต่อภายหลัง แต่ในขณะนั้นขอที่ราษฎรจะต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมทางเนติธรรมด้วย คือไม่ใช่ว่าเจ้าพนักงานจะทำผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ เกินเลยไปหน่อยก็จะฟ้องเจ้าพนักงานทุกกรณีไป ราษฎรเองก็ควรพิจารณาด้วยว่า ถ้าเจ้าพนักงานสุจริตทำไป

๒๓๐ มีน้อยกรณีที่กฎหมายให้อำนาจราษฎรใช้อำนาจกันเอง

เพื่อประโยชน์ส่วนรวมจริง ๆ และตนก็ไม่เสียหายมากนัก
หนักนิดเบาหน่อย ก็ควรจะอดมอดมอดอย่างดการฟ้องร้องเสีย

สำหรับฉันท ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงกรณีกฎหมายให้อำนาจราษฎรใช้อำนาจแก่ราษฎรด้วยกันเองต่อไป

ก่อนอื่น ท่านทั้งหลายคงจะพอนึกออกว่า กรณีที่กฎหมายจะให้ราษฎรใช้อำนาจแก่ราษฎรด้วยกันเองนั้น ย่อมมีอยู่น้อยมาก ทั้งนี้ เพราะเหตุว่าถ้าให้ราษฎรใช้อำนาจต่อกันและกันได้แล้ว ก็ไม่มีอะไรเป็นเหตุประกันว่า ราษฎรจะไม่ใช้อำนาจนั้นตามอำเภอใจ เท่ากับเป็นการยอมให้ราษฎรถูกกฎหมายไว้ในมือ ซึ่งอาจมีผลกระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยของประเทศได้ ฉะนั้น อำนาจต่าง ๆ นั้นโดยปกติกฎหมายจึงมอบให้รัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งเป็นคนกลางเป็นผู้ใช้ จะได้ใช้อำนาจนั้นโดยไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเหตุนี้เมื่อราษฎรได้รับความเดือดร้อนอย่างใด โดยปกติก็จะต้องขอให้รัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐช่วยเหลือบรรเทาให้ แต่ที่กล่าวมาเป็นเหตุยกเว้นไป มีกรณีบางกรณีที่เราไม่สามารถจะขอร้องให้รัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐช่วยเหลือได้ทันทีทั่วทั้ง เช่นมีผู้เฒ่าจะทำร้ายเราโดยปัจจุบัน

เมื่อใครราษฎรป้องกันตัวได้

๒๓๑

ทันด่วน ถ้าเราจะทนให้เขาแทงเราเสียก่อน แล้วจึงจะพอง
ร่างกายไปหาตำรวจ เราตายเปล่าเท่านั้น ในกรณีที่มี
ของกฎหมายเอามาไม่ถึง และเรากำตั้งเผชิญกับปัญหาที่ว่า
จะอยู่หรือจะตาย หรือจะยอมเสียหายหรือไม่ ทำนองดัง
กล่าวนี้ กฎหมายลักษณะอาญาได้ให้อำนาจเราป้องกันตัวได้
เพราะเมื่อมีผู้จะมาเอาชีวิตเรา ก็เป็นวิธีของมนุษย์ที่จะต้อง
ป้องกันตัว ซึ่งเป็นสัญชาตญาณอันหนึ่ง และก็เพื่อความ
จำเป็นด้วย ซึ่งในเรื่องกฎหมายลักษณะอาญาวางเกณฑ์ไว้
ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องมีภัยอันตรายที่เกิดขึ้นโดยผิดต่อกฎหมาย
จึงจะป้องกันได้ ข้อนั้นเป็นข้อสำคัญ เพราะกฎหมายจะยอม
ให้บุคคลใช้อำนาจได้ก็เพื่อป้องกันภัยอันตรายที่ผิดต่อกฎหมาย
เพราะถ้าภัยอันตรายนั้นชอบด้วยกฎหมายแล้ว เราก็ต้องทนทาน
ภัยอันตรายนั้น เราจะป้องกันมิได้ เช่น ตำรวจจับกุมเราโดย
ชอบด้วยกฎหมาย เช่น โดยเขามีหมายจับเราก็ต้องยอมให้จับ
แม้เราจะทราบว่าเขาไม่ได้ทำผิดเราก็ต้องยอมให้จับ เพราะ
แม้การจับจะเป็นการตัดทอนสิทธิและเสรีภาพของเรา แต่ก็
เป็นภัยอันตรายอันชอบด้วยกฎหมาย เพราะกฎหมายให้อำนาจ
แก่ตำรวจได้เราจึงต้องยอม

ตามที่กล่าวมาแล้วหมายความว่า ต่อเมื่อมภยันตราย
อันเกิดขึ้นโดยผิดกฎหมาย เราจึงบ๊องกันโต้ เช่นอยู่ดี ๆ ก็
มีคนจะตบศีรษะเรา หรือจะมาแย่งเอาทรัพย์สินเราไป เราจึง
บ๊องกันโต้ ทั้งนี้ คอต้องมองในแง่ได้รับภยันตรายเป็นเกณฑ์
ว่า มีกฎหมายบังคับผู้ประสพภยันตรายต้องทนยอมให้ถูก
ประทุษร้ายหรือไม่ ถ้าบังคับให้ต้องทนยอมก็บ๊องกันไม่ได้
ซึ่งข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างดังนี้

เด็กอายุไม่เกิน ๗ ขวบ จะมาตบศีรษะเรา เราบ๊องกันโต้
แม้กฎหมายจะไม่เอาโทษเด็ก แต่กฎหมายก็ไม่ได้ให้อำนาจ
เด็กที่จะตบศีรษะเราได้ ฉะนั้นถ้าเด็กจะมาตบศีรษะเรา เราไม่มี
หน้าที่ตามกฎหมายที่จะทนทานต่อการตบศีรษะเช่นว่านั้น

คนวิกลจริตก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือถ้าคนวิกลจริตจะ
มาตบศีรษะเรา แม้กฎหมายจะไม่เอาโทษคนวิกลจริต แต่
กฎหมายก็ไม่ได้ให้เรามีหน้าที่ต้องทนทาน เราจึงบ๊องกันโต้

เจ้าพนักงานกระทำการกระทบกระทั่งสิทธิและเสรีภาพ
ของเราโดยปราศจากอำนาจ หรือโดยไม่ปฏิบัติตาม
แบบพิธีให้ถูกต้อง เช่น กรณีที่ตอมหมาจับ แต่เจ้า
พนักงานได้จับโดยไม่หมาจับ การกระทำของเจ้าพนักงาน

ความหมายของภยันตรายที่ผิด ก.ม.

๒๓๓

ก็เป็นภยันตรายที่ผิดต่อกฎหมาย เราจึงต้องกันไว้

เจ้าพนักงานที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เจ้าพนักงานได้เชื่อโดยความสุจริตใจว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย และการเช่นนั้นได้เป็นไปโดยมิเห็นผลอันสมควร กฎหมายไม่เอาโทษแก่เจ้าพนักงานนั้น แต่ถากการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะกระทบกระทั่งถึงสิทธิและเสรีภาพของราษฎร กฎหมายก็ไม่บังคับให้ราษฎรต้องทนทานต่อภยันตรายอันผิดกฎหมายเช่นว่านั้น และเมื่อเป็นภยันตรายที่ผิด ก.ม. ราษฎรก็ไม่ต้องกันไว้

ในกรณีที่มีผู้กระทำโดยความจำเป็น เช่นผู้เร่ร่อนหรือคนหิวโหยมาจนจะตายอยู่แล้ว ขออาหารเขากิน เขาไม่ให้ก็แย่งเขากิน เพื่อประทังชีวิต กฎหมายไม่เอาโทษผู้กระทำโดยจำเป็นดังกล่าว แต่กฎหมายก็ไม่บังคับให้เจ้าของอาหารเขาต้องทนทานต่อการแย่งอาหารนั้น ฉะนั้นจึงเป็นภยันตรายที่ผิดกฎหมาย เจ้าของอาหารย่อมต้องกันมิให้แย่งเอาอาหารไปได้ เพราะอาจเป็นอาหารดังกล่าวที่เขามองในขณะนั้น แต่แม้เขาจะมอาหารอื่นออก การที่เขาไม่ยอมให้กินก็อาจเป็นการผิดต่อศีลธรรมเท่านั้น แต่เมื่อเขาไม่ทำตามกฎหมายที่

จะบ่งกันได้อีกเมื่อภยันตรายอุบัติในปัจจุบัน

จะทนทานต่อการแย่งอาหาร การแย่งอาหารจึงเป็นภยันตราย
ผิดกฎหมาย เขาก็บ่งกันได้

โดยเหตุนี้ก่อนหน้าทีบุคคลใดจะบ่งกันตัว บุคคลนั้น
ก็ต้องพิจารณาว่า ภยันตรายที่จะถึงเกิดขึ้นแก่เขาอัน ผิดต่อ
กฎหมายหรือไม่ คือตามกฎหมายเขามิหนาทัดของทนทานหรือ
ไม่ และแม้ผู้ได้รับภยันตรายจะเป็นเจ้าพนักงานหรือราษฎรก็
ต้องพิจารณาเช่นเดียวกัน เพราะใช้กฎหมายลักษณะอาญา
เล่มเดียวกัน

(๒) เมื่อปรากฏว่าภยันตรายนั้นเป็นภยันตรายที่เกิดขึ้น
โดยผิดกฎหมาย ก็จะต้องปรากฏต่อไปว่า ภยันตรายนั้น
เป็นภยันตรายที่อุบัติขึ้นในปัจจุบันด้วย ถ้าภยันตรายนั้นเกิด
ขึ้นแต่ครั้งอดีตไปแล้วในอดีต เขาย่อมบ่งกันไม่ได้ เช่นเขา
ตัดศีรษะเราแตกแล้ว เขาดึงหนังเราไป เราไม่มีอะไรจะบ่งกัน
เพราะศีรษะแตกแล้ว จะบ่งกันอย่างไรศีรษะก็ไม่หายแตก
ได้ ถ้าเราดึงหนังไปทำร้ายเขา ไม่เรียกว่าเราบ่งกันโดย
ชอบด้วยกฎหมาย เช่นถ้าเราไปตัดศีรษะเขา เรียกว่าเราแก้แค้น

ภยันตรายในอคติป้องกันไม่ได้

๒๓๕

เขา ซึ่งกฎหมายจะยอมให้ทำเช่นนั้นไม่ได้ และกฎหมาย
ยอมจะลงโทษทั้งสองคน คือลงโทษเขาคดีศีรษะเรา และลง
โทษเราคดีศีรษะเขา ทั้งนี้เพราะถ้ายอมให้แก้แค้นกันเช่นนั้น
ก็จะแก้แค้นกันไปแก้แค้นกันมาไม่มิตสิ้นสุด ฉะนั้นจึงต้อง
หยุดยั้งกันข้างหนึ่ง คือเมื่อเขาฉกไป เราจะไปทำร้าย
เขาไม่ได้ เราได้แต่แจ้งให้ตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครอง
ดำเนินการตามกฎหมาย อันนั้นเองทำให้กฎหมายกับความคิด
เห็นของคนธรรมดาไม่ตรงกัน คือตามความคิดเห็นของคน
ธรรมดานั้น เมื่อใครเขาทำร้ายเรา เราก็คิดว่าเป็นความ
ยุติธรรมที่เราจะทำร้ายเขาเป็นการตอบแทนได้ ข้าพเจ้าได้อ่าน
เรื่องอ่านเล่นและภาพยนตร์บางเรื่อง ซึ่งได้แสดงประจักษ์ว่า
การตอบแทนเช่นนั้นไม่ผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง
การป้องกันกับการแก้แค้นไม่เหมือนกัน กฎหมายยอมให้
ป้องกันภยันตรายต่อเมื่อภยันตรายยังมีอยู่ แต่ไม่ยอมให้
แก้แค้น แต่ถ้าเราพิจารณาให้ลึกซึ้งอีกหน่อย เราจะ
เห็นได้ว่าเมื่อภยันตรายผ่านพ้นไปแล้ว ก็ไม่มีอะไรเหลืออยู่
จะให้เราป้องกันอีก กฎหมายให้อำนาจป้องกัน ก็เพื่อจะ

ไม่ให้ภยันตรายเกิดขึ้นแก่เรา แต่เมื่อภยันตรายเกิดขึ้นจนหมดไปแล้ว ความจำเป็นที่จะป้องกันก็ไม่มี เราก็คงดำเนินการตามกฎหมาย คือขอให้ตำรวจจับกุมมาลงโทษ

นอกจากภยันตรายที่อุบัติในอดีต คือที่ล่วงมาแล้ว เราจะไม่ป้องกันไม่ได้แล้ว แม้ภยันตรายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เราก็ป้องกันไม่ได้เหมือนกัน เพราะเราไม่มีความจำเป็นที่จะป้องกัน เช่นเรารู้ว่าอีกหนึ่งเดือนจะมีผู้มายังเรา เราจะไปฆ่าเขาเพื่อป้องกันมิให้เขามายังเราไม่ได้ เพราะเป็นภยันตรายที่เกิดขึ้นในอนาคต เราอาจบอกตำรวจให้ช่วยคุ้มครองป้องกันได้และก่อนครบกำหนดหนึ่งเดือนเขาอาจกลับใจเสียก็ได้

อย่างไรก็ดี คำว่า “ภยันตราย” หมายความว่า ความน่ากลัวที่จะเกิดอันตราย อันตรายยังไม่เกิดจริงๆ ก็ได้ ถ้าภยันตรายนั้นกำลังจะเกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแล้ว และกำลังมีอยู่ต่อไป เราก็ป้องกันได้ เช่นคนงेमัดจะแทงเรา แม้เราจะยังไม่ทันถูกแทง แต่เมื่อกำลังจะมีการแทงแก่เรา ก็เป็นภยันตรายปัจจุบัน เพราะความน่ากลัวจะเกิดอันตรายแก่เราเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งถ้าจะ

อย่างไรเป็นภัยอันตรายที่อุบัติอยู่ในปัจจุบัน

๒๓๓

รอให้เกิดมาคเจ็บช่นเดียวกัน เราถึงจะถึงแก่ความตายหรือได้รบ
บาดเจ็บเท่านั้น เราจึงบ่งกันได้ หรือเขาแทงเราทหนึ่งแตรจะ
แทงเราอีก แม้เราจะบ่งกันการแทงครั้งแรกไม่ได้เพราะเกิด
ช่นเดียวกัน แต่เราบ่งกันการที่จะแทงเราครั้งแรกได้

ภัยอันตรายที่คาดหมายเอาเองนั้น ย่อมไม่ใช่ภัยอันตราย

ที่อุบัติในปัจจุบัน ฉะนั้นเราจึงบ่งกันไม่ได้ เช่นตำรวจจับ
ผู้ร้าย เห็นผู้ร้ายเดินมา ทราบว่าเป็นผู้ร้ายซำคน จึงยิงเสีย
ก่อน เพราะเกรงผู้ร้ายจะฆ่าเอา เช่นนี้ ตำรวจบ่งกันมิได้
เพราะเป็นแต่ความคาดหมายเอาเอง โดยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงได้กล่าว
ว่า การจับตายและการยิงทิ้งไม่มีระบบอยู่ในกฎหมายไทยเพราะ
ตำรวจใช้กฎหมายเต็มเดียวกับราษฎร และผู้บังคับบัญชาที่
ออกคำสั่งให้จับตายก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะทราบล่วงหน้าว่าผู้ทคน
ประสงค์จะให้จับ จะได้ก่อภัยอันตรายช่นจริง ๆ แก่เจ้าพนักงานผู้
จับหรือไม่ ตามกฎหมายตำรวจได้แต่บ่งกันคนเท่านั้น และจะ
บ่งกันได้เฉพาะเมื่อมีภัยอันตรายที่ผิดกฎหมาย ทั้งภัยอันตรายนั้น
ที่อุบัติอยู่ในปัจจุบัน คำสั่งให้จับตายจึงควรเป็นแต่คำสั่งจับ

ขรรคมดา แต่มิหมายเหตุให้ทราบว่ามีผู้จะถูกจับเป็นบุคคลที่
หน้าจะก่อภยันตรายขึ้นแก่เจ้าพนักงานผู้จับ

อนันไม่มีเวลาพอที่จะกล่าวถึงเรื่องบอingkันโดยชอบด้วย
กฎหมายให้จับบริบูรณ์ได้ ฉะนั้นจะได้กล่าวต่อไปในเข้าวัน
ศักราหน้า สำหรับอนันข้าพเจ้าขออย่าว่า เรามือบอingkันได้ต่อเมื่อ
มีภยันตราย และภยันตรายนั้นต้องผิดต่อกฎหมาย คือเราไม่
มีหน้าที่จะต้องทนทานต่อภยันตรายนั้น และทั้งภยันตรายนั้น
จะต้องอุบัติอยู่ในปัจจุบันด้วย ภยันตรายในอดีตซึ่งได้แก่
ภยันตรายที่เคยเกิดขึ้น แต่ได้ขาดตอนไปแล้ว เช่นเขายัง
เรามีบาดเจ็บแฉะดวงหนิไปแล้ว เราจะบอingkันไม่ได้ ส่วน
ภยันตรายในอนาคตอันไกล เราก็บอingkันมิได้เหมือนอนัน เรา
จะบอingkันได้ต่อเมื่อภยันตรายนั้นกำลังจะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นบาง
แล้ว และกำลังมอຍต่อไป เช่นเขาตเราหนิที่แฉะและกำลัง
จะตเราออกเท่านั้น

ตอนที่ ๒๓

(วันศุกร์ที่ ๘ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๖)

ในตอนที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การ
ป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายยังไม่จบ แต่ก่อนที่ข้าพเจ้าจะ
ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายต่อจาก
ที่ได้กล่าวมาแล้วในวันก่อน ข้าพเจ้าขอสรุปข้อความตามที่ได
กล่าวมาแล้วโดยสังเขป ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า กฎหมาย
ยอมให้บุคคลไม่อาจจะเป็นเจ้าพนักงาน หรือราษฎรป้องกันภยัน
ตรายที่ผิดกฎหมายได้โดยไม่มีคามผิด ทุกคนคงจะเห็น
ได้ว่า การที่กฎหมายยอมให้ป้องกันภยันตรายได้นั้นเป็นความ
จำเป็น เพราะถ้าจะฝืนใจให้บุคคลต้องยอมทนทานให้เกิด
อันตรายขึ้นแก่ตัวของเขาเองเสียก่อน แล้วจึงจะมาร้องทุกข์
ให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจดำเนินการจับกุมต่อ
ภายหลังนั้น ย่อมไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง เพราะผู้ที่ได้รับ
ภยันตรายเขาเป็นฝ่ายถูก เขาอยู่ดี ๆ ก็มีผู้มาก่อภยันตรายให้แก่
เขา ส่วนผู้ที่ก่อให้เกิดภยันตรายเป็นฝ่ายผิด ฉะนั้นในกรณี
ที่ผู้ประสพภยันตรายไม่สามารถขอร้องให้รัฐ หรือเจ้าพนักงาน

ของรัฐบาลบังคับให้เขาพ้นภัยอันตรายได้ทันทีทั้งที่ กฎหมายจึง
 ใ้ให้อำนาจแก่ผู้ได้รับภัยอันตรายดังกล่าว ที่จะกระทำการต่าง ๆ
 เท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันภัยอันตรายเองได้ เช่นอยู่ดี ๆ ก็มีคน
 งามัดจะพันเรา เราอาจใช้ปืนยิงเขาหรือเอาดาบแทงเขาเพื่อ
 มีให้เขาพ้นเราสำเร็จได้ การกระทำของเราย่อมไม่มีโทษ
 เพราะตามตัวอย่างดังกล่าวนี้ การที่เราจะรอให้เขาพันเรา
 เสียก่อน แล้วจึงมาบอกให้ตำรวจจับกุมเขาต่อภายหลังนั้น
 เราอาจตายเปล่า หรืออย่างน้อยก็ได้รับบาดเจ็บสาหัส กฎ
 หมายจึงยอมให้เราซึ่งเป็นผู้ถูก ชิงกระทำการป้องกันเสีย
 ก่อนได้ อนึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่า เจ้าพนักงานจะกระทำ
 การประทุษร้ายต่อผู้กระทำผิดได้ก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นที่จะต้อง
 ป้องกันตัวเหมือนอกัน เพราะเมื่อกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจแก่
 เจ้าพนักงานที่จะกระทำการใด ๆ ต่อราษฎรได้เป็นพิเศษแล้ว
 เจ้าพนักงานและราษฎรก็ใช้กฎหมายเต็มเดียวกัน คือกฎหมาย
 ลักษณะอาญาเอง ฉะนั้น ทมบางคนพูดถึงคำสั่งจับตายกัน
 นั้น ขอชี้แจงว่าคำสั่งจับตายไม่มีอยู่ในระบบกฎหมาย
 ลักษณะอาญาของไทย และข้าพเจ้าไม่เชื่อว่าจะมีผู้บังคับบัญชา

เจ้าพนักงานใช้อำนาจได้เพียงใด

๒๔๑

คนใดออกคำสั่งไปเช่นนั้น เพราะผู้บังคับบัญชาไม่อยู่ในฐานะที่จะทราบล่วงหน้าว่า ผู้ที่จะถูกจับจะขัดขืนหรือก่อภัยอันตรายให้แก่ผู้จับหรือไม่ คำสั่งจับตายนั้นอย่างมากก็ควรจะมีหมายเหตุให้ทราบว่า ผู้ที่จะถูกจับเป็นบุคคลน่าเกรงจะก่อภัยอันตรายให้แก่ผู้จับได้ เพื่อเจ้าพนักงานผู้จับจะได้ระวังตัวล่วงหน้าโดยเตรียมพร้อมที่จะป้องกันตนไว้ในเมื่อปรากฏว่าผู้ของตนจะจับได้ก่อภัยอันตรายขึ้นจริง ๆ แต่ในกรณีที่ยังไม่เกิดขึ้น เจ้าพนักงานก็ไม่มีอำนาจกระทำแก่ราษฎร ไม่ว่าราษฎรนั้น จะเป็นผู้ร้ายเคยต้องหาว่ากระทำผิดอาญาอย่างร้ายแรงเพียงใดมาแต่ใด การที่ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงเรื่องนัยดียวก็เพราะข้าพเจ้าเคยได้ไปศึกษาพยานตรอมอเมริกัน ซึ่งแสดงถึงการที่ตำรวจอเมริกันจับผู้ร้าย และตำรวจได้ฆ่าผู้ร้ายโดยยังไม่มีความจำเป็นที่จะป้องกันตนเลย นอกจากนั้นผมเรื่องอ่านถื่นทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่แต่งเป็นทำนองที่ว่า เจ้าพนักงานมีอำนาจพิเศษในการใช้กำลังเพื่อจับกุมผู้ร้ายซึ่งกำลังหลบหนีจึงขอกล่าวไว้เพื่อป้องกันการใช้ใจผิดด้วย เพราะในเรื่องที่เจ้าพนักงานจะพึงปฏิบัติต่อราษฎรอย่างใดจึงจะชอบด้วยกฎ

หมายนิน จอมพต ป. พิบูลสงคราม ประธานสภาวัฒนธรรม
 แห่งชาติ ได้มอบหมายให้คณะกรรมการสาขาทางเนติธรรม
 บรรยายด้วยภาษาง่ายๆ แก่ประชาชน ซึ่งกรรมการสาขา
 ทางเนติธรรมก็ได้สนองความประสงค์ ของท่านประธานสภา
 วัฒนธรรมแห่งชาติ โดยแทรกไว้ในคำบรรยายส่วนต่าง ๆ
 สำหรับกฎหมายอาญาอันเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้าได้
 กล่าวถึงกรณีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้เท่าเทียมกับ
 ราษฎรจึงชอกช้ำใจด้วย กล่าวคือในกรณีเช่นนี้เจ้าพนักงาน
 ต้องสำนึกตนเองเป็นราษฎรคนหนึ่งโดยพิจารณาว่า ถ้า
 ตนเป็นราษฎรจะใช้อำนาจได้หรือไม่เพียงใด อนึ่งข้าพเจ้าได้
 กล่าวไว้ในตอนที่แล้วมาด้วยว่ากฎหมายให้อำนาจให้บุคคลบ่ง
 กันคนได้ แต่ไม่ได้ให้อำนาจให้แก้แค้น เพราะถ้ายอมให้แก้แค้น
 ก็แก้แค้นกันไปแก้แค้นกันมาไม่มที่สิ้นสุด และชัยชนะครั้งสุดท้าย
 ของการแก้แค้นย่อมได้แก่ผู้ที่มีกำลังมากกว่า หรือมีพรรคพวก
 มากกว่า การป้องกันต่างกับการแก้แค้น ในแง่ที่ว่า “ป้องกัน”
 นั้นเป็นการกระทำเพื่อมิให้ผู้ประสพภัยอันตราย ได้พ้นภัยอันตราย
 แต่ “แก้แค้น” นั้น เป็นการกระทำที่คอบแทนการกระทำผิดซึ่งเกิด

เมื่อถูกทำร้ายแล้วต้องให้เจ้าพนักงานจัดการ

๒๔๓

เช่นถ้าเขาตีศีรษะเรา เราวิ่งชิงแทงเขาเสียก่อนเพื่อมิให้เขาตีศีรษะเราได้อย่างเรียกว่าเราต้องกัน เพราะกระทำไปเพื่อป้องกันมิให้เขาตีศีรษะเราแตก กฎหมายไม่เอาโทษ แต่ถ้ายาตีศีรษะเราแตกแล้ววิ่งหนีไป - เราจะยิงเขาในขณะที่เขาวิ่งหนีไม่ได้ เพราะการตีศีรษะไม่ใช่ต้องกัน ศีรษะเราแตกไปแล้วจะยิงเขาให้ตายอย่างไรศีรษะก็ไม่หายแตกได้ ฉะนั้นเราจึงไม่มีความจำเป็นที่จะทำร้ายเขา เราได้แต่วิ่งไล่ตามจับตัวผู้กระทำร้ายดังกล่าวซึ่งกฎหมายให้เราจับกุมได้เอง เพราะเป็นความผิดซึ่ง ๆ หน้า แล้วนำตัวมามอบให้ตำรวจหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เช่นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อำเภอ จับกุมมาส่งส่วนฟ้องร้องขอให้ศาลลงโทษ ส่วนการที่เราจะทำร้ายในขณะที่เขาวิ่งหนีนั้น ย่อมเท่ากับเราตงศาลเตี้ยชำระความเสียเอง และเป็นการชำระความของตนเอง ซึ่งไม่ต้องส่งสัย เราจะต้องเข้าข้างตนเองอย่างแน่แท้ ซึ่งรัฐจะยอมให้เราทำเช่นนั้นไม่ได้ เพราะถ้ายอมให้เราแก้แค้น ก็จะมีการแก้แค้นกันไปแก้แค้นกันมาไม่มีที่สิ้นสุด บ้านเมืองก็จะไม่มีความสงบเรียบร้อยดังได้กล่าวมาแล้ว ฉะนั้น ในกรณีทกษณตราายเกิดชน

จนเสด็จเด็ดขาดไปแล้ว อย่างเขาคัศระเรา จนคัศระเรา
 แดกและวงหน้ไปแล้ว หรือเขาดกัศระของเราดำเร้จกัศระคน
 สู้บ้านของเขาเสด็จแล้ว รัฐและเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งเป็น
 คนกัศระ จะเป็นผู้ดำเนินการจับกุมฟ้องร้องขอให้ศาลลงโทษ
 ตามกระบวนเมืองเอง และเป็นหน้าที่ของผู้ที่รับภยันตรายไป
 แล้วจะต้องอดใจไม่กระทำร้ายตอบ และข้อนี้เองทำให้ความ
 คิดเห็นของคนธรรมดากับความคิดเห็นในทางกฎหมายต่างกัน
 อยู่บ้าง ข้าพเจ้ามาตองนึกถึงตัวข้าพเจ้าเอง อยู่ดี ๆ ก็มี
 คนมาคัศระของข้าพเจ้าแตก โดยข้าพเจ้าไม่ได้ทำอะไรให้
 แดกวงหน้ไปต่อหน้าข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายอมอยากที่จะวงตาม
 ไปยิงหรือแทงให้สาหัสกับที่เขาทำต่อข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้า
 จะต้องระงับโทษะอดใจด้วยความเสียดาย เพราะกฎหมาย
 จะยอมให้ข้าพเจ้ากระทำการแก้แค้นไม่ได้ และข้าพเจ้ารู้สึก
 ว่า ถ้าข้าพเจ้ากระทำร้ายต่อเขา อันเป็นการแก้แค้น แม้กฎหมาย
 จะตดโทษให้ข้าพเจ้าบ้างก็เพียงฐานบรรดาดโทษะ แต่
 ข้าพเจ้าก็ใคร่ขอว่าเป็นผู้กระทำผิดอาญาและอาจต้องรับโทษจำคุก
 ก็ได้ในที่สุด ในตอนที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวว่ ราษฎรกัศระ
 เจ้าพนักงานกัศระ จะป้องกันตนได้คือเมื่อเข้าเกณฑ์ดังต่อไปนี้

เกณฑ์ของการบ่งกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒๔๕

(๑) มีภยันตราย ซึ่งหมายความว่ามีความน่ากลัว
ภยันตรายอันจริง ๆ และภยันตรายนั้นเป็นภยันตรายที่เกิดขึ้น
โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย คือโดยผู้ถูกระทำไม่มีหน้าที่ตาม
กฎหมายที่จะทนทาน ทงหมองในแง่ผู้ประสพภยันตรายเป็น
ประมาณ ว่าตามกฎหมายเข้าหน้าที่จะต้องทนทานหรือไม่
เด็กอายุไม่เกิน ๗ ขวบ หรือบุคคลวิกลจริตกระทำผิด กฎหมาย
ไม่เอาโทษ แต่ผู้ประสพภยันตรายเขาไม่ต้องทนให้เด็กหรือ
บุคคลวิกลจริต ก่อให้เกิดภยันตรายแก่เขา และผู้ประสพ
ภยันตรายเขาย่อมบ่งกันได้

(๒) ภยันตรายนั้นเป็นภยันตรายที่อุบัติอยู่ในปัจจุบันซึ่ง
หมายความว่า ภยันตรายกำลังจะเกิดหรือเกิดขึ้นแล้วและกำลัง
มียู่ต่อไป ภยันตรายซึ่งล่วงมาแล้วเราบ่งกันไม่ได้ เพราะ
ไม่มีความจำเป็นที่จะบ่งกันแล้ว การกระทำเนื่องจากภยัน
ตรายที่ล่วงมาแล้วนั้น เป็นแต่เพียงการแก้แค้นซึ่งกฎหมาย
ไม่ยอมให้เรากระทำ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจาก
ภยันตรายในอนาคต เช่นเราสืบทราบว่า อีก ๒ วัน จะมี
ผู้มาทำร้ายเรา เราจึงบ่งกันเสียก่อนก็มีได้เหมือนกัน

เกณฑ์ของการบ่งกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

เพราะยังไม่มีความจำเป็นที่จะบ่งกัน เพราะอาจเป็นไปได้ว่า ผู้ที่คิดจะก่อภยันตรายต่อเรา เขาอาจกลับใจเลิกคิดที่จะก่อภยันตรายนั้นแก่เราได้ นอกจากนี้เราอาจบอกตำรวจให้คอยสอดส่องมิให้เขามาทำอันตรายแก่เราได้

ถ้าบริเวณนั้นเขาจะชกตำรวจถึงเกณฑ์ข้ออื่นต่อไป ซึ่งยังเหลืออีก ๒ ข้อ ก.ตำรวจ

(๓) นอกจากจะปรากฏว่าภยันตรายนั้นผิดต่อกฎหมาย และอบคดียุ่ในปัจจุบันแล้ว จะต้องปรากฏว่ามีความจำเป็นที่จะบ่งกันด้วย ก.ตำรวจคือ บางกรณีภยันตรายเกิดขึ้นแก่เราจริง แต่เราไม่จำเป็นต้องบ่งกันจนถึงกับต้องกระทำร้ายต่อผู้ก่อภยันตรายเลย เช่นเด็กเล็กๆ ถูมดจะแทงเรา หากเราจะหลบไปเสียได้ เราต้องหลบ เราจะไปแทงเด็กโดยอ้างว่าเราบ่งกันมิได้เหมือนกัน เพราะความจำเป็นที่จะบ่งกันไม่มี เราอาจพ้นภยันตรายได้โดยไม่ต้องทำร้ายเด็กนั้นเลย แต่ข้อ ๕๕๖ กพิจารณาในแง่ผู้ประสพภยันตรายเหมือนกัน เพราะกฎหมายย่อมไม่ฝืนใจให้บุคคลชกตาด เช่นเราจะเดินผ่านถนนสายหนึ่ง มีนกแดงโดยนชวางหน้า ห้ามมิให้เราเดินผ่าน

การกระทำโดยบังเอิญต้องไม่เกินสมควรแก่เหตุ ๒๔๗

ทางนั้น ให้เราอ้อมไปอีกถนนหนึ่ง เราผู้ที่จะเดินผ่านถนน
ก็ไม่ต้องทนยอม เพราะเราเองเป็นฝ่ายถูก เป็นสิทธิและ
เสรีภาพของเราที่จะเดินบนถนนนั้นเหมือนบุคคลอื่น ๆ เรา
สามารถจะเดินไปตามถนนที่บุคคลอื่นเดินเป็นปกติได้ และถ้านัก
แดงโคตยันทวางถนนจะก่อกวนอันตรายแก่เรา เราก็บังเอิญได้
เพราะเราเป็นฝ่ายถูก ถ้าจะให้เราหลบหนีไป ก็เท่ากับเป็น
การบังคับให้เราชกตาดเท่านั้น ฉะนั้นถ้าเรากระทำการใด ๆ
อันจำเป็นเพื่อจะได้เดินถนนโดยสะดวก เช่นผลักเขานักแดงโค
ตยันทวางเจ็บ เราก็ไม่ผิด เพราะเรามีความจำเป็นต้อง
บังเอิญก่อกวนอันตรายที่ผิดต่อกฎหมาย และอุปคดียุอยู่ในปัจจุบัน

(๕) อนึ่ง แม้จะเข้าเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ถ้าปรากฏ
ว่าผู้กระทำโดยบังเอิญ กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ ผู้
กระทำก็ต้องมีโทษ เป็นแต่กฎหมายจะลดโทษให้บ้าง เช่นใน
กรณีที่มีคนจะชกต่อขยเรา ถ้าเราถึงกับยิงเขาตาย ก็เห็น
ได้ชัดว่าเป็นการเกินสมควรแก่เหตุ เราต้องมีผิดฐานฆ่าคน
ตาย เป็นแต่กฎหมายจะลดหย่อนโทษให้เราบ้าง แต่ถ้าเขาเอง
มีคจะแทงเรา หรือใช้ไม้ใหญ่ ๆ จะตีเรา เราก็อาจยิง

เขาตายได้ เพราะถ้ายอมให้เขาแทงหรือตี เราอาจถึงแก่ความตาย หรือบาดเจ็บสาหัสได้ สรุปรวมความว่า แม้จะเกิดภยันตรายแก่เรา แต่เราก็สามารถกระทำไปแต่เพียงสมควรแก่เหตุ ส่วนอย่างไรจึงจะเรียกว่าทำไปพอสมควรแก่เหตุ นั้นจะต้องคำนึงถึงภาวะที่ระแวกเหตุการณ์แวดล้อม และวิธีที่ถูกต้องที่สุดคือ ให้ใช้กำลังให้น้อยที่สุดที่จะทำได้ คือใช้เท่าที่จำเป็นแก่การนั้น เช่นชะโมยจะเข้ามาดักทรัพย์ของเรา ถ้าเราสามารถจะร้องตะโกนให้ชะโมยรู้ตัว และทำให้เขาหลบหนีไปได้ เขาก็จะได้ไม่ดักทรัพย์ ก็ควรจะร้องตะโกนไม่ควรจะใช้อาวุธขึ้นยิ่งให้เขาถึงแก่ความตาย แต่อย่างน้อยก็ต้องพยายามใช้อาวุธขึ้นยิ่งช้ไปก่อน การที่จะใช้อาวุธขึ้นยิ่งคนตาย ควรจะกระทำต่อเมื่อจะเป็นภยันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายอย่างร้ายแรงจริง ๆ เท่านั้น ในเรื่องบ้องกันเกินสมควรแก่เหตุนี้เกิดชนบ่อย ๆ ฉะนั้นก่อนที่จะกระทำการบ้องกัน เราควรคิดอยู่ในใจว่าเราจะกระทำไปเท่าที่จำเป็นและเป็นภัยแก่เขาให้น้อยที่สุด มิฉะนั้นถ้าทำเกินสมควรแก่เหตุไป คำตักก็ต้องตงโทษ เป็นแต่ตงโทษให้บ้าง

การกระทำโดยบังเอิญไม่มีโทษเลย

๒๔๘

เมื่อเข้าเกณฑ์ ๔ ประการคือ (๑) ภัยอันตรายที่ผิดต่อ
กฎหมาย (๒) ภัยอันตรายที่อุบัติอยู่ในปัจจุบัน (๓) มี
ความจำเป็นสำหรับป้องกันและ (๔) ผู้กระทำทำไปพอสมควร
แก่เหตุถึงแก่ตัวแล้ว การกระทำนั้นไม่มีโทษ เพราะ
กฎหมายให้อำนาจให้ทำได้ และภัยอันตรายที่จะป้องกันได้นั้น
อาจเป็นภัยอันตรายเกิดแก่ตนเอง หรือผู้อื่นได้ และอาจ
เป็นภัยอันตรายต่อชีวิตรวมทั้งร่างกาย ทรัพย์สิน หรือ เกียรติยศ
ของตนเอง หรือผู้อื่นได้ เช่นเราเห็นคน ๆ หนึ่งจะทำร้าย
ผู้อื่น ซึ่งเราไม่รู้จักเลย เราช่วยป้องกันผู้อื่นให้พ้นจาก
การทำร้ายนั้นได้ หรือเราเห็นคนจะรถทรัพย์สินของผู้อื่น เรา
อาจช่วยเขาป้องกันได้ เช่นโดยไปแย่งเอาของคืนมาเป็นต้น
ซึ่งเป็นการที่เราปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองดีอย่างหนึ่ง ที่จะ
ช่วยเหลือมิให้ผู้อื่นกระทำการที่ผิดชอบโดยผิดกฎหมาย การ
กระทำโดยบังเอิญอันชอบด้วยกฎหมายถึงแก่ตัวแล้ว กฎหมาย
ไม่เอาโทษเลย เป็นการให้สิทธิที่จะทำได้ ผู้กระทำไม่เป็น
ผู้ทวงตำหนิต่อตนเองอย่างใดเลย และข้อนี้เป็นข้อสำคัญ
เหมือนกัน เพราะบางคนมีความรู้สึกผิดชอบที่ไม่เป็นปกติ

เพราะคิดว่าคนกระทำความเลวทราม ฉะนั้น จึงใคร่ขอกถ่าง
ด้วยว่า ในสายตาของกฎหมายลักษณะอาญาไม่ถือว่าการบ๊อง
กันโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นการเลวทรามแต่ประการใด

ตอนที่ ๒๔

(วันศุกร์ที่ ๑๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงการบ๊องกันโดย
ชอบด้วยกฎหมาย โดยข้าพเจ้าได้กล่าวว่าการบ๊องกัน
โดยชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นกรณีที่ผู้กระทำความอำมาจทำได้ เพราะ
เป็นฝ่ายถูก การกระทำโดยบ๊องกันนั้นในสายตาของกฎหมาย
ไม่ใช่การกระทำที่จะพึงตำหนิติเตียนแต่อย่างใดเลย และใน
กรณีทมิฬย่นครายเกิดขึ้นแก่เรา การที่เราจะทราบว่าจะเรา
บ๊องกันได้โดยไม่มีผิดกฎหมายหรือไม่นั้น ย่อมแล้วแต่ว่าการ
กระทำของเราเข้าเกณฑ์ ๔ ข้อที่กฎหมายลักษณะอาญากำหนด
ไว้หรือไม่ กล่าวคือ (๑) ย่นครายได้เกิดขึ้นแก่เราโดยผิด
กฎหมาย โดยเป็นย่นครายซึ่งตามกฎหมายเราไม่มีหน้าที่ที่จะ

เกณฑ์ของการบ่งกันโดยชอบด้วย ก.ม.

๒๕๑

ต้องทนทานหรือไม่ (๒) เมื่อปรากฏว่าภยันตรายนั้นเกิดขึ้นแก่
เราโดยผิดกฎหมายแล้ว ก็ต้องพิจารณาต่อไปว่า ภยันตราย
นั้นอยู่ที่อยู่ในปัจจุบันหรือไม่ กล่าวคือเป็นภยันตรายที่กำลัง
จะเกิดหรือเกิดแล้ว แต่กำลังยังคงมีอยู่ต่อไปหรือไม่ (๓) มี
ความจำเป็นที่เราจะบ่งกันหรือไม่ กล่าวคือถ้าเราไม่บ่งกัน
แล้วเราจะได้รับภยันตรายหรือไม่ หรือเราอาจพ้นภยันตราย
ได้โดยไม่จำเป็นต้องบ่งกัน (๔) นอกจากนั้น การกระทำนั้น
ได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุหรือไม่ ถ้าการกระทำของเรา
เข้าเกณฑ์ ๔ ข้อดังกล่าวครบบริบูรณ์ เราก็มักอำนาจทำได้
ถ้าไม่เข้าเกณฑ์ ๔ ข้อดังกล่าว เราก็มักไม่มีอำนาจทำได้ เช่นคน
ถือมีดวิ่งเข้ามาจะแทงเรา เราซึ่งยิงเสียก่อนหน้าที่เขาจะแทง
เราได้ เราไม่ผิด เพราะเข้าเกณฑ์ ๔ ประการ คือ (๑)
การถือมีดวิ่งมาแทงเราเป็นภยันตรายที่ผิดกฎหมาย โดยเรา
ไม่มีหน้าที่จะต้องทนทานต่อการที่จะแทงเรา (๒) เป็นภยันตราย
อบตู่ในปัจจุบัน เพราะเขาจะแทงเราในขณะนั้น (๓) มีความ
จำเป็นต้องบ่งกัน เพราะถ้าเราไม่บ่งกัน เราจะต้องตาย
เปล่าๆ (๔) การที่เราซึ่งยิงเขาเสียก่อนเป็นการกระทำพอ

สมควรแก่เหตุ เพราะเป็นวิธีทางเดียวที่จะทำให้เรารอดชีวิต
 โดยเหตุนี้การที่เราชิงเขา แม้จะทำให้เขาตายหรือบาดเจ็บ
 ต่ำหัตถ์ เราก็ไม่มีความผิด และนี่เป็นวิธีคิดตามกฎหมาย
 อาญาทั่วไป คือเมื่อกฎหมายอาญาวางเกณฑ์ไว้อย่างไรแล้ว
 เพื่อให้เกิดผลในทางกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นในเรื่อง
 บังคับกันโดยชอบด้วยกฎหมาย กฎหมายวางเกณฑ์ไว้ & ข้อตั้ง
 กล่าวข้างต้น ก็ต้องเข้าเกณฑ์ & ประการ ผู้กระทำจึงจะมี
 อำนาจทำได้ ถ้าการกระทำนั้นไม่เข้าเกณฑ์ & ข้อครบบริบูรณ์
 ผู้กระทำก็ไม่อำนาจทำได้และต้องผิด ฉะนั้นความสำคัญ
 จึงอยู่ที่การที่เราจะต้องจดจำเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้บ้าง
 และนี่เป็นวิธีคิดวิธีเดียวในการที่เราจะทราบว่า การกระทำ
 อันใดผิดต่อกฎหมายหรือไม่ผิดต่อกฎหมาย การจำเกณฑ์
 ของกฎหมายนี้ไม่ใช่ของง่าย ฉะนั้นในบทความทางวิทยากร
 ายเสียนั้น ข้าพเจ้าจึงได้กล่าวข้างบนไปข้างกันมาน้อย
 ดั่งครึ่งเพื่อเป็นการทวนความจำ โดยเหตุนี้ก่อนที่จะจบ
 เรื่องบังคับกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญข้าพเจ้า
 จึงขอขานอภัยของการบังคับกัน โดยชอบด้วยกฎหมายอีกครั้ง

ต้องพยายามไม่กระทำผิดกฎหมาย

๒๕๓

หนึ่ง คือ (๑) ต้องมีภยันตรายที่ผิดต่อกฎหมาย (๒) ภยันตราย
นั้นอุปถัมภ์ในปัจจุบัน (๓) มีความจำเป็นที่จะต้องป้องกัน (๔)
การกระทำที่กระทำไปเพื่อป้องกันนั้นพอสมควรแก่เหตุ ถ้าครบ
เกณฑ์ ๔ ข้อนี้เป็นอันไม่ผิดแน่ ไม่ว่าท่านจะเป็นเจ้าพนักงาน
หรือบุคคลธรรมดา

ถ้าหรับฉัน ข้าพเจ้าขอกล่าวถึงกรกระทำโดยความจำเป็น
เป็นต่อไป แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องนี้ ข้าพเจ้าใคร่จะขอ
เล่าเรื่องให้ฟังคือ มีเพื่อนของข้าพเจ้าถามข้าพเจ้าว่า ถ้า
ข้าพเจ้าเองทำได้ ดังที่ข้าพเจ้าบรรยายทางวิทยุกระจายเสียงมา
แล้ว เขาจะนับถือข้าพเจ้ามาก แต่เกรงว่าข้าพเจ้าเองก็จะทำ
ไม่ได้เหมือนกัน ข้าพเจ้าก็ตอบว่าข้าพเจ้าจะพยายาม ข้าพเจ้า
คิดว่าเราทั้งหลายทุกคนรวมทั้งข้าพเจ้าเอง จะต้องพยายาม
กระทำตนมิให้เป็นผู้กระทำผิดต่อกฎหมาย เพราะการกระทำ
ผิดต่อกฎหมายนั้น ย่อมทำให้เราและครอบครัวได้รับความเดือด
ร้อน ทำให้เสียชื่อเสียงของตนเองและของวงศ์ตระกูล และ
ข้าพเจ้าก็ได้กล่าวในตอนแรกๆ ของบทความกฎหมายอาญา
สำหรับประชาชนว่าทุกคนไม่ควรจะประมาทหรือเริงใจว่าจะไม่

เป็นผู้กระทำผิดอาญา การประมาทเป็นทางแห่งความตาม
 การกระทำผิดอาญาเกิดจากสาเหตุหลายสาเหตุ และสาเหตุ
 บางสาเหตุ เราเองก็ยากที่จะช่วยให้ตัวเราเองไม่เป็นผู้กระทำผิด
 อาญาได้ ฉะนั้นอย่าประมาทคิดว่า นอกจากนั้นเมื่อ ๒-๓
 ปีที่ผ่านมา ได้มีเหตุการณ์เกิดแก่ข้าพเจ้าอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้
 ข้าพเจ้าเองดำเนินคิดว่า อะไรที่ข้าพเจ้าแนะนำผู้อื่นไปนั้น เมื่อ
 มาถึงตัวข้าพเจ้าเอง บางทีก็เป็นการยากแก่การที่ข้าพเจ้าจะ
 ปฏิบัติตามคำแนะนำเหมือนกัน และข้าพเจ้าต้องใช้เวลา ๒-๓
 วันกว่าจะสนใจของข้าพเจ้าเอง และปฏิบัติตามคำแนะนำของ
 ข้าพเจ้าเองได้ ฉะนั้นข้าพเจ้าหวังว่าท่านทั้งหลายคงจะถอบท
 ความนี้เป็นคำแนะนำทั่วๆ ไป ซึ่งข้าพเจ้าเองก็ต้องการคำแนะนำ
 นั้นไม่ผิดแผกแตกต่างกับบุคคลอื่น นอกจากนั้นการที่จะเข้าใจ
 บทความนี้ต้องพิจารณาข้อความทั้งหมดประกอบกัน การที่
 จะหยิบยกข้อความเฉพาะตอนใดตอนหนึ่งของจรรยาบรรณนั้น นอก
 จากจะเป็นเหตุให้ผู้อื่นเข้าใจผิดแล้ว ยังไม่เป็นธรรมแก่ผู้
 เขียนบทความอีกด้วย

เมื่อข้าพเจ้าได้กล่าวถึงการบ่งกันพร้อมด้วยยกตัวอย่าง

ภณทัภยัณศรยเกศขณโดยไม้ผลศ ก.ม.

๒๕๕

ค่าง ๆ มาแล้ว ท่านก็จะเห็นได้ว่า การบ้องกันนั้นเป็นภณทั
เรากกระทำต่อผลทัภยัณศรยที่ผลศอภยัณศรยให้แก้เราเป็นการ
กระทำแก้ฝ่ายผลศ ฉะนั้นภยัณศรยจ้งให้อานาจให้เราทำได้ แต่
ภยัณศรยนั้นบางทัภยัณศรยเกิดขณโดยผลศอภยัณศรย บางทัภยัณศรย
ขณ โดยไม้ผลศอภยัณศรยบ้าง ฉะนั้นจ้งเป็นปัญหาว่าถ้าเป็น
ภยัณศรยที่ไม้ผลศอภยัณศรย เราจะทำได้เพียงใดในภณทั
ภยัณศรยเกิดขณโดยไม้ผลศอภยัณศรย เป็นภณทัที่เราต้องกระทำ
ต่อผลศอนข้งไม้เรเห็นเป็นใจด้วย เช่นบ้านของเราให้ม้เพราะ
ถูกถูกระเบศ เราต้องพงรวจมานผลศอน เพื่อไปคักนมาคัม
เพลิงมิให้ให้ม้บ้านของเราเป็นคัน และตามภยัณศรยอาญา
นอกจากภยัณศรยที่เกิดขณโดยผลศอภยัณศรยนี้ ดังกล่าวแล้ว
ยังมีภยัณศรยอย่างอื่นอีก ที่เราควรจ้งบ้องกันได้บางประการ
เหมือนกัน เช่นเกิดอุปทัภยัณศรยเหศเรศแตก คนโดยส่ารผู้หนึ่ง
เกาะขอนไม้อยู่ในทะเล เราข้งเรศแตกมาคด้วยกันกถจตาย
รู้ดีกว่าถ้าเราจะว่ายไปโดยไม้เกาะขอนไม้ เราคงจะตาย
เราอาจเข้าแยงไม้ขอนนั้นมาเกาะเศยเองได้ และถ้าเราขศ
ขวาง เราอาจขศค้อยแยงไม้ขอนนั้นมาได้ ความจ่า
เป็น ที่จ้งบ้องกันภยัณศรยอื่นเรากกระทำต่อบุคคลอื่นที่เขาไม้ม

ส่วนกระทำผิดนั้น ความจริงกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจให้เรา
 กระทำเลย แต่ถ้าเรากระทำลงไปแล้วกฎหมายก็เห็นใจก
 เว้นโทษให้แก่เรา เพราะเราทำโดยความจำเป็น คือเราต้อง
 เลือกระหว่างการป้องกันรักษาชีวิตของเราให้ปลอดภัย กับ
 ความปลอดภัยของชีวิตผู้อื่น แต่ถ้าเราเลือกเอาความปลอดภัย
 ภัยของชีวิตของเราเอง แม้เราจะเป็นคนมีศีลธรรมไม่ได้ไม่
 เป็นสุภาพบุรุษ แต่กฎหมายก็เห็นใจ ยกโทษให้ตามที่
 กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า “ป้องกัน” ต่างกับ “จำเป็น” อยู่
 สองประการคือ (๑) การกระทำโดยป้องกันนั้นผู้กระทำมี
 อำนาจทำได้ แต่การกระทำโดยจำเป็นนั้นความจริงผู้กระทำไม่มี
 อำนาจทำได้ เป็นแต่กฎหมายเห็นใจและยกเว้นโทษให้ (๒)
 ในการป้องกันผู้กระทำ ๆ ต่อบุคคลผู้เป็นฝ่ายผิด คือผู้ทก
 ภัยอันตรายให้เกิดแก่ตนโดยผิด ก.ม. แต่ในกรณีจำเป็นผู้กระ
 ทำได้กระทำต่อบุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนในการกระทำผิดด้วย

กรณีกระทำโดยความจำเป็น ซึ่งกฎหมายดกษณอาญา
 ยกเว้นโทษมี ๒ กรณีคือ กรณีที่ ๑ ผู้กระทำอยู่ใต้บังคับและ
 ใต้อำนาจที่ไม่สามารถขัดขืนหรือหักเหได้ และกระทำไป

การกระทำโดยจำเป็นสองกรณี

๒๕๗

พอสมควรแก่เหตุ กรณีที่ ๒ ผู้กระทำจำเป็นต้องป้องกัน
ภัยอันตรายอันร้ายแรง ซึ่งอุปคอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผู้กระทำ
ไม่ได้ก่อให้เกิดตนเอง และป้องกันภัยนั้นด้วยอุบาย
อย่างอื่นมิได้ และกระทำไปพอสมควรแก่เหตุ

ถ้าหวั่นจะชอกช้ำอารมณ์กรกระทำ โดยความจำเป็น
กรณี ๓ ก่อน เพื่อมิให้จดจำไว้เวรกันไป

การกระทำโดยความจำเป็นตามกรณี ๓ นี้ ได้แก่ผู้กระทำ
ทำอยู่ไต่บังคับและไต่อำนาจที่ไม่สามารถขัดขืน หรือหัก
ได้ง่ายได้ และกระทำไปพอสมควรแก่เหตุ หรือจะกล่าว
เป็นเกณฑ์ก็คือ (๑) ผู้กระทำอยู่ไต่บังคับหรือไต่อำนาจ (๒)
ผู้กระทำไม่สามารถขัดขืนหรือหักได้ง่ายได้ (๓) ผู้กระทำฯ
ไปพอสมควรแก่เหตุ ในการอธิบายเกณฑ์นี้ ขออธิบายโดย
ยกตัวอย่างดังนี้ เช่น เราเดินทางไปในที่เปลี่ยว พบผู้ร้าย
๕ คน เขาข่มขู่เราให้เราเอามัดแทงเพื่อนของเราที่กำลังเดิน
ผ่านมา ถ้าเราไม่แทง เขาจะยิงเราเสียให้ตาย ถ้าเรามี
ศรัทธามั่นราอาจไม่ยอมทำ และยอมให้ผู้ร้ายยิงเราตายเสีย

ก็ได้ แต่เป็นวิสัยของมนุษย์ที่จะต้องรักชีวิตกันทุกคน ฉะนั้น ถ้าเราฆาตกรและแทงเพื่อนของเราตาย เพราะการถูกบังคับ เช่นนั้น กฎหมายไม่ลงโทษเรา เพราะเข้าเกณฑ์ ๓ ประการ ที่กล่าวข้างต้น คือ

(๑) เราอยู่ใต้บังคับและใต้อำนาจของผู้ร้าย

(๒) เราไม่สามารถขัดขืนหรือหลีกเลี่ยงได้

(๓) การที่เราแทงเพื่อนของเราตาย เราได้กระทำไป

พอดีสมควรแก่เหตุคือแม่เราจะทำให้เขาตาย แต่เราก็ได้กระทำ เพื่อให้ตัวเราเองรอดพ้นจากความตาย ซึ่งผู้ร้ายเช่นนี้จะทำร้ายเรา

เมื่อการกระทำเข้าเกณฑ์ ๓ ประการ คือ (๑) เราอยู่ใต้อำนาจและใต้อำนาจ (๒) ผู้กระทำไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และ (๓) ผู้กระทำได้กระทำไปพอดีสมควรแก่เหตุ กฎหมายยกเว้นโทษให้แก่เรา ตามที่กล่าวมานี้แสดงว่าการกระทำโดยความจำเป็น ความคิดในทางกฎหมายได้ผ่อนผันเข้ามาหาความคิดของประชาชนคนทั่วไป เพราะถ้ากฎหมายจะลงโทษการกระทำโดยความจำเป็นดังกล่าวแล้ว ก็จะมีผู้กระทำ

ก.ม. ยกเว้นโทษเมื่อทำโดยจำเป็นเพราะเห็นใจ ๒๕๕

ผิดอาญาเป็นจำนวนมากต้องพลอยเป็นอาชญากรไปทั้ง ๆ ที่เขา
ไม่มีชีวิตจิตใจจริงถึงกับจะเป็นอาชญากร และมีบุคคลอื่นมา
บังคับให้เขากระทำผิดแท้ ๆ โดยเหตุนี้กฎหมายจึงไม่ยอมเอา
ผิดกับผู้ที่ไม่ควรจะมีความผิด เพราะในความจำเป็นที่บุคคล
จะต้องเลือกเอาระหว่างการเสียชีวิตของตนเอง หรือทำให้ผู้
อื่นต้องเสียชีวิตเช่นตงตออย่างที่ว่า ถ้าเราไม่แทงเพื่อน ผู้
ร้ายก็จะฆ่าเราเสียดังกล่าวแล้ว ทุกคนก็คิดถึงชีวิตของ
ตนเองมากกว่าชีวิตของผู้อื่นเป็นธรรมดา จึงต้องกระทำ
ผิดเพราะจำใจ กฎหมายจึงตั้งค่าลดโทษให้

อย่างไรก็ดี การกระทำโดยความจำเป็นดังกล่าวแล้ว
กฎหมายไม่ให้อำนาจให้ทำ เป็นแต่ถ้าทำไปแล้วกฎหมายไม่
เอาโทษ เพราะเห็นใจว่าต้องกระทำโดยจำเป็นเท่านั้น ในเวลา
คับขันดังกล่าวย่อมยากที่จะหวังให้บุคคลรักษาคำสัตถุธรรมอันดีผล
จึงเห็นว่าผู้ได้รับภัยอันตรายจากการกระทำโดยจำเป็น เขามิอาจ
หาข้อแก้ตัวได้ เช่นตามตัวอย่างที่ผู้ร้ายเอาปืนชี้ให้เราแทงเพื่อน
ของเราตาย แม้จะปรากฏว่าถ้าเราแทงเพื่อนเราตาย กฎหมาย
จะไม่เอาโทษเรา เพราะในกรณีดังกล่าวเป็นการยากที่จะฝืนใจ

๒๖๐ ในกรณีจำเป็นต้องไม่สามารถชัดเจนหรือหลีกเลี่ยงได้

เราให้ยอมรับกันตรายได้ แต่กฎหมายก็ไม่ได้ให้อำนาจเรา
ที่จะแทงเพื่อนของเรา ฉะนั้นถ้าเพื่อนเขามัน เขาก็ยังเรา
ตายโดยไม่มีควมผิด เพราะเขามันอำนาจของมันได้ เขาไม่
มีหน้าที่ จะทนทานต่อการที่เราจะแทงเขา ตามหลักเกณฑ์
เรื่องของมันที่โลกถ้ามานี้แล้ว

ข้อควรตั้งเกตุมีว่า การกระทำโดยความจำเป็น ผู้
กระทำเป็นผู้ผิด กฎหมายจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เข้มงวด
มาก กล่าวคือกำหนดว่าต้องไม่สามารถชัดเจนหรือหลีกเลี่ยง
ได้ โดยเหตุนี้ผู้กระทำจึงต้องพยายามอย่างดีที่สุดที่จะไม่ทำ
ร้ายผู้อื่นที่เขาไม่มีส่วนผิดอยู่ด้วย กล่าวคือผู้กระทำต้องหลบ
หลีกการกระทำให้มากที่สุดที่จะทำได้ อย่างในกรณีผู้ร้าย
เขามันชี้ให้เราแทงเพื่อน ถ้าเราพอจะหลบหลีกหนีผู้ร้ายไปได้
เราก็ต้องหลบหนี เพราะความจริงถ้าแม้จะทำให้เราได้รับความ
ลำบาก เราก็ต้องยอม เพื่อนของเราเขาไม่ทำอะไรให้เราเสีย
และถ้าการหลบหลีกนั้นจะทำให้เราเป็นคนชั่วช้าตมบ้าง เรา
ก็ต้องยอมตนเป็นคนชั่วช้าตมบ้าง และยอมรับความลำบากบ้าง ทั้ง
นี้แสดงให้เห็นว่ากฎหมายได้วางเกณฑ์ที่จะยกโทษไว้อย่างเข้ม
งวดมาก ซึ่งเป็นการสมควร เพราะเป็นการประทุษร้าย

การกระทำโดยจำเป็นต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ ๒๗๙

ต่อบุคคลภายนอก ซึ่งไม่มีส่วนผิดสำหรับการกระทำโดยความ
จำเป็นด้วยเลย นอกจากนี้ในปัญหาที่ว่า การกระทำต่อบุคคล
ภายนอกจะเป็นการกระทำพอสมควรแก่เหตุหรือไม่ ก็ต้อง
พิจารณาโดยเคร่งครัดเหมือนกัน เช่นเขาจะว่า จะตบหน้าเรา
ถ้าเราไม่แทงเพื่อนของเรา ถ้าเราถั่วตบหน้าแล้วแทงเพื่อน
ของเราตาย ได้ชื่อว่าเรากระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ เราต้อง
มีโทษ เป็นแต่กฎหมายจะลดหย่อนผ่อนโทษให้บ้างเท่านั้น
เพราะเรากระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ ทั้งนี้เราต้องยอม
ทนเจ็บเล็ก ๆ น้อย ๆ ดีกว่าที่จะลงมือทำร้ายบุคคลภายนอกที่
เขาไม่มีส่วนผิด และเรื่องนุกเหมือนกับเรื่องบองกนคอมก็จะ
ปรากฏว่าบุคคลกระทำเกินสมควรแก่เหตุอยู่เสมอ ๆ

อนึ่ง มีข้อน่าคิดว่าในบางกรณีไม่สามารรถนำสืบได้ว่า
ผู้กระทำได้กระทำไปโดยถูกใจอำนาจบังคับ อย่างเราเดินไป
กับเพื่อน ภายหลังเพื่อนเขาบั่นชูให้เราแทงคนอื่นตาย เรา
อาจนำสืบไม่ได้อาจได้กระทำไปโดยถูกใจเพื่อนบังคับ แต่ข้อ
เป็นปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งไม่ใช่จะมีเฉพาะในเรื่องจำเป็นเท่านั้น
แต่ก็มีในเรื่องอื่น ๆ เพราะความจริงแท้ อาจเป็นอย่างหนึ่ง ค้าด

การคบเพื่อนชั่วชักชวนให้กระทำความผิดอาญา

ยุคธรรมซึ่งมีโอกาสปั้งแต่พยานหลักฐาน อาจเชื่ออีกอย่าง
 หนึ่งก็ได้ ข้าพเจ้าคิดว่าขอที่เราจะไม่ถกบังคับจิตใจให้กระทำ
 ความผิดก่อกอง การละเว้นที่จะคบเพื่อนชั่ว เพราะการคบ
 เพื่อนช้วนมนมแต่จะแนะนำให้เรากระทำความผิดอาญาและถ้าเราหลง
 คบเดียวคราวหนึ่ง ก็จะมีการชี้แจงให้เราว่าร่วมมือกระทำความผิดอาญา
 คือไปอีกโดยไม่มีที่สิ้นสุด ฉะนั้นการหลงเพียงไม่คบเพื่อนช้วนจึง
 เป็นเรื่องสำคัญ

ก่อนที่จะจบเรื่องความจำเป็นกรณี ๓ นี้ ข้าพเจ้าขออย่า
 เกณฑ์ ๓ ประการสำหรับการกระทำโดยจำเป็นกรณี ๓ นอก
 ครวงหนึ่งคือ (๑) ผู้กระทำต้องอยู่ใต้บังคับหรือใต้อำนาจ (๒)
 ไม่สามารถขัดขืนหรือหลีกเลี่ยงได้ และ (๓) ต้องทำไปพอสมควร
 ควรแก่เหตุ ถ้าเข้าเกณฑ์ ๓ ข้อแรกกฎหมายก็ยกเว้นโทษให้
 ถ้าไม่เข้าเกณฑ์ ๓ ข้อครบบริบูรณ์ก็ต้องมีความผิด

ตอนที่ ๒๕

(วันศุกร์ที่ ๒๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่แล้วมาข้าพเจ้าได้กล่าวถึง การบ่อนกนกัน

และยกโทษให้แก่เราทั้ง ๆ ที่ความจริงเราไม่มีอำนาจที่จะทำได้
ดังกล่าวแล้ว

หนึ่ง ข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่ากรณีทกระทำโดยความจำเป็น
เป็นกรณี ๒ กรณี คือกรณี ๑ ได้แก่กรณีที่ผู้กระทำอยู่ใน
ไต่เบ็งคับและในไต่อำนาจที่ไม่สามารถขัดขืนได้ และได้กระทำ
ไปพอสมควรแก่เหตุ กฎหมายไม่เอาโทษ ซึ่งได้กล่าวมา
แล้วในวันก่อน

สำหรับวันนี้ข้าพเจ้าขอถือโอกาสทบทวนสักเล็กน้อยถึง
กรณีการกระทำโดยความจำเป็นกรณีหนึ่ง ซึ่งเป็นกรณีที่มี
บุคคลใช้อำนาจบังคับให้เรากระทำผิดอาญา เราจะไม่ทำผิด
อาญาก็ได้ แต่ถ้าเราไม่ทำ เราจะต้องได้รับภยันตราย ดังจะ
เห็นได้จากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว คือผู้ร้ายเอาปืนชี้เราให้
เราแทงเพื่อนของเราดังได้กล่าวมาแล้ว เราได้อยู่ในไต่เบ็งคับ
และในไต่อำนาจของผู้ร้าย ซึ่งเขาเกณฑ์ข้อ ๓ ทว่าผู้
กระทำคกอยู่ในไต่เบ็งคับและในไต่อำนาจของผู้อื่น . นอกจากนี้
เราไม่สามารถขัดขืนหรือหลีกเลี่ยงภยันตรายนั้นได้ เพราะ
ถ้าเราไม่ยอมแทงเพื่อนของเรา ผู้ร้ายก็จะยิงเราตาย ซึ่งเขา
เกณฑ์ข้อ ๒ ทว่าผู้กระทำไม่สามารถขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง

เตียงได้ และเรากระทำไปพอสมควรแก่เหตุ คือเราแทง
เพื่อนของเราเพื่อรักษาชีวิตของเราไว้ ซึ่งการกระทำพอสมควร
แก่เหตุเป็นเกณฑ์ข้อ ๓ เมื่อเข้าเกณฑ์ ๓ ประการน
กฎหมายยกเว้นโทษให้แก่เรา คือไปนี้จะขอกฎอภัยโทษ
ที่ ๒ ของการกระทำโดยความจำเป็นต่อไป

กรณี ๒ ได้แก่กรณีที่ผู้กระทำไม่มีเจตนาชั่วร้ายแต่
ต้องกระทำผิดเนื่องจากจำต้องป้องกันตัวเองหรือผู้อื่น ให้พ้น
ภัยอันตรายอันร้ายแรง ซึ่งผู้กระทำมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเองและ
จะป้องกันภัยนั้นด้วยอธิบายอย่างอื่นมิได้ และกระทำไป
พอสมควรแก่เหตุ

เพื่อยายแก่การจดจำ จึงขอวางเกณฑ์กรณีความจำเป็น
กรณีที่สอง ๒ นี้ออกเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้ คือที่จะเข้ากรณี
ความจำเป็นในกรณี ๒ นี้ จะต้องปรากฏว่า

๑. มีภัยอันตรายอันร้ายแรง
๒. ภัยนั้นทรายนอบคตในปัจจุบัน
๓. ผู้กระทำมิได้ก่อให้เกิดภัยนั้นขึ้นเอง
๔. จะป้องกันภัยนั้นด้วยอธิบายอย่างอื่นมิได้

๕. ผู้กระทำผิดมิได้มีเจตนาชั่วร้าย และได้กระทำไป

พอสมควรแก่เหตุ

ข้าพเจ้ารู้สึกเหมือนกันว่าแม้จะวางเกณฑ์เป็นข้อ ๆ ไปน
 ่ายงทำให้ท่านผู้ฟังจดจำได้ยาก แต่ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะทำให้
 เข้าใจง่ายมากกว่าจริง ข้าพเจ้าได้เคยกล่าวถึงความหนักใจ
 ของคณะกรรมการสาขาทางนิติธรรมมาแล้ว คือการอธิบาย
 กฎหมายให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย ตามความประสงค์ของท่าน
 ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาตินั้น อธิบายได้ยาก ยากกว่าการ
 อธิบายกฎหมายแก่ผู้ศึกษากฎหมายโดยเฉพาะหลายเท่า กรรมการ
 สาขาทางนิติธรรมได้พยายามหาวิธีต่าง ๆ แต่เมื่อกฎหมาย
 วางเกณฑ์ไว้มากข้อ ก็ไม่มีทางเลือกอย่างอื่นนอกจากจะต้อง
 อธิบายให้ครบเกณฑ์ทุกข้อ เพราะจะผิดกฎหมายหรือไม่ อยู่
 ที่เขาเกณฑ์ครบทุกข้อหรือไม่ และเป็นธรรมดาของวิชา
 ทุกวิชา ซึ่งต้องมุ่งง่ายบ้างยากบ้างเป็นของธรรมดา ฉะนั้นคณะกรรมการ
 สาขาทางนิติธรรมจึงจำเป็นต้องคำพิพากษาวิจารณ์ของ
 ประชาชนอยู่เสมอ เพื่อจะได้นำความคิดเห็นต่าง ๆ มาปรับปรุง
 ให้การบรรยายกฎหมายเป็นที่เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

ความหมายของ “ภยันตรายอันร้ายแรง”

๒๖๗

ต่อไปนข้าพเจ้าจะขออธิบายเกณฑ์ต่าง ๆ ตามลำดับ

ในข้อที่ ๑ ที่ว่าต้องมีภยันตรายอันร้ายแรงนั้น “ภยันตราย” หมายความว่า การนำภัยที่จะเกิดอันตราย ภยันตรายนี้จะเกิดขึ้นแก่สิ่งใด ๆ ก็ได้ เช่น อาจเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของเราก็ได้ ตัวอย่างเช่น เราจะถูกทำร้ายร่างกาย เราจะอดอาหารตาย ไฟจะไหม้บ้านของเรา เป็นต้น การที่กฎหมายลักษณะอาญากำหนดว่าต้องเป็นภยันตรายอันร้ายแรงนั้น ก็เพราะกรณีที่เกิดขึ้นโดยความจำเป็น เป็นกรณีที่เกิดขึ้นได้กระทันหันต่อบุคคลภายนอกที่เขาไม่รู้อเห็นหรือมีส่วนในการกระทำผิดด้วยเลย ฉะนั้นถ้าเป็นภยันตรายที่ไม่ร้ายแรง ผู้ได้รับภยันตรายก็ควรจะยอมทนทานต่อภยันตรายที่ไม่ร้ายแรงนั้นเสียเอง ดังว่าที่จะไปก่อภยันตรายให้เกิดแก่ผู้อื่นที่เขาไม่มีส่วนผิดอยู่ด้วย เช่น เรือแตก เราหิวอาหาร ถ้าการหิวอาหารไม่ถึงกับทำให้เราตาย เราอาจจะทนไปจนกว่าจะขออาหารเขากินได้ เราก็ต้องไม่ลักอาหารหรือชิงอาหารจากผู้อื่น หรือไฟไหม้เสื้อของเราเพียงตัวเดียว และไม่ทำท่าจะตกตาม เราควรจะยอมทนให้เสื้อ

ใหม่ ไม่ควรจะพึ่งรวบอำนาจของผู้อื่นเอานามาคับไฟใหม่เสีย
 ของเราเพียงคนเดียวเช่นเป็นคน คอเมือเป็นภยันตรายอันร้าย
 แรงจริงๆ เช่นถ้าเราไม่ป้องกันภยันตรายเราจะตาย หรือ
 บ้านของเราทางหลังจะถูกเพลิงไหม้เช่นนี้ เราจึงจะป้องกัน
 ภยันตรายอันร้ายแรงได้

ในข้อ ๒ ภยันตรายนั้น จะต้องอุปถัมภ์อยู่ในปัจจุบัน
 ชอนักเหมือนกันกับที่ใดกล่าวมาแล้วในวันก่อนๆ ในเรื่อง
 บังคับโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ ถ้าเป็นภยันตรายใน
 อนาคต ความจำเป็นที่จะป้องกันก็ไม่มี เพราะภยันตรายได้หมด
 ไปแล้ว เช่นบ้านของเราถูกเพลิงไหม้จนจะหมดแล้ว จะพึ่ง
 ประตูบ้านของเพื่อนบ้านไปเอาสูบน้ำมาดับเพลิง ก็จะไม่ช่วย
 ให้บ้านของเราพ้นจากการถูกเพลิงไหม้ได้ เราจึงจะพึ่งรวบ
 เพื่อนบ้านของเรา เพื่อเอานามาคับไฟไม่ได้ เพราะไม่มี
 ความจำเป็นที่จะป้องกันภยันตรายคือ เพลิงไหม้เสียแล้ว ส่วน
 ภยันตรายในอนาคตก็เช่นเดียวกัน เมื่อภยันตรายยังไม่เกิดขึ้น
 เราก็คงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องลงมือกระทำการ เช่นไฟไหม้
 บ้าน ซึ่งห่างจากบ้านเราตั้ง ๓๐ หลังกาเรอ็น เราจะด่วนพึ่ง

ผู้กระทำได้ไม่ก่อภัยอันตรายขึ้นเอง

๒๖๕

รวบรานของเพื่อนบ้านเพื่อเอาตู้รับมาเตรียมไว้ดับไฟ ท้ออาจะ
เกิดที่บ้านของเราไม่ได้ เพราะอาจเป็นได้วากองดับเพลิงอาจะ
ดับเพลิงนั้นเสียก่อนที่เพลิงจะถุกตามมาใหม่บ้านของเราก็ได้

ในข้อ ๓ ที่ว่าผู้กระทำได้ไม่ก่อภัยอันตรายขึ้น
ขึ้นเอง นั้น หมายความว่า การที่ภัยอันตรายเกิดขึ้น ผู้กระทำ
จะต้องไม่ใช่ฝ่ายที่จะพึงถูกตำหนิตถุเคยน ผู้ที่เขาเรอที่รวและ
บรรรทกจนเพียบมาพวยเด็นในแม่น้ำ โดยเห็นดวงหน้าว่าเรือ
อาจถล่มตงเมื่อใดก็ได้ ถ้าเรือถล่มตงจริง ๆ จะไปยอแย่ง
ขอนไม้ที่ถูลอนเกาะอยู่จนถูลอนจนมาตาย โดยอ้างว่าตนจำ
เป็นต้องบ้องกันชีวิตของตนเอง กฎหมายก็ไม่ยกโทษให้
เพราะตนเป็นฝ่ายก่อภัยอันตรายขึ้นเอง แล้วจะมากกระทำการ
ประทรร้ายต่อผู้อื่น โดยอ้างว่าจำเป็นต้องบ้องกันภัยอันตราย
ขึ้นไม่ได้ ตามที่กล่าวมานี้ได้แสดงให้เห็นว่ากฎหมายได้วาง
เกณฑ์เรื่องจำเป็นไว้เคร่งครัดมาก เพราะเป็นการกระทำต่อ
บุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนผิด โดยกำหนดว่ากฎหมายจะยก
โทษให้ต่อเมื่อผู้กระทำไม่ได้ก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นเอง ส่วน
ปัญหาที่ว่าผู้กระทำก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นตนเองหรือไม่นั้น ต้อง

พิจารณาจากแง่ผู้ประสพภัยอันตราย ว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดภัยอันตราย
 นั้นโดยวิธีทนายจะถึงกำหนดเดียนหรือไม่ อย่างเราโดยสารเรือไป
 ต่างประเทศ เรือแตก เราต้องว่ายน้ำและต้องไปแย่งขอนไม้ซึ่งผู้
 อื่นเขาเกาะอยู่ก่อนจนเขาต้องจมน้ำตาย ถ้าจะพิจารณาโดย
 ฝีมือ จะต้องถือว่าเราก่อกบฏขึ้นเหมือนกัน คือถ้า
 เราไม่โดยสารเรือ เราก็จะไม่ประสพภัยเหตุเรือแตก แต่เรา
 ก็ไม่จำเป็นต้องไปแย่งขอนไม้จากผู้อื่น แต่ความจริงหนการ
 โดยสารเรือโดยสารเป็นกรณีปกติ ฉะนั้นจึงต่างกับตัวอย่าง
 เรื่องเขาเรือทบรทกจนเพียบและรวมาพายเงินในแม่น้ำ ซึ่งถ้า
 เรือแตก จะต้องถือว่าเป็นภัยอันตราย ที่ผู้กระทำก่อให้เกิดตนเอง
 ดังกล่าวข้างต้น เราจะเห็นได้ว่า การทกกฎหมายอาญากำหนดว่า
 ผู้กระทำจะต้องไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นเองนั้น เป็นความจำ
 เป็น เพราะมีฉนวนชะโมยกจะอ้างได้ว่าเขาต้องดกทพยของ
 ผู่อื่นก่อกบฏองกนมิให้เขาอดตาย ซึ่งเป็นที่เห็นได้ชัดว่ากฎหมาย
 จะยอมให้แกตัวเช่นนั้นไม่ได้เป็นอันขาด บุคคลจะต้องพยายาม
 หาอาชีพด้วยความสุจริต จะไปดกชะโมยเขากินไม่ได้ กฎหมาย
 จะยอมให้เฉพาะผู้เรือแตก หรือต้องถูกโจรกรรมมาหิวโหย

จะต้องบ๊องกันภยันตรายด้วยวิธีอย่างอื่นไม่ได้

๒๗๑

ถ้าไม่แย่งอาหารเขากินก็จะอดตายเท่านั้น เพราะเป็นภยันตรายที่ผู้กระทำมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเอง และต้องกระทำโดยความจำเป็น

ในข้อ ๔ ที่ว่าจะบ๊องกันภยันตรายนั้นด้วยอุบายอย่างอื่นมิได้นั้น ก็เนื่องจากความคิดที่ว่า เป็นการกระทำต่อบคคลภายนอกซึ่งไม่มีส่วนผิดอยู่ด้วย ฉะนั้นผู้ประสพอันตรายจึงต้องพยายามที่จะบ๊องกันภยันตรายนั้น ด้วยอุบายอย่างอื่นเสียก่อน เช่น เรือแตกในทะเล ถ้าเราพอจะว่ายน้ำเกาะขอนไม้อื่นได้ เราต้องไปเกาะขอนไม้อื่นเสียก่อน จะเห็นแก่ความระส่ำระสาย แย่งชิงขอนไม้ที่ผู้อื่นเกาะอยู่แล้วไม่ได้ ต่อเมื่อขอนไม้อื่นอยู่ไกล ถ้าเราจะว่ายน้ำเกาะขอนไม้นั้น เราก็จะต้องจมน้ำตายเสียก่อน เราจำต้องแย่งขอนไม้ที่ผู้อื่นเกาะอยู่ใกล้ๆ เรา เราจึงจะแย่งได้โดยไม่มีโทษ การที่จะพิจารณาว่าผู้กระทำจะบ๊องกันภยันตรายนั้นด้วยอุบายอย่างอื่นได้หรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาพฤติการณ์ และความรู้ดีนักคิด ของผู้ประสพภยันตรายในขณะนั้นด้วย เพราะผู้ที่ตกอยู่ในพฤติการณ์อันน่าคับแค้น ย่อมไม่อยู่ในวิสัยที่จะใช้วิจารณญาณได้โดยตรงได้อย่างรอบคอบ ฉะนั้น ถ้าตามพฤติการณ์และความ

รู้สึกนึกคิดของผู้ประสังฆนัตรายเอง ผู้ประสังฆนัตราย
จะมองกันภยันตรายนั้นด้วยอธิบายอย่างอนมิตได้แล้ว แม้ความจริง
อาจมีทางมองกันภยันตรายนั้นด้วยอธิบายอย่างอื่นได้ กฎหมาย
ก็ยกโทษไว้เหมือนกัน โดยถือเอาพฤติการณ์หรือความรู้สึก
นึกคิดของผู้ประสังฆนัตรายเองเป็นประมาณ

ในข้อ ๕ ที่ว่าผู้กระทำมิได้มีเจตนาชั่วร้ายและต้อง
กระทำการไปพอสมควรแก่เหตุ นั้น หมายความว่า จะต้อง
พิจารณาว่า ผู้กระทำมีเจตนาเพื่อมองกันภยันตรายเท่านั้น
หรือถือโอกาสเอาความจำเป็นขบงหน้า ทำให้ผู้อื่นเสียหาย
นอกจากนั้นจะต้องพิจารณาดูด้วยว่า ภยันตรายที่ผู้กระทำได้
รับอยู่กับผลร้ายที่ผู้กระทำ ๆ ให้เกิดแก่บุคคลภายนอกนั้นได้ตั้ง
ตั้งกันหรือไม่ เช่น เพื่อมองกันมิให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์ ผู้
กระทำจะกระทำอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลก็เห็นได้ชัดว่า เป็น
การกระทำเกินสมควรแก่เหตุ เช่นคนขับรถยนต์มาเบรคเกิดเสีย
หยุดรถไม่ได้ จะต้องเดกเขาระหว่างชนคันไม่ให้รถยนต์เสีย
หายหรือชนคนทเดินอยู่กลางถนน ถ้าการชนคันไม้จะไม่เป็น
ภยันตรายแก่ตัวผู้ขับรถยนต์ ผู้ขับรถยนต์ต้องยอมเสียรถยนต์

อย่างไรเป็นการกระทำพอสมควรแก่เหตุ

โดยยอมชนต้นไม้ตัดว่าก็จะชนคนที่เดินอยู่ตามถนน ซึ่งเขาไม่มีส่วนผิดอยู่ด้วยเลย ถ้าผู้ขับรถชนตัดคนใจชนคนที่เดินอยู่ตามถนนเพื่อรักษารถยนต์ไว้ ต้องถือว่าเขาได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ ในเรื่องการกระทำได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุหรือไม่นั้นสำคัญมาก เพราะกรณีที่เกิดขึ้นมักจะปรากฏว่าผู้กระทำได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุอยู่เสมอ

ก่อนที่จะจบบทความเรื่อง การกระทำโดยความจำเป็น กรณีที่ต้องนี้ ชาวเจ้าช้อยาเกณฑ์ เรืองนอกกรุงหนังก้าวคือจะต้องปรากฏว่า (๑) ต้องเป็นภัยอันตรายอันร้ายแรง (๒) ต้องเป็นภัยอันตรายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (๓) ผู้กระทำมิได้ก่อให้เกิดภัยอันตรายตนเอง (๔) จะป้องกันภัยอันตรายนั้นด้วยอุบายอย่างอื่นมิได้ และ (๕) ได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ ถ้าเขาเกณฑ์ & ชนคนครบบริบูรณ์ กฎหมายก็ยกโทษให้

ตอนที่ ๒๖

(วันศุกร์ที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงการกระทำโดยความจำเป็นว่ามีสองกรณี กรณีหนึ่งได้แก่มุบคตอื่นมาใช้ อำนาจหรือใช้กำลังให้กระทำผิดอาญา เช่น เขามันมาขู่ให้เราฆ่าคนตาย ถักทรัพย์ ชิงทรัพย์ หมิ่นประมาท ถ้าเราไม่สามารถขัดขืนหรือหลีกเลี่ยงได้ และเรากระทำไปพอสมควรแก่เหตุ กฎหมายก็ยกโทษให้แก่เรา ทั้งนี้เพราะเมื่อเรากระทำการไปโดยถูกบังคับบังคับกล่าว ถ้าเรากระทำไปพอสมควรแก่เหตุ กฎหมายก็เห็นใจเราไม่เอาโทษเรา ส่วนกรณีกระทำโดยจำเป็นกรณีที่สองนั้น เป็นการบ่อนทำลายกันทรายน การบ่อนทำลายกันทรายนมีสองอย่าง อย่างหนึ่งได้แก่เรากระทำต่อผู้ที่ก่อทรายนแก่เราโดยผิดกฎหมาย เช่น คนจะเขามาตีมาแทงเรา เราจึงเขามันไปยิงเขาตาย กฎหมายเรียกว่าเป็นการบ่อนทำลายกันทรายนโดยชอบด้วยกฎหมาย กฎหมายให้อำนาจให้เราทำได้ การกระทำของเราไม่ผิดกฎหมาย และไม่ใช่ว่าการกระทำที่จะพึงดำเนินคดีแต่ประการใดเลย แต่

กรรทำโดยจำเป็นกรณีที่สอง

๒๓๕

การบ่งกันภยันตรายอีกอย่างหนึ่งนั้น ได้แก่กรณีที่เรา
กระทำต่อบุคคลที่สามที่ไม่รู้เห็น หรือมีส่วนผิดแต่ประการใด
เช่นเรือแตกเราอาจจะจมน้ำตายอยู่แต่เราจึงต้องว่ายน้ำไปแย่ง
ขอนไม้ซึ่งผืนเกาะอยู่ ถ้าเราแย่งขอนไม้มา ทำให้ผู้
เกาะขอนไม้อยู่ก่อนจมน้ำตาย เพื่อเราจะได้ขอนไม้ขึ้นมาเกาะ
พยุงตัวเรา ก็เป็นกรณีจำเป็นต้องบ่งกันภยันตราย กรณีที่
ต้องซึ่งกระทำต่อบุคคลอื่นที่เขาไม่รู้เห็นหรือมีส่วนผิดด้วยความ
จริงกรณีที่สองนี้เราไม่มีอำนาจทำได้ เป็นแต่กฎหมายเห็นใจ
และไม่เอาโทษเรา เพราะเรามีความจำเป็นต้องบ่งกันภยัน
ตรายอันร้ายแรงซึ่งเรามีได้ก่อให้เกิดขึ้นเอง และเราจะบ่ง
กันภยันตรายนั้นด้วยอบายอย่างอื่นไม่ได้ ทั้งเราก็ได้กระทำไป
พอสมควรแก่เหตุด้วย คือเพื่อรักษารชีวิตของเราไว้ เราต้อง
ทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตไป เมื่อเป็นการแลกชีวิตต่อชีวิต กันบว่า
เป็นการกระทำพอสมควรแก่เหตุ กฎหมายเห็นใจและยกโทษ
ให้แก่เรา ข้าพเจ้าขอว่าการกระทำโดยความจำเป็นกรณี
ที่สองคือการบ่งกันภยันตรายที่กระทำต่อบุคคลอื่น ที่ไม่รู้เห็น
หรือมีส่วนผิดด้วยนี้ เราไม่มีอำนาจกระทำเลย เป็นแต่ถ้าเราได้

๒๗๖ ผู้รับยกยั้นตราจากการกระทำโดยจำเป็นป้องกันได้

กระทำไปแล้ว กฎหมายก็เห็นใจและยกโทษให้เท่านั้น แต่
การกระทำนั้นเป็นผิดต่อกฎหมายในตัวเอง เช่นเรื่องเรือแตกเรา
ต้องว่ายน้ำไปแย่งขอนไม้มาจากผู้อื่นที่เขาเกาะอยู่ก่อน ความ
จริงเราไม่มีอำนาจอันใดที่จะไปแย่งขอนไม้ ซึ่งผู้อื่นเกาะอยู่
ก่อนเลย และผู้ที่เกาะขอนไม้อยู่ก่อนเขาเป็นฝ่ายถูกเสียดด้วยซ้ำ
เพราะเขาคอบครองอยู่ก่อน ถ้าหากขณะที่เราไปแย่งเขา
เขามืออาวุนใดอยู่ เขาก็มีอำนาจที่จะใช้อาวุนหนบองกนมิ
ให้เราไปแย่งขอนไม้ของเขาได้ และการกระทำของเราจะ
เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังได้กล่าวมาแล้ว
ในตอนก่อนๆ นั้น ฉะนั้นถ้าพิจารณาในแง่นี้ ฐานะของผู้
กระทำโดยความจำเป็นย่อมสู้ฐานะของผู้กระทำโดยป้องกันอัน
ชอบด้วยกฎหมาย คือผู้ทกระทำต่อผู้ที่กถอยันตราขายโดยผิดกฎ
หมายหาได้ไม่เพราะกระทำโดยป้องกันบุคคลจะกระทำตอบไม่ได้
อย่างไรก็ดี การที่กฎหมายยกโทษให้แก่การกระทำ
โดยความจำเป็น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหนึ่งซึ่งได้แก่กรณี
บุคคลใช้อำนาจบังคับให้เรากระทำผิดกฎหมาย หรือกรณี
สองซึ่งได้แก่กรณีที่เรต้องป้องกันภัยอันตรายอันร้ายแรง อัน

เกณฑ์ของการกระทำโดยจำเป็นกรณีที่สอง

๒๗๗

เราไม่ได้ก่อให้เกิดตนเอง และจะป้องกันภยันตรายนั้นด้วย
อุบายอย่างอื่นมิได้นั้น แสดงว่ากฎหมายลักษณะอาญาได้
พิจารณาผู้กระทำความผิดอย่างเห็นอกเห็นใจ ฉะนั้นเมื่อบุคคล
มิได้มีเจตนาชั่วร้าย แต่ต้องกระทำความผิดไปด้วยความจำเป็น
กฎหมายจึงยกโทษให้ ข้อสำคัญคือ จะต้องกระทำไปพอ
สมควรแก่เหตุเท่านั้น ข้าพเจ้าขอขยายเกณฑ์กรณีการกระทำ
โดยความจำเป็นกรณีที่สองอีกครั้งหนึ่ง คือ

(๑) จะต้องมิใช่ภยันตรายอันร้ายแรง กล่าวคือถ้าเป็น
ภยันตรายเล็กน้อยๆ ผู้กระทำจะต้องทนยอมรับเสียเอง

(๒) ต้องเป็นภยันตรายในปัจจุบัน ถ้าเป็นภยันตราย
ในอนาคตหรือเป็นภยันตรายในอนาคตก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้อง
ป้องกัน

(๓) ผู้กระทำต้องมีได้ก่อให้เกิดภยันตรายนั้นขึ้น
เอง เพราะถ้าผู้กระทำก่อให้เกิดภยันตรายขึ้นเอง ก็ควรยอมรับ
ภยันตรายนั้นเสียเองดีกว่าจะไปกระทำต่อบุคคลอื่นที่เขาไม่รู้เห็น
หรือมีส่วนในการกระทำผิด

(๔) จะป้องกันภยันตรายนั้นด้วยอุบายอย่างอื่นมิได้

ทั้งนี้เพราะ ถ้าจะมีวิธีที่จะป้องกันภัยอันตรายนั้นด้วยอุบายอย่างอื่นได้ ผู้กระทำจำต้องใช้วิธีอย่างอื่น ดังว่าที่จะไปกระทำต่อบุคคลอื่นที่ไม่รู้เห็นหรือมีส่วนในการกระทำผิดด้วย และ

(๕) ผู้กระทำ จะต้องกระทำไปพอสมควรแก่เหตุ เช่นเป็นการแลกชีวิตต่อชีวิตเป็นตัวอย่าง

ก่อนที่จะจบเรื่องของการกระทำโดยความจำเป็นนั้น มีข้อที่น่าคิดว่าในกรณีที่บุคคลใช้กำลังหรืออำนาจบังคับ ให้เรากระทำผิดอาญานั้น บางทีเป็นการยากที่จะพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าเราถูกบังคับ เช่นเราเดินไปกับเพื่อน โดยเพื่อนมาชวนเราไปเที่ยวภายหลังเพื่อนผู้นั้นขอให้เราแย่งชิงทรัพย์สินของผู้อื่น ถ้าเราไม่ร่วมมือด้วยจะฆ่าเรา มีข้อที่น่าคิดว่าศาลเชื่อได้อย่างไรว่าเราไม่มุ่งหมายจะแย่งชิงทรัพย์ หากต้องจำใจกระทำการชิงทรัพย์ไปเพราะกลัวเพื่อนจะฆ่าเรา ซึ่งเป็นกรณีความจำเป็นกรณีหนึ่ง เพราะเราไปกับเพื่อนดงตอดดอไม่มีพยานอื่น ชื่อนักเหมือนกับการกระทำผิดอาญาอย่างอื่นคือ เป็นปัญหาข้อเท็จจริงซึ่งแต่เฉพาะพยานหลักฐาน การที่บุคคลต้องถูกฟ้องร้องยังโรง

การไม่คบเพื่อนชั่วป้องกันการกระทำผิดได้

๒๗๘

ศาสตร์เป็นการเลี้ยงภัยอย่างหนึ่ง คือเลี้ยงภัยที่อาจไม่สามารรถ
จะพิสูจน์ความจริงให้ผู้พวักษาซึ่งเป็นคนกลางเชื่อถือได้ และ
ต้องรับโทษทางอาญา ความจริงในชีวิตมนุษย์ที่รวบรวมกัน
อยู่เป็นรัฐนัยย่อมต้องมีการเลี้ยงภัยทงนั้น อย่างท่านเดินไป
ตามถนนหนทางก็ดี ท่านขับรถไปตามถนนก็ดี ท่านยอมเลี้ยง
ภัยในอนที่จะถูกรถผู้อื่นชนมาชนท่าน เป็นแต่ท่านไม่รู้สักตัวว่า
ท่านกำลังเลี้ยงภัยนเท่านั้น ถ้ามีการกระทำผิดอาญานนทางที่
คิดสักก็ขอเราต้องบ่งกันเสียก่อน เช่นเราควรจะได้คบเพื่อน
ชั่วเสียและเลิกไปไหนมาไหนกับเพื่อนชั่ว เพราะมีแต่จะทำให้
เรากระทำผิดหรือประพฤตชั่วเท่านั้น อย่างในตัวอย่างที่
กล่าวแล้ว ถ้าเราไม่คบเพื่อนชั่ว เราจะไม่ถูกเพื่อนชู้ให้
กระทำผิดอาญา อันนเองที่แสดงว่าถ้าเราไม่ประสงค์จะทำผิด
อาญา เราต้องพยายามกำจัดสาเหตุต่าง ๆ ที่จะชักนำให้
เรากระทำผิด และภรรยาเพื่อนชู้เป็นสาเหตุหนึ่งในบรรดา
สาเหตุทั้งหลายที่จะทำให้เรากระทำผิดอาญา อย่างการถูก
บังคับให้กระทำผิดอาญานั้น โดยปกติย่อมไม่มีใครบังคับผู้อื่น
ให้กระทำผิด นอกจากจะมีความสัมพันธ์กันมาก่อน เช่น

๒๘๐ กระทำโดยจำเป็นความจริงผู้กระทำไม่มีอำนาจ

เคยคบหาสมาคมกันมานานฐานเพื่อนฝูงเป็นต้น

ข้าพเจ้าขอจบเรื่องการกระทำโดยความจำเป็นเพียงเท่านี้ โดยขอให้ท่านระลึกว่า การกระทำโดยความจำเป็นดังกล่าว แล้วความจริงผู้กระทำไม่มีอำนาจกระทำได้เลย ฎหมาย เป็นแต่เห็นใจและยกโทษให้

ต่อไปข้าพเจ้าจะกล่าวถึง กรณีกฎหมายเห็นใจอีก กรณีหนึ่ง เป็นแต่กฎหมายไม่ยกโทษให้ที่เดียวเหมือนการกระทำโดยความจำเป็นดังกล่าวแล้ว คือกฎหมายเห็นใจจริง แต่กฎหมายเป็นแต่ตโทษให้กึ่งหนึ่งของโทษ ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ซึ่งได้แก่กรณีการกระทำโดย บันดาลโทษะ กฎหมายลักษณะอาญาได้บัญญัติไว้ว่า “เมื่อ ผู้ใด ถูกกดขี่ข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม และบันดาลโทษะขึ้นในขณะนั้น และกระทำผิดใน ขณะนั้นไซ้ ท่านให้ลงอาญาตามที่บัญญัติไว้สำหรับ ความผิดนั้นแต่เพียงกึ่งหนึ่ง” ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า

เกณฑ์ที่ ก.ม. ลคโทษฐานบันดาลโทษะ

๒๘๑

กฎหมายจะดลโทษให้ผู้กระทำกึ่งหนึ่งฐานบันดาลโทษะนั้น จะต้องเข้าเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (๑) ถูกผู้อื่นกดขี่ข่มเหงอย่างร้ายแรง
- (๒) เป็นการกดขี่ข่มเหงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม
- (๓) ผู้กระทำบันดาลโทษะขึ้นในขณะนั้น
- (๔) และกระทำความผิดขึ้นในขณะนั้น

ต่อไปนี้จะได้อธิบายเกณฑ์ต่าง ๆ ตามลำดับ

ในข้อ (๑) ที่ว่า ผู้กระทำจะต้องถูกผู้อื่นกดขี่ข่มเหงอย่างร้ายแรงนั้น หมายความว่า ถ้าเป็นกรณีกดขี่ข่มเหงเล็กน้อย ๆ แล้ว ผู้กระทำก็ต้องยับยั้งใจตนเองไว้บ้าง กฎหมายดลโทษฐานบันดาลโทษะนั้นจึงไม่ยกโทษให้เลย เป็นแต่ดลโทษให้กึ่งหนึ่งเท่านั้น แต่ถ้การถูกกดขี่ข่มเหงนั้นไม่ร้ายแรง กฎหมายก็ไม่ดลโทษให้ทีเดียว จะดลโทษให้คือเมื่อถูกกดขี่ข่มเหงอย่างร้ายแรงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะถ้ากฎหมายจะดลโทษให้ในกรณีที่การกดขี่ข่มเหงไม่ร้ายแรง ก็เท่ากับสนับสนุนให้คนโมโหโทโสร้ายเพราะคิดว่าแม้กระทำผิดก็ได้รับการยกโทษ แทนที่บุคคลจะควบคุม

สติสัมปชัญญะของคนก็ดับปลดหายไปตามอารมณ์โกรธ ตัวอย่างเช่นเราเดินเที่ยวในถนน ถูกคนกระแทกให้ถนัดหน่อย เราจะบันดาลโทสะชกต่อยกับเขาไม่ได้ ถ้าเรากระทำเช่นนั้น เราต้องมีคามผิดฐานฉ้อฉล และกฎหมายไม่ตดโทษให้โดยสรุปความว่าถ้าเป็นการกตข่มเหงเล็ก ๆ น้อย ๆ เราก็ต้องอดทนและแจ้งความให้เจ้าพนักงานจัดการตามหน้าที่ ส่วนอย่างไรจะถือว่าเป็นการกตข่มเหงอย่างร้ายแรงนั้น ต้องดูฐานะส่วนตัวของผู้ถูกกระทำและพฤติการณ์แวดล้อมประกอบ เช่น ในเวดามังงานนักชกถูกชกมีคนอื่นเข้ามาดูหน้าของเราเดิน เป็นการกระทำให้เรามีความอับอาย แม้การเอาเข้ามาดูหน้าของเราเดินนั้นเราจะไม่เจ็บปวดเลย แต่ในฐานะส่วนตัวและตามพฤติการณ์ต้องถือว่าเป็นการกตข่มเหงอย่างร้ายแรง เพราะเท่ากับเขาเหยียดเราเหมือนสัตว์จะทำอะไรกับเราก็ทำได้ ฉะนั้นถ้าเราชกต่อยเขาในขณะนั้น ต้องถือว่าเรากระทำโดยบันดาลโทสะและเป็นกรณีที่ถูกกตข่มเหงอย่างร้ายแรงได้

ในข้อ (๒) ที่ว่าการกตข่มเหงนั้นต้องกตข่มเหงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมนั้น หมายความว่า ถ้ากตข่มเหง

ด้วยเหตุเป็นธรรมแล้ว กฎหมายจะไม่ตดโทษให้เช่นบิดามารดา
 เขียนตดสั่งสอนบุตรตามสมควร บุตรจะอ้างว่าตนถูกตดข่มเหง
 ด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมไม่ได้ เพราะเป็นธรรมตาทบิดามารดา
 ต้องสั่งสอนบุตร เช่นเดียวกับนายจ้างตดกจ้างที่ทำให้ของ
 เขาเสียหาย ตดจ้างจะว่าถูกกตข่มเหงด้วยเหตุอันไม่เป็น
 ธรรมไม่ได้ เพราะนายจ้างมีอำนาจอันชอบธรรมที่จะรักษา
 ทรัพย์สินของเขา กฎหมายตดโทษให้ก็เฉพาะในกรณีทบคต
 รู้ดีกว่าตนได้รับการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ซึ่งยอมทำให้
 ทุกคนโกรธ แต่ถ้ามีเหตุอันเป็นธรรมให้เขากตข่มเหงกตต้อง
 ตดทน ถ้าไม่อดทน กฎหมายก็ไม่ตดโทษให้

ในข้อ (๓) ที่ว่าผู้กระทำต้องบันดาลโทษะชนใน
 ขณะนั้น ข้อนี้สำคัญมาก การที่กฎหมายตดโทษให้กึ่งหนึ่ง
 ก็เพราะเห็นใจว่า เมื่อบคคตได้ถูกกตข่มเหงก็ยากทบคต
 นั้นจะระงับโทษะไว้ได้ ผู้กระทำได้กระทำผิดโดยไม่ตยงคค
 กฎหมายจึงเห็นใจ แต่ผู้กระทำไม่ได้บันดาลโทษะชนใน
 ขณะนั้น แต่กตกับไปครกแล้วตรองเต่า โกรธชนมา จึง
 กระทำผิด ก็เป็นเรื่องกวร ผู้กพยาบาทแก่แก่น ซึ่งกฎหมาย
 ย่อมไม่เห็นใจ และกฎหมายจะตดโทษให้ไม่ได้ เพราะในกรณี

๒๘๔ ผู้ถูกข่มเหงต้องบันดาลโทษะในขณะนั้น
เช่นนี้ ผู้ผิดถูกอย่างใดต้องดำเนินการตามกระบิดเมื่อง คือ
แจ้งให้ตำรวจเขามาจับกุม และให้เจ้าพนักงานสอบสวนฟ้อง
ต่อไปตามกฎหมาย

ในข้อ (๔) ที่ว่า ผู้กระทำความผิดต้องกระทำในขณะ
บันดาลโทษะนั้น ข้อนี้ก็เหมือนกันกับที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ
ถ้าเกิดบันดาลโทษะและกระทำความผิดเสียในขณะบันดาลโทษะ กฎ-
หมายก็เห็นใจและลดโทษให้ แต่ถ้ากระทำความผิดภายหลังบันดาล
โทษะ ก็เป็นการกระทำความผิดโดยไตร่ตรอง กฎหมายไม่แต่
จะไม่ลดโทษเท่านั้น แต่ศาลกลับถือว่าการกระทำเช่นนั้นเป็น
เหตุให้ต้องลงโทษหนักเสียทีเดียว เพราะการมีโอกาสดำ
ตรองกระทำความผิดแสดงว่าผู้กระทำไม่กั้วอาญาแผ่นดิน

ก่อนที่ข้าพเจ้าจะจบบทความนี้ ข้าพเจ้าขอขอรบกวน
กฎหมายลดโทษให้กึ่งหนึ่งในฐานบันดาลโทษะ ซึ่งมีอยู่ ๔ ข้อ
ดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) ถูกผู้อื่นกดข่มเหงอย่างร้ายแรง
- (๒) เป็นการกดข่มเหงด้วยเหตุอันเป็นธรรม
- (๓) ผู้กระทำบันดาลโทษะชนในขณะนั้น และ
- (๔) กระทำความผิดชนในขณะนั้นด้วย

ตอนที่ ๒๗

(วันศุกร์ที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงการกระทำผิดใน
ขณะบันดาตโทษะ ข้าพเจ้าได้กล่าวว่าการกระทำผิดใน
ขณะบันดาตโทษะนั้น กฎหมายดักษณอาญาไม่ยกโทษให้
เพราะถ้ายกโทษให้ทีเดียวจะเป็นการสนับสนุนให้บุคคลโมโหโท
โสกระทำความผิดโดยไม่คิดที่จะส่งบอารมณ ในการที่มนุษย์
อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนดังทุกวันนี้ก็มีการดองเกินกันบ้าง บุคคล
ไม่ควรจะตัดสินคดีของตัวเอง ควรจะให้เจ้าพนักงานของรัฐ
จัดการตามกระบิตเมือง ถ้าจะยอมให้บุคคลตอบแทนแก้
แค้นซึ่งกันและกันแล้ว ก็จะตอบแทนแก้แค้นกันไปแก้แค้น
กันมาไม่มีที่ยุติ ฉะนั้นรัฐจึงได้ยื่นมือเข้าเกี่ยวข้อง โดย
ทำตัวเป็นคนกลาง คือโดยจัดให้มีเจ้าพนักงานจับกุมฟ้องร้อง
ผู้กระทำผิดไปเพื่อขอให้ศาลตงโทษตามกฎหมาย แต่การกระ
ทำผิดในขณะบันดาตโทษะนั้น มีบางกรณีที่น่าเห็นใจผู้บัน
ดาตโทษะอยู่บ้าง กฎหมายดักษณอาญาฉบับปัจจุบัน แม้

จะบัญญัติไว้ตั้งแต่ ร.ศ. ๑๒๗ แต่ได้คำนึงถึงเหตุที่ว่า จะ
 หวังให้มนุษย์ดีพร้อมบริบูรณ์ยอมไม่ได้ ในเวลาปกติไม่มีเรื่อง
 ราวอะไร แท้ทุกคนก็คิดว่าตนเป็นคนดีด้วยกันทั้งนั้น แต่เมื่อ
 มีเหตุการณ์เกิดขึ้น ทำให้ต้องกระทำกรรอย่างใดอย่างหนึ่ง
 เราจึงจะดำนึกคิดว่า เรายังไม่เป็นคนดีแท้ที่ ซอนซาพเจ้า
 ประสพมากับตัวของข้าพเจ้าเอง ถูกแล้วทุกคนไม่ควรบันดาล
 โทษะจนถึงกับกระทำผิดอาญา แต่ถ้าอดกลั้นโทษะไม่ไหว
 ก็ควรจะเห็นใจบ้าง และโดยเหตุนี้กฎหมายลักษณะอาญา
 จึงเดินสายกลาง คือในกรณีที่มีการกระทำผิดเพราะบันดาลโทษะ
 ได้เป็นไปอย่างน่าเห็นใจ กฎหมายลักษณะอาญาจึงให้ศาล
 ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง แต่ทงนจะต้องเข้าเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องถูกกดขี่ข่มเหงอย่างร้ายแรง ทงน เพราะ
 ถ้าถูกกดขี่ข่มเหงเล็กน้อย ก็ควรจะอดทน ไม่ควรจะดู
 อำนาจแก่อารมณ์กระทำผิดอาญา

(๒) การกดขี่ข่มเหงต้องเป็นไปด้วยเหตุอันไม่
 เป็นธรรม เช่นถ้าควรจะเขียนศิษย์หรือบิดามารดาจะเขียนบุตร
 ไปบ้าง เพื่อเป็นการตั้งถ้อยจะถือว่าเป็นการกดขี่ข่มเหงด้วยเหตุ

ต้องถูกข่มเหงโดยไม่เป็นธรรม

๒๘๓

อันไม่เป็นธรรม การที่กฎหมายดัดโทษให้กึ่งหนึ่งเฉพาะ
เมื่อได้ถูกกดข่มเหงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมนั้น ก็เพราะว่าเป็น
วิสัยของมนุษย์ที่เมื่อรู้สึกตัวว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม ก็
ต้องโมโหฉุนเฉียว เช่น อยู่ดี ๆ มีนักเลงโตมาถ่มน้ำลาย
รดศีรษะเรา เพราะคิดว่าเราคงซบเซาที่ไหนจะกล้าต่อสู้ขัด
ขวาง จึงแสดงอำนาจให้ประชาชนเห็น แม้การถ่มน้ำลาย
รดศีรษะเรานั้น เราจะไม่เจ็บปวด แต่เป็นการกระทำแก่
เราโดยไม่เป็นธรรม เราย่อมโกรธเคืองมากเป็นธรรมดา
ฉะนั้นจึงเป็นกรณีตามกฎหมายเห็นใจและดัดโทษให้กึ่งหนึ่ง

(๓) ผู้กระทำความผิดฐานผิดโทษระงับในขณะนั้น ทั้ง
นี้เพราะการที่กฎหมายดัดโทษระงับอาญาผิดโทษให้กึ่งหนึ่งนั้น ก็
โดยเห็นว่าผู้ที่ถูกกดข่มเหงมันดัดโทษระงับมา และกระทำ
ผิดทันทีทันใด ไม่มีเวลาไตร่ตรองยับยั้งซึ่งใจว่าควรทำหรือไม่
ควรทำ ฉะนั้นถ้าผู้กระทำความผิดไม่ได้มันดัดโทษระงับในขณะ
นั้น แต่มีเวลาไตร่ตรอง เกิดโทโสโมโหขึ้นมาจึงมากระ
ทำความผิด กฎหมายย่อมไม่ดัดโทษให้ เพราะควรจะใช้เวลาที่มันอยู่

ต้องบันดาตโทษะในขณะถูกข่มเหง

ระงับหรือส่งบออารมณ์ของตน หรือจะกล่าวออกอย่างหนึ่งก็คือ กฎหมายไม่สนับสนุนที่จะให้บุคคลผู้ใจเจ็บหรือมาคิดแค้นกัน และกันชนภายหลัง

(๔) ผู้กระทำจะต้องกระทำผิดขึ้น ในขณะบันดาตโทษะนั่นเอง เพราะการที่กฎหมายตโทษให้ครั้งหนึ่งนั้นก็โดยเห็นว่า กระทำผิดในขณะที่บันดาตโทษะอยู่ ซึ่งเป็น การยากที่บุคคลจะยับยั้งชั่งใจได้ อย่างโบราณท่านว่า “เห็น ช้างเท่าหมู” คือไม่มีความกลัวเกรงต่อสิ่งใด ขอให้กระทำการตอบแทนให้จงได้

เมื่อเข้าเกณฑ์ ๔ ประการดังกล่าวมาแล้วครบถ้วนบริบูรณ์คือ (๑) ต้องถูกกดข่มเหงอย่างร้ายแรง (๒) การกดข่มเหงต้องเป็นไปโดยเหตุอันไม่เป็นธรรม (๓) ผู้กระทำต้องบันดาตโทษะขึ้นในขณะนั้น และ (๔) ผู้กระทำจะต้องกระทำผิดขึ้นในขณะบันดาตโทษะนั้น กฎหมายลักษณะอาญา กัดตโทษให้ครั้งหนึ่ง ถ้าท่านทั้งหลายได้ตรองดูจะเห็นได้เองว่าการที่กฎหมายลักษณะอาญา จะเอาโทษหนักหรือเบาขึ้นอยู่กับความชั่วของมนุษย์ คนที่กระทำผิดในขณะบันดาตโทษะนั้น ย่อมมีความชว่น้อยกว่าผู้กระทำผิดในเวทนาปกติ โดย

การฆ่าคนโดยมีเวลาไตร่ตรองมีโทษหนัก

๒๘๕

เฉพาะอย่างยิ่ง ในเมื่อการบันดาลโทษนั้นเกิดจากเหตุอื่นไม่เป็น
กรรม ตรงกันข้ามกับการกระทำผิดซึ่งกระทำโดยผู้กระทำ
มีเวลาไตร่ตรองแล้ว กฎหมายย่อมถือว่าเป็นการกระทำ
ผิดที่มีลักษณะรุนแรง และในเรื่องฆ่าคนตาย กฎหมาย
ลักษณะอาญามาตรา ๒๕๐ (๓) บัญญัติว่า การฆ่าคนโดย
พยายามด้วยความพยายามที่หมายมีโทษสถานเดียว คือ
ประหารชีวิต คำว่า “พยายามด้วยความพยายามที่หมาย”
หมายถึงการที่ได้ไตร่ตรองล่วงหน้า กล่าวคือผู้กระทำได้ขัง
หน้าหนัก คือผลได้ผลเสียถึงการควรฆ่าและไม่ควรฆ่าไว้แล้ว
และตัดสินใจว่าจะฆ่าบุคคล หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ
ผู้กระทำได้มีเวลาไตร่ตรองแล้วว่าจะฆ่าดีหรือไม่ ถ้าฆ่าตน
อาจได้รับโทษหนัก แต่ยังไม่ตัดสินใจฆ่าบุคคล เป็นการฆ่า
คนอย่างเด็ดเย็น บุคคลที่เห็นชีวิตของผู้อื่นไม่สำคัญ มี
เวลาไตร่ตรองแล้วยังตัดสินใจฆ่าผู้อื่นนั้น ต้องใช้บาปด้วย
ชีวิตของตนเอง ข้อนี้อันตรกัณฑ์ทุกประเทศ นอกจากประเทศที่

ยกเลิกประหารชีวิต กล่าวคือ การฆ่าคนโดยพยายามทรมาด
 หมาย หรือฆ่าคนโดยได้ไตร่ตรองมาแล้วนั้น มีโทษประหาร
 ชีวิตตั้งสถานเดียวสำหรับกฎหมายลักษณะอาญาไทยนั้น การ
 ทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นบาดเจ็บสาหัส หรือทำร้ายร่างกายเขา
 บาดเจ็บ ถ้ากระทำโดยความพยายามด้วยความพยายามทรมาด
 หมาย ก็เป็นความผิดที่มีโทษแรงกว่าทำร้ายร่างกายธรรมดาใน
 กรณีที่เป็นความผิดอย่างอื่น กฎหมายไม่ได้กำหนดเป็นเหตุ
 เพิ่มโทษไว้ แต่ก็เป็นเรื่องที่น่าคิดจะใช้ดุลยพินิจลงโทษให้หนัก
 ไปในตัว ที่ข้าพเจ้ากล่าวมาเช่นนั้นก็เพื่อจะเปรียบเทียบให้เห็นว่า
 การกระทำผิดโดยบันดาลโทสะกับการกระทำผิดโดยไตร่ตรอง
 ไว้ก่อนนั้น มีโทษรุนแรงต่างกัน การกระทำผิดโดยบันดาลโทสะ
 นั้น ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ ๔ ประการ กฎหมายก็ลดโทษให้ถึงหนึ่ง
 แต่การกระทำผิดโดยพยายามด้วยความพยายามทรมาดหมาย กฎ
 หมายกลับเอาโทษแรงขึ้น นี่เป็นบทเรียนสอนเราว่า อย่า
 เอาแต่อารมณ์ จะต้องรู้จักยับยั้งชั่งใจ ถ้าเห็นแก่ความ
 โกรธเคืองคุมแค้น เราก็คงต้องได้รับโทษ ถ้าทำในขณะนั้น
 เองและเป็นที่ที่กฎหมายเห็นใจ กฎหมายก็ลดโทษให้

ต้องพยายามระงับจิตใจที่จะกระทำผิด

บ้างเท่านั้น ถ้าเป็นกรณีทรมานต่อเนื่องกันไปโดยผู้กระทำ
มีเวลาได้ไตร่ตรองใคร่ครวญล่วงหน้า กฎหมายกดบังโทษหนัก
เรื่องนั้นเป็นเรื่องที่ของฝกฝนจิตใจของตนเอง บางคนก็อารมณ์
ดี บางคนก็หัวเสีย โกรธเคืองง่าย เช่นเพราะต้องมั่งงาน
ปฏิบัติมาก มีเรื่องไม่พอใจก็หัวเสียง่าย บางคนอาชีพการ
งานทำให้ต้องพบกับคนที่ชั่วโทษอยู่เต็มอ ไม่มีทางจะหลุด
ได้ง่ายได้ บุคคลที่เข้าลักษณะดังกล่าว ย่อมได้แต่ปรับปรุง
ตัวเอง ซึ่งข้อสำคัญก็คือ ต้องรู้จักตัวของตัวเอง ต้อง
หมั่นสำรวจตัวของตัวเองว่าเป็นคนอย่างไร เป็นเรื่องของ
การฝกฝนจิตใจ ซึ่งจะต้องกระทำอยู่เสมอ ซึ่งเรื่องนั้นข้าพเจ้า
ได้กล่าวมาแล้วหลายตอน โดยได้ยามาหลายครั้งแล้วว่าเป็น
การยาก แต่เราทุกคนคือท่านและข้าพเจ้าเองก็ต้องพยายามสั่งบ
อารมณ์ เมื่อเราต้องมชดชวรวมกับบุคคลอื่น ต้องคบหา
สั่งมาคมกับบุคคลอื่น ก็มีบางขณะที่เราพอใจบ้าง ไม่พอ
ใจบ้าง เราจะต้องคอยยับยั้งจิตใจที่จะกระทำผิดอาญาอยู่
เสมอ ข้าพเจ้าขอจบบทความเรื่องบันดาดโทษะเพียงเท่านี้
โดยขออย่าว่า กฎหมายไม่ยกโทษให้การกระทำโดยบันดาด

โทษ เป็นแต่ลดโทษให้กึ่งหนึ่งเท่านั้น อย่างท่านมันคาดโทษแล้วฆ่าคนตาย ถ้าการมันคาดโทษของท่านจะเข้าเกณฑ์ ๔ ประการดังกล่าวแล้ว ก็เป็นแต่เพียงได้รับการลดโทษ ฉะนั้น ถ้าพอจะยับยั้งโทษได้ ท่านควรยับยั้งโทษของท่านเสียจะดีกว่า

สำหรับฉันทัน ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงการพยายามกระทำผิด เมื่อเราได้พูดถึงความผิดอาญา เรามักจะไปคิดว่าต้องได้กระทำผิดจนสำเร็จ จึงจะเป็นผิดอาญา อย่างเราจะยิงคนตาย เราต้องยิงถูกเขาตายหรือบาดเจ็บ เราจึงจะคิดว่าเราได้กระทำผิด ถ้าเรายิงเขาไม่ถูก เราอาจจะคิดว่าเราไม่ได้กระทำผิดอาญาเลย แต่ตามกฎหมายหาเป็นเช่นนั้นไม่ คือตามกฎหมายอาญานั้น แม้ความผิดที่กระทำจะไม่สำเร็จ แต่ถ้าเราได้ตั้งมือกระทำแล้ว กฎหมายก็ถือว่า เป็นพยายาม และเป็นความผิดอาญาเหมือนกัน เป็นแต่ความผิดฐานพยายามฆ่าโทษเพียงสอง ในสามของโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดสำเร็จเท่านั้น อย่างตัวอย่างเรื่องเขาพันยี่ง คนๆ หนึ่ง เพื่อจะฆ่าให้เขาตาย แต่เรายิงไม่ถูก ย่อมมีผลทำให้เรามีความผิดฐานพยายามฆ่าคนตาย และอาจต้องรับโทษ

เพียงแต่คิดในใจกฎหมายไม่เอาโทษ

๒๕๓

จำคุกถึงตลอดชีวิตก็ได้ แม้ผู้ที่ถูกเราตอບยงเขาจะไม่รู้สึกตัว
ว่าเราตอບยงเขาก็ดี

ตามที่กล่าวมานั้นย่อมเห็นได้ว่า เป็นความสำคัญยิ่ง
ที่เราจะทราบว่าเมื่อใดเป็นการพยายามกระทำความผิดอาญา
เพราะการกระทำที่ผิดไม่ได้เกิดขึ้นน่น บางครั้งก็อาจทำให้เรา
ต้องรับโทษอย่างร้ายแรงได้ คือต้อง ในสำมของควมผิด
สำเร็จ

ข้าพเจ้าได้เคยกล่าวมาแต่ในตอนต้นว่า เพียงที่บุคคล
คิดในใจ กฎหมายไม่เอาโทษ เพราะกฎหมายไม่ได้บังคับ
จิตใจของมนุษย์ กฎหมายจะเอาโทษต่อเมื่อได้แสดงกิริยา
อาการออกมาภายนอก ในลักษณะเป็นการกระทำหรืองดเว้น
การกระทำ เมื่อมีการกระทำแล้ว ถ้าได้กระทำจนถึงเป็น
ความผิดสำเร็จ เช่นฆ่าคนตาย ถ้าได้ยิงเขาจนผู้ถูกยิงตาย
แล้ว ก็เป็นหมคมบัญญัติ บัญหามว่าถ้ายังไม่ถึงกับยิงเขาตาย
เช่นชอบ่น พกบ่นได้กระเบ่า เขาบ่นชนนท เขาบ่นจ้องยิงผู้
อื่น แต่มเหตุสุดวิสัยมาขัดขวางเสีย การกระทำชนใดจึงจะ

ถ้าเป็นแต่เตรียมการโดยปกติไม่มีโทษ

เป็นความผิดฐานพยายาม การกระทำนั้นโดยยังไม่ถึงกับ
พยายาม ซึ่งโดยปกติไม่มีโทษ เพราะถ้าถึงกับเป็นการ
กระทำที่เป็นพยายาม ผู้กระทำก็มีโทษ ถ้าไม่ถึงกับเป็น
พยายาม ผู้กระทำก็ไม่มีโทษ

หลักในเรื่องนี้ว่า แม้บุคคลจะได้แสดงกิริยาอาการ
ออกมาภายนอกให้เห็นการคิดร้ายของตน ถ้าเป็นแต่เพียง
เตรียมการ เช่น ซออาวช บรรจุกะสุนปืน หาช่อง
ทางกระทำร้าย เดินไปท่สถานที่เกิดเหตุ คอยหาโอกาสที่
จะใช้อาวุธปืนยิง เพียงเท่านั้นยังไม่เป็นความผิด ต่อเมื่อใด
ได้ตั้งมือกระทำผิด และมีเหตุสุดวิสัยมาขัดขวางเสียมิให้ทำ
ความผิดได้สำเร็จ กฎหมายถือว่าเป็นพยายามทำความผิด
และมีโทษ ส่วนเมื่อใดจึงจะถือว่าเป็นการตั้งมือกระทำผิดนั้น
ตามคำพิพากษาฎีกาต้องพิจารณาว่าได้กระทำไปจนใกล้ชิดกับ
ความผิดสำเร็จหรือไม่ เช่น ในเรื่องซออาวชปืนมาเพื่อจะยิง
ผู้อื่น ถ้าถึงกับชนนกจึงเดินไปท่ผู้อื่น แต่มผู้บดมือเสียกต
ยิงไปแล้วแต่ยังไม่ถกก็ตี ต้องถือว่าเป็นได้กระทำไปใกล้ชิดกับ
เหตุ หรือใกล้ชิดกับความผิดสำเร็จแล้ว ผู้กระทำจึงมีผิด

ถ้างั้นกับลงมือกระทำก็เป็นพยายามกระทำผิด ๒๕๕

ฐานพยายามฆ่าคน เช่นเดียวกันในเรื่องลักทรัพย์ เพียงแต่
เดินติดตามบุคคลที่จะลงกระเป๋ากลับ กระทั่งให้ผู้ถูกล
งัดเงินออกด้วย ยังเป็นแต่การเตรียมการ ยังไม่เป็นที่
ความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ต่อเมื่อโดยกมือใส่กระเป๋ากลับ
แต่ปรากฏว่ากระเป๋ากลับไม่มีเงินก็ หรือถูกจับมือเสียขณะท
ยังอยู่ในกระเป๋ากลับไม่ทันงัดเงินออกมาได้ก็ เรียกว่าพยายาม
กระทำผิดแต่ดี เพราะการเอามือใส่ลงไปในกระเป๋ากลับเป็น
การกระทำที่ใกล้ชิดกับความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ จึงถือว่า
“ลงมือ” ลักทรัพย์แล้ว ส่วนการที่ผู้ถูกลงมือจับมือเสียก่อน
จึงลงกระเป๋ากลับไม่สำเร็จ หรือลงไปแล้วไม่มีเงินนั้น เป็น
เหตุพ้นวิสัยที่ผู้กระทำจะป้องกันได้มาขัดขวางเสีย ผู้ถูกลง
มือมีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ต้องรับโทษ ๒ ใน ๓ ของ
โทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดฐานลักทรัพย์

ตามที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ความสำคัญอยู่ที่การ
ลงมือกระทำผิด การกระทำก่อนหน้าที่จะเป็นการลงมือ
กฎหมายถือว่าเป็นการเตรียมการ ยังไม่มีโทษ ทั้งนี้แต่
ให้เห็นว่ากฎหมายต่างกับศาสนา หรือหลักศีลธรรม กล่าวคือ

กฎหมายจะเอาโทษเมื่อการกระทำนั้นถึงขั้นจะเป็นภยันตรายต่อบุคคลอื่น โดยเป็นการลงมือกระทำแล้ว แต่ข้อบังคับของคำสั่งหรือหตุกัตถกรรมนั้น เพียงแต่บุคคลคิดร้ายก็ถือว่า เป็นกรรมทัชชว คือเป็นบาป ที่เป็นเช่นนั้นเพราะการกระทำผิดต่อกฎหมายมีผลทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษอาญา ซึ่งเป็นความทุกข์ทรมาน ฉะนั้น ในกรณีที่ยังไม่ควรจะรับโทษกฎหมายจึงยังไม่บัญญัติเป็นความผิด และกฎหมายยังประสงค์ให้โอกาสบุคคล ที่จะยับยั้งชั่งใจเลิกความคิดที่จะกระทำผิดด้วย ฉะนั้นจึงมีหตุกัตถา เพียงเตรียมที่จะกระทำผิด กฎหมายยังไม่เอาโทษ ต่อเมื่อถึงขั้นพยายามกระทำผิด คือได้ลงมือกระทำผิดแล้ว เช่น เจตตบาจะฟันคนอื่น หรือต้วงกระเป้าไปแล้ว หากมีเหตุพ้นวิสัยที่จะบ้องกันได้มาขัดขวาง กฎหมายจึงเอาโทษ ทั้งนี้เว้นแต่จะเป็นกรณีการเตรียมการกระทำผิดที่สำคัญ ซึ่งเป็นความผิดที่บุคคลไม่ควรจะกระทำผิดเลยทีเดียว ในกรณีดังกล่าวมานี้แม้จะเป็นการเตรียมกฎหมายก็เอาโทษ ซึ่งได้แก่การเตรียมการที่จะประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์ สมเด็จพระบรมราชินี หรือรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือเตรียมการกบฏภายใน และภายนอกราชอาณาจักร

ตอนที่ ๒๘

(วันศุกร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่แล้วมาข้าพเจ้าได้กล่าวถึง กฎหมายต่างกับ
คำสั่งและศีลธรรม คือกฎหมายห้ามความประพฤติของ
มนุษย์ เพียงแต่คิดอยู่ในใจ กฎหมายยังไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง
เช่น แม้ท่านจะคิดกระทำผิดกฎหมายอย่างร้ายแรงสักเท่าใด
คราวใดที่ท่านยังไม่ได้แสดงความคิดร้ายนั้นออกมาภายนอก ใน
ลักษณะของการกระทำหรือละเว้นการกระทำให้บุคคลอื่นทราบ
คราวนั้นท่านก็ยังไม่มีผิดต่อกฎหมาย ส่วนข้อบังคับ
ของคำสั่งและศีลธรรมไม่ไกลกว่านั้น คือเพียงแต่บุคคล
คิดร้ายอยู่ในใจก็ถือว่าเป็นบาป เป็นของไม่ควรจะกระทำ
ทั้งนี้เพราะคำสั่งและศีลธรรมมุ่งประสงค์จะให้บุคคลประกอบ
คุณงามความดี ต้องการตัดไฟที่ต้นตอและห้ามความคิดชั่ว
ทีเดียว เพราะถ้าบุคคลอื่นไม่คิดชั่วเขาก็ไม่กระทำชั่ว ซึ่ง
ต่างกับกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะให้มนุษย์อยู่ร่วมกันโดยปกติสุข
มิให้เบียดเบียนกัน กฎหมายจึงห้ามแต่ความประพฤติ และ

ใครฝ่าฝืนกฎหมายย่อมมีโทษอาญา ซึ่งเป็นการทบทวน
 ในขณะปัจจุบัน โดยเหตุกฎหมายจึงเอาผิดต่อเมื่อบุคคล
 ได้แสดงกิริยาอาการออกมาภายนอกแล้ว ก่อนหน้านั้นกฎหมาย
 ยังไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง เพราะเพียงที่คิดอยู่ในใจนั้นยังไม่ถึง
 ชั้นเป็นภัยต่อสังคมแต่ประการใด ยังไม่ควรถึงกับให้รับโทษ
 อาญาที่เป็นความทบทวนในปัจจุบัน และบุคคลควรจะมี
 โอกาสกับใจที่ใดคิดชั่วเสียได้ ตามที่กล่าวมานั้นย่อมแสดง
 ให้เห็นว่า คำสั่งและข้อบังคับของศีลธรรมย่อมส่งเสริม
 สันนิษฐานให้บุคคลปฏิบัติตามกฎหมาย โดยห้ามมิให้บุคคล
 คิดชั่ว เมื่อบุคคลไม่คิดชั่วแล้ว โดยปกติก็ย่อมไม่กระทำ
 ผิดต่อกฎหมายไปด้วยในตัว

ข้าพเจ้าได้กล่าวต่อไปว่า ถ้าบุคคลคิดชั่วจนได้แสดง
 ออกมาเป็นการกระทำความผิดสำเร็จแล้วก็ไม่มีความ ภัยหา
 มื่อว่าการกระทำยังไม่สำเร็จ กฎหมายจะลงโทษเข้าง้างหรือ
 ไม่ ซึ่งอาจมีบางท่านเข้าใจผิดไปได้ว่า ถ้าท่านทำผิดไม่
 สำเร็จก็ย่อมจะไม่ต้องรับโทษ เช่น เราจะฆ่า นาย ก. ขึ้นมา
 เรายังนาย ก. ไปหนึ่งนัดแล้ว แต่ยังไม่ถูก แล้วเราก็ตัดสร

พยายามกระทำผิดแม้ผลไม่เกิดขึ้นก็เป็นความผิด ๒๕๕

นาย ก. ชนมาจึงไม่ยิงนัดที่สอง และนาย ก. เองก็ไม่ทราบ
เหมือนกันว่าตนถูกตอบยิง นี้ก็ว่ามีคนยิงนกใกล้ๆ กับตน
เราอาจคิดไปว่าเราไม่ได้ทำผิดอาญาเลย เพราะเรายิงนาย ก.
ไม่ถูกและเราก็ดูแลยิงเสียแล้ว แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้น
ไม่ เพราะการที่เรายิงนาย ก. แต่ไม่ถูกนั้น กฎหมายเรียก
ว่าพยายามกระทำผิด และเราต้องรับโทษสองในสาม
ของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ในตัวอย่าง
เรื่องเรายิงเขาหนึ่งนัด แต่ยิงไม่ถูกนี้ เราผิดฐานพยายาม
ฆ่าคนตาย อาจต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือรับโทษ
จำคุกตยสิบปีก็ได้

ฉนั้นท่านย่อมเห็นได้ว่า การกระทำชนิดนี้เป็นพยายาม
กระทำผิด ชนิดยังไม่ถึงกับพยายามกระทำผิดนั้น
จึงเป็นข้อสำคัญ เพราะทำให้เราต้องรับโทษ กล่าวคือ การ
กระทำก่อนหน้าจะเข้าชนพยายามกระทำผิดนั้น ถือว่า
เป็นเพียงเตรียมการ โดยปกติไม่เป็นผิด เว้นแต่จะเป็น
การเตรียมการประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์ สมเด็จพระ
บรมราชินี รัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตรี
เตรียมการกบฏภายในหรือภายนอกราชอาณาจักร จะเห็นได้

ว่าการพยายามกระทำผิดย่อมเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดกระทำการพ้น
 จากชั้นการเตรียมการ ถึงขั้นลงมือกระทำผิด แต่
 ไม่สามารถกระทำผิดสำเร็จได้ เพราะมีเหตุสุดวิสัยมาขัดขวาง
 เสีย ฉะนั้นปัญหาว่าการกระทำชั้นใดเป็นการลงมือ จึง
 สำคัญ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยเรื่องพยายามกระทำผิดตามกฎหมาย
 อาญาไว้ว่า ถ้ากระทำความผิดถึงขั้นที่ใกล้กับความผิดสำเร็จ
 ถือว่าเป็นการลงมือกระทำแล้ว แต่ถ้ามีเหตุสุดวิสัยมาขัด
 ขวางเสียจนทำผิดไม่สำเร็จ ถือว่าเป็นชั้นเตรียมการโดย
 ปกติยังไม่โทษ เช่น ก. จะฆ่า ข. จึงไปซื้อปืนมาเล่มหนึ่ง
 ด้บเสียจนหมดคม แล้วไปเดินสำรวจที่หน้าบ้านของ ข.
 คิดว่าจะยื่นคอยแอมแทงอยู่ที่ไหน แทง ข. ได้แล้วจะหนีไป
 ทางไหน เป็นการวางแผนการฉ้อฉลล่วงหน้า พอถึงเวลา
 กดางคนก็ไปคอยข่มอยู่ที่บ้าน ข. พอ ข. เดินมาก็ตรงไปหา ข.
 สัมผัสว่า ก. ถูกตำรวจจับเสียในขณะนั้น ก. ก็ยังไม่มีความ
 ผิดฐานพยายามฆ่า ข. เพราะการกระทำของ ก. ยังห่างไกล
 กับการกระทำความผิดสำเร็จ เป็นแต่เพียงการเตรียม
 การเท่านั้น กฎหมายยังไม่เอาโทษ เพราะการกระทำยัง

ไม่ถึงขั้นยกยันทราย กฎหมายยังให้โอกาส ก. ที่จะกลับใจ
 เด็กคิดที่จะกระทำความผิดได้ แต่ถ้า ก. ถึงกับควักมือออก
 มา และวิ่งตรงเข้าไปจะแทง ข. หากตำรวจขัดขวางเสีย
 ก่อน จึงแทง ข. ไม่สำเร็จ การกระทำของ ก. ถือว่าเป็น
 พยายามฆ่าคนตาย เพราะ ก. ได้กระทำการในชั้นที่ใกล้ชิด
 กับความผิดสำเร็จแล้ว การที่ ก. ฆ่า ข. ไม่สำเร็จก็เพราะ
 ถูกตำรวจมาขัดขวาง ที่กฎหมายเอาโทษ ก. ถึงจำคุกตลอด
 ชีวิตหรือจำคุก ๒๐ ปี ก็เป็นการสมควร ข้าพเจ้าขอยกตัว
 อย่างออกเรื่องหนึ่ง คือเรื่องลักทรัพย์ ก. จะเข้าไปลักทรัพย์
 ในบ้าน ข. จึงไปขอกุญแจปลดอมมาเตรียมไว้ และเดิน
 ตรวจบริเวณบ้าน ข. โดยคิดว่าจะเข้าออกทางไหนดี พอ
 ถึงเวลาดวงจันทร์ก็เดินไปที่บ้าน ข. จะเข้าลักทรัพย์ ก่อน
 หน้าที่จะเข้าบ้าน เผอิญตำรวจจับทราบจึงเข้าขัดขวางเสีย
 ก่อน การกระทำของ ก. ยังไม่เป็นความผิด เพราะเป็นแต่
 ขณะเตรียมการเท่านั้น ยังไม่ถึงกับลงมือกระทำผิด เพราะ
 เพียงที่เดินจะเข้าบ้าน ยังห่างไกลกับการลักทรัพย์ คือยัง
 ไม่ใกล้ชิดกับความผิดสำเร็จ ต่อเมื่อใด ก. ใช้กุญแจปลดอม

ไซ้ประตบ้าน ข. เมื่อนั้น ก. ดงมือเสิร์ฟ ถ้าถูกชดชวางเสี้ย
 ในขณะที่ดงมือกระทำแล้ว เช่น โดยถูกตำรวจชดชวางเสี้ยก่อน
 จึงกระทำความผิดได้ไม่สำเร็จ ต้องถือว่า ก. พยายามกระ
 ทำความผิด และมีโทษสองในสามของความผิดฐานลักทรัพย์
 สำเร็จ

จริงอยู่การที่จะพิจารณาว่า เมื่อใดการกระทำถึงชน
 ดงมือกระทำความผิด ซึ่งมีโทษฐานพยายาม คือ ๒ ใน ๓
 ของความผิดสำเร็จ เมื่อใดเป็นเพียงการเตรียม ซึ่งโดย
 ปกติไม่มีโทษนั้นเป็นของยาก เพราะต้องพิจารณาว่า เท่าที่
 ได้กระทำไปแล้วนั้นใกล้ชิดกับการกระทำผิดสำเร็จ หรือไม่
 ใกล้ชิดกับการกระทำผิดสำเร็จเป็นเกณฑ์ และผู้ทชชชดช
 ท้ายยอมได้แก่ศาลยุติธรรม แต่ชั้นในค้ำนผู้กระทำเองจะ
 อ้างว่า ไม่ควรถูกลงโทษ ฐานพยายามกระทำผิดก็ไม่ได้
 เพราะตนได้แสดงเจตนาชดชวางออกมภายนอกแล้ว ถ้าได้
 กระทำจนศาลเห็นว่าการกระทำนั้นใกล้ชิดกับความผิดสำเร็จ ก็
 ถือว่าเป็นการดงมือกระทำผิด และถ้ามีเหตุมาชดชวางมิให้
 กระทำผิดสำเร็จ ก็เป็นพยายามกระทำผิดซึ่งมีโทษ ถ้า
 ได้กระทำไปบ้าง แต่ศาลเห็นว่าการกระทำนั้นยังห่างไกลกับ

ถาลงมือแล้วมีเหตุขัดขวางก็เป็นพยายาม

๓๐๓

ความผิดสำเริง ก็เป็นเพียงตระเตรียมการ ยังไม่มีโทษ
ผู้ที่ไม่อยากมีโทษฐานพยายามกระทำผิด ก็อย่าได้แสดงเจตนา
ชั่วร้ายของตนออกมาในรูปของการกระทำความผิด ถ้ากระทำ
จนถึงใกล้กับความสำเริง หากทำให้สำเริงไม่ได้ เพราะ
เหตุพ้นวิสัยมาขัดขวางเสีย ก็เป็นพยายามกระทำผิดอันมีโทษ
เช่นจะฆ่าเขา ยิ่งขึ้นไปแล้วแต่ยังไม่ถึง เพราะตกกระสุน
บนดิน หรือเอาตกกระสุนบนชนดังกดองแตงข้างไก่จ้องจะ
ยิงแล้ว แต่ไม่ทันเหนี่ยวไกก็ถูกขัดขวางเสียก่อน ก็ผิด
ฐานพยายามฆ่าคนตาย อาจต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือ
จำคุกยี่สิบปี

ข้าพเจ้ายอมรับว่า การที่บุคคลจะระวังกับความผิดชั่ว
ร้ายเล็กน้อยไม่ใช่ของง่าย แต่ความจริงกฎหมายลักษณะอาญา
ก็ให้รางวัล ในการบุคคลที่เต็มเด็กความตั้งใจหรือความผิดชั่ว
ร้ายนั้นเสีย ไม่ว่าในขณะใดๆ กล่าวคือ แม้จะผ่านพ้นชน
ลงมือแล้ว ซึ่งโดยปกติจะเป็นพยายามกระทำผิดแล้ว
แต่ถ้ากลับใจได้ คือยังเสียด้วยใจตนเอง ไม่ได้กระทำ
ความผิดนั้นลงไปให้ตัดตามความมุ่งหมาย บุคคลกระทำ

ผิดไปแล้วเท่าใดก็มีโทษเพียงเท่านั้น ถ้าการที่ได้กระทำมาแล้ว ยังไม่เป็นการระเมิดกฎหมายเลยผู้กระทำก็ไม่มีผิดเลย เช่น ก. จะเข้าไปดักทรัพย์ในบ้านเขา ถ้า ก. เข้าไปในบ้านเขา พอจะหยิบทรัพย์ก็เกิดกลัวใจ ก. ไม่มีผิดฐานพยายามดักทรัพย์ แต่เท่าที่ ก. เข้าไปในบ้านของคนอื่นนั้นตามกฎหมายลักษณะอาญาเป็นความผิดฐานบกรกเดี่ยแล้ว ฉะนั้น ก. จึงมีความผิดฐานบกรกเท่านั้น ซึ่งมีโทษต่ำกว่าความผิดฐานพยายามดักทรัพย์ ในกรณีที่ได้ลงมือกระทำไปบ้างแล้วนั้น ไม่เป็นการผิดกฎหมายเลย เช่น เจอตาบจะพัน พอเห็นพระภิกษุเดินผ่านมา ก็รู้สึกบาปบุญคุณโทษ จึงตดตาบลงเสีย อย่างนั้น ก. ไม่ผิดกฎหมายเลย เพราะเท่าที่เจอตาบจะพันนั้น ยังไม่ผิดกฎหมายบทใด โดยเหตุนี้เมื่อ ก. ยับยั้งเสียได้ด้วยใจตนเอง ก. จึงไม่มีโทษอย่างใดเลย ตามที่กล่าวมาแล้วนี้จะเห็นได้ว่า กฎหมายได้สนับสนุนให้บุคคลกลับใจเลิกกระทำความผิดเสมอ โดยไม่เอาผิดฐานพยายามกระทำผิดที่ได้คิดไว้ เป็นแต่ถ้าถ้าทำมาแล้วเป็นผิดเท่าใด ก็ลงโทษเพียงเท่านั้น ซึ่งก็เป็นความจำเป็น เช่นตามตัวอย่างเรื่องดักทรัพย์ที่กล่าวมา

ถ้าลงมือกระทำแล้วควรยับยั้งให้เร็วที่สุด

๓๐๕

แล้ว คือคน ๆ หนึ่งเข้าไปในบ้านของคนอื่นเพื่อลักทรัพย์ ภายหลังเกิดกตมฺใจเลิกการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ ก็ไม่มีโทษฐานพยายามลักทรัพย์ แต่การที่เข้าไปในบ้านของผู้อื่นนั้นเป็นผิดกฎหมายเสียแล้ว คือเป็นความผิดฐานบุกรุก ฉะนั้น แม้จะไม่ตงโทษฐานพยายามลักทรัพย์ ก็ต้องตงโทษฐานบุกรุกบ้าง เพราะได้กระทำผิดฐานบุกรุกมาแล้ว กฎหมายจะยกโทษความผิดฐานบุกรุกให้ได้อย่างไรได้ ฉะนั้นจึงต้องรับโทษบ้าง

ฉะนั้น ขอให้ท่านระลึกว่า ถ้าท่านจะพลาดพลั้งไปในชีวิต โดยตงมือกระทำความผิดไปบ้างแล้ว ขอให้ท่านรีบระงับการกระทำเสีย อย่าได้กระทำผิดต่อไปจนดำเร้จ เพื่อกฎหมายจะยกโทษให้แก่เรา ถ้าเราไม่ยับยั้งเสียด้วยใจตนเองโดยรีบระงับการกระทำนั้นเสีย และมีเหตุพ้นวิสัยมาขัดขวางเสียก่อน เราก้จะมีผิดฐานพยายามกระทำผิด บางทีเราก้ตงคิดจะยับยั้งเสียด้วยใจตนเองอยู่แล้ว แต่ก่อนที่จะยับยั้งเราก้ถูกขัดขวางเสียก่อน เราก้มีผิดฐานพยายามกระทำ

ความหมายของ “ยับยั้งเสียด้วยใจตนเอง”

ความผิดเหมือนกัน เช่นเราชักปืนจ้องจะยิงผู้อื่น แต่ถูก
ตำรวจขัดขวางก่อนหน้าที่เราจะดตบมันลง แม้เรากำดั่งจะ
กดบใจอยู่แล้ว เราก็มืดฐานพยายามฆ่าคนตาย ฉะนั้น
ขอให้รบบยับยั้งเดกกระทำผิดเสียด้วยใจโดยเร็วที่สุด

ได้กล่าวมาแต่ว่าเมื่อบคกดลงมือกระทำผิดแล้ว ยับ
ยั้งเสียด้วยใจตนเองไม่กระทำผิดให้ตตอก กฎหมายไม่เอา
โทษฐานพยายามกระทำผิด เขาผิดเฉพาะเท่าที่ไ้ทำไปแล้ว
ถ้าการทกกระทำมาแตฉนั้นเป็นผิด แต่งงว่าการที่จะทราบ
ว่าเมื่อใดเข้ากรณียับยั้งเสียด้วยใจตนเอง จึงเป็นข้อตั้งคัญ
ความหมายของคำว่า “ยับยั้งเสียด้วยใจตนเอง” ของ
กฎหมายไม่เหมือนกับที่เข้าใจกันตามธรรมดา คือกฎหมาย
ถือเอาความรู้ดีของผู้กระทำเป็นประมาณ กล่าวคือ ถ้าผู้
กระทำรู้ดีว่าจะทำความผิดให้สำเร็จก็ทำได้ แต่ไม่ทำ กฎ
หมายถือว่าเป็นกรณียับยั้งเสียด้วยใจตนเองแล้ว ไม่ว่าจะความ
จริงถ้าจะทำต่อไปจะทำจนสำเร็จได้หรือไม่และไม่ว่าการที่บุคคล
ไม่ยอมกกระทำต่อไปนั้นจะเป็นเพราะเหตุใด เช่น ก. จะฆ่า ข.

ถ้ายับยั้งเสียด้วยใจตนเองไม่ผิดฐานพยายาม

เขาถูกกระสุนปืนได้ถ้าถนัดจะเห็นยอไถยอยู่แล้ว แต่ ก.
เห็นนางสาว ค. ที่เข็นครกเดินมา จึงคิดว่าจนนทุกข์กับครก
กว่า วันหน้าจึงจะมาดักฆ่า ข. ใหม่ ก. จึงตบมันเสีย ถอ
ว่า ก. ยับยั้งเสียด้วยใจตนเอง ก. ไม่มีความผิดเหมือนกัน
เช่นเดียวกับขณะที่ ก. กำลังจะยิงอยู่นั้น ถ้า ก. ขกยจจน
มา ก. เคยตบมันเสีย โดยคิดว่าวันหลังจึงมายิงใหม่ก็ได้
ก็ไม่มีโทษเหมือนกัน เพราะ ก. จะยิงต่อไปก็ยิงได้ แต่ ก.
ไม่ยิงเอง ในทางที่กตบกัน ขณะที่ ก. กำลังจะยิงอยู่นั้น
ก. เห็นคนได้เสื้อผ้าดำก็เดินผ่านมา นึกว่าเป็นตำรวจ
ก. กัดจะถูกจับ ก. จึงตบมันลงเสียไม่ยิง ถอว่า ก. มิ
ได้ยับยั้งเสียด้วยใจตนเอง เพราะเป็นกรณที่มเหตุสุดวิสัยมา
ขัดขวางเสีย ก. มีผิดฐานพยายามฆ่าคนตาย แม้จะปรากฏ
ว่าความจริงคนที่ได้เสื้อผ้าดำกานนั้นเป็นชายชรา ก. จะยิง ข.
จริงๆ ก็ยิงได้ คนชรานั้นก็ไม่สามารถขัดขวาง ก. ได้ แต่ถึง
กระนั้น ก. ก็มีความผิด ก. รู้ดีที่ว่าตนเองไม่สามารถจะยิง
ได้ ถ้ายับยั้งตำรวจจะจับ การที่คนชราได้เสื้อผ้าดำกาน

๓๐๘ ถ้าผู้กระทำรู้สึกจะทำต่อไปไม่ได้ ไม่ใช่ “ บัวยัง ”

มา จึงเป็นเหตุพหุวิสัยที่จะทำได้มาชัดขวางเสีย ก. หาได้บัวยังด้วยใจตนเองไม่ ก. จึงต้องมีพื้นฐานพยายามฆ่าคนตายสรุปความว่า จะถือว่าผู้กระทำได้บัวยังเสียด้วยใจตนเองหรือไม่ อยู่ที่ความรู้สึกของผู้กระทำเอง ถ้าผู้กระทำเข้าใจว่าจะทำต่อไปก็ทำได้ แต่ไม่ประสงค์จะทำต่อไป กฎหมายก็ไม่เอาพื้นฐานพยายามกระทำคามผิด แม้ความจริงจะปรากฏว่าความเข้าใจเช่นนั้นเป็นความเข้าใจผิด เช่นมีตำรวจคอยคุ้มอยู่ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะชัดขวางมิให้ผู้กระทำได้กระทำผิดจนสำเร็จได้ ตรงกันข้ามถ้าผู้กระทำเข้าใจว่าตนจะกระทำต่อไปให้สำเร็จไม่ได้ จึงเลิกกระทำเสีย แม้ความจริงผู้กระทำจะทำต่อไปจนสำเร็จก็ได้ กฎหมายก็เอาโทษฐานพยายามกระทำคามผิดเหมือนกัน เพราะความรู้สึกว่าทำต่อไปไม่ได้ นั่นมีลักษณะเป็นเหตุลัดวิสัยมาชัดขวางเสีย ผู้กระทำหาได้บัวยังเสียด้วยใจตนเองไม่ จึงต้องมีโทษ อนึ่งการบัวยังเสียด้วยใจตนเองนี้ อาจมีลักษณะเป็นการชัดขวางมิให้ผลเกิดชนกได้ อย่าง ก. จะวางยาพิษ ข. จึงเอายาพิษใส่ในถ้วยกาแฟ ซึ่งรู้

ถ้ายังด้วยใจตนเองกฎหมายไม่เอาโทษ

๓๐๕

ว่า ข. จะตีมี แคพอ ข. ยกถ้อยกาแพซึ่งผล่มยาพิษขึ้นมาจะ
ตีมี ก. เกิดสังสาร ข. ขึ้นมา จึงจับด้วยกาแพนแค้นแตก ถือว่า
ก. ยับยั้งด้วยใจตนเอง ก. ไม่มีเจตนาผิดฐานพยายามฆ่าคน
ตาย ทั้งนี้แสดงว่าการยับยั้งใจไม่กระทำผิดต่อไปนั้น กฎหมาย
ให้รางวัลแก่ผู้ยับยั้งโดยไม่เอาโทษ

ตอนที่ ๒๙

(วันศุกร์ที่ ๒๖ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๕๖)

ในตอนที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงกรพยายามกระทำ
ผิด ซึ่งเป็นการกระทำถึงขนาดมีอกระทำผิดแล้ว แต่ยังไม่
ถึงขั้นกระทำความผิดสำเร็จ ซึ่งไม่ใช่โทษเล็กน้อย เช่น
ความผิดฐานฆ่าคนตายซึ่งมีโทษถึงประหารชีวิต ถ้าเป็นเพียง
ความผิดฐานพยายามฆ่าคนตายก็มีโทษถึงจำคุกตลอดชีวิต หรือ
จำคุก ๒๐ ปี ฉะนั้นการกระทำเช่นใดจึงจะเป็นการลงมือกระทำ
ซึ่งจะทำให้ผู้กระทำผิดฐานพยายามจึงเป็นข้อสำคัญมาก และ

๓๑๐ โทษของพยายามคือสองในสามของความผิดสำเร็จ

ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ว่า ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้ถือว่า ถ้า
กระทำใกล้ชิดกับความผิดสำเร็จ ถือว่าได้ตั้งมือกระทำผิดแล้ว
ถ้ามีเหตุสุดวิสัยมาขัดขวางเสีย กฎหมายถือว่าพยายาม เช่น
ก. จะวางยาพิษ ข. จึงเอายาพิษไปได้ไว้ที่ถ้วยกาแฟที่รู้ว่า ข.
จะดื่ม แต่ ข. ไม่ทันจะได้ดื่มกาแฟที่ได้ยาพิษ ก็พอดีมีแมง
มาทำถ้วยกาแฟหกเสียตั้งนั้น ก. มีความผิดฐานพยายามฆ่า ข.
แต่ถ้าผู้กระทำยังเสียด้วยใจตนเอง เช่นในตัวอย่างเรื่องวาง
ยาพิษก่อนหน้าที ข. จะหยิบถ้วยกาแฟมาดื่ม ก. เกิดสังสาร
ฆ. ขึ้นมา ก. จึงบดถ้วยกาแฟหกเสีย ก. ไม่มีผิดฐานพยายาม
ฆ่า ข. เพราะ ก. ได้ยังเสียด้วยใจตนเอง ไม่กระทำผิดให้
ตลอด กฎหมายไม่เอาโทษเป็นการให้รางวัลแก่การกลับใจ
ของ ก. ที่ว่ากฎหมายไม่เอาโทษนั้น หมายถึงไม่เอาโทษ
สำหรับการพยายามกระทำผิดนั้นเอง แต่ถ้าการที่ได้กระทำ
ไปบ้างแล้วเป็นความผิดฐานอื่น กฎหมายก็เอาโทษเท่าที่
ได้กระทำผิดกฎหมายมาบ้างแล้ว เช่น ก. คิดจะฆ่า ข. จึงไปซื้อ
ปืนเถื่อนมา ค่อยมาก. เห็น ข. เดินสวนทางมา ก. จึงยกกระสุน
ได้ถ่ากตั้งแล้ววิ่งหนีจะยิง ข. ซึ่งเป็นการลงมือกระทำผิดแล้ว

ถ้าทำผิดมาบ้างก่อนยับยั้ง ก.ม. เอาโทษเท่าที่ทำมา ๓๑๑

แต่เฉื่อย ก. เห็นพระภิกษุเดินมา ก. รู้ดีกับาปบุญคุณโทษ
ขึ้นมาเฉยตบมันลงเสีย ถือว่า ก. ได้ยับยั้งเสียด้วยใจตนเอง

ก. ไม่มีมีความผิดฐานพยายามฆ่าคนตาย เพราะกฎหมายยก
โทษให้ เป็นการให้รางวัลในการที่ ก. กลับใจไม่กระทำผิดลง
ไปให้เด็ดขาด แต่เท่าที่ ก. ได้กระทำมาแล้ว คือชอบนเถื่อน ก.

ย่อมมีความผิดฐานมีอาวุธขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตเสียแล้ว ก.

ไม่ได้รับความยกเว้นโทษสำหรับความผิดที่กระทำไปแล้ว เพราะ

ความผิดฐานมีอาวุธขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น เป็นความผิด

สำเร็จแล้ว ตั้งแต่ ก. ได้ครอบครองอาวุธขึ้นนั้น และเป็นที่

เห็นได้ในตัวเองว่ากฎหมายลักษณะอาญาย่อมจะยกโทษให้แก่

บุคคล ในกรณีที่บุคคลกระทำความผิดสำเร็จแล้วย่อมไม่ได้อยู่

เอง ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่ง ก. จะฆ่า ข. ยิง

ข. ไปแล้วนัดหนึ่ง แต่ยิงไม่ถูก ก. กลับอาญาบ้านเมืองขึ้นมา

มา จึงตบมันลงเสีย ไม่ยิง ข. เป็นนัดที่สอง จะเห็นได้ว่า

ก. เป็นแต่กลับใจไม่ยิงนัดที่สองเท่านั้น แต่เท่าที่ ก. ได้กระทำ

ไปแล้วนั้น เป็นความผิดฐานพยายามฆ่าคนเสียแล้ว เพราะ

ควรยับยั้งการกระทำผิดให้เร็วที่สุด

การที่ ก. ยิง ข. นัดแรกแต่ยิงไม่ถูกนั้น ก. ตงมือกระทำผิด
ฐานฆ่าคนตายแล้ว การยิงไม่ถูกเป็นเหตุสุดวิสัยที่ ก. จะ
บอingkันได้มาชัดขวางเสีย การที่ ก. ยิงไปนัดแรก ก. จึงมีผิด
ฐานพยายามฆ่าคนตายเสียแล้ว และ ก. ต้องมีโทษ ไม่เกี่ยว
ข้องกับการกลับมาไม่ยิงนัดที่สอง

อนึ่ง ข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่าบุคคลควรระยับยั้งการ
กระทำผิดของตนให้เร็วที่สุด เพราะถ้ายับยั้งเข้าไป ถูกบุคคล
อื่นมาชัดขวางเสียก่อน ก็จะต้องรับโทษฐานพยายามกระทำ
ความผิดเหมือนกัน เช่นในกรณีที่ ก. จะยิง ข. และเกิด
ความคิดกลัวอาญาแผ่นดินขึ้นมา จึงคิดว่ารองว่าจะเลิกยิงดี
หรือไม่ ก็พอตัดใจจวบเจิบเสียก่อน ก. ก็ต้องมีผิดฐาน
พยายามฆ่าคนตาย เพราะ ก. กลับใจช้าเกินไป ถูกบุคคลอื่น
ชัดขวางการกระทำของตนเสียก่อน อนึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่า
เมื่อบุคคลได้ตงมือกระทำผิดแล้ว ต่อจากนั้นจะถือความ
เหตุสุดวิสัยมาชัดขวางมิให้กระทำผิดต่อไปให้เด็ดขาด หรือผู้
กระทำยับยั้งเสียด้วยใจตนเองนั้น ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของผู้
กระทำเอง กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำรู้สึกว่าจะกระทำผิดต่อไปให้

ถ้าคิดว่าทำต่อไปก็ทำได้เป็นการขยับขยับด้วยใจตนเอง ๓๑๓

ตลอดไปก็ทำได้ แต่ไม่อยากจะทำ ไม่ว่าจะไม่อยากจะทำเพราะอะไร กฎหมายถือว่าผู้กระทำขยับขยับด้วยใจตนเอง แม้ความจริงผู้กระทำจะไม่มีโอกาสกระทำผิดให้สำเร็จได้ เช่น ตำรวจรู้เค้าเสียก่อน และถึงอย่างไร ๆ ตำรวจก็คอยจับขวางมิให้กระทำผิดสำเร็จได้ แต่ถึงกระนั้นก็ยังถือว่าผู้กระทำโดยขยับขยับด้วยใจตนเอง ตรงกันข้าม แม้ความจริงผู้กระทำจะกระทำผิดจนสำเร็จก็ได้ แต่ผู้กระทำรู้สึกว่าเขาไม่สามารถทำผิดจนสำเร็จได้ จึงเลิกกระทำเสีย ไม่ถือว่าขยับขยับด้วยใจตนเอง ผู้กระทำยังคงมีพื้นฐานพยายาม เช่น ก. จ้องปืนจะยิง ข. อยู่แล้ว ก็พอดีเห็นใบไม้ไหว ๆ นี้คิดว่ามีคนเดินผ่านมา ก. กตัญจะมึพยานรู้เห็นการกระทำของตน ก. จึงลดปืนเสียไม่ยิง ข. ค่อยไป ซึ่งความจริงเป็นแต่ต้นซุกซุนเหยื่ออาหารอยู่ตรงนั้น การกระทำของ ก. เป็นการพยายามกระทำผิด เพราะ ก. เองรู้สึก ว่า ก. ไม่สามารถกระทำผิดต่อไปได้ การที่ ก. เห็นใบไม้ไหว ๆ คิดว่ามีคนเดินผ่านมา จึงเป็นเหตุสุดวิสัยมาบ่อนกนมิให้ ก. กระทำผิดฐานฆ่าคนตายได้สำเร็จ ก. จึงมีพื้นฐานพยายามฆ่าคนตาย

กรณีทักฎหมายเอาโทษหนักแก่การพยายาม

ตามที่ข้าพเจ้าได้กล่าวว่าการพยายามกระทำความผิด มีโทษ ๒ ใน ๓ ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดสำเร็จนั้น มีข้อยกเว้นสำหรับความผิดที่ร้ายแรงสองประเภท ซึ่งแม้จะเป็นเพียงพยายาม กฎหมายเอาโทษหนักเท่ากับได้กระทำความผิดสำเร็จเหมือนกัน ซึ่งได้แก่ความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์ ตั้งแต่พระบรมราชินี รัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และความผิดฐานกบฏภายนอกราชอาณาจักร ข้าพเจ้าขออุทิศเรื่องพยายามกระทำความผิดเพียงเท่านั้น

สำหรับฉนวน ข้าพเจ้าจะขอกฎเรื่องบุคคลหลายคนกระทำความผิด ซึ่งเป็นเรื่องที่อาจมีผู้เข้าใจผิดไปได้มากเช่นเดียวกับพยายามกระทำความผิดเหมือนกัน ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างดังนี้ ก. ผูกใจเจ็บจนฆ่า ข. จึงมาชวน ค. บอกว่า ก. จะฆ่า ข. ขอให้ ค. ไปเป็นเพื่อน จะได้ช่วยกันฆ่า ข. ด้วย ค. เดี่ยวอ่อนอ่อนไม่ได้ก็ไปด้วยกับ ก. พอ ก เห็น ข. ก็เอาคานฟันคอ ข. ข. ตายในทันทีโดนตัวเอง ค. จึงไม่ต้องได้ทำร้าย ข. แต่ประการใด บางท่านอาจคิดว่า ค. ไม่มีผิดเลย เพราะ

บุคคลหลายคนกระทำความผิด

๓๑๕

ค. เป็นแต่ไปด้วยกับ ก. เท่านั้น แต่ในทางกฎหมายไม่ถือ
เช่นนั้น ถือว่า ก. กับ ค. เป็นตัวการด้วยกัน ก. มีความผิด
ฐานฆ่าคนตาย ส่วน ค. นั้นก็มีความผิดฐานฆ่าคนตายเหมือนกัน
การที่ ก. พ้น ฆ. ตาย ถึง ค. ไม่ได้ทำด้วย ก็ถือเสมือน ค.
ได้กระทำความผิดแต่ผู้เดียว คือถือว่า ค. ได้ฆ่า ฆ. ตายเหมือนกัน
และ ค. อาจารย์โทษประหารชีวิตฐานฆ่าคนตายเช่นเดียวกับ ก.
ทั้งๆที่ ค. ยังไม่ได้ทำอะไรเกี่ยวข้องกับการตายของ ฆ. ผู้
ตายเลย ถ้าท่านคิดเห็นๆ ท่านจะเห็นได้ว่าที่กฎหมายถือว่า
ค. ได้ฆ่า ฆ. ด้วยเหมือนกันนั้นไม่ยุติธรรม แต่ถ้าท่านได้
ไตร่ตรองให้ลึกซึ้งสักหน่อย ท่านจะเห็นว่า การที่กฎหมาย
ถือว่า ค. ได้ฆ่า ฆ. ตายด้วยนั้น ถูกต้องแล้ว ก. กับ ค. ได้
ทำความเข้าใจกันมาแต่ต้นว่าจะร่วมมือฆ่า ฆ. ให้ตาย และ
แบ่งหน้าที่กันทำโดยจะช่วยกันคนละไม้คนละมือ ตามตัวอย่าง
ดังกล่าว การที่ ค. ไม่ได้ลงมือทำร้าย ฆ. ด้วยนั้น เป็นไป
โดยฉ้อฉล กล่าวคือ ก. ได้พ่น ฆ. เพียงหนึ่งที ฆ. ก็ตาย
เสียแล้ว ค. จึงไม่ต้องพ่นอีก ฉะนั้นการที่กฎหมายลักษณะ
อาญาถือว่า ค. ได้ฆ่า ฆ. เช่นเดียวกับ ก. จึงถูกต้องแล้ว

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัญหาที่ว่าบุคคลเป็นตุ๊กตาด้วยกันหรือไม่ จึงเป็นข้อสำคัญ เพราะถ้าเป็นตุ๊กตาด้วยกันแล้ว แม้จะไม่ได้ทำอะไรเลยหรือกระทำไปเพียงเล็กน้อยๆ กฎหมายลักษณะอาญาก็ถือเสมือนกับแต่ละคนที่เป็นตุ๊กตานั้น ได้กระทำเองตลอดทั้งเรื่อง ดังตัวอย่างเรื่อง ก. กับ ค. เป็นตุ๊กตาด้วยกันในการฆ่า ข. ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว แม้จะปรากฏว่า ก. ลงมือฆ่า ข. แต่ผู้เดียว แต่กฎหมายลักษณะอาญาก็ถือเสมือน ก. กับ ค. ฆ่ากันฆ่า ข. ตาย และลงโทษ ค. ผู้ไม่ได้ทำอะไรเลยฐานฆ่าคนตายเหมือนกัน

เกณฑ์ที่จะเป็นตุ๊กตาการกระทำความผิดนั้น มี ๒ ข้อ คือ

(๑) ต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป กระทำความผิดอันเดียวกัน

(๒) บุคคลดังกล่าวจะต้องได้สมคบกันกระทำความ

ซึ่งจะได้อธิบายตามลำดับ

ในข้อ (๑) ที่ว่า จะต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป กระทำความผิดอันเดียวกัน นั้น หมายความว่าถึงบุคคลทั้งสอง

เกณฑ์ที่จะเป็นตัวการด้วยกัน

๓๑๗

คนกระทำคามผิดด้วยกัน เป็นการกระทำคามผิดอันเดียวกัน เช่น ฆ่าคนตายด้วยกัน ปล้นทรัพย์ด้วยกัน ถักทรัพย์ด้วยกัน ถ้าเป็นความผิดคนละความผิด ต่างคนต่างทำ ย่อมไม่ใช่ตัวการด้วยกัน ใครทำผิดอย่างใดก็มีโทษสำหรับความผิดอย่างนั้น ตัวอย่างเช่น ก. ตัดศีรษะ ข. ถ่มตลง ค. เห็นเป็นโอกาสที่จะฉวยรางวัล จึงกระชากหมวกที่ ก. ถ่มรวมอยู่พาฉวยหน้าไปต่อหน้า ก. มีผิดฐานทำร้ายร่างกาย ค. มีผิดฐานฉวยรางวัล เพราะเป็นกรณีที่ทำคามผิดต่างคามผิดกัน ไม่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันเลย

ในข้อ (๒) ที่ว่า บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะต้องสมคบกันกระทำคามผิด นั้น หมายความว่าบุคคลตั้งแต่สองคนจะต้องได้สมคบหรือร่วมคิดกันในเวลาดำเนิน หรือขณะกระทำผิดว่าจะร่วมมือกันกระทำคามผิดอันใดอันหนึ่ง เช่น ก. ข. และ ค. ร่วมคิดกันว่าจะเข้าไปลักทรัพย์ที่บ้าน ง. ก. จะเป็นผู้ขึ้นหน้าต่างเข้าไปหยิบของมาส่งให้ ข. ข. จะคอยรับของที่ได้หน้าต่าง และนำไปให้ ค. ขนขนรถ โดย ค. จะยืนรออยู่ที่ประตูบ้าน การที่ ก. ข. และ ค. ร่วมใจกันที่จะ

จะเป็นตัวการด้วยกันต้องสมัครกัน

ดักทรพยาน ง. นเรียกว่า ก. ข. และ ค. สมัครกันดักทรพัย
 ถ้าได้กระทำการดักทรพัยตามที่ได้สมัครกัน ก. ข. และ ค.
 ย่อมเป็นตัวการด้วยกัน และกฎหมายลักษณอาญาถือเสมือน
 หนึ่ง ก. ข. และ ค. แต่ละคนได้กระทำความผิดฐานดักทรพัย โดย
 มีหน้าตาต่างเข้าไปดักแต่ผู้เดียว คือตงโทษทุกคนฐานดักทรพัย
 โดยบั้นบาย

ข้อควรตั้งเกตุมีว่า ที่จะเป็นตัวการด้วยกันต้องมีกร
 สมัครกันนั้นสำคัญมาก เพราะในบางกรณีบุคคลหลายคนกระ
 ทำผิดอย่างเดียวกัน ด้วยความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน โดย
 ไม่มีเจตนาจะกระทำร่วมกัน เช่น ก. อยากได้นำพิกาข้อมือ
 เรือนทองของ ข. จึงศรัษะ ข. ต้มดง แล้วหยิบเอานาพิกา
 เรือนทองไป ในขณะที่ ก. แทะนาพิกาข้อมืออยู่นั้น ค. เดิน
 ผ่านมา ค. อยากได้หีบของ ข. บ้าง จึงหยิบเอาหีบ
 ของ ข. ไป แม้ ก. กับ ค. ต่างเอาทรัพย์ไปจาก ข. แต่ ก.
 กับ ค. ก็หาได้เป็นตัวการด้วยกันไม่ เพราะ ก. กับ ค. ไม่ได้
 สมัครกัน กล่าวคือบุคคลทั้งสองมิได้มีเจตนากระทำผิดรวม
 กัน ตามตัวอย่างดังกล่าว ก. และ ค. ต่างคนต่างรับผิด

จะเป็นตัวการด้วยกันต้องสมคบกัน

๓๑๕

สำหรับการกระทำของคน กต่างคอ ก. มีหลักฐานซึ่งทรัพย์สินคือชิงนาฬิกาของ ข. เพราะได้ทำร้ายร่างกาย ข. ด้วย และรับผิดชอบเฉพาะในการเอานาฬิกาข้อมือของ ข. ไปเท่านั้น ส่วน ค. ก็มีหลักฐานตักทรัพย์สินเท่านั้น และรับผิดชอบข้อที่ ค. เอาหมวกของ ข. ไป

ตามที่ได้อ่านมาแล้วแสดงว่า การที่เราจะสมคบ คือร่วมมือจะกระทำผิดร่วมกับผู้อื่นเป็นของไม่ดี เพราะแม้เราจะไม่ได้ทำอะไรเลย แต่กฎหมายก็ถือว่าเราเป็นตัวการและลงโทษเราเสมือนกับตัวการอื่น ทำให้เราต้องรับโทษอาญาไปด้วย

ตอนที่ ๓๐

(วันศุกร์ที่ ๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ ถ้าบุคคลใดร่วมมือจะกระทำผิดร่วมกับผู้อื่น แม้เขาจะเป็นเพียงไปด้วยหรือได้ร่วมกระทำกรณด้วยเพียงเล็กน้อย กฎหมายก็ยังถือว่าเขาเป็นตัวการ และถือเสมือนเขาได้กระทำผิดแต่ผู้เดียว ข้าพเจ้าได้ยกตัวอย่างว่า นายแดงชวณนายขาว

๓๒๐ สัมคบกันกระทำผิด ก.ม. ถือเสมือนกระทำผิดคนเดียว

ให้ไปฆ่านายดำ นายขาวเดียวช้อนจนไม่ได้จึงไปด้วยกับนาย
แดง พอพบนายดำ นายแดงก็ฟันนายดำ นายดำก็ตาย
นายขาวจึงไม่ต้องทำร้ายนายดำ ความรู้สึกของคนธรรมดา
อาจเห็นว่า นายขาวไม่มีความผิดซึ่งไม่ตรงกับความคิดของ
กฎหมาย เพราะกฎหมายถือว่า เมื่อบุคคลตั้งแต่สองคน
ขึ้นไปร่วมใจกันกระทำความผิด แล้วยกหน้าที่กันทำ หรือ
ช่วยกันทำ ผู้ใดกระทำความผิดนั้น กฎหมายถือว่าเป็นตัว
การทงนนั้น ไม่ว่าจะได้กระทำความผิดน้อยเท่าใด และถือ
เสมือนว่าทุกคนได้กระทำความผิดนั้นแต่ผู้เดียว เช่นในตัวอย่าง
เรื่องนายแดงฆวนนายขาวไปฆ่านายดำ ดังกล่าวข้างต้น
กฎหมายถือว่านายแดงและนายขาวเป็นตัวการด้วยกัน และแม้
นายแดงผู้เดียวจะเป็นผู้ฆ่านายดำตาย แต่ในการลงโทษนาย
ขาว กฎหมายก็ถือเสมือนว่านายขาวได้ฆ่านายดำแต่ผู้เดียว
และนายขาวจะต้องมีโทษถึงประหารชีวิต ในฐานะกระทำความ
ผิดฐานฆ่าคนตายเช่นเดียวกับนายแดงผู้ลงมือฆ่านั้น การที่
กฎหมายกำหนดไว้เช่นนั้น ถ้าท่านได้ไตร่ตรองคิดสักหน่อย ท่าน
จะเห็นว่าสมควรแล้ว โดยปกติการกระทำความผิดที่สำคัญ ๆ

เกณฑ์ที่จะเป็น “ตัวการ” ด้วยกัน

๓๒๑

บุคคลมักจะไม่กระทำคนเดียว มักจะสมัครหรือร่วมใจกันที่จะทำผิดด้วยกัน แล้วแบ่งหน้าที่กันทำ คนหนึ่งให้ทำอย่างนั้น อีกคนหนึ่งให้ทำอย่างนี้ ช่วยกันคนละไม้คนละมือกระทำผิดจนสำเร็จ ก็เป็นธรรมดาที่บางคนต้องรับหน้าที่ให้กระทำกรรวนแรงบ้าง บางคนต้องรับหน้าที่ให้กระทำกรเบาบางบ้าง แต่ผิดสำเร็จแห่งการกระทำผิดนั้นเป็นของผู้ร่วมใจกันนั้นทุกคน กฎหมายจึงต้องถือว่าทุกคนเป็นตัวการ และใครจะทำหนักหรือเบา ทำรุนแรงหรือไม่รุนแรง กฎหมายก็ถือว่าเป็นตัวการด้วยกันทั้งนั้น และมีความผิดอย่างเดียวกัน คือกฎหมายลงโทษผู้เป็นตัวการนั้นทุกคน เสมือนว่าแต่ละคนได้กระทำความผิดแต่ผู้เดียว

ข้าพเจ้าได้กล่าวด้วยว่า เกณฑ์ที่จะเป็นตัวการกระทำความผิดนั้นมี ๒ ประการ คือ

(๑) ต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปกระทำความผิดอันเดียวกัน

(๒) บุคคลดังกล่าวต้องได้สมัครกันกระทำผิด

เกณฑ์ข้อ (๑) ที่ว่า บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปกระ

ทำความผิดอันเดียวกัน นั้น หมายความว่าได้กระทำความผิด
 ด้วยกัน เช่นฆ่าคนตายด้วยกัน ลักทรัพย์ด้วยกัน ถ้าเป็น
 ความผิดคนละความผิด ต่างคนต่างทำ ก็ไม่เป็นตัวการ
 ด้วยกัน อย่าง ก. เดินมาพบ ข. ข. ถามว่า ก. จะไปไหน ก.
 ตอบว่าจะไปตัดศีรษะ ค. ข. ว่าตัดแล้ว ข. เองก็อยากได้หมวกหาง
 นกยูงที่ ค. ใส่มานานแล้ว ก. จึงบอกว่าถ้าเช่นนั้นจะไปด้วยกัน
 พอบรรคสองไปพบ ค. ก. ก็ตัดศีรษะ ค. ส่วน ข. ก็หยิบเอา
 หมวกหางนกยูงของ ค. พาหนีไป ดังนั้น ก. และ ข. ไม่ใช่ตัว
 การด้วยกัน เพราะไม่ได้กระทำความผิดอันเดียวกัน โดย
 ต่างคนต่างกระทำความผิด ใครทำผิดอย่างไรก็ต้องรับผิดชอบใน
 ทางอาญาอย่างนั้น อย่างตัวอย่างเรื่อง ก. และ ข. ข้างบนนี้
 ก. มีผิดฐานทำร้ายร่างกาย ส่วน ข. มีผิดฐานลักทรัพย์ การ
 ที่ ก. และ ข. กระทำผิดต่อ ค. ในเวลาพร้อม ๆ กัน ไม่เป็น
 ข้อสำคัญอย่างใด เพราะที่จะเป็นศักรการได้นั้น จะต้องกระ
 ทำผิดอันเดียวกัน ตามตัวอย่างข้างบนนี้ ถ้า ก. กับ ข. จะ
 ไม่ต่างคนต่างกระทำผิด คือ ก. กับ ข. ร่วมกันที่จะชิงหมวกของ
 ค. โดยแบ่งหน้าที่กันทำ คือ ก. จะเป็นผู้เข้าตัดศีรษะ ค. ส่วน ข.

อย่างไรเป็น “ การสมาคมกัน ”

๓๒๓

จะเป็นผู้หยิบเอาหมวกไป ทั้งสองคนย่อมเป็นตัวอย่างที่ดี
ทรัพย์สินด้วยกัน เพราะการทำร้ายบุคคลเพื่อเอาทรัพย์สินของเขาไป
กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ ซึ่งเป็นความผิดอัน
เดียว ฉะนั้น ก. และ ข. มีความผิดฐานชิงทรัพย์ ซึ่งเป็น
ความผิดที่โทษหนักกว่ากรณที่ต่างคนต่างทำ ซึ่ง ก. มีความผิดฐาน
ทำร้ายร่างกาย และ ข. มีความผิดฐานลักทรัพย์ดังกล่าวข้างต้น

เกณฑ์ข้อ (๒) ที่ว่า บุคคลตั้งแต่สองคนต้องได้สม
คบกันกระทำผิดนั้น หมายความว่าเขาจะต้องได้รวมใจที่จะ
กระทำผิดด้วยกัน เป็นการร่วมคิดที่จะกระทำความผิดด้วยกัน
ทุกคนต่างจะช่วยกันทำความผิดให้สำเร็จ โดยแบ่งหน้าที่กัน
ทำ หรือจะช่วยกันทำ เช่นจะลักทรัพย์ด้วยกัน ทำร้าย
ร่างกายด้วยกัน ดังนั้นจึงจะเป็นตัวอย่างที่ดีด้วยกัน การที่บุคคลตั้งแต่
สองคนขึ้นไป สัมคบหรือรวมใจกันกระทำความผิดสำคัญ
มาก เพราะทำให้เกิดความรำคาญในทางอาญาร่วมกันขึ้น และ
เพราะจิตใจของแต่ละคนที่จะร่วมมือกันกระทำผิดอันเดียวกัน
เอง ที่ทำให้กฎหมายต้องลงโทษทุกคนเสมือนกับได้กระทำ
ผิดแต่ผู้เดียว ตรงกันข้ามแม้จะได้กระทำผิดอย่างเดียวกัน
แต่ถ้าไม่ได้รวมใจกันทำ เช่น ก. ตีกระษะ ค. พอ ข. มาเห็นเข้า

เห็นเป็นโอกาส กัดศีรษะ ค. บ้างตั้ง ก. กับ ข. ไม่ใช่ตัวการด้วยกัน ฆราวาสใดที่ ก. เป็นผู้ทำร้ายร่างกาย ฆราวาสนั้น ก. แต่ผู้เดียวเป็นผู้รับผิดชอบในทางอาญา ส่วน ข. ก็เช่นเดียวกัน คงรับผิดชอบในทางอาญาเฉพาะฆราวาสที่ ข. ได้ทำร้าย ค. เท่านั้น ฆราวาสต้องรับผิดชอบในฆราวาสที่ ก. ทำร้าย ค. ด้วยไม่ คือต่างคนต่างรับผิดชอบเฉพาะการกระทำของตน ซึ่งไม่ต้องสงสัยโทษย่อมน้อยกว่ากรณี ก. และ ข. เป็นตัวการด้วยกัน โดยได้ร่วมมือกันกระทำร้ายร่างกาย ค. มาแต่ต้น เพราะในกรณีตัวการตั้งฆราวาส ก. และ ข. จะต้องรับผิดชอบในฆราวาสที่ทั้งสองกระทำต่อ ค. เพราะกฎหมายให้โทษเสมือน ก. และ ข. แต่ละคนได้กระทำร้ายร่างกาย ค. แต่ผู้เดียว คือแต่ละคนต้องรับผิดชอบในฆราวาสที่ทั้งสองคนได้ก่อให้เกิดขึ้น โดยไม่ต้องคำนึงว่าฆราวาสนั้น ๆ ก. หรือ ข. เป็นผู้ทำ

ตามทฤษฎีมานแต่ตั้งว่า บุคคลควรจะหลีกเลี่ยงที่จะร่วมมือกับผู้อื่นกระทำความผิด เพราะแม้จะกระทำเพียงเล็กน้อย แต่ก็ทำให้เกิดความรับผิดชอบในทางอาญาสำหรับผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด และวิธีที่จะหลีกเลี่ยงไม่ร่วมมือกับผู้อื่น

การคบเพื่อนชั่วทำให้ “ เป็นตัวการ ”

๓๒๕

ถ้าคุณอยากคบเพื่อนชั่วเสียเลยทีเดียวนะ เพราะการคบเพื่อนชั่วนั้น ย่อมมีแต่จะชักชวนให้เราร่วมมือกระทำความผิดด้วยเท่านั้น ตามปกติถ้าบุคคลไม่สนิทสนมกัน ก็จะไม่ชักชวนกันกระทำความผิดอาชญา เพราะเกรงความลับที่คบคิดกันจะกระทำผิดอาญาจะรั่วไหลแพร่หลายออกไป โดยเหตุนี้ถ้าเด็กคบเพื่อนชั่วเสียทีเดียว เราก็จะหลีกเลี่ยงการกระทำความผิดอาญาไปได้มาก ความจริงเพื่อนชั่วนั้น ในขั้นแรกมิได้ชักชวนให้เรากระทำความผิดอาญาอย่างร้ายแรงทันทีทันใด มักจะชวนให้เที่ยวเตร่ในทางอบายมุข เช่น สูรา นารี พาร์ กิพามัตรี ไปก่อน แล้วก็ถูกลำเลียงถึงกับชักชวนให้กระทำความผิดอาญา และเมื่อเราได้หัดดมตัวร่วมกระทำความผิดอาญาเสียครั้งหนึ่งแล้ว ก็ยากที่จะถอนตัวไม่ร่วมมือในครั้งหลังๆ ได้ เพราะเพื่อนชั่วจะต้องพยายามที่จะไม่ให้เราถอยกลับเป็นคนดี อยากให้เป็นคนชั่วด้วยกันต่อไป เพราะเกรงจะไม่มีเพื่อนร่วมกระทำความผิดด้วย หรือกลัวจะนำเอาความลับไปเบียดเบียนต่อตัวเรา

ถ้าหวันนั้น ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดออกอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ตรงกับเป็นตัวการด้วยกันอันจะ

ทำให้รับโทษเต็มองค์ได้กระทำได้แต่ผู้เดียวดังกล่าวแล้ว แต่เป็นการอุปการะช่วยเหลือการกระทำผิดของบุคคลอื่น ในขณะที่ก่อนหรือขณะกระทำความผิด ซึ่งกฎหมายเรียกว่าการเป็นผู้สมรู้

การเป็นผู้สมรู้ต่างกับการเป็นตัวการ ในแง่ที่ว่า ผู้สมรู้มีเจตนาแต่เพียงจะอุปการะการกระทำผิดของบุคคลอื่นเท่านั้น หากได้มีโอกาสจะร่วมมือกระทำความผิดด้วยไม่ ทั้งการกระทำของผู้สมรู้ก็เป็นแต่เพียงช่วยเหลืออุปการะสนับสนุนให้ตัวการกระทำความผิดสำเร็จเท่านั้น โดยเหตุนี้กฎหมายลักษณะอาญาจึงกำหนดโทษผู้สมรูน้อยกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับตัวการ คือส่งโทษลงในส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับตัวการ อย่างความผิดฐานฆ่าคนตาย ซึ่งมีกำหนดโทษประหารชีวิต ผู้สมรู้ก็อาจรับโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบถึงยี่สิบห้าปี

จะเห็นได้ว่าการกระทำผิดฐานผู้สมรู้ทำได้ง่าย เพราะผู้สมรู้อาจอยู่ห่างสถานที่กระทำความผิด และโดยปกติคนธรรมดา มักจะรู้สึกว่า การเป็นผู้สมรู้ไม่ใช่การกระทำที่ร้ายแรง ตัวอย่าง เช่น ชยุต ๆ เพื่อนมาช่วยมั่วซั่วกับเราไป โดย

การเป็น “ผู้สมรู้” ทำได้ง่าย

๓๒๗

บอกว่าจะนำอาหารขึ้นไปยิงคนอื่น ในขณะที่เราไม่ยอม แต่
ภายหลังเราเสียอรรถนเพื่อนของเราไม่ได้ เราจึงยอมให้ยืม
อาหารขึ้นไป ถ้าเพื่อนของเราไปยิงคนตาย เราต้องรับโทษ
ถึง ๒ ใน ๓ ของความผิดฐานฆ่าคนตาย ซึ่งอาชญากรรมถึงจำคุก
ตลอดชีวิตหรือจำคุกตลอดชีพได้ ซึ่งเป็นโทษที่ดูไม่ใช่
น้อยสำหรับกรให้ยืมอาหารขึ้นไปเพียงครั้งหนึ่งคราวเดียว

เมื่อการเป็นผู้สมรู้ทำได้ง่าย และผู้สมรู้อาจรับโทษหนัก
ถึงตายได้ เราจึงควรพิจารณาว่า ทจะเป็นผู้สมรู้
มีเกณฑ์อย่างไรบ้าง ซึ่งมีดังนี้

๑. ต้องมีการช่วยเหลือการกระทำของผู้กระทำผิด
เช่นช่วยหาห้องโถงมืด ให้กำลังพาหนะ ให้ความรู้ หรือ
ช่วยยืมเงิน เช่นบอกช่องทางให้แก่ระโมยที่จะเข้าไปลักทรัพย์
ในบ้านหรือบอกที่เก็บซ่อนทรัพย์ หรือเปิดหน้าต่างให้ระโมย
เข้าไปลักทรัพย์ในบ้าน เป็นต้น

๒. การช่วยเหลือนั้น ต้องเป็นการ อุปการะ แก่การ
กระทำผิดโดยแท้จริง คนที่ใช้ในบ้านที่แอบคบคิดกับระโมย
แล้วเปิดหน้าต่างทิ้งไว้ ถ้าระโมยเข้าไปลักทรัพย์ทางหน้าต่าง

คนไข้กเป็นผู้สมรู้ ตรงกันข้าม ถ้าชะโมยไม่ได้เข้าทางหน้าต่าง เช่นเมื่อญวนหนเจ้าของบ้านเผือกเปิดประตูทิ้งไว้ ชะโมยเข้าทาง ประตูตะตอกกว่า คนไข้กไม่มีหลักฐานเป็นผู้สมรู้ เพราะแม้คนไข้กจะช่วยเหลือ แต่การช่วยเหลือนั้นหาเป็นการอุปการะแก่การกระทำผิดโดยแท้จริงไม่ การช่วยเหลือโดยเปล่าประโยชน์จึงไม่มีความผิด

๓. การช่วยเหลือนั้นต้องเป็นการช่วยก่อนหรือขณะกระทำผิด เช่นดังลูกกุญแจประตู ให้มืออาวช ให้มือยานพาหนะ ถ้าเป็นการช่วยภายหลังเหตุ ก็ไม่เป็นผู้สมรู้ ตัวอย่างเช่น ก. ขับรถยนต์มาทางถนน เห็น ข. แบกของหนักมา ก. ถาม ข. ว่าเธอมาจากไหน ข. บอกว่าถ้าเธอของคนอื่นมา ก. ส่งสาร จึงชวนให้ ข. ขับรถ แดง ก. พา ข. ไปส่งบ้าน ก. ไม่มีความผิดฐาน เป็นผู้สมรู้ใน การลัก ทรัพย์เพราะเมื่อ ก. ช่วยเหลือ ข. นั้น การลักทรัพย์สำเร็จแล้ว ก. มาช่วยภายหลังเหตุ

๔. ผู้สมรู้ต้องมีเจตนาช่วยเหลือการกระทำผิดของตัวการ ถ้าไม่มีเจตนาช่วยเหลือ ก็ไม่มีความผิดฐานสมรู้เช่นคนไข้กเปิดหน้าต่าง ทิ้งไว้ชะโมยเข้ามาทาง หน้าต่างลักทรัพย์ไปได้ คน

การอุปการะการกระทำผิดโดยประมาทไม่ใช่ “สมรู้” ๓๒๕

ใช้ห้ามความผิดฐานเป็นผู้สมรู้ในการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ไม่ เพราะคนใช้ไม่ได้มีเจตนาช่วยเหลือการกระทำผิดของตัวการแต่อย่างใดเลย ทั้งนี้จะมีความผิดฐานเป็นผู้สมรู้ได้นั้น จะต้องปรากฏว่าผู้สมรู้มีเจตนาจะช่วยเหลือการกระทำผิดของตัวการ ทั้งนี้เป็นเหตุกทวไปของกฎหมายลักษณะอาญาที่ว่า การกระทำจะเป็นความผิดกตเมื่อผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนา ซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นๆ ฉะนั้นเพียงแต่เราได้ทำการใด ๆ อันเป็นการอุปการะการกระทำผิดของผู้อื่น โดยเราไม่มีเจตนาอุปการะ เราจึงไม่ผิดฐานเป็นผู้สมรู้ หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ บุคคลใดซึ่งกระทำโดยประมาท เป็นการอุปการะการกระทำผิดของผู้อื่น บุคคลนั้นห้ามความผิดไม่ เช่น ตัวอย่างเรื่องคนเซ็ดมบตหน้าต่าง เป็นช่องทางที่หะโมยเข้ามาลักทรัพย์ดังได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งคนใช้ห้ามความผิดฐานเป็นผู้สมรู้ไม่ ตรงกันข้ามถ้าผู้กระทำมีเจตนาช่วยเหลือตัวการ แม้ผู้กระทำจะไม่รู้จักตัวการเลยก็ยังมีผิดฐานสมรู้ในการกระทำผิดอยู่นั่นเอง ตัวอย่างเช่นวันหนึ่งนายคนใช้ คนใช้โกรธ พอลงเวลาดatangคนก่อบเบ็ดหน้าต่างทางใต้ เพราะว่าในย่านนั้นหะโมยชุมและหะโมยเคยพยายามตัดกตหน้าต่างมานานมาแล้ว แต่เขา-

อย่าช่วยเหลือการกระทำผิดของผู้อื่น

ไปในบ้านไม่ต่ำเร้ว พอลังเวดากตางคั้นชะโมยได้เข้ามาตัก-
 ทรัพย์ในบ้านทางหน้าต่างนั้นจริง คนใช้หนักของมิดฐานเป็นตมรุ
 ในการตักทรัพย์ แม้ความจริงคนใช้จะไม่รู้จักชะโมยเลยกค
 เมื่อการเป็นตมรุในการกระทำผิด เป็นการกระทำผิด
 ทำได้ง่าย เพราะเป็นแค่เพียงการช่วยเหลือการกระทำก่อน
 หรือขณะทำผิด เช่นการให้ยืมเครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำ
 ผิด ก็เป็นตมรุ แต่การเป็นตมรุกับเป็นการกระทำที่อาจมี
 โทษร้ายแรง คือ ๒ ใน ๓ ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำ
 ผิดของตัวการ ฉะนั้นจึงเป็นการกระทำที่เรทางหลายจะต้องระวัง
 ใต คือเราจะต้องมจิตใจเข้มแข็ง ใครมาขอให้เราช่วย
 เหลือในการกระทำผิด เราต้องไม่ช่วยเหลือแม้การที่เรากระทำ
 เช่นนั้นจะทำให้บุคคลผู้นั้นโกรธเคืองเรา เราก็ต้องยอม เพราะ
 ถ้าเราช่วยเหลือ และผู้ที่เราช่วยเหลือได้อาศัยความอุปการะ
 ของเรากระทำผิดขึ้นจริง ๆ เราก็ต้องเป็นผู้ตมรุและพดขยรับโทษ
 ไปด้วย และอธิบองกนิมให้เราเป็นผู้ตมรุ วิชาที่ตักตมเหมือน
 กับเรื่องตัวการที่ใดกต่างมาแล้ว คือเราต้องไม่คบเพื่อนชวเสย
 ที่เดียว เพราะเพื่อนที่ชยยอมไม่ขอให้เราช่วยเหลือในการกระทำ

ถ้าไม่คบเพื่อนซวกก็ไม่เป็นผู้สมรู้”

๓๓๑

ผิด มีแต่เพื่อนซวกเท่านั้นที่จะชักจูงแนะนำให้เราทำผิดอาญา เช่น เมื่อชวนให้เราร่วมมือกระทำผิด เราไม่ยอมรับร่วมมือด้วย เพื่อนชวนนอจขอขอร้องให้เราเป็นแต่ช่วยเหลือการกระทำผิดของเขา ก็ได้ และเป็นທີ່เห็นได้ในตัวเราเองว่า ถ้าไม่คบค้าสมาคมกัน อย่างสนิทสนมก็คงไม่กล้าออกปากขอให้ช่วยเหลือ ในการกระทำผิด เพราะผู้ขอความช่วยเหลือย่อมกลัวอภัยโทษจะนำความ คิด ที่จะกระทำผิดไปเปิดเผยเหมือนกัน พดสั้น ๆ ก็คือถ้าไม่ คบกันเป็นเพื่อน ก็ไม่กล้าออกปากขอให้ช่วยเหลือ ในการกระทำผิด อาญา ฉะนั้นการไม่คบเพื่อนซวก นอกจากจะบังเอิญกันมิให้เรา เป็นตัวการ ในการกระทำผิดดังกล่าวแล้ว ยังบังเอิญกันมิให้เราเป็นผู้ สัมรู้ด้วย สัมรู้ดังสุภาษิตโบราณที่ว่า “คบคนพาดพาไปหาผิด คบบัณฑิตคบบัณฑิตพาไปหาผล”

ตอนที่ ๓๑

(วันศุกร์ที่ ๑๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๖)

ในตอนที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงการเป็นผู้สมรู้ใน การกระทำผิดซึ่งทำได้ง่าย เพราะเป็นการช่วยอุปการะ การกระทำผิดของผู้อื่น ในเวลาก่อนหรือขณะกระทำผิด ทว่า

การเป็นผู้สมัครกระทำได้ง่ายนั้น เพราะตัวของผู้สมัครอาศัยห่างไกลจากสถานที่กระทำผิด ไม่ได้พบเห็นการหวาดเสียวจนเกิดจากการกระทำความผิดด้วย บางผู้สมัครไม่ทราบเสียด้วยซ้ำว่าตัวการเขากระทำผิดเมื่อใด ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างให้เห็นดังต่อไปนี้ นายแดงได้ทราบว่ามีนายขาว ซึ่งเป็นเพื่อนของคนมีอาชญากรรมอยู่กระบอกหนึ่ง จึงมาขอยืมอาชญากรรมจากนายขาว โดยบอกว่าจะไปยิงนายดำที่จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งแรกนายขาวไม่ให้ ภายหลังนายขาวเสียอารมณ์เพื่อนไม่ได้ จึงให้นายแดงขโมยอาชญากรรมไป นายแดงเมื่อได้รับอาชญากรรมแล้ว จึงเดินทางไปยังจังหวัดเชียงใหม่ คอยหาโอกาสอยู่ ๓ วัน จึงมีโอกาสดูใช้อาชญากรรมนั้นนายดำได้ และนายดำได้ถึงแก่ความตายทันทีที่นายแดงยิงนายดำตายที่จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ นายขาวซึ่งเป็นเจ้าของอาชญากรรมนั้นกลับเป็น ผู้สมัคร ในการฆ่าคนตาย และในฐานะเป็นผู้สมัคร นายขาวของรับโทษ ๒ ใน ๓ ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับการฆ่าคนตาย ซึ่งอาจเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุก ๒๐ ปีก็ได้ ซึ่งตามที่กล่าวมาแล้วจนถึงที่ว่าโทษฐานเป็นผู้สมัครไม่ใช่ในอภัยเลย นายขาวคงนึกไม่ถึงว่าการให้ยืมอาชญากรรมจะทำให้ตนมีโทษถึงจำคุกตลอดชีวิต ฉะนั้นใน-

การไม่คบเพื่อนชั่วบ่งกั้นการเป็นผู้สมรู้ได้

ตอนที่แล้วข้าพเจ้าจึงได้กล่าวไว้ว่า ถ้ามีผู้มาขอให้เราช่วยในการกระทำผิดไม่ว่าจะเล็กน้อยเพียงใด เราคงไม่ช่วย เพราะเราจะต้องพดอยเป็นผู้กระทำผิดทางอาญาไปด้วยโดยกฎ หมายกำหนดให้เราเป็นผู้สมรู้ดังกล่าวมาแล้ว ในที่สุดข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของเราให้เขาเป็นผู้สมรู้คือเราอยากคบเพื่อนชั่ว เพราะผู้ที่จะออกปากให้เราช่วยเหลือในการกระทำความผิดนั้น ต้องเป็นผู้ที่สนิทสนมกับเราในฐานะเพื่อนสนิท เพราะถ้าไม่สนิทสนมกัน ในฐานะเพื่อนสนิทเขาคงไม่กล้าออกปากให้เรา ช่วยเขากระทำความผิดอาญาเป็นแน่ การไม่คบเพื่อนชั่วเสียทีเดียวจึงเป็นการตัดไฟทั้งต้นถม

ก่อนที่ข้าพเจ้าจะจบเรื่องของการเป็นผู้สมรู้ ข้าพเจ้าขอกล่าวถึงถึงเกณฑ์การเป็นผู้สมรู้ของกฎหมาย ซึ่งมคตง

(๑) ต้องมีการช่วยเหลือการกระทำผิดของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือของโอกาส ช่วยกำลังพาหนะ ช่วยให้ความรู้ หรือช่วยอย่างอื่น

(๒) การช่วยนั้น ต้องเป็นการอุปการะ แก่การ กระทำผิด โดยแท้จริง ทั้งนี้ไม่ว่าจะช่วยเหลือเล็กน้อยเท่าใด เช่น เพียงแต่พาอะโมยมาช้บ้านเจ้าทรัพย์ เพื่อให้อะโมย รั้งบ้านเจ้า ทรัพย์ เป็นผู้สมรู้ในการลักทรัพย์แล้ว

(๓) การช่วยนั้น ต้องได้กระทำก่อนหรือขณะกระทำ ความผิด การช่วยภายหลังเหตุไม่เป็นความผิดฐานผู้สมัครแต่อาจ เป็นความผิดฐานอื่น เช่นฐานช่วยผู้ร้ายให้หลบหนีไม่ให้ถูก จับกุม หรือรับของโจรซึ่งมีโทษต่างหาก

(๔) จะต้องมีเจตนาช่วยให้ผู้อื่นกระทำความผิด ถ้าไม่มี เจตนาที่จะช่วยก็ไม่เป็นผู้สมัคร เช่น นาย ก. ถ่มอาวุธขึ้นใจที่บ้าน นาย ข. ภายหลัง นาย ข. เอาอาวุธขึ้นหนีไปยังคนตาย นาย ก. ไม่ใช่ผู้สมัครในความผิดฐานฆ่าคนตาย เพราะนาย ก. ไม่มีเจตนา จะช่วยให้ นาย ข. ฆ่าคนตาย

ถ้าหวั่น ข่าพเจ้าจะชอกถ่วงถึงการกระทำผิดอีก อย่างหนึ่ง ซึ่งบุคคลทำได้ง่ายเหมือนกัน บางทีจะง่ายกว่า การเป็นผู้สมัครเสียด้วยซ้ำ ซึ่งได้แก่การใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด ข่าพเจ้าจะกล่าวว่าการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดกระทำได้ง่ายนั้น เพราะเป็นการกระทำความผิดโดยทางวาจา บุคคลที่มุ่งหมายเอาเงิน จ้างให้ผู้อื่นกระทำความผิด บุคคลที่มอทธิพล อาจใช้สิทธิพลบบบังคับ ให้ผู้อื่นกระทำความผิด นอกจากนั้นการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด ก็เหมือนกับผู้สมัคร ในข้อที่ว่าผู้ใช้ให้กระทำความผิดเป็นผู้ที่อยู่ห่าง

การใช้ให้ผู้อื่นกระทำผิดได้ง่ายด้วยกัน

ไกลจากสถานที่ที่กระทำผิด ไม่ได้ได้รับความหวาดเสียวอัน
เกิดจากการกระทำผิด ขอให้ท่านลองคิดดูง่าย ๆ ก็ด้วยกัน
ท่านจะเห็นได้ว่า ผู้ที่ไม่ม่ใจกล้าพอที่จะยิงคนตายด้วยมือตนเอง
ได้นั้น ย่อมกล้าพอที่จะจ้างให้ผู้อื่นฆ่าคนตายได้อย่างง่าย ๆ
ข้าพเจ้าเคยอ่านหนังสือพิมพ์และได้พบว่า การฆาตกรรมคน
คนเดียว มีผู้จ้างให้ผู้อื่นให้ลงมือฆ่าถึงสองคน คือต่างคนต่างจ้าง
ให้ฆ่า ทั้งผู้รับใช้ให้กระทำผิดต่างก็มีใตดวงรู้แผนการของ
กันและกันเลย ความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นกระทำผิดเกิดขึ้นบ่อย ๆ
เพราะผู้ใช้ก็คิดว่าการใช้ให้กระทำผิดกระทำในที่ลับ คงจะไม่มี
ใครล่วงรู้ แต่ความจริงย่อมปิดไม่มิด มือของกฎหมายย่อม
เอื้อมไปถึง และได้มีการลงโทษผู้ใช้ให้กระทำผิดไปมารายแล้ว

โทษของผู้ใช้ให้กระทำผิดนั้นสูงกว่า โทษของผู้สมรู้ในการ
กระทำผิด คือโทษของผู้ใช้ให้กระทำผิดเท่ากับโทษของ
ผู้กระทำผิดเองทีเดียว เช่นความผิดฐานฆ่าคนตายซึ่งมีโทษ
ถึงประหารชีวิต ผู้ใช้ให้กระทำผิด ก็มีโทษถึงประหารชีวิต
เช่นเดียวกัน เมื่อการใช้ให้กระทำผิดได้ง่าย และมีโทษสูง
เสมือนลงมือกระทำผิดด้วยตนเองคงกล่าวแล้ว ก็เป็นที่น่าสนใจ

โทษของผู้ใช้ให้กระทำผิดเท่ากับกระทำผิดเอง

ว่าอย่างไรกฎหมายจึงถือว่าเป็นการใช้ให้กระทำผิด ซึ่งมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (๑) ต้องมีการใช้ผู้อื่นให้กระทำผิด
 - (๒) การใช้นั้นต้องเป็นเหตุให้กระทำความผิด
 - (๓) ผู้ใช้มีเจตนาที่จะใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด
- ซึ่งจะได้อธิบายตามลำดับ

เกณฑ์ข้อ (๑) ที่ว่า จะต้องมีการใช้ให้ผู้อื่นกระทำผิดนั้น หมายความว่า การใช้ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการจ้างวาน บังคับ ชูเชิญ หรือข่มขืน หรือกระทำการอย่างอื่นเพื่อให้ผู้อื่นกระทำผิด ตัวอย่างเช่นนางสาว ก. ช้อนหวอน นาย ข. ซึ่งเป็นครก ให้ทำร้ายนาย ค. นาย ข. เดี่ยวช้อนหวอนไม่ได้กับค้าย่อมเป็นการใช้ให้กระทำผิด ไม่ผิดอะไรกับกรณีที่ถูกแดงโดยให้ลูกน้องกระทำความร้ายผู้อื่น หรือเศรษฐีจ้างคนใช้ให้ไปกระทำความร้ายผู้อื่น ซึ่งเป็นการใช้ให้กระทำผิดทั้งนั้น เพราะกฎหมายไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นการใช้โดยวิธีใด และผู้รับใช้เต็มใจกระทำความผิดหรือไม่ ถ้าได้มีการใช้แล้ว ก็เข้าเกณฑ์ข้อ (๑) นี้

เกณฑ์ของการ “ ใช้ให้กระทำผิด ”

๓๓๓

เกณฑ์ข้อ (๒) ที่ว่า การใช้นั้นต้องเป็นเหตุให้ผู้นกระทำผิดนั้น หมายความว่า จะต้องมีการกระทำผิดตามที่ใช้จริง ๆ แม้ผู้ถูกใช้จะกระทำผิดไปโดยไม่เต็มใจ เช่นเพราะเกรงอิทธิพลผู้ใช้จึงต้องกระทำผิดตามที่ใช้ก็ไม่เป็นข้อสำคัญ ทงนคอของพิจารณาว่า ถ้าไม่มีการใช้แล้วจะมีการกระทำผิดหรือไม่ ในกรณีที่ปรากฏว่าถึงไม่มีการใช้ก็จะต้องมีการกระทำผิดอยู่นั้นเอง ผู้ใช้ก็ไม่ต้องรับผิดชอบผู้ให้กระทำผิด ตัวอย่างเช่น ก. ใช้ให้ ข. ไปฆ่า ค. ความจริง ข. คิดตั้งใจที่จะฆ่า ค. อยู่ก่อนแล้ว ก. จะใช้หรือไม่ใช้ ข. ก็คงจะไปฆ่า ค. อยู่นั้นเอง ดังนถำ ข. ไปฆ่า ค. เข้าจริง ก. หากต้องรับผิดชอบเป็นผู้ใช้ให้ฆ่าคนตายไม่ ข. ผู้เดียวมีผิดฐานฆ่าคนตาย ดงน ก. หนไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีฆ่าคนตาย ก. เป็นแต่มีผิดตามบทบัญญัติพิเศษของกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งเอาโทษแก่การใช้ให้บุคคลกระทำผิดไว้ต่างหาก ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ไม่ได้กระทำตามที่ใช้ ตามที่กล่าวมาแล้วแสดงว่าบุคคลจะรับผิดชอบผิดทางอาญาฐานใช้ให้ผู้นกระทำผิด และรับโทษเสมือนดังกระทำผิดด้วยตนเองนั้น ก็ต่อเมื่อการใช้ของคนเป็นต้นเหตุให้เขากระทำผิดตามที่ใช้ เช่นในกรณีตัวอย่างดังกล่าวมาข้างต้น ถ้าหากในขณะที่ ก. ใช้ให้ ข.

ฆ่า ค. นั้น ข. ยังไม่ตัดสินใจที่จะฆ่า ค. ค่อยยังดั่งเงาที่ฆ่าค หรือ
 ไม่ฆ่าค หรือยังกำลังใคร่ครองอยู่ ถ้าการที่ ก. มาใช้ให้ ข.
 ฆ่า ค. ทำให้ ข. ตัดสินใจที่จะฆ่า ค. ภายหลัง ข. ได้ฆ่า ค. เข้าจริง
 ก. มีผิดเสมือน ก. ได้ลงมือฆ่า ค. ด้วยตนเอง เพราะการใช้ของ
 ก. เป็นเหตุให้ ข. ฆ่า ค. ตามที่กล่าวมานั้นขออย่าได้เข้าใจผิดว่า
 การริเริ่มจะต้องมาจากผู้ใช้ให้กระทำ เพราะอาจเป็นไปได้ว่าผู้ถูก
 ใช้เองเป็นฝ่ายรับอาสาทำก็ได้ เช่น ข. รู้ว่า ก. โกรธค. ข. จึง
 ไปรับอาสา ก. ว่าจะฆ่า ค. ให้ ถ้าหาก ก. จะเห็นชอบด้วย และ
 ถ้า ก. ใช้ให้ ข. ไปฆ่า ค. ตามที่รับอาสา และถ้า ข. ฆ่า ค.
 เข้าจริง ก. มีผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นฆ่าคนตาย แม้การริเริ่มจะมาจาก ข.
 เพราะแม้ ข. จะเป็นฝ่ายรับอาสาชกอนกตแต่ถ้า ก. ไม่ออกปากใช้
 ข. ข. ก็คงไม่ฆ่า ค. ตาย การที่ ข. เป็นฝ่ายอาสาชกอนกตจึงไม่ใช่
 ข้อสำคัญ

เกณฑ์ ข้อ (๓.) ที่ว่า ผู้ใช้จะต้องมีเจตนาใช้ให้กระทำ
 ทำความผิดนั้น เป็นข้อสำคัญ เพราะโดยปกติกฎหมายจะเอาโทษ
 ก็ต่อเมื่อบุคคลกระทำผิดโดยเจตนา ฉะนั้นถ้าบุคคลไม่มีเจตนาจะใช้
 บุคคลนั้นให้ต้องรับผิดฐานใช้ให้กระทำผิดไม่ ตัวอย่างเช่น ก.

การริเริ่มไม่ต้องมาจากผู้ใช้ให้กระทำผิด

คุยกับ ข. ว่า โกรธ ค. คนอย่าง ค. ตายเสียก็ดี ข. เข้าใจผิดว่า ก.
 ใช้ให้ ข. ชำ ค. ข. จึงไปฆ่า ค. ก. ห้ามผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นฆ่าคน
 ตายไม่ เพราะความจริง ก. ไม่มีเจตนาใช้ ข. ไปฆ่า ค. เลย ก.
 เป็นแต่กล่าวปรารภกับ ข. ว่า ก. ไม่ชอบ ค. และอยากให้ ค. ตายไป
 เสียเท่านั้น ข. พาเจ้าชอยกตวอย่างอื่นเรื่องหนึ่ง ก. โกรธ ค. จึง
 เข้นจกเจตนาถึง ข. จึงให้ ข. ฆ่า ค. แต่ก่อนจะตั้งเจตนาถึง ข.
 ก. เกิดกลับใจ จึงเก็บเจตนาหนีไว้ในตนชัก ตั้งใจว่าวันหลังจะ
 เผาไฟเสีย แต่คนใช้ของ ก. ไม่รู้คิดว่า ก. ตั้งเจตนาเจตนา คนใช้
 ของ ก. จึงไปขอแต่คนมีไปประณียบคตของ แล้วทงไปถึง ข. ข. เชื้อ
 ตามเจตนาจึงฆ่า ค. ตาย ก. ไม่มีผิดฐานใช้ให้ฆ่าคนตาย เพราะ
 ก. ไม่มีเจตนาใช้ให้ ข. ฆ่า ค. ต่อไปแล้ว การที่คนใช้ของ ก. กระ
 ทำไปโดยพลการ โดย ก. ไม่มีเจตนาหนักทำให้ ก. ต้องมีความ
 รับผิดชอบในทางอาญาไม่

มีขอทควรตั้งเกิดอยชอหนึ่ง	คือการทบคตชวยเหลือ
ผู้อื่นกระทำผิดที่เรียกว่าผู้สมรู้กต	การทบคตใช้ให้ผู้อื่นกระทำ
ผิดที่เรียกว่าผู้ใช้ให้กระทำผิดกต	อาจมกรณทผู้กระทำผิด กระทำ
เกินไปกว่าผู้สมรู้หรือผู้ใช้เจตนา เช่น ก. ชวยเหลือให้ ข. ทำร้าย	

ร่างกายค. แต่ ข. กลับไปฆ่าค. เดี่ยวก็ดีเป็นปัญหาว่าผู้สมรู้หรือผู้ ใ้จะรับผิดในทางอาญาเพียงใด หักในรื่องนมว่า ผู้สมรู้หรือผู้ ใ้ต้องรับผิดทางอาญาเพียงเท่าที่เขามเจตนาช่วยเหลือหรือเจตนา ใ้เท่านั้น ตัวอย่าง ก. ใ้ ข. ยืมมีดดาพไป ๑ เดือน โดย ข. บอกว่าจะเอาไปฟันค้กระษค. แต่ ข. หาได้ ใ้มีดดาพฟันค้กระษค. ไม่กลับ ใ้มีดดาพนั้นค้ค้กระษค. ขาคโดยเจตนาจะฆ่าค. ใ้ตาย ดังนั้น ข. มีผิดฐานฆ่าคนตาย ก. มีผิดฐานเป็นผู้สมรู้ในการกระทำร้ายร่างกายเพียงที่ ก. มีเจตนาช่วยเหลือมาแต่เดิมเท่านั้น ซึ่งโทษฐานผู้สมรู้ในการทำร้ายร่างกายนี้ ย่อมเบากว่าโทษฐานผู้สมรู้ในการฆ่าคนตายมาก เช่นเดียวกันถ้า ก. ใ้ ข. ไปทำร้ายร่างกายค. ข. กลับไปฆ่าค. ตายโดยเจตนา ข. มีผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา แต่ ก. เองมีผิดฐานใ้ใหม่คคคอื่นกระทำร้ายร่างกาย ซึ่งมีโทษเบากว่าความผิดฐานใ้ให้ผู้อื่นฆ่าคนตายเป็นอันมาก ตามที่กล่าวไว้ว่าผู้สมรู้กับผู้ ใ้รับผิดเท่าที่เขามเจตนา นั้น มขอยกเว้นอยู่ข้อหนึ่ง กล่าวคือในกรณีที่ถูกกฎหมายเพิ่มโทษให้สูงขึ้น เพราะผลแห่งการกระทำร้ายแรงขึ้น เช่นวางเพลิงเผาทรัพย์ผู้อื่น มีโทษจำคุก แต่ถ้าเป็น

กรณีที่ผู้สมรู้และผู้ไ้รับโทษสูงกว่าเจตนา

๓๔๑

เหตุให้ผู้หนึ่งผู้ใดถึงแก่ความตาย อาจต้องรับโทษถึงประหารชีวิต
ในกรณีที่ถูกกฎหมายเพิ่มโทษเพราะผลที่เกิดชวร้ายแรงเช่นนี้ ผู้สม
รู้และผู้ไ้ใช้ก็ต้องพลอยรับโทษสูงตามไปด้วย ตัวอย่างเช่น ก. จะ
วางเพลิงเผาบ้านของ ค. จึงมาขอน้ำมันเบนซินจาก ข. โดยแจ้งให้
ข. ทราบด้วยว่า ก. จะเผาบ้าน ค. ข. ให้นำมันเบนซินไป ๑ ถัง
ถ้ากรที่ ก. เผาบ้าน ค. นั้นเป็นเหตุให้ ค. ตาย ก. มีผิดฐานวางเพลิง
เผาทรัพย์เป็นเหตุให้คนตาย ซึ่งอาจมีโทษถึงประหารชีวิต ส่วน
ข. มีโทษฐานผู้สมรู้ในการวางเพลิงเผาทรัพย์เป็นเหตุให้คนตายและ
ในฐานะเป็นผู้สมรู้ ข. มีโทษสูงในส่วนของความผิดฐานวาง
เพลิงเผาทรัพย์ ซึ่งอาจทำให้ ข. ต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิตก็ได้
ในเรื่องผู้ไ้ใช้ให้กระทำผิดก็เช่นเดียวกัน ก. ใ้ให้ ข. วางเพลิง เผา
บ้านของ ค. ข. ทำตามที่ใ้ ถ้าในการวางเพลิงเผาบ้านของ ค.
ทำให้ ค. ตาย ข. มีผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ทำให้คนตาย ซึ่งอาจ
รับโทษถึงประหารชีวิต ส่วน ก. ก็มีผิดฐานใ้ให้ผู้อื่นกระทำผิด
ซึ่งอาจมีโทษถึงประหารชีวิตเช่นเดียวกัน

กรณีผู้สมรู้และผู้รับโทษสูงกว่าเจตนา

ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายลักษณะ
อาญามากแล้ว คราวหน้า ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงความผิดเป็น
ความผิด ๆ ไป ค่อยไป เพื่อท่านทั้งหลายจะได้ทราบว่ากรกระทำ
อย่างใดกฎหมายห้ามมิให้กระทำ การกระทำอย่างใดกฎหมาย
กำชับให้กระทำ

ឃុំឃាំង

រោងឃីមឃីត្រីតីស៊ី

21/213 ព្រះបាទសីហនុ បរមរាជវាំង

អាយុជំរិត កុលយុវជន ឃុំឃាំង និងសិស្ស

២២/១២/៩៦

17